

scan

ฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์กุล

นายพัฒนชัย สีนอเพี้ย

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

Political Power in Angthong Province of Mr. Somsak Pritsanantakul

Mr. Pattanachai Sinopear

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammatirat Open University

2009

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
ผู้ศึกษา นายพัฒนชัย สีนอเพ็ช ปริญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์รสนธิ ศิริระพันธุ์ ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล (2) วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล (3) ปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล และสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มข้าราชการในพื้นที่ 4 ราย (2) กลุ่มนักการเมืองในพื้นที่ 5 ราย (3) กลุ่มภาคประชาชน 1 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล มีฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทอง ในส่วน ฐานอำนาจทางสังคม วัฒนธรรม มีมากจากการนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น ความเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงมาก ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจมีค่อนข้างน้อยเพราะไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการทำกิจการของครอบครัว และฐาน อำนาจทางการเมืองสูงตามความสามารถในการช่วยเหลือสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นให้ได้รับการ เลือกตั้ง การช่วยเหลือสนับสนุนข้าราชการในพื้นที่ให้เจริญก้าวหน้า การช่วยเหลือสนับสนุน อุปถัมภ์ ประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การได้รับการยอมรับจากนักการเมืองและสาธารณชน และ การมีบทบาทชี้แนะแนวคิดและแนวทางแก้ไขปัญหาในทางการเมือง (2) วิธีสร้างฐานอำนาจทางการเมืองใน จังหวัดอ่างทอง ของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล สามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนเข้าสู่ วงการเมืองโดยการมีกิจกรรมและมีส่วนร่วมทางการเมือง ช่วงเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองโดยผ่านการมี บทบาทหน้าที่ที่นักการเมือง และช่วงดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยผ่านการทำหน้าที่ในบทบาท สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบรรพกาลและบรรพกาล และบทบาทรองประธานสภาผู้แทนราษฎร (3) ปัจจัยที่ สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ ความคิดความเชื่อ อุดมการณ์ทาง การเมือง และปัจจัยที่เกิดจากองค์ประกอบภายนอก คือ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจาก พรรคการเมือง การสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่น การสนับสนุนจากข้าราชการในพื้นที่ และการ สนับสนุนจากประชาชน

คำสำคัญ ฐานอำนาจ การเมือง อ่างทอง

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์ของรองศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษา นับตั้งแต่การให้คำแนะนำแนวทางการกำหนดหัวข้อวิจัย การตรวจแก้ไขคำแนะนำในการเรียบเรียง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ ไว้เป็นอย่างสูงในโอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ พณฯ สมศักดิ์ ปรีศนันท์ทกุล อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ และสภครุฑ และผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน ได้แก่ นายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง นางศุภิพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง นายชววิช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง นายสมพิศ พูลสวัสดิ์ เกษตรจังหวัดอ่างทอง นายสุรเชษ นิมกุล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง นายมณเฑียร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง นายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง นายสำราญ จันทร์จจร นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง นายสมเกียรติ อินทร์คำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง นางสาวลี ลอยเอียด ประธานชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดอ่างทอง ที่ได้สละเวลาในการให้สัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้ตั้งแนวทางไว้ จนสามารถนำมาสรุปเป็นผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อไป

ขอขอบคุณ นายจิระศักดิ์ ภู่ประดิษฐ์ นายช่างโยธา 7ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง สิบเอกพิทยา นาคบุญชร รักษาราชการแทนผู้อำนวยการกองกิจการสภา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ที่ช่วยให้ความอนุเคราะห์ติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จนประสบผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พัฒนาชัย สีนอเพี้ย

เมษายน 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตงานวิจัย	5
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจ	7
แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง	12
แนวคิดผู้นำทางการเมือง	17
แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ในการเมืองไทย	24
ข้อบังคับพรรคชาติไทย พ.ศ. 2551 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกภาพ และบทบาทหน้าที่ของสมาชิกพรรค	29
ประวัติของนายสมศักดิ์ ปรีศนายนันท์กุล	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
การวิเคราะห์ข้อมูล	45
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	46
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 1 ฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล	47
ตอนที่ 2 วิธีสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล	68
ตอนที่ 3 ปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล	95
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	116
สรุปการวิจัย	117
อภิปรายผล	135
ข้อเสนอแนะ	146
บรรณานุกรม	148
ภาคผนวก	152
ก แบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล	153
ข แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ถามกลุ่มตัวอย่าง	162
ประวัติผู้ศึกษา	174

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 วงจรแห่งความสัมพันธ์ของสังคมไทย.....	25
ภาพที่ 5.1 วงจรความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการในพื้นที่ กับนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์กุล.....	138

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย นับเป็นกระแสหลักในการปกครองในยุคปัจจุบัน โดยหลายประเทศก็ใช้ระบบการปกครองรูปแบบนี้ โดยการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทนเพื่อเข้ามาพัฒนาให้เกิดความเจริญ เข้ามาแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชน การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นลักษณะของการปกครองแบบให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยมีหัวใจสำคัญ คือ ให้โอกาสประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะถือว่าการปกครองของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน ซึ่งประชาชนจะได้เสนอตัวเพื่อรับเลือกตั้งเป็นตัวแทน หรือใช้สิทธิ์เลือกตัวแทนของตนเข้ามามีบทบาทในการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของตน

การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้เป็นตัวแทนของประชาชน โดยได้รับการเลือกตั้ง เข้ามามีบทบาททางการเมืองนั้น ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการเมือง และมีฐานอำนาจมากกว่าบุคคลอื่น ๆ นั่นก็คือ ต้องมีฐานสนับสนุนอำนาจทางการเมืองมากกว่าบุคคลโดยทั่วไป มีวิธีสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ตลอดจนการใช้อำนาจ และการรักษาอำนาจ ต้องมีความสมดุล จึงจะทำให้ฐานอำนาจนั้นเข้มแข็ง และสามารถแสดงบทบาททางการเมืองได้ตลอดเวลา ทั้งในขณะที่ยังดำรงตำแหน่ง และไม่ได้ดำรงตำแหน่ง ก็สามารถที่จะแสดงบทบาททางการเมืองได้อย่างโดดเด่น ซึ่งจะก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ นั่นจึงจะเรียกว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองอย่างแท้จริง

การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ นั่นหมายความว่าบุคคลที่มีบทบาททางการเมืองมากย่อมต้องมีอำนาจและบารมีมาก ซึ่งนักการเมืองทุก ๆ คนไม่ว่าระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ นั้นต้องการมีบทบาททางการเมืองเป็นที่ยอมรับของประชาชน และในกลุ่มนักการเมืองด้วยกัน โดยเฉพาะนักการเมืองระดับชาติถ้ามีโอกาสได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็จะสามารถสร้างฐานอำนาจได้ และเป็นที่ยอมรับ แต่การจะได้รับตำแหน่งทางการเมืองก็ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ในการสนับสนุนผลักดัน และก็ต้องมีการลงสมัครรับเลือกตั้งมาก่อน ซึ่งนักการเมืองที่มีความต้องการลงสมัครรับ

เลือกตั้งเพื่อเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็ต้องแสวงหาความนิยมจากประชาชน และกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น โดยการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด วิธีการหนึ่ง ก็จะเป็นวิธีสร้างฐานการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองและเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากประชาชน

นายสมศักดิ์ ปรีศนันท์กุล เป็นบุคคลที่มีบทบาททางการเมืองสำคัญของจังหวัดอ่างทอง มาอย่างยาวนาน โดยเริ่มตั้งแต่การเข้ามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น และได้เป็นประธานสภาจังหวัดอ่างทองถึง 3 สมัยซ้อน ซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งสูงสุดของการเมืองท้องถิ่นในขณะนั้น ต่อมาเข้าสมัครเป็นสมาชิกพรรคชาติไทยโดยการชักชวนของนายบรรหาร ศิลปอาชา และใน พ.ศ. 2526 ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรกแต่สอบตก จน พ.ศ. 2529 ได้ลงรับสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งที่สองและได้รับการเลือกตั้งเป็นสมัยแรก จากนั้นก็ได้รับการเลือกตั้งมาโดยตลอด จากบทบาททางการเมืองที่ผ่านมาทำให้นายสมศักดิ์ ปรีศนันท์กุล เป็นนักการเมืองที่โดดเด่นและมีชื่อเสียงในลำดับต้น ๆ ของประเทศไทย คือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทอง ของพรรคชาติไทยมาถึง 8 สมัย โดยมีตำแหน่งเป็นรองหัวหน้าพรรคชาติไทย และมีโอกาสดำรงตำแหน่งฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทอง และได้มีโอกาสดำรงตำแหน่งทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ นั้น ถือได้ว่าเป็นตำแหน่งที่สำคัญในโครงสร้างระบอบการเมืองของไทย ซึ่งตำแหน่งทางการเมืองเป็นแหล่งกำเนิดอำนาจ โดยการดำเนินกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ ที่ได้รับนั้นสามารถให้คุณให้โทษต่อผู้คนโดยทั่วไป จากการใช้นโยบายสาธารณะที่ผลักดันนำลงมาในพื้นที่

ดังนั้นจึงทำให้บทบาททางการเมืองของนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์กุล ในระดับชาติเป็นที่โดดเด่นมาโดยตลอด นั้นย่อมสะท้อนถึงฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์กุล ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการดำเนินการทางการเมืองในระดับชาติมีส่วนสำคัญในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เพราะการสร้างฐานอำนาจ การใช้อำนาจ และวิธีการรักษาอำนาจ เป็นส่วนสัมพันธ์กันและส่งผลกระทบต่อถึงกันอย่างใกล้ชิด

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์กุล เหตุเพราะจังหวัดอ่างทองถึงแม้ว่าจะเป็นจังหวัดเล็ก ๆ มีพื้นที่และประชากรไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ แต่ที่ผ่านมามูลคคนที่เป็สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของจังหวัดอ่างทอง ได้มีโอกาสดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในการเมืองระดับชาติอยู่เสมอ ๆ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดอ่างทองให้การสนับสนุนแก่พรรคการเมืองระดับชาติเพียงพรรคเดียว โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตจังหวัดอ่างทองสังกัดพรรคการเมืองเดียวคือพรรคชาติไทย ที่ได้รับคะแนนนิยมจากประชาชน ถ้ามองในลักษณะภาพรวม ประชาชนให้การสนับสนุนนายสมศักดิ์

ปรีศนันท์ทกุล อย่างเป็นเอกภาพ ซึ่งประชาชนที่สนับสนุนนั้นส่วนหนึ่งอาจจะมาจากมองเห็นบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถในตัวบุคคล ของนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์ทกุล และส่วนหนึ่งอาจจะมาจากปัจจัยสนับสนุนจากองค์ประกอบภายนอกเช่น การได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่น การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำทางการเมืองระดับชาติคือนายบรรหาร ศิลปอาชา อดีตนายกรัฐมนตรี ผู้ซึ่งคร่ำหวอดในวงการเมือง และการได้รับความร่วมมือในการดำเนินบทบาททางการเมืองจากกลุ่มข้าราชการในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มตัวแทนชาวบ้านกลุ่มต่าง ๆ โดยจากการได้รับแรงสนับสนุน แปรเปลี่ยนมาเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ก็ต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ อย่าง และต้องมีวิธีการสร้างฐานอำนาจ ซึ่งต้องมีการประสานทั้งการเมืองท้องถิ่น และการเมืองระดับชาติ รวมถึงการรักษาฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์ทกุล

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์ทกุล

2.2 เพื่อศึกษาวิธีสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์ทกุล

2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์ทกุล

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาใน 2 ด้าน คือ

5.1 ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร

พื้นที่ศึกษา ได้แก่ พื้นที่จังหวัดอ่างทองเท่านั้น ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ข้าราชการในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง นักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง กลุ่มภาคประชาชนในจังหวัดอ่างทอง

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

5.2.1 การวิจัยนี้ในส่วนเกี่ยวกับลักษณะฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของ นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล จะศึกษาทั้งฐานอำนาจทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง เพราะปัจจัยฐานอำนาจทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ จะมีผลต่อวิธีการสร้าง และเป็นปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมือง

5.2.2 ในการศึกษาวิธีการสร้างฐานอำนาจ และปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจ จะศึกษาเฉพาะวิธีการสร้างฐานอำนาจ และปัจจัยที่สนับสนุนต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง เท่านั้น โดยไม่ได้ศึกษาถึงวิธีการสร้าง และปัจจัยที่สนับสนุนต่อการสร้างฐานอำนาจทางสังคมและวัฒนธรรม และฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ

5. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้มีความกระจ่าง และเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ศึกษากับผู้อ่าน จึงนิยามคำศัพท์ไว้ ดังนี้

5.1 พื้นที่จังหวัดอ่างทอง หมายถึงหน่วยการปกครอง ที่ครอบคลุมพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และประชากร ทั้งจังหวัดอ่างทอง

5.2 ข้าราชการในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง หมายถึง ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ข้าราชการส่วนภูมิภาค ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ระหว่าง พ.ศ. 2547 – 2553 หรือเคยปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่จังหวัดอ่างทองไม่น้อยกว่า 5 ปี

5.3 นักการเมืองท้องถิ่น หมายถึง นักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นฝ่ายบริหาร เช่น นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเป็นสมาชิกสภาการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง

5.4 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หมายถึง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทอง ระหว่าง พ.ศ. 2544 – 2552

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 ทำให้ทราบถึงฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทอง ของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
- 6.2 ทำให้ทราบถึงวิธีสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทอง ของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
- 6.3 ทำให้ทราบถึงปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
- 6.4 ทำให้ได้ความรู้ในการนำไปศึกษาฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมือง

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล มีแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจ
2. แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง
3. แนวคิดผู้นำทางการเมือง
4. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ในการเมืองไทย
5. ข้อบังคับของพรรคชาติไทย พ.ศ. 2551 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกภาพและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกพรรค
6. ประวัติของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจ

1.1 ความหมายของอำนาจ

ในแนวความคิดของนักวิชาการต่าง ๆ มีดังนี้

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (2513: 25) ให้ความหมายของอำนาจไว้ คือ ความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของคนอื่น หรือความสามารถในการป้องกันมิให้ผู้อื่นมาอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของตน

บรรพต วีรชัย และเชษฏ์ ศรีสุวรรณ (2520: 335-336) กล่าวว่า อำนาจหมายถึงการที่ผู้ใดผู้หนึ่งสามารถก่อให้เกิดผลตามที่ตนเองต้องการ ดังนั้น การมีอำนาจจึงหมายถึงการใช้อิทธิพลให้ผู้อื่นกระทำตามต้องการ

สุรวุฒิ ปัดไธสง (2536: 7-8) กล่าวถึงอำนาจว่า อำนาจเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมซึ่งเป็นลักษณะของศักยภาพ (potentials) หรือ สมรรถภาพ (capacities) นั่นคือ บุคคลสามารถครอบครองหรือเป็นเจ้าของได้และสามารถที่จะทำให้ศักยภาพหรือสมรรถภาพนั้นเกิดอำนาจตามที่ต้องการ ดังนั้น อำนาจจึงต้องมีลักษณะของการบีบบังคับให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความรู้อีกว่ามีการบีบบังคับจนต้องทำตาม

เดวิด บีทแฮม (David Beetham 1991: 42-45) ได้ให้ความหมายของอำนาจไว้คือ

1) อำนาจในความหมายทั่วไป ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล เช่น การมีสุขภาพดี ความแข็งแรง ความรู้ทักษะ และการครอบครองแหล่งทรัพยากรวัตถุดิบ เป็นต้น

2) ความหมายในเชิงการมีความอิสระจากการควบคุม และอุปสรรคต่าง ๆ คือ ผู้ที่มีเสรีภาพไม่ถูกควบคุมโดยผู้อื่นก็ถือว่าผู้นั้นมีอำนาจ และการมีอำนาจที่จะเหนือผู้อื่น ผู้นั้นจะต้องมีอำนาจในการลงโทษด้วยเพื่อแก้ไขในพฤติกรรมของบุคคล

แมกซ์ เวเบอร์(Max Weber) (อ้างถึงใน ซีรพล สุคนธวิท 2540:13) ได้กล่าวถึงอำนาจไว้ว่า อำนาจคือสิ่งที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่ผู้ใดผู้หนึ่งได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งภายใต้ความสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อให้บรรลุในสิ่งที่เขาต้องการ

ซูป กาญจนประกร (2509:133) กล่าวว่าปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีอำนาจหรืออิทธิพลมาจากหลายอย่างหลายประการ เช่น บุคลิกภาพ ฝีมือ ความรู้ ความเชื่อของเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ ซึ่งต่างมีความนับถือเชื่อฟังหรือมั่นใจ และเชื่อใจว่าจะได้รับคำแนะนำที่ถูกต้อง หากเข้าขอคำแนะนำ ผู้นั้นจึงเป็นคนมีอำนาจ (power) โดยปริยาย และอาจจะเป็นผู้ทรงอำนาจที่ได้รับความนิยมนับถือกว่าผู้มีอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ (authority)

จรูญ สุภาพ (2519: 224) เห็นว่า อำนาจมีลักษณะแตกต่างไปจากอิทธิพล เพราะเหตุว่าอำนาจนั้นมีลักษณะสำคัญคือ 1. มีแหล่งที่มาของอำนาจคือรัฐ 2. เป็นอิทธิพลแบบหนึ่งแต่เป็นอิทธิพลในเชิงบังคับ คำว่าอำนาจ จึงไม่ได้หมายความว่าถึงอิทธิพลที่เลื่อนลอย แต่หมายความว่าอิทธิพลที่อาจมองเห็นได้จริงจัง ซึ่งได้แก่ การลงโทษหรือการให้รางวัล ซึ่งมีจุดหมายปลายทาง คือการทำให้บุคคลต้องอยู่ภายใต้อำนาจนั้น

อำนาจเป็นได้ทั้งเป้าหมายและวิธีการที่มนุษย์ใฝ่หา เพื่ออิทธิพลในการตัดสินใจ และตกลงใจ และบังคับให้เป็นไปตามนั้น อำนาจเป็นเรื่องของการควบคุมโดยคนคนเดียวหรือหลายคน ดังนั้นอำนาจจึงเป็นหัวใจปรากฏการณ์ทางการเมือง ที่ทุกคนแสวงหา และพิทักษ์รักษาฐานอำนาจ (base of power) มอร์ตัน เอ คาแพลน (Morton A. Kaplan 1964: 15-17) มีความเห็นว่า ฐานอำนาจนั้นเกิดขึ้นโดยการใช้วิธีการ ดังต่อไปนี้

ก. การบังคับ (coercion) ซึ่งอาจจะกระทำได้ทั้งบวกและลบ (positive and negative coercion) อันได้แก่ การใช้อิทธิพลจนถึงการลงโทษถึงชีวิต

ข. การให้รางวัล (reward)

ค. การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว (personal relation)

ง. ความชอบธรรม (legitimacy)

จ. ความชำนาญ (expertise)

ฮัน เจ มอร์เกนธอ (Han J. Moregenthau 1973: 28) ได้กล่าวว่า ฐานอำนาจจะสร้างขึ้นโดยวิธีการออกกฎระเบียบ การข่มขู่ การใช้อำนาจหน้าที่และบุคลิกส่วนตัว

ฟรานซ์ แอล นิวแมน (Fran L. Neuremann) (อ้างถึงใน นพดล สุคนธวิท 2539:59) ให้ความเห็นว่า ฐานแห่งอำนาจนั้น เกิดขึ้นมาจากวิธีการจูงใจ ให้ผลประโยชน์ การใช้กำลังรุนแรง การสร้าง และพิทักษ์รักษาอำนาจทางการเมือง จะใช้วิธีใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยและสภาพการณ์ตามตัวแปร สำหรับในประเทศที่รัฐบาลเป็นวิถีทางตามระบอบรัฐสภา นักการเมืองมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างฐานอำนาจจากประชาชนเป็นสำคัญ โดยใช้แบบ และวิธีการต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์ที่จะทำให้ประชาชนยอมรับ กลไกต่าง ๆ ที่นักการเมืองจะใช้ในการสร้างฐานอำนาจให้แก่คนนั้น ได้แก่ การใช้อิทธิพลของผู้นำท้องถิ่น การใช้อิทธิพลของข้าราชการ การใช้อิทธิพลของระบบการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น โดยอาศัยรูปแบบความสัมพันธ์ในสังคมท้องถิ่นที่สำคัญ ก็คือรูปแบบความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ และผู้ใต้อุปถัมภ์ อันเป็นกลไกที่สามารถช่วยสร้างฐานอำนาจให้กับนักการเมือง และพรรคการเมืองได้เป็นอย่างดี การได้มาซึ่งอำนาจก็ย่อมได้มาซึ่งประโยชน์และตัวอำนาจเอง ก็เป็นผลประโยชน์ที่สำคัญของนักการเมืองที่จะใช้สร้างฐานอำนาจของตน ให้แพร่ขยายออกไปได้อีกด้วย

สรุปแล้วอำนาจในทางรัฐศาสตร์จึงเป็นความสัมพันธ์ของมนุษย์ภายในสังคม ซึ่งเป็นลักษณะที่ผู้ใดผู้หนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มสามารถครอบครองเป็นเจ้าของและใช้อำนาจหรืออิทธิพลในการกำหนดให้ผู้อื่นหรือกลุ่มอื่นปฏิบัติตามสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดผลตามความต้องการของผู้มีอำนาจได้ และปัจจัยที่สำคัญของผู้มีอำนาจก็คือ

- 1) จะต้องมีความเป็นอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้อื่น เพราะการตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้อื่นนั่นถือว่าผู้นั้นไม่มีอำนาจ
- 2) ผู้มีอำนาจจะต้องครอบครองเครื่องมือในการควบคุมผู้อยู่ใต้อำนาจสิ่งนั้นก็คือ “การลงโทษ” ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

1.2 ลักษณะหรือประเภทของอำนาจ

ลักษณะของอำนาจนั้น ได้มีผู้แบ่งประเภทของอำนาจออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ คือ

แมกซ์ เวเบอร์(อ้างถึงใน ชีรพล สุคนธวิท 2540: 15) ได้แบ่งประเภทของอำนาจ ออกเป็น 3 แบบ อำนาจเชิงบารมีวิสัย แบบตรรก-นิติอำนาจ และแบบธรรมเนียมอำนาจหรืออำนาจเชิงประเพณีนิยม

1.2.1 อำนาจเชิงบารมีวิสัย (charismatic authority) คืออำนาจที่ได้มาจากแรงศรัทธาที่คนอื่น ๆ มีต่อบารมีชน อาจเป็นเพราะเป็นที่ประจักษ์ว่ามีความสามารถพิเศษในการ

สงครามหรือความเป็นผู้สามารถรักษาโรคหรือขจัดภัยพิบัติต่าง ๆ ได้ ดังนั้น บารมีจึงเกิดจากการยอมรับของผู้อื่น

1.2.2 ตรรก-นิติอำนาจ (rational - legal authority) ซึ่งลักษณะสำคัญของอำนาจนี้ คือ

- 1) อำนาจนี้จะต้องมีลักษณะที่ไม่ขึ้นอยู่กับบุคคล แต่ขึ้นอยู่กับข้อบังคับและหลักเหตุผลข้อบังคับหรือกฎหมาย
- 2) กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรับรองการใช้ของอำนาจนั้นจะต้องเป็นระเบียบปฏิบัติอย่างกว้าง ๆ
- 3) ผู้มีอำนาจตามตรรก-นิติอำนาจ จะใช้อำนาจได้ในขอบเขตแห่งระเบียบปฏิบัติและกฎหมาย
- 4) ตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์การมีการจัดลำดับลดหลั่น (hierarchy) สูงต่ำตามลำดับการบังคับบัญชา
- 5) การเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ ดังกล่าว จะต้องบรรจบบุคคลผู้ได้รับการฝึกฝนเล่าเรียนหรืออบรมมาโดยเฉพาะ (specialization)
- 6) ตำแหน่งอำนาจหน้าที่แบบตรรก-นิติอำนาจ นี้สามารถเปลี่ยนตัวบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งตามวาระได้
- 7) การสั่งงานต่าง ๆ หรือการวางกฎเกณฑ์ต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร

1.2.3 ธรรมเนียมอำนาจหรืออำนาจเชิงประเพณีนิยม (tradition authority) มีลักษณะ คือ

- 1) การเชื่อฟังและปฏิบัติตามอำนาจประเภทนี้จะขึ้นอยู่กับศรัทธาในระบบดั้งเดิมที่สืบทอดต่อมา
- 2) การเคารพยำเกรงเกิดมาจากการรู้จักมักคุ้นและจงรักภักดีเป็นการส่วนตัว
- 3) ผู้ที่ติดตามหรือเชื่อฟังจะเป็นลักษณะ “ลูกน้อง” หรือ “ผู้ภักดี”
- 4) ผู้มีอำนาจประเภทนี้สามารถสั่งการได้โดยอาศัยขนบธรรมเนียมโดยตรงและโดยอ้อม
- 5) ระบบการทำงานของอำนาจประเภทนี้จะขาดลักษณะตรรก-นิตินัย

แซมูเอล บี.ชาร์แรช (Samuel B. Becharach) และ เอ็ดเวิร์ด เจ.ลอร์เลอร์ (Edward J. Lawler) (อ้างถึงใน ธีรพล สุคนธวิท 2540: 15) ได้พูดถึงประเภทของอำนาจไว้ คือ

- 1) **อำนาจชอบธรรม** (legitimacy) เป็นสิ่งซึ่งใช้เรียกเป็นพื้นฐานของอำนาจหน้าที่ (authority) หรือ อำนาจ (power) บนสิทธิในการควบคุมและผู้อื่นมีพันธะหน้าที่ในการเมือง

2) **อำนาจอ้างอิง** (reference power) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคลซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติมากกว่า legitimacy คือเป็นอำนาจที่ทำให้ผู้อื่นเชื่อถือตนได้เหมือนกับเป็นผู้มีบารมี

ลักษณะหรือประเภทของอำนาจจึงแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) **อำนาจในลักษณะเชิงนามธรรม** อำนาจประเภทนี้ เป็นอำนาจที่ไม่ได้เกิดจากลายลักษณ์อักษร แต่เป็นอำนาจที่เกิดจากธรรมชาติ เกิดจากลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล เช่น อำนาจที่เกิดขึ้นโดยทางประเพณี เช่น การสืบสันตติวงศ์ของพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ ไม่จำเป็นต้องร่างเป็นลายลักษณ์อักษร หรืออำนาจที่เกิดขึ้นในลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ฯลฯ และกฎระเบียบหรือการลงโทษที่เกิดจากอำนาจนี้ จะเกิดจากการตัดสินใจของผู้มีอำนาจนั้น ๆ เอง

2) **อำนาจในลักษณะเชิงรูปธรรม** อำนาจประเภทนี้ เป็นอำนาจในเชิงเป็นเหตุเป็นผลที่สัมผัสได้อย่างแจ่มชัด นั่นก็คืออำนาจที่เป็นไปตามกฎหมาย หรือกฎระเบียบที่วางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (กฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรจะเป็นลักษณะเชิงนามธรรมจึงไม่รวมอยู่ในนี้) กฎระเบียบคำสั่งนี้ แม้ไม่มีผู้คุม เราก็ต้องปฏิบัติตาม เพราะกฎระเบียบจะมีบทลงโทษไว้อย่างชัดเจน เช่น การที่เราหยุดรถทางสี่แยกเมื่อติดไฟแดง ถึงแม้บางครั้งจะไม่มีตำรวจจราจรยืนอยู่ แต่เราก็ต้องปฏิบัติตาม เป็นต้น ซึ่งโรเบิร์ต ดาห์ล (Robert Dahl) (อ้างถึงในธีรพล สุคนธวิท 2540 :15) ได้เรียกอำนาจนี้ว่าเป็นอำนาจที่ชัดเจน(manifest or explicit influence) เพราะผู้ที่มีอำนาจจะมีคำสั่ง (command) อยู่ในมือ

ดังนั้น อำนาจจึงอาจมีทั้งอำนาจที่ดีและไม่ดี คือเป็นอำนาจที่ชอบธรรมหรือไม่ชอบธรรมก็ได้ แล้วแต่ผู้ใช้อำนาจนั้นว่าจะนำไปใช้อย่างไร เช่น อำนาจในการออกกฎหมายนั้นก็จะต้องดูว่าผู้ที่ออกมีจุดประสงค์อย่างไร ออกเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือส่วนตัว อำนาจในการลงโทษหรือให้รางวัลนั้นทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมหรือไม่ และทรัพยากรที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือนี้ใช้เพื่อวัตถุประสงค์อย่างไร หรือให้คุณให้โทษกับใครหรือไม่ เป็นต้น

1.3 วิธีการใช้อำนาจ

วิธีการใช้อำนาจนั้นถือว่าการนำเครื่องมือของอำนาจบางอย่างมาควบคุม เช่น อำนาจ (power) ของคนที่แข็งแรงในการควบคุมคนที่อ่อนแอกว่า หรืออำนาจหน้าที่ (authority) ขององค์กรที่สามารถควบคุมสมาชิกในสังคม

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของอำนาจ (power) ไปสู่อำนาจหน้าที่ (authority) จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการจัดตั้งสถาบันที่มีเครื่องมือในการควบคุมสังคม เช่น การลงโทษ การให้รางวัล หรือบรรทัดฐานทางสังคม ฯลฯ

เพราะฉะนั้นการที่จะทำให้อำนาจบรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ จึงขึ้นอยู่กับการนำอำนาจนั้นไปใช้ ซึ่งการนำไปใช้นั้นก็มีอยู่หลายวิธี (สุรวุฒิ ปัดไชสง อ้างถึงใน ธีรพล สุคนธวิท 2540:19) เช่น

1) การกำจัดให้หมดไป (elimination) ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้กำลังเป็นตัวกำจัดอันเป็นการใช้กำลังกายภาพโดยตรง (direct physical power) เช่น การประหารชีวิต หรือเนรเทศออกจากประเทศหรือจำคุก เป็นต้น

2) การทำให้เกิดความเสียหาย เป็นวิธีการใช้อำนาจเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายในด้านต่าง ๆ เช่น อาจเป็นการทำลายทรัพย์สินสมบัติ ทำลายชื่อเสียงหรือการใส่ร้าย เพื่อให้เกิดความเสียหายทั้งชื่อเสียงและเกียรติยศ เป็นต้น

3) การใช้อำนาจโดยการคุกคาม คือ การแสดงเจตนาหรือความตั้งใจที่จะทำให้คู่แข่งเห็นว่าคุณพร้อมที่จะกำจัดเขาให้หมดไป หรือทำให้เขาเสียหายได้

4) การติดสินบน คือ การให้เงิน ทอง หรือสิ่งของมีค่าต่าง ๆ เพื่อให้เขาเห็นด้วยหรือยอมทำตามหรือขัดขวาง

5) การชักจูงโน้มน้าว เป็นการใช้อำนาจด้วยการใช้เหตุผล ข้อมูลที่เป็นจริง ข้อเท็จจริง เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเห็นด้วย จนยอมทำตามหรือไม่ขัดขวางการชักจูงด้วยการใช้จำนวนโวหาร เพื่อให้เห็นตาม ฯลฯ

2. แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง

2.1 ความหมายพรรคการเมือง

คำว่า พรรคการเมือง มาจากคำในภาษาละตินว่า แปลว่า “ส่วน” หมายถึงการที่ประชาชนมีอิสระ เสรีที่จะแยกตัวเองออกเป็น “ส่วน” ตามความคิดเห็นของตนเอง โดยมีเป้าหมายเพื่อสนองประโยชน์ให้กับตนเองให้มากที่สุด(ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ อ้างถึงใน บุญอริ ยีหะ 2550: 209) อย่างไรก็ตาม การนิยามหรือให้ความหมายพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองคืออะไรกันแน่ เป็นเรื่องที่ยากลำบากพอสมควร นักวิชาการไม่สามารถหาข้อสรุปร่วมกันได้ นักวิชาการแต่ละคนจึงอธิบายความหมายของพรรคการเมืองแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับมุมมอง และวิธีการในการศึกษา ดังนี้

เอ็ดมันด์ เบิร์ก (Edmund Burke) (อ้างถึงใน บุญอริ ยีหะ 2550: 209) อธิบายว่าพรรคการเมืองคือ องค์กรที่คนมารวมตัวกันเพื่อส่งเสริม สนับสนุนผลประโยชน์ของชาติที่ทุกคนมีส่วนร่วมกัน ภายใต้หลักการบางอย่างที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกัน

แม็กซ์ เวเบอร์ (Max Weber) (อ้างถึงใน บูมอริ ยีหมะ 2550: 210) อธิบายว่าพรรคการเมืองเป็นการรวมตัวกันเป็นสมาคมภายในชุมชนทางการเมือง ซึ่งมีการเปิดรับสมาชิกอย่างเป็นทางการและทั่วไป โดยมีความมุ่งหมายเพื่อที่จะเข้าบริหารนโยบายสาธารณะในกรณีที่ได้เป็นรัฐบาล หรือเข้าไปควบคุมนโยบายสาธารณะในกรณีที่ทำหน้าที่เป็นพรรคฝ่ายค้าน

กรอสส์ เอฟ. (Gross F.) (อ้างถึงใน บูมอริ ยีหมะ 2550: 210) อธิบายว่าพรรคการเมืองคือ กลุ่มที่เป็นองค์กรหรือสมาคมที่มีเป้าหมายทางการเมืองเพื่อกองไว้ซึ่งสถานภาพเดิม หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ดำรงอยู่ด้วยการมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ทางการเมืองหรือครองอำนาจทางการเมือง

เฮย์วูด แอนดิว (Heywood Andrew) (อ้างถึงใน บูมอริ ยีหมะ 2550: 210) อธิบายว่าพรรคการเมืองคือ กลุ่มของคนซึ่งรวมตัวกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อครองอำนาจรัฐ ด้วยการเลือกตั้งหรือวิธีการอื่น ๆ

อีธริดจ์และแฮนเดลแมน (Ethridge and Handelman) (อ้างถึงใน บูมอริ ยีหมะ 2550: 210) อธิบายว่าพรรคการเมืองคือ องค์กรทางการเมืองที่รวบรวมคน ซึ่งพยายามจะเข้าควบคุมกิจกรรมและนโยบายในการบริหารประเทศ

จากความหมายของนักวิชาการต่าง ๆ ที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า พรรคการเมืองคือ การรวมตัวกันของกลุ่มคน เพื่อกระทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีเป้าหมายที่จะเข้าไปมีบทบาทในทางการเมือง ทั้งในแง่ของการได้อำนาจเพื่อกำหนดนโยบาย และบังคับใช้นโยบายการบริหารประเทศ และในแง่ของการควบคุมการกำหนดนโยบาย และการบังคับใช้นโยบายในกรณีที่เป็นพรรคฝ่ายค้าน

2.2 บทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตย

พรรคการเมืองไม่ได้มีเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยเท่านั้น ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการก็มีพรรคการเมืองเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน เพียงแต่มีบทบาทหน้าที่เฉพาะเพื่อครองอำนาจทางการเมือง และสร้างความชอบธรรมทางการเมืองเท่านั้น แตกต่างจากพรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตยที่มีบทบาทหน้าที่หลายประการ(บูมอริ ยีหมะ 2550: 210) ดังนี้

2.2.1 การสรรหาผู้นำทางการเมืองหรือตัวแทนทางการเมืองด้วยการส่งสมัครรับเลือกตั้ง

ในระบบประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองดำเนินไปได้อย่างราบรื่น และต่อเนื่องเพราะมีกระบวนการในการสรรหาผู้นำ หรือตัวแทนทางการเมืองที่มี กฎ กติกา ที่คนในสังคมยอมรับ พรรคการเมืองทำหน้าที่นี้ด้วยการสรรหาสมาชิก หรือตัวแทนของพรรคส่งสมัคร

รับเลือกตั้ง ทุกพรรคการเมืองต่างล้วนให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่นี้ โดยเฉพาะพรรคการเมืองไทย มักให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่นี้มากกว่าบทบาทหน้าที่ในด้านอื่น ๆ

2.2.2 การรวบรวมผลประโยชน์หรือความต้องการของประชาชน

พรรคการเมืองจะทำหน้าที่แสวงหาข้อมูลความต้องการของประชาชน ซึ่งมีอยู่อย่างกระจัดกระจายและมากมาย โดยทำหน้าที่ประสานผลประโยชน์ หรือความต้องการของคนทุกหมู่เหล่าในสังคมให้ได้รับผลประโยชน์กันอย่างถ้วนหน้า ด้วยการนำเสนอข้อมูลนั้นให้พรรครัฐบาลได้รับทราบกรณีของตนเองเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ในอีกกรณีหนึ่งพรรคการเมืองจะทำหน้าที่ตามข้อที่ 3

2.2.3 นำเสนอนโยบายบริหารประเทศหากชนะเลือกตั้งได้เป็นรัฐบาล

นอกเหนือจากการสรรหาตัวผู้นำทางการเมือง หรือตัวแทนทางการเมือง ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเป็นรัฐบาลบริหารประเทศแล้ว พรรคการเมืองยังมีหน้าที่รวบรวมความต้องการของประชาชน (Political Aggregation) แล้วนำเสนอออกมาเป็นนโยบายพรรคเพื่อใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งและเป็นนโยบายในการบริหารประเทศหากได้เป็นรัฐบาล

2.2.4 เผยแพร่ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน

พรรคการเมืองไม่เพียงทำหน้าที่รวบรวมความต้องการของประชาชน ส่งตัวแทนสมัครรับเลือกตั้งนำเสนอโยบายให้ประชาชนได้รับทราบในช่วงฤดูเลือกตั้ง แต่พรรคการเมืองยังสามารถทำหน้าที่อื่น ๆ โดยเฉพาะนอกฤดูเลือกตั้ง หนึ่งในหน้าที่นั้นก็คือ เผยแพร่ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในด้านสิทธิ เสรีภาพ ทางการเมืองที่ประชาชนควรรู้ กระบวนการประชาธิปไตย ผลงานหรือการปฏิบัติงานของรัฐบาล นโยบายของรัฐบาลที่กำลังดำเนินอยู่มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด เป็นต้น หน้าที่นี้จะทำให้พรรคการเมืองเปรียบเสมือนสถาบันการศึกษาทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูล แหล่งความรู้ให้กับประชาชนอีกช่องทางหนึ่ง นอกเหนือจากสถาบันการศึกษา หรือสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่นี้อยู่แล้ว

2.2.5 เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

พรรคการเมืองทำหน้าที่เปรียบเสมือนตัวกลางในการนำเอาข้อมูล ข่าวสาร ความคิด ความเห็นของประชาชนไปบอกกล่าวแก่รัฐบาล อาจกล่าวได้ว่า หากปราศจากพรรคการเมือง ประชาชนเปรียบเสมือนอยู่ในสภาวะโดดเดี่ยว ถูกละเลยจากรัฐบาล เพราะขาดคนกลางที่จะนำปัญหาความทุกข์ร้อนไปบอกกล่าวแก่รัฐบาลได้รับรู้

2.2.6 กระตุ้น ปลุกเร้า สร้างความคิดเห็นทางการเมืองในหมู่ประชาชน

พรรคการเมืองคือมีบทบาทหน้าที่ในการจุดประกาย กระตุ้น หรือปลุกเร้าให้เกิดความคิดทางการเมืองในหมู่ประชาชนในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่จะสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นใน

สังคม ประเด็นปัญหาบางอย่างประชาชนแต่ละคนอาจจะคิดเห็นอยู่ในใจ หรืออยู่ในวงแคบ ๆ แต่พรรคการเมืองสามารถสร้างกระแสให้เกิดความสนใจในประเด็นปัญหานั้น ๆ ในหมู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง

2.2.7 ทำหน้าที่กล่อมเกลາทางการเมือง

พรรคการเมืองจัดเป็นหนึ่งในสถาบันที่สำคัญในการกล่อมเกลາทางการเมืองให้กับประชาชนที่เป็นสมาชิกในสังคมให้มีความรู้ ความเข้าใจต่อระบอบการเมืองการปกครองของประเทศ ซึ่งจะส่งผลอย่างสำคัญต่อทิศทางการเมืองของประเทศว่าจะเป็นไปได้ในทิศทางใด

3. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง

ในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในการสนับสนุนและวิธีรักษาฐานอำนาจทางการเมืองนั้น จะต้องเกี่ยวข้องกับผู้นำทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะเหตุว่าผู้นำทางการเมืองประกอบด้วย ผู้กุมอำนาจของแก่นการเมือง ซึ่งก้าวเข้ามาสู่ความเป็นผู้นำ โดยวิธีการแสวงหาอำนาจในรูปแบบต่าง ๆ และดำรงความเป็นผู้นำอยู่ในลำดับชั้นที่มีอำนาจสูงสุด ด้วยความสามารถในการประเมินผลและคาดการณ์ในการปฏิบัติงานทางการเมือง ในทุก ๆ สังคมย่อมจะประกอบด้วยคน 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่เป็นผู้นำ โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจ บารมี เกียรติยศ หรือทรัพย์สินเงินทอง ฯลฯ เป็นเครื่องมือ (apparatus) ในการกำหนดบทบาท หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้ กลุ่มพวกนี้เราเรียกว่า กลุ่มผู้นำ ส่วนอีกกลุ่มเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามกลุ่มแรก ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติตามเพราะถูกบังคับ หรือปฏิบัติตามเพราะความสมัครใจก็ตาม แต่พวกเขาก็ต้องยอมรับเพื่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมพวกเขา

ดังนั้น การเป็นผู้นำจึงขึ้นอยู่กับภาวะการณ์ในขณะนั้น ที่สามารถทำให้เกิดการเป็นผู้นำขึ้น ภาวะผู้นำจึงไม่ได้หมายถึง ผู้นำอย่างเดียว แต่จะต้องมีอะไรอย่างอื่นประกอบด้วย คือ ผู้ตาม กลุ่มคนหรือองค์กรและสถานการณ์ รวมความว่าภาวะผู้นำประกอบด้วย ผู้นำ ผู้ตาม องค์กรและสถานการณ์ แปลว่า การที่จะเกิดมีผู้นำขึ้นมาสักคนหนึ่งนั้นคนที่เป็นผู้นำไม่เพียงแต่จะต้องมีลักษณะดีเด่นเป็นพิเศษเท่านั้น แต่เขาจะต้องเป็นที่พึงพอใจปรารถนาของผู้ตามเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะหรือความต้องการขององค์กรรวมตลอดถึงว่าสถานการณ์แวดล้อมอำนวยให้เขาเป็นผู้นำกลุ่มได้ ประเด็นที่สำคัญก็คือ อะไรที่ทำให้สภาวะการณ์พวกนี้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่นำไปสู่ความเข้าใจในเนื้อหา โดยแยกเป็นสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของผู้นำ

ราล์ฟ เอ็ม. สต็อกคิลล์ (Ralph M. Stogdill) (อุทัย หิรัญโต 2524: 12) ได้ให้ความหมายของการเป็นผู้นำว่า เป็นกิจกรรมของการที่จะสร้างอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือกลุ่มเพื่อที่จะก่อให้เกิดความพยายามในการดำเนินงานให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้

อลวิน กลัวด์เนอร์ (Alvin Gouldner 1950: 20) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้คือ เป็นผู้ที่สามารถมีอำนาจในการบงการหรือควบคุมให้ผู้อื่นปฏิบัติตามคำสั่งได้โดยทำให้เขาเหล่านั้นเชื่อว่า มีพันธะทางใจที่จะต้องปฏิบัติตามผู้นำนั้น ๆ

โรเจอร์ริก เบลล์ (Roderick Bell 1969: 112) ได้ให้ความหมายของผู้นำเอาไว้ว่า ผู้นำเป็นผู้ที่อยู่ในอำนาจหรืออยู่ในตำแหน่งที่ได้ถูกกำหนดให้เป็นผู้นำและยังเป็นผู้ที่สามารถมีอิทธิพลในการจัดสรรรวมทั้งจัดการต่อสิ่งต่อสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ มากกว่าคนอื่น ๆ ในชุมชนนั้น ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้บังเกิดความสำเร็จสมตามความมุ่งหมายที่ปรารถนาทั้งที่เป็นของตนเอง และของสมาชิกของชุมชน

จอห์น เอ็ม. พ็ฟเฟอร์ (John M. Pffiffer) และ โรเบิร์ต วี. เพรสทัส (Robert V. Presthus) (1965: 350) ได้ให้ความหมายผู้นำว่า เป็นผู้ที่บริหารงานของกลุ่มโดยทำหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวก ริเริ่ม ประนีประนอม และการประสานงาน ส่วนในด้านพฤติกรรมของผู้นำดำเนินไปได้โดยอาศัยอำนาจหน้าที่และอำนาจบารมีเป็นเครื่องมือทั้งในลักษณะที่เป็นพิธีการ (formal) และไม่เป็นพิธีการ (informal) ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดพลังร่วมของกลุ่มมุ่งให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ไอ.แอล.ริชาร์ดสัน (I. L. Richardson) และ เอส. บาล์นวิน (S. Baldwin) (อรุณ รักธรรม 2523: 194) อธิบายว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการซึ่งบุคคลหนึ่งบุคคลใดมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความเชื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือมากกว่า ตามรูปแบบขององค์การในอุดมคติ นั้น ผู้นำคือ บุคคลซึ่งพยายามที่จะทำให้สมาชิกขององค์การประพฤติปฏิบัติไปในทิศทางที่จะทำให้องค์การนั้นบรรลุถึงเป้าหมายที่ได้ตั้งเอาไว้

ที. เอ็น. ไวท์เฮด (T. N. Whitehead 1963: 68) กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากคนอื่น ๆ ในกลุ่ม และเป็นบุคคลที่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นในสิ่งที่ผู้อื่นร้องขอสามารถชี้แนะหนทางให้ผู้อื่นทำตามโดยผู้ตามให้ความเชื่อฟัง

3.2 ประเภทของผู้นำ

ผู้นำนั้นมีหลายลักษณะตามบริบท หรือตามสภาพการณ์ของสังคม ดังนั้น จึงมีนักวิชาการต่าง ๆ ที่ได้จัดแบ่งประเภทของผู้นำไว้ เช่น

อาร์โนลด์ เวมฮอเนอร์ (Arnold Wehmhoener 1975: 3) ได้จำแนกลักษณะของผู้นำออกเป็น 3 ประเภท คือ ผู้นำแบบประเพณี (traditional elite) ผู้นำแบบอุดมการณ์ (elites united by ideology) และผู้นำแบบผสม (pluralistic elites) คือ

3.2.1 **ผู้นำแบบประเพณี** (traditional elite) เป็นแบบซึ่งมีอำนาจและมีความสำคัญในยุคก่อนอาณานิคม และได้รับการต่อเนื่องในการใช้อำนาจต่อประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในระดับท้องถิ่น

3.2.2 **ผู้นำแบบอุดมการณ์** (elites united by ideology) ตัวอย่างก็เช่น ผู้นำในสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น

3.2.3 **ผู้นำแบบพหุนิยม** (pluralistic elites) ผู้นำซึ่งประกอบด้วยลักษณะของกลุ่มต่าง ๆ แต่มีความสามารถในการจัดการต่าง ๆ

3.3 ลักษณะของผู้นำ

คอว์ซ และคาลน์ (Katz and Kahn) (อ้างถึงใน อรุณ รักรธรรม 2523: 323-324) ให้ความหมาย “ลักษณะผู้นำ” (leadership) ไว้ว่า “ผู้นำเป็นอิทธิพลของบุคคลหนึ่งที่มีเหนือกว่าอีกบุคคลหนึ่ง ในการปฏิบัติงานธรรมดา ทัว ๆ ไปในองค์กร” ดังนั้น ผู้นำจึงเกิดขึ้นต่อเมื่อเขาสามารถชักจูง (induce) บุคคลอื่นให้กระทำการบางอย่างตามความต้องการ เพราะหากไม่ปฏิบัติตามอาจจะถูกลงโทษได้

เบอร์นาร์ด เอ็ม .บาสส์ (Bernard M. Bass 1950: 87-89) ได้แยกแยะลักษณะผู้นำออกเป็น 4 ลักษณะด้วยกัน คือ

1) เป็นลักษณะด้านสถานภาพ (status) คือการเป็นผู้นำที่มีความสำคัญเช่นเดียวกับตำแหน่งที่ผู้นำดำรงอยู่

2) เป็นลักษณะด้านการยกย่องนับถือ (esteem) คือการเป็นลักษณะผู้นำที่เป็นที่รวมของความสนใจ ผู้ได้รับการยกย่องนับถือ มักจะได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำด้วย

3) เป็นลักษณะด้านพฤติกรรม (behavior) คือการเป็นผู้นำที่แสดงพฤติกรรมในการทำให้การกระทำที่มีตำแหน่งต่างกัน พฤติกรรมในการทำก็ต่างกันด้วย

4) เป็นลักษณะด้านอิทธิพล คือการมีอิทธิพลเหนือคนอื่น สามารถชักนำให้คนอื่นปฏิบัติตามเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

อูทซ์ ธีร์นุโต (2524: 13) ได้แบ่งผู้นำออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) ผู้นำตามกฎหมาย (legal leaders) หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งหรือหัวหน้าคน โดยกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนขององค์กร เช่น ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้จัดการหรือตำแหน่งอื่น ๆ ที่มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชา ผู้ที่ดำรงตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าว จะมีอำนาจหน้าที่ความ

รับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ผู้นำประเภทนี้เป็นผู้นำที่องค์กรแต่งตั้ง โดยพิจารณาถึงความรู้ความสามารถและความเหมาะสม

2) ผู้นำที่เกิดจากความสามารถพิเศษ (charismatic leaders) ผู้นำประเภทนี้มีคุณสมบัติเป็นผู้นำหรือเกิดมาเพื่อเป็นผู้นำ โดยที่เขาได้รับตำแหน่งผู้นำจากการที่มีคุณสมบัติพิเศษในการนำคน เช่น มีบุคลิกภาพในการดึงดูดใจคน มีความสามารถในการพูด มีความเฉลียวฉลาด มีคุณธรรม เป็นต้น

3) แต่คุณสมบัติพิเศษเหล่านี้จะต้องคิดค้นเหนือบุคคลทั่วไป และผู้นำประเภทนี้ไม่จำเป็นจะต้องมีตำแหน่งอยู่ในองค์กร แต่เขาก็สามารถครองใจผู้อื่นได้โดยอาศัยบุคลิกภาพและอำนาจซึ่งมีอยู่ตนเอง

4) ผู้นำที่เป็นสัญลักษณ์ (symbolic leaders) คือ ผู้นำประเภทนี้โดยตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบหรือคุณสมบัติส่วนตัวเป็นเพียงสัญลักษณ์ของกลุ่ม หรือเป็นสัญลักษณ์ของคนทั้งหลาย ซึ่งคนทั่วไปต้องเคารพนับถือ เช่น องค์พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระสังฆราช ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

เคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin 1994: 195- 200) ได้กำหนดรูปลักษณะของผู้นำออกเป็น 3 แบบ คือ

1) ผู้นำแบบอัตตาธิปไตย (autocratic) โดยการพิจารณาจากการกระทำและการกำหนดนโยบายผู้นำประเภทนี้จะตัดสินใจเอง ไม่ใช่กลุ่มตัดสินใจ มีลักษณะถือตัวและมีความภูมิใจในตัวเอง

2) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (democratic) โดยให้การจัดทำนโยบายเป็นผลจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม การตัดสินใจจะกระทำโดยใช้ความคิดเห็นจากกลุ่มมีการแบ่งงานกันทำ และผู้นำแบบนี้จะมีการเน้นที่การสร้าง ความเข้าใจที่ดีต่อกัน

3) ผู้นำแบบเสรีนิยม (laissez - faire) เป็นผู้นำที่ปล่อยให้สมาชิกได้มีเสรีภาพเต็มที่ปราศจากการมีส่วนร่วมของผู้นำเว้นแต่จะมีการร้องขอให้ผู้นำเข้าร่วมด้วย ผู้นำจะให้ข้อเสนอแนะแก่กิจกรรมของสมาชิกโดยไม่พยายามจะเข้าไปเกี่ยวข้องในการปฏิบัติการ

รอสส์ (Ross) และ เฮนดราย (Hendry) (อ้างถึงใน ธีรพล สุคนธวิท 2540: 23) จำแนกลักษณะผู้นำออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) ผู้นำที่มีคุณสมบัติอยู่ภายในตัวเอง (Leadership as trait within individual leader) ซึ่งเป็นความเชื่อที่ว่าเป็นผู้นำอันเนื่องมาจากพันธุกรรมหรือติดตัวมาแต่กำเนิด (leaders are born not made) สิ่งที่ทำให้บุคคลผู้นั้นเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวเอง

2) ลักษณะความเป็นผู้นำที่ขึ้นอยู่กับกลุ่ม (Leadership as function of the group) ความเป็นผู้นำขึ้นกับโครงสร้างของกลุ่มมากกว่าแต่ละบุคคล ความเป็นผู้นำในกลุ่มถูกกำหนดโดยผลจากทัศนคติความต้องการของกลุ่ม กลุ่มและผู้นำเป็นสิ่งแยกจากกันไม่ได้ ถ้าไม่มีกลุ่มก็ไม่มีผู้นำ แต่ถ้ากลุ่มขาดผู้นำกลุ่มก็จะขาดการนำ การเป็นผู้นำจึงเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องทำหน้าที่ทั้งในการทำและการบริหาร

3) ผู้นำที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (Leadership as a function of situation) สถานการณ์มีบทบาทต่อความเป็นผู้นำมาก สถานการณ์ที่กลุ่มกำลังเผชิญหน้าก่อให้เกิดผู้นำได้ ความเป็นผู้นำจึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์ วัฒนธรรม-ประเพณีของกลุ่ม องค์กร และสังคมนั้น ๆ

อรรถเวทย์ ทิศ (Ordway Tead 1936: 20-25) แบ่งลักษณะการเกิดผู้นำเอาไว้ ดังนี้

1) ผู้นำโดยการสร้างตนเอง (the self – constituted leader) เป็นผู้นำซึ่งผลักดันตนเองขึ้นไปสู่ความเป็นผู้นำ ทั้งนี้โดยมีบุคลิกลักษณะเข้มแข็งและความสำนึกในตนเองอย่างหนักแน่น กับมีกำลังใจแน่วแน่ที่จะกระทำสิ่งที่เขาเห็นว่าสำคัญให้บรรลุผลสำเร็จ ตามประวัติศาสตร์มักมีผู้คิดว่า ผู้นำประเภทนี้เป็นผู้นำมาโดยกำเนิด และการที่บุคคลพวกนี้เป็นพวกที่สร้างตนเองขึ้นมาจึงมีเจตนาในการแสดงอำนาจอย่างมากมายและไม่มีที่สิ้นสุด

2) ผู้นำซึ่งเลือกโดยหมู่คณะ (the group – selected leader) เป็นผู้นำซึ่งเกิดจากการคัดเลือกบุคคลในหมู่คณะเดียวกัน แล้วเสริมสร้างอิทธิพลของเขาในฐานะที่เป็นผู้นำขึ้น เพราะว่าเป็นในสังคมการเมืองระบอบประชาธิปไตย การเลือกผู้นำเป็นวิธีการที่มีผลในด้านการจูงใจ ผู้ที่ถูกนำเนื่องจากคนเหล่านั้นต่างมีความเชื่อว่า เขาสามารถไว้วางใจการดำเนินนโยบายบริหารของผู้นำได้ หรือหากกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความต้องการได้ตัวแทนที่จะควบคุมการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ผู้นำในแนวทางนี้จึงอยู่ในสภาวะที่มีช่องทางได้รับความสำเร็จมากที่สุด มีโอกาสดีที่สุดในการได้มาและดำรงไว้ซึ่งการปฏิบัติตามของผู้ตาม ซึ่งตราบโคที่ผู้นำยังปฏิบัติภารกิจใด ๆ ในอันที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือผลประโยชน์ของกลุ่มอย่างแข็งขันแล้ว แน่แน่นอนว่าจะต้องได้รับการเลือกให้เป็นผู้นำอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะว่าอำนาจของผู้นำในลักษณะนี้เป็นที่ยอมรับด้วยเหตุและผลเป็นพื้นฐานสำคัญ

3) ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ที่มิอำนาจเหนือ (leader appointed from above) เป็นผู้นำซึ่งเข้ามาสู่ตำแหน่ง โดยการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการอำนาจการหรือกรรมการบริหาร หรือโดยหัวหน้าระดับเหนือขึ้นไป ในกรณีเช่นนี้กลุ่มนี้มิได้เป็นผู้เลือกผู้นำ แต่ผู้นำจะทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมบุคคลเข้ากันเป็นกลุ่ม โดยที่ผู้นำจะต้องแสดงให้คนเหล่านี้เห็นว่าในการรับใช้หมู่คณะนั้นเกิดความปรารถนาในสิ่งที่เป็นความปรารถนาขององค์กร

องค์ประกอบหรือคุณสมบัติของผู้นำ

ลิจิต ธีรเวคิน (2536: 232-233) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่ทำให้ผู้นำเกิดบารมี คือ

- 1) เป็นคนที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกว้างขวาง (visibility)
- 2) เป็นคนที่มีความสามารถเหมาะสมกับงานที่จะไปรับตำแหน่งหรือสามารถจะใช้คนอื่นทำงานนั้นได้

3) มีลักษณะเป็นผู้นำมีความเชื่อมั่น สามารถเป็นผู้นำคนอื่นได้

4) มีศิลปะและคุณธรรม คนเชื่อว่าเป็นคนดี

5) มีอาวุโส คือ มีอายุหรืออายุการทำงานประสบการณ์มากพอ

6) มีบุคลิกลักษณะดี เสียงเพราะ รูปร่างสง่าน่าเกรงขาม

7) เป็นบุคคลที่มีฐานะทางสังคมมาจากตระกูลดี มีการศึกษาดี หรือกริยามาจากตระกูลดี

8) มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

9) ถ้าเป็นทหาร ต้องอยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจคนเกรงกลัว

10) มีเสน่ห์คนเห็นแล้วชอบ

เม สมิท (May Smith) (ธรรมรส โชติคุณุธร 2519: 153) เสนอว่า คุณสมบัติของผู้นำควรจะมีดังนี้

1) มีเขวามันและวิจารณ์ญาณที่ดี

2) มีความคิดคำนึงดี

3) มีอารมณ์ดี คงเส้นคงวา

4) มีความยุติธรรม

5) มีความรับผิดชอบ

6) มีอารมณ์ขัน

วิสุทธิ โปธิแท่น (2534: 7-8) ได้สรุปลักษณะผู้ปกครองที่พึงประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ

1) ผู้ปกครองต้องมีความชอบธรรม คือการได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากประชาชนที่มีต่ออุดมการณ์ของผู้ปกครองนั้น โดยการยอมรับนี้จะเป็นสิ่งนำไปสู่ความชอบธรรมของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองต้องมีคุณภาพที่พึงประสงค์ คือคุณภาพแห่งจิตใจหรือจริยธรรม เช่น การเห็นประโยชน์ส่วนรวม มีศีลธรรม ไม่กตัญญู มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริตและมี

ความยุติธรรม คุณภาพในความสามารถ คือมีความรู้ความฉลาด รู้ในเรื่องการปฏิบัติตามนโยบาย และการวางแผน ฯลฯ

2) ผู้ปกครองต้องมีทรัพยากรและรู้จักใช้ทรัพยากร คือ ทรัพยากรทางวัตถุ คือ ต้องมีปัจจัยที่เพียงพอโดยไม่ต้องไปเบียดบังผู้อื่น และมีรายได้สุจริต
ทรัพยากรมนุษย์ คือ การมีส่วนร่วมหรือผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจนราษฎรต้องมีคุณภาพ

3.4 หน้าที่ของผู้นำ

แอล. เอฟ. เออร์วิค (L.F. Urwick) (อ้างถึงใน อุทัย หิรัญโต 2524: 40) เสนอว่า ผู้นำมีภารกิจเบื้องต้นอันสำคัญอยู่ 4 ประการ คือ

1) เป็นผู้แทนขององค์การ ผู้นำจะต้องทำให้เกิดมโนภาพขึ้นในจิตใจของผู้ตาม ในลักษณะที่ว่าเมื่อเอ่ยถึงชื่อองค์การก็ต้องนึกถึงเขา

2) เป็นผู้ชักนำความมีชีวิตชีวาไปสู่กลุ่มและสร้างบรรยากาศแห่งความคิดเห็นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและนำไปสู่การบังเกิดผล

3) เป็นผู้บริหารงานขององค์การ หมายถึงการคาดคะเน การวางแผนการจัดองค์การ การอำนวยการประสานงาน และการควบคุมงาน ตลอดจนการรักษาวินัยของกลุ่ม

4) สร้างความกระฉ่งแจ่มแจ้งของเหตุผลในการดำเนินงานทุกอย่างแก่ทุกคน หน้าที่ประการนี้คือ ผู้นำจะต้องทำหน้าที่คล้ายล้าม

แพทริเซีย ซี. แฮสเคลล์ (Patricia C. Haskell) กล่าวถึงหน้าที่ของผู้นำ (อุทัย หิรัญโต 2524: 39) ไว้ว่า

1) ทำให้ผู้ร่วมงานมีความสนใจจดจ่อต่อวัตถุประสงค์ขององค์การ

2) ทำให้การติดต่อสื่อสารภายในองค์การชัดเจนปราศจากข้อสงสัย

3) ปฏิบัติต่อข้อข้องใจ หรือการร้องทุกข์ของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม

4) รักษาขวัญและกำลังใจ ของผู้ใต้บังคับบัญชาให้สุขอยู่เสมอ และให้เขารู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าขององค์การ

5) ทำให้ผู้ร่วมงานมีความกระตือรือร้น ตื่นตัวที่จะทำงาน

ส่วนการสำรวจประชามติเพื่อสอบถามความเห็นของบุคคลระดับสูงทั้งในวงการบริหารและราชการเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับ “นายกรัฐมนตรีในอุดมคติ” ว่าต้องมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง ผลการสำรวจปรากฏออกมาดังนี้ ถ้าจะแบ่งคุณสมบัติใหญ่ ๆ ที่นักบริหารอยากได้จากผู้นำประเทศของเขาจะแบ่งออกเป็น 11 ประการ หนังสือพิมพ์มติชน(อ้างถึงใน ชีรพล สุคนธวิท 2540: 27) คือ

1) ผู้มีประมุขศิลป์ สิ่งที่ผู้ตอบแบบสอบถามอยากเห็นมากที่สุดจากผู้นำของเขาคือ คือ ความสามารถในการเป็นผู้นำซึ่งต้องมีบารมี มีอำนาจ มีศรัทธา ได้รับความเกรงใจ เป็นที่ยอมรับของบุคคลทุกฝ่าย มีบุคลิกในการเป็นผู้นำ มีเสน่ห์ มีวาทศิลป์ในการเจรจาจูงใจ มีอารมณ์ขัน รู้จักเลือกใช้คน มีคนรอบข้างดี มีระบบข้อมูลที่ดี รู้จักใช้ข้อมูลในการตัดสินใจอย่างถูกต้อง

2) ผู้เฉลียวฉลาดรอบรู้ คุณสมบัติข้อต่อมาที่ประชาชนอยากเห็นจากผู้นำของเขาคือ คือ เป็นคนเฉลียวฉลาด ลึกซึ้ง มีไหวพริบ ปฏิภาณ เฉียบแหลม มีความสุขุมรอบคอบ รู้จักใช้ดุลยพินิจ สามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ดี มีเหตุมีผล มีระบบข้อมูลที่ดี มีความรู้รอบตัวสูง รู้เรื่องเศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจรอบตัวในบ้าน รู้เรื่องกฎหมาย การเงิน การศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ ฯลฯ เข้าใจในปัญหาอย่างถ่องแท้ รู้สถานการณ์โลก และรอบข้างตลอดเวลา

3) ผู้กล้าหาญและเข้มแข็ง คำตอบที่ขึ้นอันดับหนึ่งของผู้ตอบแทนทุกคนก็คือ ทุกคนต้องการวีรบุรุษ ต้องการอัศวินม้าขาวที่มีความกล้าหาญ กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญความจริง กล้ารับผิดชอบ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงโดยไม่เกรงกลัวต่ออิทธิพลหรืออำนาจ มีคใด ๆ ไม่มีความเกรงใจในพรรคพวกเดียวกัน กล้าที่จะฟาดฟันตัวอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ไม่กลัวเสียตำแหน่ง และเมื่อตัดสินใจแล้วเมื่อผิดก็กล้ายอมรับผิดชอบ มีความเข้มแข็งเด็ดขาด ไม่หวั่นไหว ถ้าทำด้วยความสุจริตใจ กล้าได้ กล้าเสีย

4) มีความพร้อมและอุทิศตน ผู้ตอบคำถามจำนวนมาก ที่เห็นในความสำเร็จข้อนี้ว่า ผู้นำที่ดีจะต้องมีความพร้อมที่จะอุทิศตนมารับใช้ประเทศชาติ มีความจริงใจ มีความจริงใจ ตั้งใจ ขอมเสียสละชีวิต เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของสังคม มีความใจกว้างที่จะรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย ลงมาคลุกกับปัญหาของประชาชน รับฟังเรื่องราว ความทุกข์ยากของประชาชน โดยตรง ไม่หุบหูฟังข้อมูลจากผู้ไม่หวังดี หรือผู้ประจบสอพอ มีความขยันขันแข็ง ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย

5) ผู้มีคุณธรรม คำตอบที่ได้รับความนิยมไม่น้อย ก็คือ ผู้นำที่ดีจะต้องซื่อสัตย์ สุจริต มีศีลธรรม มีความยุติธรรม ไม่โกงกิน พยายามหาคนดีมาร่วมงาน ไม่เห็นแก่พรรคแก่พวก ใช้หลักคุณธรรมในการบริหาร วางตัวให้เป็นตัวอย่างอันดีแก่ผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไป ซึ่งคุณสมบัติข้อนี้ จะต้องเป็นข้อบังคับข้อแรกของการทำงานให้กับชาติและสังคมอยู่แล้ว

6) ผู้มีความสามารถและประสบการณ์ สิ่งที่น่าบริหารทั้งหลายคาดหวังไว้มากจากผู้นำของเขาคือ จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถสูงในการบริหารประเทศ ในการแก้ไขปัญหาของประเทศ มีผลงานเป็นเป้าหมาย ทำงานโดยหวังประสิทธิผล หรือผลลัพธ์มากกว่ามุ่งหวังในวิธีการ เพราะประชาชนต้องการเห็น “การบันดาลสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้น” อยากเห็นผลไม่มากกว่าเห็นวิธีการปลูกต้นไม้

7) ฉะนั้น ผู้นำในอุดมคติจะต้องเป็นพวกมีผลงานประจักษ์ “result – oriented” คือต้องบันดาลอะไรให้เขาเห็นบ้าง มิใช่ได้แต่พูด ได้แต่สัญญา แต่มองไม่เห็นอะไร ในกรณีที่ขาดประสิทธิภาพ ก็ต้องรู้จักหาคนที่มีความสามารถมาช่วยอุดช่องว่าง หากมีอาชีพจริง ๆ เข้ามา มิใช่เลือกแต่บรรดามือสมัครเล่น ที่เคยอ่านแต่ตำรา เคยรู้แต่ไม่เคยทำ

8) ผู้นำเด็ดเดี่ยวและจับใจ สิ่งที่ทุกคนอยากเห็นมากที่สุด (อาจเป็นเพราะคนไทยใจร้อนก็ได้) ก็คือคำตอบที่ว่า อยากเห็น การแก้ปัญหาอย่างจับปล้น ไม่ชักช้าอืดอาด ประชุมแล้วประชุมอีก เสนอโครงการจนกลายเป็นโครงการศตวรรษ เขาอยากเห็นผู้นำที่กระฉับกระเฉง กระตือรือร้น จับใจต่อปัญหา

9) สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ทันเหตุการณ์ มีความจับใจ ในการตัดสินใจ และเมื่อพูดแล้ว ตัดสินใจแล้ว ก็มีความเด็ดเดี่ยว กล้าพูด กล้าทำ กล้าตัดสินใจและเมื่อพูดแล้วก็รีบทำ

10) ผู้หนักแน่น มั่นคง นักบริหารหลายคนพูดถึงความเป็นตัวของตัวเอง มีนโยบายแน่นอน มีการตั้งเป้าหมายระยะยาว มีการตั้งอุดมการณ์ของชาติ และมีความหนักแน่น มั่นคงที่จะดำเนินการไปตามแผนนั้นไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเปลี่ยนคนทำงานอย่างไร แผนระยะยาวนั้นจะต้องมีผู้ดำเนินการติดต่อ ฉะนั้น จะต้องมีการตั้งเป้าหมายที่แน่นอน มีความคิดก้าวหน้าที่จะพัฒนาประเทศไปในรูปแบบใดแบบหนึ่ง ไม่ยอมให้ใครมาเขย่าโครงการที่ดีต่อประเทศนั้น ไม่ว่าจะมียุทธิพลใดก็ตาม

11) ผู้มีความคิดสร้างสรรค์ (creativity) คำตอบสุดท้ายคือ ทุกคนอยากเห็นผู้นำของตนมีหัวก้าวหน้า ต้องการเปลี่ยนแปลงสู่สิ่งที่ดีใหม่ ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ อยากให้คิดเหมือนคนหนุ่ม เป็นผู้มองการณ์ไกลไปข้างหน้า ได้หลาย ๆ ปี มองอะไรได้ไกลกว่าคนอื่น และบางครั้งคนอื่นก็ยังมองไม่เห็น สามารถคาดการณ์อะไรล่วงหน้าได้ นอกจากนี้ยังควรเป็นผู้นำด้านความคิด คำนิยมใหม่ ๆ มีความใฝ่ฝันจะเห็นสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้น เป็นนักคิดนักฝัน และอยากบันดาลสิ่งนั้นให้เกิดขึ้นในเมืองไทย

4. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ในการเมืองไทย

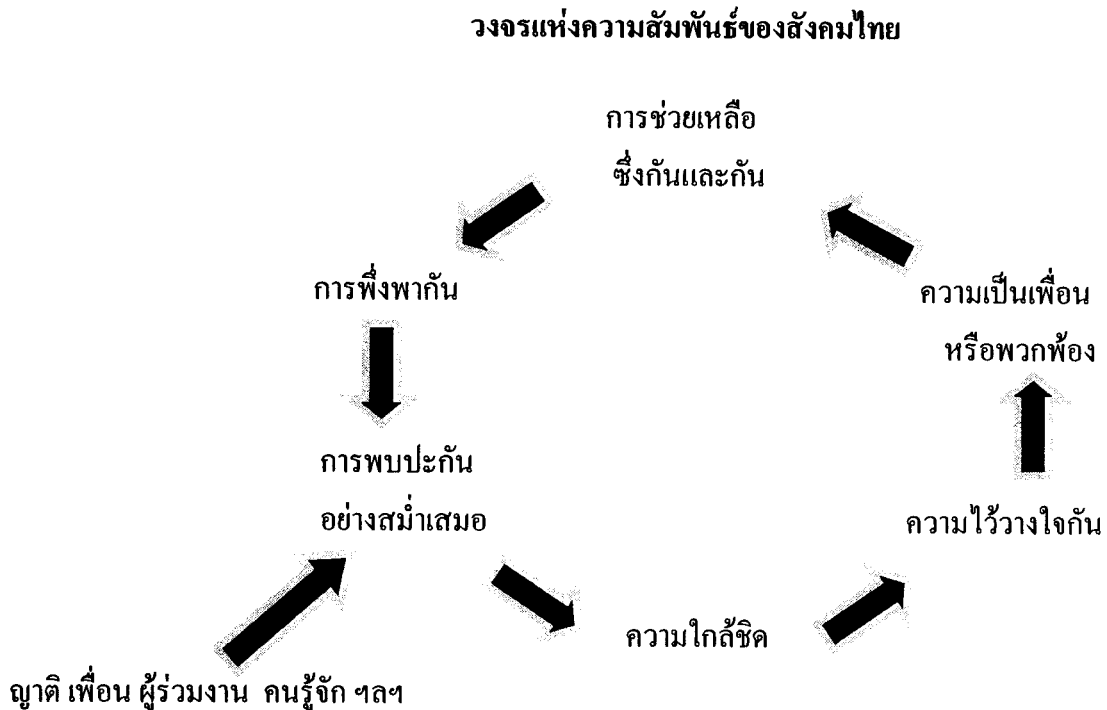
ลักษณะของสังคมไทยโดยทั่วไป นั้น อาจจะกล่าวได้ว่าลักษณะสังคมไทยเป็นสังคมชนชั้นอันสืบเนื่องมาจากระบบศักดินา โดยถือเอาเกียรติหรือฐานะทางสังคมมาเป็นเครื่องวัด เช่น วงศ์ตระกูล ความมั่งคั่ง หรือฐานะทางการศึกษา เป็นต้น (ไพบูลย์ ช่างเรือน 2527: 148-149)

ลักษณะทางสังคมไทยมีการรวมกลุ่มและเกิดกลุ่ม โดยมีการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นส่วนบุคคลในลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (patron - clients) ซึ่งอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว ความไว้วางใจและความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นที่ตั้ง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์นี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับ ความสัมพันธ์แบบนายกับไพร่ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบศักดินา ที่ยังคงมีอิทธิพลอยู่มาก ในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของคนไทย (นพดล สุคนธวิท 2539: 35)

โดยทั่วไปการรวมกลุ่มของคนไทย มักขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าหลักการจัดตั้งที่อิงผลประโยชน์ หรืออุดมการณ์ร่วมกัน (นพดล สุคนธวิท 2539: 36)

กล่าวคือ ผลประโยชน์ร่วมมิใช่เป็นปัจจัยชี้ขาดในการรวมกลุ่มของคนไทย หากแต่ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างสมาชิกกลุ่มผู้นำกลุ่ม เป็นสิ่งที่ขาดมิได้สำหรับการจัดตั้งกลุ่มและการดำรงรักษากลุ่มให้คงอยู่ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มก็ยังเป็นไปในเชิงของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันอยู่ แต่ผลประโยชน์จะมีบทบาทภายหลังที่กลุ่มได้เกิดขึ้นแล้ว

การเกิดกลุ่มในลักษณะที่อิงบุคคล มากกว่าหลักการ หรือผลประโยชน์ร่วมกันนี้ มีเหตุมาจากการที่คนไทยมีวัฒนธรรมสังคมที่ยึดตัวบุคคล (personalism) กล่าวคือ โครงสร้างของสังคมไทย ถูกผูกเข้าด้วยกันด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว ดังวงจรของสังคมไทย

ภาพที่ 2.1 วงจรแห่งความสัมพันธ์ของสังคมไทย

ที่มา : กนก วงษ์ตระหง่าน (2528) *การเมืองในระบอบประชาธิปไตย* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตามวงจรแห่งความสัมพันธ์ของสังคมไทยนี้อธิบายว่า ความสัมพันธ์จะเกิดขึ้นได้ จะต้องมีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างบุคคลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงาน คนรู้จักหรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีโอกาสพบปะกัน อาจโดยการแนะนำให้รู้จักและงานเลี้ยงสังสรรค์ในโอกาสต่าง ๆ การพบปะนั้นจะต้องมีความสม่ำเสมอ จนก่อให้เกิดความรู้สึกที่ใกล้ชิดและผูกพัน และเกิดความไว้วางใจกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่การที่บุคคลทั้งสองฝ่ายหรือมากกว่าสามารถร่วมมือกันกระทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกันได้ ความใกล้ชิดและความไว้วางใจกัน เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความสัมพันธ์หรือการเป็นพวกพ้องเดียวกัน และยอมให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ระหว่างเพื่อนหรือพวกพ้อง การช่วยเหลือนี้มีได้ขึ้นอยู่กับความถูกต้องหรืออยู่บนหลักการแต่อย่างใด กล่าวคือเมื่อเป็นเพื่อนกันแล้วจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถึงแม้การช่วยเหลือกันนั้นจะขัดหรือผิดหลักการหรือความถูกต้องบางอย่าง เช่น ความยุติธรรม เป็นต้น ทั้งนี้เพราะคนไทยให้

ความสำคัญต่อการเป็นเพื่อนมากกว่าหลักการ นับเป็นการสะท้อนให้เห็นค่านิยมของความเป็นเพื่อนนั้นมีเงื่อนไขที่จะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนนี้ ทำให้คนไทยที่เป็นเพื่อนกันจะต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันอีกด้วย และในที่สุดการพึ่งพากันนี้ก็เป็เงื่อนไขที่ต้องให้คนเหล่านั้นมาพบปะกันอีก เพื่อที่จะให้ความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีอยู่หรือมีมากขึ้นอีก

ด้วยวงจรแห่งความสัมพันธ์ของคนไทยดังกล่าวมาแล้วนั้น ถ้าจะพิจารณาในระบบการเมืองไทยก็จะพบว่าระบบการเล่นพรรคเล่นพวก เป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกออกจากการเมืองไทยได้ ครอบคลุมไปถึงลักษณะของความสัมพันธ์แบบส่วนตัว ยังคงมีอิทธิพลต่อสังคมไทยเช่นปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะบุคคลย่อมเล็งเห็นความสำคัญของการมีเพื่อน และใช้ประโยชน์จากความช่วยเหลือ เกื้อกูลการพึ่งพากันในหมู่เพื่อนฝูงและพวกพ้อง การที่บุคคลจะมีอำนาจมากขึ้น ก็จำเป็นต้องมีเพื่อนและพวกพ้อง เป็นบริวารมากขึ้นตามไปด้วย ขณะเดียวกันก็ใช้อำนาจที่ตนมีอยู่คอยดูแลให้ความช่วยเหลือต่อเพื่อน และพวกพ้องเป็นการตอบแทนซึ่งกันและกัน ลักษณะดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นระบบการเมืองไทย ที่เน้นความสำคัญของบุคคลที่อยู่เหนือหลักการอย่างสิ้นเชิง

ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์-ผู้ใต้อุปถัมภ์ จะเกิดขึ้นเมื่อมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปซึ่งแตกต่างกันในเรื่องอำนาจ ความมั่นคงและสถานะทางสังคม ได้มีความสัมพันธ์กันในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ โดยที่ฝ่ายแรกจะอาศัยอิทธิพลและทรัพยากรที่ตนมีอยู่ ทั้งในรูปของการให้ประโยชน์หรือการปกป้องอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างให้แก่ผู้ผู้ใต้อุปถัมภ์คน โดยหวังจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้ใต้อุปถัมภ์ เช่น ช่วยทำงานให้ หรือช่วยเหลือทางการเมืองโดยเป็นหัวคะแนนให้ เป็นต้น ทำนองเดียวกัน เหตุที่ผู้ผู้ใต้อุปถัมภ์ ให้ความช่วยเหลือหรือให้บริการแก่ผู้อุปถัมภ์ ก็เพื่อที่จะได้ผลตอบแทนกลับคืนมา ไม่จะเป็นการให้ความคุ้มครอง หรือช่วยเหลือทางวัตถุอื่น ๆ เป็นต้น เมื่อเป็น

ดังนี้ เราก็จะเห็นว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายนี้ ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่ต่างฝ่ายต้องต้องการและคาดหวังว่าจะได้รับจากอีกฝ่ายหนึ่ง ในเรื่องนี้ สกอตต์ (Scott) ชี้ว่า ฝ่ายผู้อุปถัมภ์จะมีทรัพยากร หรือมีผลประโยชน์อยู่ 3 ลักษณะด้วยกัน (นพดล สุคนธวิธ 2539 : 38) คือ

- 1) ความรู้และทักษะ
- 2) การควบคุมโดยตรงเหนือทรัพย์สิน ตัวอย่างเช่น เป็นเจ้าของโรงงาน เป็นเจ้าของโรงสี ซึ่งสามารถใช้เพื่อสร้างความจงรักภักดี จากผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าตนได้ เป็นต้น
- 3) การควบคุมโดยอ้อมเหนือทรัพย์สิน หรืออำนาจชอบธรรมของผู้อื่น (หมายถึงของสาธารณะ) เช่น ผู้ใหญ่บ้านอาศัยความชอบธรรมของตน ในการสร้างผู้ผู้ใต้อุปถัมภ์ เป็นต้น
- 4) ส่วนผู้ผู้ใต้อุปถัมภ์ ก็จะสามารถให้ประโยชน์แก่ผู้อุปถัมภ์ของตนได้ 3 ทาง คือ
 - (1) แรงงานและการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ เช่น เป็นลูกจ้าง หรือจ่ายค่าเช่าคืนให้

(2) การช่วยเหลือในการต่อสู้ เช่น กรณีของการเป็นทหารในกองกำลังเล็ก ๆ การเป็นพรรคพวกช่วยเหลือเมื่อถูกรังแกจากฝ่ายอื่น เป็นต้น

(3) การช่วยเหลือทางการเมือง การเป็นหัวคะแนนให้ การช่วยออกเสียงเลือกตั้ง หรือให้ความช่วยเหลือ เกี่ยวกับการเมืองด้านอื่น ๆ

นักวิชาการและนักรัฐศาสตร์หลายท่าน ได้ลงความเห็น ว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองไทยนั้น เป็นความสัมพันธ์แบบ ผู้อุปถัมภ์-ผู้ใต้อุปถัมภ์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยเป็น วัฒนธรรมแบบผู้อุปถัมภ์-ผู้ใต้อุปถัมภ์ เป็นความสัมพันธ์ที่ปรากฏอยู่ทุกระดับทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยมีรากเหง้ามานานแล้วในประวัติศาสตร์และตกทอดกันเรื่อยมา ดังที่ เจเรมี เฮส.เคมปี (Jeremy H.Kemp) (อ้างถึงใน นพดล สุคนธวิธ 2539 : 40) ได้กล่าวว่า

“... คนไทยมักมองผู้อื่นในสังคมในแง่ของฐานะที่มีสูงกว่า หรือต่ำกว่าคน ผู้ที่อาวุโสกว่า มีการศึกษา มีความรู้มากกว่า มีฐานะร่ำรวยกว่า จะมีฐานะทางสังคมที่สูงกว่าเนื่องจากมีบุญบารมีมากกว่าตามคติทางพุทธศาสนา โดยพื้นฐานแล้ว ความแตกต่างของฐานะทางสังคมนี้ ถ้าซับซ้อนจะเกิดขึ้นเมื่อคนหนึ่งมีความเคารพนบถนอบต่อผู้ที่มีฐานะทางสังคมสูงกว่าตน และในขณะที่เดียวกันตนก็จะได้รับการเคารพนบถนอบจากคนที่ฐานะทางสังคมต่ำกว่า ...ความสัมพันธ์ของผู้ที่มีฐานะทางสังคมเหนือกว่า กับผู้ที่มีฐานะทางสังคมด้อยกว่าคนนั้น เราเรียกว่าเป็นความสัมพันธ์แบบ ผู้อุปถัมภ์-ผู้ใต้อุปถัมภ์ ผู้ที่มีฐานะทางสังคมสูงกว่าจะให้บางสิ่งบางอย่าง จากทรัพยากรที่มีมากกว่า แก่ผู้ที่มีฐานะด้อยกว่า ตามความเหมาะสมและพอใจ และผู้ที่ได้รับก็จะให้การตอบแทนตามลักษณะที่ตนเองเป็นอยู่...”

ลูเซียน เอ็ม. แฮงส์ (Lucian M. Hanks) (นพดล สุคนธวิธ 2539: 41) มีความเห็นว่าผู้อุปถัมภ์คนหนึ่ง อาจจะมีผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ได้มากกว่าหนึ่งคนขึ้นไปหรืออีกนัยหนึ่งก็คือผู้อุปถัมภ์คนหนึ่ง มีผู้ใต้อุปถัมภ์ในลักษณะที่เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่ติดต่อกันเป็นส่วนตัว ดังที่เรียกว่า “กลุ่มอุปถัมภ์” (entourage) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ขึ้นอยู่กับบุคคลคนเดียว มิใช่ขึ้นอยู่กับลักษณะของคนทั้งกลุ่ม ด้วยเหตุนี้การดำรงของกลุ่มจึงขึ้นอยู่กับผู้อุปถัมภ์ หากว่าผู้อุปถัมภ์สามารถทำอะไรแก่ผู้ใต้อุปถัมภ์ได้กลุ่มก็สามารถดำรงคงอยู่ต่อไปได้ แต่หากว่าผู้อุปถัมภ์ต้องสิ้นชีวิตลงไปหรือตัดผลประโยชน์ลงไปกลุ่มอุปถัมภ์นั้นก็สิ้นสุดความสัมพันธ์ลง ในระบบการเมืองไทยนั้น มีความชัดเจนของความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้ใต้อุปถัมภ์ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีอำนาจทางการเมือง กับผู้ไม่มีอำนาจทางการเมืองซึ่งมีความชัดเจนในระบบศักดินาที่เข้มแข็งในสมัยอยุธยาและสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน การวิ่งเต้นเข้าหาเส้นสาย วิ่งหาผู้ที่มีอำนาจ ผู้ที่สถานะทางสังคมที่สูงกว่า การขอพึ่งพา ขอความช่วยเหลือจากข้าราชการ นักการเมือง จึงเป็นมรดกตกทอดจาก

ความสัมพันธ์ในลักษณะของไพร่กับมูลนายในระบบศักดินา และยังคงมีอิทธิพลของความสัมพันธ์
เช่นนี้ในสังคมและระบบการเมืองไทยปัจจุบันด้วย (นพดล สุคนธวิธ 2539 : 41)

การศึกษาของ คล้าค ดี. เนเฮอร์ (Clack D. Neher) (อ้างถึงใน นพดล สุคนธวิธ 2539 : 42) ในจังหวัดของภาคเหนือ พบว่ามีความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์-ผู้ใต้อุปถัมภ์ ในระดับจังหวัดซึ่ง
ผู้ว่าราชการจังหวัด ต้องยอมรับและเอาใจใส่กับเจ้านายหรือผู้อุปถัมภ์ในกรมการปกครอง
ขณะเดียวกันก็ต้องเอาใจใส่กับลูกน้อง หรือผู้ใต้อุปถัมภ์ในจังหวัด เพื่อที่ให้งานดำเนินการเป็นไป
อย่างราบรื่นอันจะส่งผลต่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของเขา ในระดับอำเภอก็เช่นเดียวกัน
หากนายอำเภอต้องการก้าวหน้าในตำแหน่ง ก็ต้องดูแลเอาใจใส่ผู้ราชการจังหวัด และผู้ใต้อุปถัมภ์
ภายในอำเภอและในระดับหมู่บ้าน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านและกำนัน จะทำหน้าที่เป็นผู้อุปถัมภ์ของสมาชิก
ในหมู่บ้านและตำบล พร้อมกับการเป็นผู้ใต้อุปถัมภ์ของเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ อีกสถานะหนึ่ง

งานศึกษาของ เดวิด เอฟ. แฮส (David F. Hass) (อ้างถึงใน นพดล สุคนธวิธ 2539 : 42)
คล้ายกับการศึกษาของ เนเฮอร์ โดยได้ศึกษางานในระดับอำเภอ แฮส ได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์
แบบผู้อุปถัมภ์-ผู้ใต้อุปถัมภ์ ในระดับอำเภอ ว่าความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ ช่วยให้งานพัฒนาของ
ข้าราชการระดับอำเภอเป็นไปด้วยดี ทั้งนี้เพราะว่าพวกเขาอำนวยความสะดวกเป็นพิเศษแก่การ
ติดต่อราชการของพวกพ่อค้าในอำเภอและพวกกำนันผู้ใหญ่บ้าน บุคคลเหล่านี้ก็จะให้ความร่วมมือ
กับเขา เวลาที่ราชการมีโครงการต่าง ๆ และเมื่อโครงการที่พวกราชการเหล่านี้นำไปปฏิบัติก็จะ
ดำเนินการไปอย่างราบรื่น และส่งผลต่อผู้บังคับบัญชา ที่จะนำไปพิจารณาความดีความชอบ

โดยทั่วไปแล้ว ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์-ผู้ใต้อุปถัมภ์ หมายถึง “ความสัมพันธ์
ระหว่างบุคคลสองฝ่าย ที่มีความแตกต่างกันในด้านอำนาจ ความมั่นคง และสถานภาพ โดยที่
ความสัมพันธ์จะอยู่ในลักษณะแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ฝ่ายแรกเรียกว่า ผู้อุปถัมภ์ จะ
เป็นผู้มีทรัพยากรเหนือกว่า จะเป็นผู้หยิบยื่นทรัพยากรนี้ให้แก่ฝ่ายที่สอง ที่เรียกว่า ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์
เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ฝ่ายนี้ และในทางกลับกันฝ่ายหลังก็ให้บริการแก่ฝ่ายแรกเป็นการตอบแทน (นพดล สุคนธวิธ 2539: 43)

5. ข้อบังคับพรรคชาติไทย พ.ศ. 2551 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกภาพ และบทบาท หน้าที่ของสมาชิกพรรค

หมวด 2 สมาชิกภาพ

ข้อ 7 สมาชิกต้องเป็นบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด หรือ ผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติซึ่งได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์
- (3) มีความปรารถนาที่จะร่วมกันในการสนับสนุนพรรค และปฏิบัติตามข้อบังคับ

พรรค

- (4) มีความตั้งใจจะรับใช้พรรคอย่างเต็มกำลังความสามารถ

ข้อ 8 สมาชิกต้องเป็นบุคคลซึ่งไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (1) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (2) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (3) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่คดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือเป็นความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท
- (4) ดิถยาเสพติดให้โทษ
- (5) เป็นบุคคลล้มละลาย หรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (6) เคยถูกไล่ออก ปลดออกหรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
- (7) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะรื้อขายผิด ปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
- (8) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ

ข้อ 9 การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรค ให้ยื่นใบสมัครด้วยตนเองพร้อมเอกสารประกอบตามแบบพิมพ์ ของพรรค ต่อเลขาธิการพรรค หรือประธานสาขาพรรค ตามสถานที่ที่พรรคกำหนด โดยทำเป็นประกาศของพรรค เพื่อเสนอคณะกรรมการบริหารหรือหัวหน้าพรรค พิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับใบสมัคร

ข้อ 10 สมาชิกต้องชำระค่าบำรุงรายเดือนหรือรายปีตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารพรรคกำหนด

ข้อ 11 สมาชิกมีสิทธิ ดังต่อไปนี้

- (1) ประดับเครื่องหมายพรรค
- (2) เลือกตัวแทนหรือสมัครรับเลือกเป็นตัวแทนพรรคในการสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับ
- (3) เลือกกรรมการหรือสมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการบริหารพรรค หรือเป็นกรรมการคณะต่าง ๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายพรรคการเมือง หรือตามข้อบังคับพรรค
- (4) เข้าร่วมปฏิบัติงานของพรรคตามที่ได้รับมอบหมายจากพรรค
- (5) อภิปรายและเสนอนโยบาย รวมทั้งความคิดเห็นของตนต่อพรรค
- (6) ลงคะแนนเสียงใด ๆ โดยเปิดเผยหรือลงคะแนนลับด้วยตนเอง

ข้อ 12 สมาชิกมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ต้องปฏิบัติตามระเบียบ วินัย นโยบาย มติ และข้อบังคับพรรค
- (2) ต้องสนับสนุนผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งของพรรคทุกระดับของการเลือกตั้ง
- (3) ต้องช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในกิจกรรมของพรรค

ข้อ 13 สมาชิกต้องปฏิบัติตามวินัยและมีจรรยาบรรณ ดังต่อไปนี้

- (1) ประพฤติตัวและวางตนให้เป็นที่ศรัทธาของประชาชน
- (2) แต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย
- (3) เป็นผู้ตรงต่อเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาที่มีการประชุม
- (4) เคารพและปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำแนะนำของคณะกรรมการบริหารที่ชอบด้วยข้อบังคับพรรค
- (5) รักษาความสามัคคีในหมู่สมาชิกพรรค และกับสมาชิกของพรรคการเมืองอื่น
- (6) ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าพรรคหรือคณะกรรมการบริหารพรรคด้วยความอุตสาหะและขยันหมั่นเพียร
- (7) ใช้ถ้อยคำสุภาพ ไม่ก้าวร้าว เสียดสี และใส่ร้ายป้ายสี หรือเอาเรื่องส่วนตัวของผู้อื่นมาพูดในที่ประชุมโดยไม่จำเป็น
- (8) การเสนอญัตติ กระทำถาม ร่างพระราชบัญญัติ การอภิปรายในรัฐสภาของสมาชิกพรรคที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติแห่งกฎหมายพรรคการเมือง ต้องกระทำด้วยความสุภาพตรงตามข้อเท็จจริง อยู่ในประเด็น ไม่ใช้รัฐสภาเป็นเครื่องมือหรือใช้เอกสิทธิ์ในการโจมตีบุคคล ข้าราชการ หรือหน่วยงานของรัฐโดยไม่สมควร

(9) การกระทำใด ๆ ต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ นโยบาย และชื่อเสียงของพรรคเป็นสำคัญ

ข้อ 14 พรรคจะต้องรับผิดชอบต่อสมาชิก ดังต่อไปนี้

- (1) พิจารณาและแก้ไขความเดือดร้อนของสมาชิก เมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม
- (2) ส่งเสริมให้สมาชิกมีความรู้ทางการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

- (3) สนับสนุนช่วยเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้นด้วยการให้ความรู้ในวิชาชีพสาขาต่างๆ
- (4) สนับสนุนช่วยลดค่าครองชีพด้วยการจัดหาแหล่งหรือร้านค้าให้สมาชิกซื้อ

เครื่องอุปโภค และบริโภคในราคาถูก

ข้อ 15 สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลง เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก โดยยื่นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนสมาชิกพรรค
- (3) ขาดคุณสมบัติตามข้อ 7 หรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 8
- (4) คณะกรรมการบริหารพรรคมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุม คณะกรรมการบริหารพรรคสำหรับสมาชิกที่มีได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือของที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคสำหรับ สมาชิกที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยการลงคะแนนลับ เพราะกระทำผิดวินัย จริยธรรม หรือจรรยาบรรณอย่างร้ายแรงหรือมีเหตุร้ายแรงอื่น
- (5) พรรคสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง เลิกหรือยุบไป
- (6) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองในขณะที่เดียวกันเกินกว่าหนึ่งพรรค

หมวด 3 การบริหารพรรค

ข้อ 16 ให้มีคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวนไม่เกินสิบเก้าคน ประกอบด้วย หัวหน้าพรรคหนึ่งคนรองหัวหน้าพรรคไม่เกินสี่คน เลขานุการพรรคหนึ่งคน รองเลขานุการพรรคไม่เกินสามคน เภรณุกิจพรรคหนึ่งคน นายทะเบียนสมาชิกพรรคหนึ่งคน โฆษกพรรคหนึ่งคน และกรรมการบริหารอื่นให้มีคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรค คณะกรรมการนโยบายพรรค และคณะกรรมการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรค จำนวนคณะกรรมการแต่ละคณะไม่เกินเก้าคน

ข้อ 17 การเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรค และกรรมการตามข้อ 16 พรรคสอง ให้ดำเนินการ ดังนี้

(1) ในวาระแรก ให้ที่ประชุมใหญ่ทำการเลือกตั้งหัวหน้าพรรคหนึ่งคน รองหัวหน้าพรรคไม่เกินสี่คน เลขานุการพรรคหนึ่งคน รองเลขานุการพรรคไม่เกินสามคน เภรัณยูภิกพรรคหนึ่งคน นายทะเบียนสมาชิกพรรคหนึ่งคน โฆษกพรรคหนึ่งคน และกรรมการบริหารอื่นไม่เกินจำนวนตามข้อ 16 โดยสมาชิกในที่ประชุมเป็นผู้เสนอชื่อ และมีสมาชิกที่เข้าประชุมในวันนั้นเป็นผู้รับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน มติที่ประชุมให้ลงคะแนนลับ

(2) ในวาระที่สอง ให้ที่ประชุมใหญ่ทำการเลือกตั้งคณะกรรมการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรค คณะกรรมการนโยบายพรรค และคณะกรรมการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรค วิธีการเลือกตั้งและการลงมติให้ดำเนินการตาม (1) สมาชิกในที่ประชุมคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ในกรณีที่มียกคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมมีสิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 18 คณะกรรมการบริหารพรรคมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารการเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดของพรรค และสาขาพรรค และการทำบัญชีตามที่กฎหมายพรรคการเมืองกำหนด ซึ่งรวมทั้งอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) บริหารพรรคให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย นโยบาย ข้อบังคับ มติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค มติที่ประชุมใหญ่ ตามกฎหมายพรรคการเมืองด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประชาธิปไตยของประเทศ และประชาชน และต้องส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรค

(2) ควบคุมไม่ให้สมาชิกพรรคกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ กฎหมายระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(3) พัฒนาพรรคให้ก้าวหน้าและมั่นคง ให้เป็นที่ศรัทธาของประชาชน

(4) กำกับดูแลการจัดทำทะเบียนสมาชิก ให้ตรงตามความเป็นจริง โดยให้มีจำนวนสมาชิกพรรคคงอยู่ไม่น้อยกว่าห้าพันคน และมีสมาชิกในแต่ละภาคหรือแต่ละจังหวัดตามบัญชีภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนพรรค การเมืองกำหนด

(5) แต่งตั้ง เปลี่ยนแปลงกรรมการคณะต่าง ๆ ผู้ช่วยเฝ้าระวังพรรค รองโฆษกพรรค ผู้ควบคุมเสียง สมุหบัญชี และอนุกรรมการอื่น ๆ เท่าที่จำเป็น

(6) ควบคุมการทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี

(7) กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งสาขาพรรคและการหาสมาชิก กำหนดแผนการกำหนดเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรค อำนาจหน้าที่ของสาขาพรรค การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง

การสิ้นสุด และการออกจากตำแหน่งของกรรมการสาขาพรรคพร้อมทั้งอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการ สาขาพรรค

- (8) วางแผนงานเลือกตั้ง
- (9) วางระเบียบงานบริหารพรรค
- (10) กำหนดอัตราค่าลงทะเบียน ค่าบำรุงรายเดือนหรือรายปี และค่าธรรมเนียม
- (11) วางระเบียบวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พรรค ตลอดจนหลักการให้ความดี ความชอบและสวัสดิการแก่เจ้าหน้าที่
- (12) ควบคุมการจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และทรัพย์สินของพรรค
- (13) ดำเนินการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป
- (14) มอบหมายงาน ให้กรรมการบริหารพรรคคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนปฏิบัติ
- (15) กระทำกิจการอื่นตามที่กฎหมายและข้อบังคับกำหนด

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามข้อ 16 วรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์ ที่ คณะกรรมการบริหารพรรคกำหนดโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ แต่ระหว่างที่ยังไม่มี ระเบียบ หลักเกณฑ์ให้คณะกรรมการคณะนั้นปฏิบัติหน้าที่โดยมติของที่ประชุมคณะกรรมการนั้น ไปพลาง ก่อน มติของที่ประชุมให้ใช้เสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการที่มาประชุม

ข้อ 19 คณะกรรมการบริหารพรรคและคณะกรรมการตามข้อ 16 วรรคสอง มี คุณสมบัติตามกฎหมายพรรคการเมือง และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญและมีวาระการ ดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีคณะกรรมการบริหารพรรค และคณะกรรมการตามข้อ 16 วรรคสอง พ้น จากตำแหน่งทั้งคณะเมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่ง หรือเมื่ออายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร กรณีพ้นจากตำแหน่งตามวรรคสอง ให้คณะกรรมการบริหาร พรรคและคณะกรรมการตามข้อ 16 วรรคสอง ในขณะนั้นทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการเลือกตั้ง คณะกรรมการบริหารพรรค และคณะกรรมการตามข้อ 16 วรรคสองชุดใหม่ และได้รับแจ้งการ ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการดังกล่าวชุดใหม่จากนายทะเบียนพรรคการเมือง ให้จัดการ เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคและคณะกรรมการตามข้อ 16 วรรคสอง ชุดใหม่ภายในหนึ่ง ร้อยแปดสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งทั่วไป

ข้อ 20 ความเป็นกรรมการบริหารพรรค และกรรมการตามข้อ 16 วรรคสอง สิ้นสุดลง เฉพาะตัวเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก โดยยื่นเป็นหนังสือต่อหัวหน้าพรรค
- (3) ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 19

(4) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

(5) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรค

(6) คณะกรรมการบริหารพรรคมีมติให้พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามข้อ 15 (4) ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของคณะกรรมการบริหารพรรค ถ้ากรรมการบริหารพรรคผู้นั้นดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย ต้องเป็นมติของคณะกรรมการบริหารพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค และการลงมติให้ลงคะแนนลับ

(7) ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ออกจากตำแหน่ง

ข้อ 21 เมื่อตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคและกรรมการตามข้อ 16 วรรคสองว่างลง ให้คณะกรรมการบริหารพรรคหรือคณะกรรมการตามข้อ 16 วรรคสองที่เหลืออยู่ทำหน้าที่ต่อไป จนกว่าจะมีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ลงในวาระแรกที่มีการประชุมใหญ่ในคราวถัดไป กรณีตำแหน่งหัวหน้าพรรคว่างลงให้รองหัวหน้าพรรคคนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน เว้นแต่รองหัวหน้าพรรคคนหนึ่งไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองหัวหน้าพรรคคนถัดไปปฏิบัติหน้าที่แทน และให้เรียกประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งหัวหน้าพรรคคนใหม่ภายในหกสิบวันนับ ตั้งแต่วันที่ตำแหน่งหัวหน้าพรรคว่างลง และถ้ามีตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคอื่นว่างลงด้วย ให้ทำการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ดังกล่าวในคราวเดียวกันนี้

6. ประวัตินายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

ชื่อ – สกุล นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

วันเดือนปีเกิด 27 เมษายน 2494

การศึกษา

ประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-ป.4)

โรงเรียนวัดนางโน (ละเหยียดอุปถัมภ์) ต.ศาลเจ้าโรงทอง อ.วิเศษไชยชาญ จ.อ่างทอง

ประถมตอนปลาย (ป.5-ป.7)

โรงเรียนวิเศษชัยชาญมูลนิธิ ต.ไผ่จำศีล อ.วิเศษไชยชาญ จ.อ่างทอง

มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ.1-ม.ศ.3)

โรงเรียนวิเศษชัยชาญ “ตันติวิทยานูมิ” ต.ไผ่จำศีล อ.วิเศษไชยชาญ จ.อ่างทอง

มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.4-ม.ศ.5)

โรงเรียนอำนวยการศิลปประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร

ปริญญาตรี

รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2536)

ปริญญาโท

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2539)

สถานภาพ

สมรสแล้วกับนางรวีวรรณ ปริศนานันท์กุล (ฉัตรบริรักษ์) มีบุตร-ธิดา รวม 4 คน คือ

- 1) นายภราดร ปริศนานันท์กุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทอง
- 2) นายกรวีร์ ปริศนานันท์กุล เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง
- 3) นายภคิน ปริศนานันท์กุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทอง
- 4) นางสาวชนยา ปริศนานันท์กุล กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี

(ข้อมูลตำแหน่งของบุตรและธิดา เป็นข้อมูลใน พ.ศ. 2553)

ประวัติการทำงาน

ตั้งแต่แรกเริ่มเข้าสู่การเมือง จนถึงขณะนี้ (เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553) ดังนี้

ช่วง พ.ศ.	ดำรงตำแหน่ง
พ.ศ. 2523 - 2525	สมาชิกสภาจังหวัดอ่างทอง ประธานสภาจังหวัดอ่างทอง
พ.ศ. 2529 , 2531 2535/1 , 2535/2 2538 , 2539 , 2544 , 2550	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทอง สังกัดพรรคชาติไทย
พ.ศ. 2531	ผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการ คณะกรรมการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
พ.ศ. 2538	โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. 2540	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ. 2542	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. 2544	รองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่หนึ่ง
พ.ศ. 2548	รองหัวหน้าพรรคชาติไทย
พ.ศ. 2551/1 , 2551/2	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พ.ศ. 2552	ที่ปรึกษาหัวหน้าพรรคชาติไทยพัฒนา ประธานที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวง เกษตรและสหกรณ์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

พ.ศ. 2537	ประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.)
พ.ศ. 2538	ประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.)
พ.ศ. 2539	มหาวิริยมงกุฎ (ม.ว.ม.)
พ.ศ. 2540	มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ม.)

รางวัลเกียรติยศ

พ.ศ. 2542	รัฐมนตรีดีเด่น โดยสถานีวิทยุ Business Radio FM 96.5 MHz และสำนักข่าว INN
พ.ศ. 2545	บุคคลแห่งปี โดยมูลนิธิเพื่อสังคมไทย
พ.ศ. 2546	ฉายา คนดีศรีสภา โดยสื่อมวลชนประจำรัฐสภา
พ.ศ. 2547	พ่อดีเด่น โดยสมาคมผู้อาสาสมัครและช่วย การศึกษา
พ.ศ. 2551	รัฐมนตรีที่ประชาชนพึงพอใจในการปฏิบัติ หน้าที่เป็นอันดับ 3 โดยศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์

ประวัติโดยย่อ

นายสมศักดิ์ ปรีศนันท์เกิดที่ตลาดศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษไชยชาญ จังหวัดอ่างทอง เป็นบุตรนายอยู่เที่ยง และนางเฮียะ แซ่ฮึง ซึ่งครอบครัวของนายสมศักดิ์ ประกอบอาชีพค้าขาย โดยเปิดร้านค้าเล็ก ๆ มีฐานะปานกลาง แต่เนื่องจากบิดาและมารดา มีบุตรมากถึง 11 คน นายสมศักดิ์ ในฐานะบุตรชายคนสุดท้อง จึงต้องรับภาระช่วยบิดาและมารดา ค้าขายมาโดยตลอด

แต่ก็มีโอกาสได้เข้ามาเรียนหนังสือที่กรุงเทพมหานคร ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คือเข้าเรียนที่โรงเรียนอำนวยการศิลป์ ธนบุรี

เริ่มสนใจทางการเมืองมาตั้งแต่วัยเยาว์ เนื่องจากเติบโตมากับชีวิตในชนบท จึงรับรู้ปัญหาความทุกข์ยาก และอุปสรรคต่าง ๆ มากมายของเกษตรกรจากพื้นที่บ้านเกิด ทำให้เกิดความไม่พอใจ และต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาให้ท้องถิ่นตนเอง และเป็นแรงบันดาลใจสำคัญที่ทำให้เข้าร่วมกิจกรรมควบคู่กับการเรียนเสมอ โดยในขณะที่ศึกษาอยู่ในคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ใน พ.ศ.2514 ได้ร่วมกลุ่มเพื่อนนักศึกษาตั้งเป็น “กลุ่มน้ำพูน้อย” ขึ้น ทำกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมืองต่อสู้กับความไม่ชอบธรรมในสังคม ต่อมา ภายหลังเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ขบวนการนิสิตนักศึกษาเติบโตขึ้นอย่างมาก ได้เข้าร่วมกิจกรรมในขณะนั้นมาโดยตลอดกระทั่งเกิดความพลิกผันทางการเมือง เมื่อ 6 ตุลาคม 2519 ทำให้การเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ต้องหยุดชะงักไปพร้อมกัน

จากพื้นฐานครอบครัวที่ทำการค้า จึงมีโอกาสไปฝึกงานที่โรงสีของญาติผู้ใหญ่ท่านหนึ่งทำให้ได้รับรู้ปัญหาที่แท้จริงของเกษตรกรชาวนาได้อย่างลึกซึ้ง และเป็นจุดสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจทำงานการเมือง เนื่องจากต้องการแก้ไขปัญหาให้เกษตรกรนั่นเอง โดยภายหลังการฝึกงานได้ระยะหนึ่ง เมื่อแต่งงานมีครอบครัวได้ตัดสินใจทำการค้าโดยเปิดร้านขายข้าวสารเล็ก ๆ ในตลาดพร้อมกับติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองควบคู่กันไป

เริ่มเข้าสู่วงการเมืองในช่วงปี 2523 โดยเริ่มจากการเมืองระดับท้องถิ่น และได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด จากนั้นได้ดำรงตำแหน่งประธานสภาจังหวัดอ่างทองติดต่อกันถึง 3 สมัย ในปี 2526 นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทองในสังกัดพรรคชาติไทยเป็นครั้งแรก แต่สอบตก จนถึงปี 2529 จึงได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทอง สังกัดพรรคชาติไทย เป็นสมัยแรก และได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน

ด้วยความที่เป็นคนให้ความสนใจต่อปัญหาของสังคม โดยเฉพาะปัญหาของเด็กและเยาวชนซึ่งขาดโอกาสทางการศึกษามาโดยตลอด จึงพยายามสนับสนุนการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ กระทั่งในปี 2540 สามารถจัดตั้ง “กองทุนเพื่อการศึกษา” เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้เป็นผลสำเร็จโดยการสนับสนุนจากประชาชนชาวอ่างทอง จำนวนนับหมื่นคน ระดมทุนสนับสนุนเป็นกองทุนประเดิมเบื้องต้นเกือบสองล้านบาท

ปัจจุบัน “กองทุนเพื่อการศึกษา” ดังกล่าวกำลังอยู่ในระหว่างการจัดระเบียบเพื่อก่อตั้งมูลนิธิ “ก้าวที่กล้า” อย่างเป็นทางการ

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธีรพล สุคนธวิท (2540) ได้วิจัยเรื่อง การขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายชวน หลีกภัย ผู้วิจัยได้ให้ที่มาและสภาพปัญหา โดยสรุปว่า นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 อำนาจทางการเมืองการปกครองก็เปลี่ยนถ่ายจากพระมหากษัตริย์ มาเป็นคณะราษฎร ซึ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในขณะนั้น แต่ถ้าจะมองลึกเข้าไปก็จะเห็นว่าคณะราษฎรที่เป็นทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นบุคคลชนชั้นนำทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นอำนาจทางการเมืองจึงไม่ได้ตกอยู่ในมือประชาชนอย่างแท้จริง แม้ว่าในช่วงหลังจากนั้นจะมีการเลือกตั้งผู้แทนแล้วก็ตามแต่ อำนาจทางการเมืองยังคงอยู่กับชนชั้นนำทางการเมืองอยู่เสมอ ซึ่งหลังจากเหตุการณ์เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ก็ได้มีการเลือกตั้ง ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2535 ผลปรากฏว่าการเลือกตั้งในครั้งนั้นทำให้นายชวน หลีกภัย ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นการพลิกผันกระแสและเป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง จากที่อำนาจทางการเมืองเคยตกอยู่กับชนชั้นนำทางการเมือง ได้กลับกลายมาอยู่กับชาวบ้านธรรมดา ที่เป็นลูกแม่ค้าขายพุงปลาที่ต่างจังหวัด และเคยเป็นเด็กวัดมาก่อน สิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่าเพราะเหตุใดจึงทำให้นายชวน หลีกภัย ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้

ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาว่า จากประชาชนธรรมดา ไม่มีฐานะการเงิน หรือฐานะอำนาจได้เข้าสู่ระบบการเมือง เป็นนักการเมืองอาชีพ และขึ้นสู่อำนาจเป็นชนชั้นนำได้ โดยมีตัวแปรอะไรบ้างที่เป็นตัวเสริมหรือสนับสนุนในการได้มาซึ่งอำนาจนั้นๆ โดยใช้ทฤษฎีและแนวคิดทางการเมือง คือทฤษฎีและแนวความคิดเชิงอำนาจ ทฤษฎีและแนวคิดผู้นำทางการเมือง บริบทของสถานการณ์การเมืองขณะนั้น แนวคิดเรื่องทหารกับการเมือง เพื่อตอบปัญหาการวิจัย และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ผู้วิจัยได้พิสูจน์ที่ปัจจัย 2 ประเภท คือปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ผลการวิจัยพบว่า

1. ในส่วนปัจจัยพื้นฐาน นั้นพบว่า ปัจจัยในเรื่ององค์ประกอบพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นพื้นฐานทางครอบครัว บุคลิกภาพ ความสามารถ ความรู้ประสบการณ์ และคุณธรรมความซื่อสัตย์ นั้นไม่ใช่ปัจจัยที่สำคัญที่นำไปสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่นำไปสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และตำแหน่งต่างๆในพรรคประชาธิปัตย์

ส่วนปัจจัยในเรื่องฐานอำนาจทางการเมืองนั้น พบว่าฐานอำนาจที่สำคัญคือ ฐานอำนาจจากพรรคประชาธิปัตย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคและพรรคร่วมรัฐบาล กลุ่มทหารที่ให้การสนับสนุน โดยเฉพาะพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้การสนับสนุนชวน หลีกภัย และพรรคประชาธิปัตย์เพราะว่าได้ต่อต้านเผด็จการมาตลอด นอกนั้นเป็นพลัง

ภายนอกรัฐสภา เช่น ประชาชนในจังหวัดศรี และประชาชนในกรุงเทพมหานครก็ให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้น เป็นต้น

2. ในส่วนของปัจจัยด้านสถานการณ์ พบว่าสถานการณ์ทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นความล้มเหลวของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ การยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติและบทบาทของพรรคประชาธิปัตย์ ในช่วงนั้นล้วนแต่เป็นตัวอย่างสนับสนุนการได้มาซึ่งอำนาจในครั้งนี้ ก็เนื่องจากการประเมินเหตุการณ์ทางการเมืองและการหาเสียงเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์ที่นายชวน หลีกภัย ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ตลอดจนความสามารถในการประสานงานของเลขาธิการพรรค พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ พวกนี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่เป็นแรงเสริมในการนำไปสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายชวน หลีกภัย ทั้งสิ้น

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายชวน หลีกภัย นั้นขึ้นอยู่กับฐานอำนาจทางการเมืองเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการสนับสนุนจากประชาชน การได้รับการสนับสนุนจากทหาร และการได้รับการสนับสนุนจากประเทศสหรัฐอเมริกา

นอกจากนั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสถานการณ์ ส่วนปัจจัยพื้นฐานนั้นไม่ใช่องค์ประกอบสำคัญในการนำไปสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายชวน หลีกภัย ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นแค่ปัจจัยเสริมเท่านั้นเอง

ยุทธพงษ์ วงศ์เมืองสวรรค์ (2547) ได้วิจัยเรื่อง บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2518 – 2544) เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยวิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์ และนำเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์โดยอาศัยข้อมูลจากหลักฐานขั้นต้น หลักฐานชั้นรอง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคล โดยผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ทางนิติบัญญัติแล้ว ยังสามารถมีบทบาทในการบริหารประเทศอีกด้วย โดยการดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล โดยเฉพาะบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้ดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหาร โดยได้แสดงบทบาททางการเมืองในฐานะนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีในกระทรวงต่าง ๆ

ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ (1) บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2518 – 2544) และ (2) ศึกษาผลกระทบที่สำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2518 – 2544) และ (3) ศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้ผู้สมัครพรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้ง จังหวัดสุพรรณบุรี

ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี พรรคชาติไทยมีฐานะคะแนนเสียงจากประชาชนกลุ่มต่างๆ ทั้งนักการเมืองท้องถิ่นในทุกระดับ โดยเฉพาะกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเครือข่ายดี นักธุรกิจ รวมทั้งข้าราชการและประชาชนที่พึงพอใจผลงานในการพัฒนาจังหวัด ด้วยปัจจัยดังกล่าวทำให้คะแนนนิยมของผู้สมัครพรรคชาติไทยในจังหวัดสุพรรณบุรีมีมากกว่าคะแนนนิยมของผู้สมัครจากพรรคอื่น ๆ แทบทุกครั้ง โดยเฉพาะนายบรรหาร ศิลปอาชาได้รับการเลือกตั้งด้วยคะแนนสูงสุดของประเทศหลายครั้ง ส่วนปัจจัยเกื้อหนุนเกิดจากการบริหารงานตามนโยบายด้านการชนบท ด้านสาธารณสุขปโภคพื้นฐาน การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การส่งเสริมสินค้าด้านการเกษตร ตลอดจนความจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่านโยบายพรรคชาติไทยนั้นเป็นนโยบายที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนบทและเป็นเกษตรกร ทำให้นโยบายพรรคเป็นที่ชื่นชอบและเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เกื้อหนุนต่อการที่ประชาชนเลือกผู้สมัครของพรรคชาติไทย

เมื่อผู้สมัครของพรรคชาติไทยได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีแล้ว ได้แสดงบทบาททางการเมืองทั้งในสภาผู้แทนราษฎร ภายใต้กลไกของรัฐสภาและบทบาททางการเมืองนอกสภาผู้แทนราษฎร ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ของประชาชน ในพื้นที่ รวมถึงบทบาทในการบริหารประเทศ โดยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล

ศิธา เศียรถาวร (2552) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษากรณีเทศบาลนครลำปาง งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และบรรยายเชิงพรรณนา

ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น กรณีเทศบาลนครลำปาง และ (2) ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นกรณีเทศบาลนครลำปาง

ทั้งนี้จากการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับการเมืองท้องถิ่น ในประเด็นการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น และการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในลักษณะการให้เงินทุนเพื่อใช้จ่าย ใช้อำนาจเสียงสนับสนุนการเลือกตั้ง และให้คำปรึกษาการดำเนินงานท้องถิ่น (2) ลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น กรณีเทศบาลนครลำปาง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น เพราะทำให้เกิดความเสี่ยงในการซื้อเสียงและใช้เงินใน

การหาเสียงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด แต่ไม่เกิดผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และท้องถิ่นเพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้เข้าไปแทรกแซงโดยตรง การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และท้องถิ่นจึงเป็นอิสระ

จากงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่าการอุปถัมภ์นักการเมืองท้องถิ่นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยังไม่สามารถแก้ไขได้เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในท้องถิ่น ทั้งยังสืบทอดอำนาจต่อเนื่องไปยังบุตร หรือเครือญาติ จึงสามารถสร้างฐานอำนาจได้กว้างขวางและแนบแน่นยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ และการวิจัยนี้ผู้วิจัยยังพบอีกว่าการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามาอุปถัมภ์นักการเมืองท้องถิ่น มีผลทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น ได้อย่างแท้จริง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาถึงฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของ นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล และวิธีสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ตลอดจนศึกษาถึงปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม

- 1.1.1 นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
- 1.1.2 ข้าราชการในพื้นที่
- 1.1.3 นักการเมืองในพื้นที่
- 1.1.4 กลุ่มภาคประชาชน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยแต่ละกลุ่มคำนึงถึงความเหมาะสม ความสมัครใจในการสัมภาษณ์ คุณวุฒิ และประสบการณ์ ประกอบด้วย

1.2.1 กลุ่มข้าราชการในพื้นที่ ประกอบด้วย

- ก. ข้าราชการส่วนภูมิภาคในพื้นที่
 - นายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง
 - นายธวัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการ โรงเรียนสตรีอ่างทอง
 - นายสมพิศ พูลสวัสดิ์ เกษตรจังหวัดอ่างทอง
- ข. ข้าราชการส่วนท้องถิ่นในพื้นที่
 - นางศุติพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง

1.2.2 นักการเมืองในพื้นที่

- นายสุรเชษ นิมกุล นายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง
- นายมณเฑียร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง
- นายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง
- นายสำราญ จันทร์ขจร นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง
- นายสมเกียรติ อินคำ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง

1.2.3 กลุ่มภาคประชาชน

- นางสาวลี ลอยเลื่อน ประธาน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดอ่างทอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในครั้งนี้ประกอบด้วย แบบบันทึกหัวข้อสัมภาษณ์ แบบบันทึกภาคสนามของผู้วิจัย และอุปกรณ์ภาคสนาม

2.1 แบบบันทึกหัวข้อสัมภาษณ์

2.1.1 ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) โดยการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า ใช้แนวคำถามปลายเปิด เพื่อนำไปสัมภาษณ์ ชักถาม พุจฉวยตัวต่อตัวระหว่างผู้วิจัย หรือผู้ช่วยผู้วิจัยกับผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ครบประเด็นที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นหัวข้อคำถามตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในครั้งนี้

2.2.2 ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม โดยเข้าไปสังเกตการณ์ในพื้นที่ทำการวิจัย และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่โดยตรง เพื่อนำมากำหนดแนวทางการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แนวทางการสัมภาษณ์ และจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถาม 2 แบบ แบบที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ซึ่ง

เป็นคำถามเกี่ยวกับ วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง การสนับสนุนการเข้าสู่อำนาจของ นักการเมืองท้องถิ่น การสนับสนุนการดำเนินงานของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และแบบที่2 เป็นแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับฐานอำนาจทางการเมือง วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง และปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของ นายสมศักดิ์ ปริศนานันท์ทุก

2.2 แบบบันทึกภาคสนาม

ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลที่สังเกตได้จากการอยู่ในท้องถิ่น และจากการได้เข้าร่วม คำเนิการใน โครงการจังหวัดเคลื่อนที่เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในจังหวัด อ่างทอง นอกจากนี้จะอาศัยข้อมูลจากเอกสารชั้นต้นของส่วนราชการในจังหวัดอ่างทอง ประกอบ กับใช้หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวารสารที่ตีพิมพ์แล้ว มาใช้วิเคราะห์ และศึกษา รวมทั้งใช้ ชีวิตและการทำงานในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง เพื่อให้ได้ข้อมูลเฉพาะเรื่องอย่างละเอียดลึกซึ้ง

2.3 อุปกรณ์ภาคสนาม

ประกอบด้วย สมุดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูป หลังจากได้ข้อมูล ที่ละเอียดแล้ว จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ อธิบายปรากฏการณ์ แล้วจึงสรุปในขั้นตอนสุดท้าย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล หลังจากที่ได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์แล้วเพื่อใช้ ในการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ขอความร่วมมือจากสำนักบัณฑิตศึกษา

ขอความร่วมมือจากสำนักบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทำ หนังสือถึงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ดำเนินการเก็บข้อมูล

นัดหมายวันและเวลาการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กล่าวคือการใช้แบบ สัมภาษณ์ที่กำหนดหัวข้อหรือคำถามไว้ล่วงหน้า และบันทึกถ้อยคำของผู้สัมภาษณ์ลงใน แบบสอบถามและใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง คือการตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องแต่ไม่ได้กำหนด ไว้ล่วงหน้า และใช้การบันทึกเสียงประกอบเพื่อความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังรวบรวมข้อมูล โดยขอข้อมูลเอกสารชั้นต้นจากหน่วยงาน ราชการในจังหวัดอ่างทองในเรื่องที่เกี่ยวข้อง และค้นคว้าหนังสือ งานวิจัย และวารสารต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดทำข้อมูล

4.1.1 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล โดยหลังจากเก็บข้อมูลได้แต่ละครั้ง จะนำมาถอดเทป บันทึกอย่างละเอียด และเรียบเรียง และเชื่อมโยงข้อมูลจากการสังเกตเข้าด้วยกัน

4.1.2 เมื่อเก็บข้อมูลเสร็จแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะทำการบันทึกข้อมูล โดยมีการจำแนกข้อมูลเป็นหัวข้อ เพื่อสะดวกในการนำมาใช้ต่อ จนเก็บข้อมูลได้ครบ โดยนำข้อมูลที่เรียบเรียงแล้ว มาอ่านทบทวนอย่างละเอียด ทำความเข้าใจกับข้อมูล แยกประเด็นสาระต่าง ๆ ออกเป็นหมวดหมู่ บันทึกส่วนที่ซ้ำกัน และส่วนที่แปลกแยกกันให้เห็นชัด ทุกครั้งที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

วิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อทำการเข้าใจในพื้นฐานอำนาจทางการเมือง ในกรณีที่ต้องการศึกษา หรือตามวัตถุประสงค์การวิจัย ในรูปแบบพรรณนาความ (Descriptive analysis) เพื่ออธิบายสิ่งที่เกิดขึ้น โดยเน้นความคิดเห็น และข้อมูลที่ได้จากผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นหลัก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเกี่ยวกับฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ผู้วิจัยขอนำเสนอ 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีอยู่ 3 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มคำนึงถึงความเหมาะสม ความสมัครใจในการสัมภาษณ์ คุณวุฒิ และประสบการณ์ กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 กลุ่มข้าราชการในพื้นที่ ได้แก่ นายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง นายธวัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง นายสมพิศ พูลสวัสดิ์ เกษตรจังหวัดอ่างทอง นางศุภิพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง

1.2.2 กลุ่มนักการเมืองในพื้นที่ นายสุรเชษ นิ่มกุล นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง นายมณเฑียร วิริยางกูล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง นายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลระมาด นายสำราญ จันทร์ขจร นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ นายสมเกียรติ อินคำ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางพลับ

1.2.3 กลุ่มภาคประชาชน นางสาวลี ลอยเลื่อน ประธานชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

ตอนที่ 2 วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

ตอนที่ 3 ปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

ตอนที่ 1 ฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

จากการเก็บข้อมูล โดยการสังเกตการณ์ ทั้งแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม และจากคำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ทราบถึง ฐานอำนาจทางสังคม วัฒนธรรม ของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ที่เป็นผลมาจากการดำเนินการทางการเมืองของนายสมศักดิ์ และการนำความเจริญสู่ท้องถิ่น รวมถึงความมีชื่อเสียงของนายสมศักดิ์ ที่มีชื่อเสียงทางการเมืองในระดับชาติ ทำให้ประชาชน นักการเมืองท้องถิ่น และข้าราชการในพื้นที่ให้การยอมรับ ซึ่งไม่เฉพาะการยอมรับบทบาททางการเมืองเท่านั้น แต่ยอมรับในตัวของนายสมศักดิ์เองด้วย และจากการเก็บข้อมูลทำให้ทราบถึงฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ ของนายสมศักดิ์ ที่มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลาง แต่ความสำเร็จทางการเมืองก็ไม่ได้ทำให้นายสมศักดิ์ ใช้ฐานอำนาจของตน เข้ามายุ่งเกี่ยวกับกิจการของครอบครัว ซึ่งเป็นกิจการค้าขายข้าวสาร ที่เปิดขายอยู่ที่ตลาดศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง จากการสังเกตการณ์ และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ทำให้ทราบถึงฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ซึ่งฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ สามารถช่วยเหลือและสนับสนุนให้นักการเมืองท้องถิ่น ได้รับการเลือกตั้ง และฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ยังสามารถช่วยเหลือสนับสนุนข้าราชการในพื้นที่ให้มีความเจริญก้าวหน้า และสามารถช่วยเหลืออุปถัมภ์ประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งนายสมศักดิ์ได้รับการยอมรับจากนักการเมืองอื่น ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ รวมทั้งการมีบทบาทชี้แนะแนวคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาในทางการเมือง โดยสามารถแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1.1 ฐานอำนาจทางสังคม วัฒนธรรม

นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล มีฐานอำนาจทางสังคมวัฒนธรรม ในจังหวัดอ่างทอง เป็นอย่างมาก และนายสมศักดิ์ ได้รับการยอมรับจากประชาชน นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการในจังหวัดอ่างทอง ไม่ว่าจะเพราะปัจจัยส่วนบุคคลของนายสมศักดิ์เอง เช่น การเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน มีวาทีศิลป์ในการพูดจาปราศรัย ในที่สาธารณะ และมีความเป็นกันเอง เป็นนักการเมืองที่ประชาชนสามารถเข้าพบง่าย ทั่วทิศดิน และการแสดงบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่โดดเด่น และการมีโอกาสดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น โฆษกรัฐบาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่ 1 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และจากการดำเนินการทางการเมือง ของนายสมศักดิ์ ที่สามารถประสานงานนักการเมืองจากพรรคต่าง ๆ หรือรัฐมนตรี จากพรรคอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี ทำให้นายสมศักดิ์ สามารถผลักดันงบประมาณจากกระทรวงต่าง ๆ มาพัฒนาความเจริญ สู่ท้องถิ่น ได้เป็นอย่างมาก แต่ก็เป็นที่ไปแบบสมเหตุสมผล ไม่ได้มีการพัฒนาแบบก้าวกระโดด หรือพัฒนาเฉพาะสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเท่านั้น

แต่ยังมีการพัฒนาความรู้ให้กับประชาชน โดยผ่านโครงการอบรม สัมมนา ต่าง ๆ ของหน่วยงานท้องถิ่น ที่เป็นทีมงานเดียวกันกับ นายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล

1.1.1 การนำความเจริญสู่ท้องถิ่น

นายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล สามารถผลักดันงบประมาณ และนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง มากพอสมควร เนื่องจากนายสมศักดิ์ เป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงมากในจังหวัดอ่างทอง และมีชื่อเสียงในระดับต้น ๆ ที่ทุกคนในประเทศรู้จัก เพราะมีอาวุโสทางการเมือง ตลอดจนนายสมศักดิ์ เคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งเคยเป็นรัฐมนตรี และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ทำให้มีฐานอำนาจทางการเมืองในการผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาจังหวัดอ่างทอง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาพื้นที่ในด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน โดยการผลักดันงบประมาณเข้ามาดำเนินการก่อสร้าง เช่น การก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก สายทางลาดยาง ระบบประปาหมู่บ้าน การลาดคอนกรีตคลองระบายน้ำชลประทาน เป็นต้น ซึ่งนายสมศักดิ์ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการประสานงานกับนักการเมืองต่าง ๆ และมีชื่อเสียงบารมี จึงมีฐานอำนาจทางการเมืองเพียงพอ ในการผลักดันงบประมาณจากส่วนกลางลงสู่ท้องถิ่น โดยของงบประมาณผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดอ่างทอง และหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ในจังหวัดอ่างทอง เช่น สำนักงานทางหลวงชนบท จังหวัดอ่าง สำนักงานการเกษตรจังหวัดอ่างทอง สำนักงานชลประทานในจังหวัดอ่างทอง และพื้นที่ใกล้เคียง แต่การพัฒนาความเจริญในจังหวัดอ่างทอง หรือการนำความเจริญสู่ท้องถิ่น ก็ไม่ได้เป็นไปแบบก้าวกระโดด หรือไม่ได้พัฒนาเฉพาะในช่วงที่นายสมศักดิ์ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเท่านั้น แต่จะเป็นไปในรูปแบบการดูแลอย่างใกล้ชิด ถ้าโครงการใดได้รับเสียงตอบรับจากประชาชนก็จะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เรื่อย ๆ หรือถ้าโครงการใดทำแล้วไม่ได้ผล ไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชนหรือไม่สามารถแก้ไขปัญหาประชาชนได้ ก็จะดำเนินการแก้ไขปรับปรุงโครงการนั้น ๆ ให้สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนตามความต้องการของประชาชน จึงสรุปได้ว่านายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล จะเน้นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนตามความต้องการของประชาชนเอง และการให้ความรู้แก่ประชาชน โดยไม่ได้ผลักดันงบประมาณมาเพื่อนำความเจริญสู่ท้องถิ่นแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งหัวใจสำคัญของการพัฒนา ตามแนวคิด ของนายสมศักดิ์ นั้นคือ “การพัฒนาคน” และคนเป็นทุก ๆ สิ่งในการพัฒนา ดังรายละเอียดคำสัมภาษณ์นายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล ที่กล่าวว่า

“การจะพัฒนาจังหวัดได้นั้น หัวใจสำคัญต้องพัฒนาคนให้ได้ก่อน คนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทั้งหลายทั้งปวง ถ้าพัฒนาคนไม่ได้มันก็เป็นเรื่องยากที่จะพัฒนาอย่างอื่น เพราะฉะนั้นหัวใจสำคัญคือการพัฒนาคน ผมจึงมุ่งมั่นในเรื่องของการสร้างองค์ความรู้ การสร้างโอกาสให้

เข้าถึงระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบ ให้กับคนอย่างทองมากที่สุด จะเห็นได้ว่าในแต่ละปี ๆ ผมจะมีโครงการเปิดโลกทัศน์และสร้างองค์ความรู้ให้กับคนมาโดยตลอด เดี่ยวจัดอบรม โน่นจัดสัมมนา นี่ เพราะผมถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญคือการพัฒนาคน คนเป็นพื้นฐานในการพัฒนาของทั้งสิ่ง ทั้งปวง ถ้าสร้างคนได้ เขามีปัญญา เขารู้ เขาจะช่วยเราคิด การจะสร้างอะไร อย่าไปคิดว่าเราอยากจะทำโน่น อยากจะทำนี่ เราต้องดูความต้องการของเขาว่าสร้างไปแล้วเขาต้องการไหม สร้างไปแล้วแก้ปัญหาให้เขาได้ไหม สร้างไปแล้วสมประโยชน์กับเขาไหม เราต้องโฟกัสภาพมุมสูงอย่างนี้ เราอย่าไปคิดเอง เออเอง ทำไม่ได้ เมื่อเขามีปัญญาเขาก็จะรู้ว่าเขาต้องการอย่างไร”

จากคำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างในประเด็นการนำความเจริญสู่ท้องถิ่น โดยมีการตอบคำถามที่แตกต่างกันไป 3 ประเด็นหลัก โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่านายสมศักดิ์สามารถผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนา และนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทองได้มากในทุกด้าน ทั้งในด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และเรื่องการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นมีความเห็นว่า “มีการพัฒนาเป็นอย่างมาก” ส่วนกลุ่มข้าราชการในพื้นที่ ก็จะให้ความเห็นในเรื่อง “วิธีการดึงงบประมาณ ที่จะเข้ามาทำการพัฒนา” ส่วนกลุ่มภาคประชาชนและนักการเมืองท้องถิ่นบางราย มีความเห็นแตกต่างออกไป คือเห็นว่านายสมศักดิ์ นำงบประมาณมาพัฒนาในจังหวัดอ่างทอง แบบค่อยเป็นค่อยไป มากแต่ไม่มากที่สุด และ “มีการพัฒนาแบบสมเหตุสมผล จะทำเฉพาะที่ประชาชนร้องขอ” ซึ่งกลุ่มหลังจะมีความเห็นสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์นายสมศักดิ์ ที่พอสรุปได้ว่าจะทำในสิ่งที่เป็นการแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน และสิ่งที่ประชาชนร้องขอ โดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ตอบว่า “มีการพัฒนาเป็นอย่างมาก” มีดังต่อไปนี้

นายสุรเชษ นิมกุล นายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านเคยอยู่ในคณะรัฐบาลและดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ท่านสามารถผลักดัน งบประมาณเพื่อเข้ามาพัฒนาความเจริญให้กับท้องถิ่นจังหวัดอ่างทองได้มาก ทั้งในเรื่องของโรงเรียน ในเรื่องสาธารณูปโภค เช่น ผลักดันงบประมาณในการสนับสนุนการศึกษา โรงเรียนต่าง ๆ เพราะฉะนั้นจึงทำให้ชาวบ้านพึงพอใจ”

นายมณฑิธร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ผมว่าท่านนำความเจริญมาสู่จังหวัดอ่างทองมากนะ เพราะไม่ว่าผมจะไปที่ไหนถ้าบอกว่ายู่จังหวัดอ่างทอง คนก็จะรู้จักคนที่ชื่อสมศักดิ์ทั้งนั้น พอตรงนี้มันก็แสดงให้เห็นว่าถ้าท่านคิดจะทำอะไรก็แล้วแต่มันก็จะดึงงบประมาณในการพัฒนามาได้ง่ายกว่า”

นายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ การนำความเจริญสู่ท้องถิ่น ผมว่าก็เยอะนะ ทัวไป ทุกตำบล ครอบคลุมทั้งจังหวัด ”

นายสมเกียรติ อินดำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านเป็นคนนำความเจริญมาให้จังหวัดอ่างทองมากมาย ผมว่าเจริญผิดหูผิดตาเลยนะ เพราะเพื่อนผมที่อยู่อยุธยา ยังบอกว่า อะไร อะไร ก็อ่างทอง นั้นมันแสดงให้เห็นว่าแกเป็นผู้นำที่ทำความเจริญให้กับอ่างทอง ”

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่า “นายสมศักดิ์ ปรินานันท์กุล มีวิธีการดึงงบประมาณ ที่จะเข้ามาทำการพัฒนา” มีดังต่อไปนี้

นายรัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “ผมว่าท่านมีวิธีการผลักดันงบประมาณลงมาที่อ่างทองนะ และผมคิดว่าท่านทำให้ท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทองเจริญขึ้นเยอะนะ ไม่ว่าจะถนนหนทาง สาธารณูปโภค จะสังเกตว่าเราเดี๋ยวนี้เราไปตามเส้นทาง อ.แสวงหา-อ.สามโก้ เมื่อก่อนนี้ก็ลำบากนะ ตอนนั้นก็ดีนะ ข้าวปลาตามข้างทางก็ปลูกได้ตลอด ”

นางศุทธิพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านมีส่วนในการนำความเจริญสู่ท้องถิ่น เพราะจากฐานอำนาจของท่านสมศักดิ์ ที่เราได้รับรู้และสัมผัส ตั้งแต่ตอนที่เรามาทำงานอยู่ที่อ่างทอง คิดว่าท่านมีฐานอำนาจที่แน่น ท่านสามารถที่จะขงบประมาณเอามาพัฒนาท้องถิ่นได้มาก อาจจะเป็นเพราะว่าท่านรู้ และมีวิธีการของบประมาณ ว่าการขงบประมาณอย่างไรถึงจะสำเร็จ ”

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่า “มีการพัฒนาแบบ สมเหตุสมผล จะทำเฉพาะที่ประชาชนร้องขอ” มีดังต่อไปนี้

นายสำราญ จันทร์ขจร นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ ผมว่าท่านเป็นห่วงคนจังหวัดอ่างทองมาก งบประมาณต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างพื้นฐาน เกี่ยวกับ ถนนหนทาง น้ำอุปโภคบริโภค ท่านทำเต็มที่อยู่แล้ว โดยเฉพาะการสนับสนุนผลักดันงบประมาณต่าง ๆ ทุกภาคส่วนที่เราร้องขอไป ไม่มีเลยที่ไม่ได้รับการตอบรับ ซึ่งท่านก็ให้อย่างสมเหตุสมผล โดยที่ท่านฟังเสียงประชาชนมากกว่า ”

นางสาตี ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “การนำความเจริญสู่ท้องถิ่น ท่านทำได้มาก แต่ไม่มากถึงที่สุด ท่านทำแบบมีเหตุผล พูดภาษาชาวบ้านเหมือนกับว่าท่านพัฒนาแบบยั่งยืน เหมือนกับพัฒนาต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ไม่ใช่ทำแล้วหยุดเหมือนไฟไหม้ฟาง เหมือนกับว่าพัฒนาอะไร ไปแล้วก็ติดตามอยู่ตลอด เหมือนสะพานโพงแพงที่ป่าโมก ท่านรับปากแล้วท่านก็ผลักดันงบประมาณสร้างจนได้ ท่านไม่เคยทิ้ง ”

1.1.2 การเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงมากในจังหวัดอ่างทอง

จากการที่นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล เป็นชาวจังหวัดอ่างทองมาตั้งแต่กำเนิด และเริ่มเล่นการเมืองโดยเป็นสมาชิกสภาจังหวัดอ่างทอง เป็นประธานสภาจังหวัดอ่างทอง มา 3 สมัย และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัย ตลอดจนเป็นรัฐมนตรี ในหลายรัฐบาล ทำให้นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับตนเองได้เป็นอย่างมาก ตั้งแต่ความมีชื่อเสียงในท้องถิ่นจังหวัดอ่างทอง จนถึงความมีชื่อเสียงในระดับชาติ โดยเฉพาะจังหวัดอ่างทองนั้น จากการเก็บข้อมูลและจากการที่ผู้วิจัยทำงานอยู่ที่จังหวัดอ่างทองมาเป็นเวลานาน ได้ทราบถึงความมีชื่อเสียงของนายสมศักดิ์ ที่เกิดจากบุคลิกภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน สามารถเข้ากับคนได้ทุกระดับและเป็นไปโดยธรรมชาติ ซึ่งไม่ได้มีชื่อเสียงเฉพาะบทบาทการดำเนินการทางการเมืองเท่านั้น ซึ่งความมีชื่อเสียง ในความเป็นนักการเมืองก็ไม่ได้แตกต่างกับคนอื่น ๆ จะแตกต่างกันตรงที่นายสมศักดิ์ มีชื่อเสียงทางสังคม เป็นผลมาจากการลงพื้นที่ และร่วมงานประเพณีอย่างสม่ำเสมอ เป็นกันเอง กับประชาชน ไม่ใช่มีชื่อเสียงทางด้านฐานะ ความร่ำรวย และก็ไม่ใช่มียศชื่อเสียงทางด้านเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น เช่น นักการเมืองบางจังหวัด แต่ความมีชื่อเสียงของนายสมศักดิ์ เกิดจากการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้ชาวบ้าน และได้รับความยอมรับว่าดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามระบบ และกฎเกณฑ์ นอกจากจะมีชื่อเสียงเพราะเป็นนักการเมืองแล้ว ในฐานะด้านสังคม วัฒนธรรม ยังมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก และได้รับการยอมรับจาก ทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย แม้กระทั่งผู้ที่ไม่ได้มีความรู้ทางการเมือง เช่น เด็กอนุบาล คนแก่ชรา ก็รู้จักนายสมศักดิ์ และให้การยอมรับ โดยผ่านกิจกรรมทางสังคม เช่น การจัดงานวันเด็ก การจัดรดน้ำคำหัว ผู้เฒ่า ผู้แก่ชรา การจัดงานแข่งขันกีฬาด้านยาเสพติด เป็นต้น เช่น จากคำสัมภาษณ์ของนายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ความมีชื่อเสียงของแก ก็น่าจะรู้จักหมดนะ คงเจ็ดสิบถึง แปดสิบ เปอร์เซนต์ เด็กก็รู้จัก เพราะแกแจกกระเป๋าเด็กนักเรียน และไม่ว่าจะการไปเปิดงานการแข่งขันกีฬาย่อย ๆ เช่น กีฬาด้านยาเสพติด แกก็ไปเปิดบ่อย ทำให้คนทุกเพศ ทุกวัย รู้จักแก” และจากคำสัมภาษณ์ของนายสมเกียรติ อินคำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ผมว่าชื่อท่านสมศักดิ์ เด็กตั้งแต่เกิดมาก็รู้แล้ว เพราะว่าท่านจะให้การดูแลตั้งแต่เด็กอนุบาล ไม่ว่าจะเป็กระเป๋า เป็นอะไร ๆ ที่เกี่ยวกับเด็ก เช่นจัดงานวันเด็ก และท่านก็ดูแลคนแก่คนชราด้วยนะ เอาโดยสรุปก็คือไม่ว่าลูกเล็กเด็กแดง ผู้เฒ่า ผู้แก่ รู้จักแกหมด” และคำสัมภาษณ์ของนายสุรเชษ นิ่มกุล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ไม่ว่าจะเด็กผู้ใหญ่ จะรู้จัก สมศักดิ์ ปริศนานันทกุล หมด คนทั้งจังหวัดอ่างทอง รวมทั้งผู้นำท้องถิ่นให้การยอมรับ ไม่ว่าจะเป็ในเรื่องการพัฒนา ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง การทำกิจกรรมวันเด็ก การดูแลคนแก่ชรา”

แม้กระทั่งกลุ่มข้าราชการ ที่เป็นกลุ่มไม่ค่อยยอมรับการใช้อิทธิพลของนักการเมืองมากนัก ก็ให้ความยอมรับนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล ที่เล่นการเมืองตามระบบ โดยไม่ใช่อำนาจอิทธิพล แทรกแซงการทำงานของข้าราชการ เช่นคำสัมภาษณ์ของนายธวัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ท่านสมศักดิ์ไม่ได้มีชื่อเสียงไปในทางผู้ที่มีอิทธิพลเลย แต่มีชื่อเสียงเรื่องที่เกิดเป็นนักการเมืองที่เล่นการเมืองโดยระบบ ตามกฎเกณฑ์ กฎระเบียบของสังคม เป็นที่ยอมรับ ไม่ได้สร้างชื่อเสียงโดยการใช้อิทธิพล และไม่เคยมีอิทธิพลที่จะไปแสดงความยิ่งใหญ่อะไรสักครั้งหนึ่งเลย”

อีกทั้งความมีชื่อเสียงในด้านการช่วยเหลือกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่น จากการตั้งกลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชน ทำให้กลุ่มสตรีแม่บ้าน ให้การยอมรับเป็นอย่างมาก เช่นคำสัมภาษณ์ของนางสาตี ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “คนอ่างทองรู้จักท่านสมศักดิ์เยอะนะ เพราะท่านเป็น ส.ส. เหมือนกับไปสุพรรณบุรีคนรู้จักบรรหาร ยิ่งไง ยิ่งนั่นแหละ ถ้าถามคนอ่างทองว่ารู้จักสมศักดิ์ มั้ย คนอ่างทองก็คงหมายถึงสมศักดิ์เดี๋ยวนั้นแหละ เพราะท่านช่วยเหลือพวกกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และท่านตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และท่านก็ดูแล อ.ส.ม. มาโดยตลอด ทำให้คนรู้จักท่านหมด โดยเฉพาะกลุ่มสตรี แม่บ้าน”

จากบทบาททางการเมืองในฐานะนักการเมือง และบทบาทในด้านสังคม ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ หรือการดำเนินงานผ่าน โครงการต่าง ๆ ทำให้ประชาชนในจังหวัดอ่างทอง รู้จักนายสมศักดิ์ เป็นอย่างดี จนอาจกล่าวได้ว่า ถ้ารู้จักจังหวัดอ่างทองต้องรู้จักคนชื่อ “สมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล” โดยมีคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

นายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ผมว่าชื่อเสียงในจังหวัดอ่างทอง ของท่านเต็มร้อยเหมือนกันนะ ไม่มีหย่อมหญ้าไหน ในจังหวัดอ่างทองที่ไม่รู้จักท่าน รวมถึงระดับชาติด้วย ส.ส.ทุกพรรค ทุกภาค ถ้าเข้ามาจังหวัดอ่างทองจะนึกถึงท่านสมศักดิ์ฯ ”

นางศุทธิพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “คิดว่าชื่อเสียงของท่านอยู่ในหัวใจคนอ่างทองตลอด แม้แต่เด็กอายุสี่ขวบ ที่เคยสัมผัสมาถามเด็กว่าอายุเท่าไร? เด็กบอกว่าอายุสี่ขวบ จะเข้าไปกอดท่านสมศักดิ์ และรู้จักชื่อท่านสมศักดิ์ หมดเลย นี่แค่เด็กอนุบาลนะ แต่ต้องบอกว่า ถ้าคนในจังหวัดอ่างทองถ้าบอกว่าชื่อสมศักดิ์ ไม่ต้องบอกนามสกุลหรอกนะ ทุกคนก็จะเข้าใจเป็นว่า สมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล เพราะคนชื่อสมศักดิ์ มีเยอะนะ แต่คนชื่อสมศักดิ์ ในความหมายของคนอ่างทองมีสมศักดิ์เดียว คือท่านสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล”

นายสำราญ จันทร์ขจร นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมืองจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ผมคิดว่าในจังหวัดอ่างทองต้องสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล เท่านั้น สำหรับผมคิดว่าชื่อท่านเป็นอันดับหนึ่ง เพราะดูแล้วในจังหวัดอ่างทองคงไม่มีใครโดดเด่น เท่าท่าน”

1.2 ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ

1.2.1 ความพร้อมทางด้านกำลังเงิน

จากการที่นายสมศักดิ์ ปรินานันท์กุล เป็นนักการเมืองมายาวนาน และมีความอาวุโสทางการเมืองทั้งในระดับจังหวัดอ่างทอง และระดับชาติ เมื่อมองในภาพรวมแล้วนั้นย่อมมีฐานอำนาจที่เกิดจากความพร้อมด้านกำลังเงินเป็นส่วนสนับสนุน เมื่อศึกษาวิเคราะห์เรื่องฐานอำนาจทางเศรษฐกิจในทางการเมือง โดยเฉพาะเกี่ยวกับความพร้อมด้านกำลังเงินนั้น ถ้าเปรียบเทียบกับนักการเมืองที่มีอาวุโสทางการเมือง และอดีตรัฐมนตรีคนอื่น ๆ ที่อยู่ในระดับเดียวกัน แล้วจะพบว่านายสมศักดิ์ ปรินานันท์กุล มีทรัพย์สินอยู่ในระดับปานกลาง แต่ก็ถือเป็นมูลค่าที่มีความพร้อมทางด้านการเงินและเศรษฐกิจ ในการที่จะดำเนินการทางการเมือง เหตุเพราะ การเล่นการเมืองในปัจจุบัน ถ้าคนที่ไม่มีความพร้อมทางด้านกำลังเงินและเศรษฐกิจ ก็จะเข้ามาทำงานได้ยาก เหตุเพราะสังคมไทยเป็นสังคมอุปถัมภ์ และบทบาทนักการเมืองยังต้องเข้าไปร่วมงานประเพณี เช่น งานศพ งานแต่ง งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ซึ่งงานเหล่านี้ก็ต้องช่วยเหลือโดยการใส่ซองเงิน หรือให้ของขวัญที่ระลึก อีกทั้งการใช้ยานพาหนะและน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นค่าใช้จ่ายที่นักการเมืองโดยทั่วไปจะต้องใช้จ่ายอยู่ตลอดเวลา ถ้านักการเมืองไม่เสียค่าใช้จ่ายในสิ่งเหล่านี้ก็ยากที่จะทำให้ชาวบ้านสนับสนุนในการเลือกตั้งครั้งต่อไป และนายสมศักดิ์ ก็เป็นนักการเมืองต้องดำเนินการในสิ่งเหล่านี้เช่นกัน จากการวิเคราะห์พบว่า นายสมศักดิ์ ไม่ได้มีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ เพราะไม่ได้ใช้ฐานอำนาจทางด้านการเงินและเศรษฐกิจ เข้าไปดำเนินการกิจกรรมทางการเมือง และไม่ได้ใช้ฐานอำนาจทางการเมือง แสวงหาผลประโยชน์ ทำให้ร่ำรวย เช่นจากคำสัมภาษณ์ของนายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “พูดง่าย ๆ ว่าท่านไม่ได้เอาอาชีพการเมืองเป็นอาชีพหลักในการเข้ามาหารายได้ ท่านเข้าไปทำการเมืองเป็นอาชีพในลักษณะท่านพร้อมอยู่แล้ว ที่จะทำงานการเมือง ที่น่าชื่นชมก็คือท่านเป็น ส.ส. น้ำดีคนหนึ่งไม่ได้เข้าไปแล้วตักดวงผลประโยชน์ ใส่ตัว ที่ผ่านมามีท่านอยู่ยังไงท่านก็อยู่ยงนั่น”

นายสุรเชษ นิมกุล นายกองตรีการบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านมีความพร้อมทางด้านการเงินนะ แต่ไม่ได้ยุ่งหรือเกี่ยวข้องกับอำนาจทางการเมืองของท่านนะ เพราะว่าท่านไม่ได้ทำธุรกิจอื่นใด ไม่ได้ก่อสร้างอะไร แต่ก็พออยู่ได้ เพราะแม่บ้านแกมีอาชีพขายข้าวสาร และทำมาค้าขายมาโดยตลอด”

นางสุลธิพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ถ้าเรามองดูว่าคนที่เป็นนายกรัฐมนตรี ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นคนรวย คนที่เป็นลูกตาสีตาสา แต่ถ้ามีความรู้ความสามารถก็สามารถเป็นได้ นี่ที่ฟังมาจากคำพูดที่ท่านสมศักดิ์ฯ พูดให้ประชาชนในจังหวัดอ่างทองฟังตามงานต่าง ๆ ตัวท่านเองไม่ได้มีพื้นฐานความร่ำรวยมาจากไหน ท่านจะคุยให้

ประชาชนได้รับรู้ว่าการที่จะมาเล่นการเมืองนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นคนใหญ่คนโต แต่ต้องเป็นคนที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด มันทำให้เราได้มุมมองว่าท่านเล่นการเมือง หรือแนวคิดของคนที่จะเข้ามาเล่นการเมืองไม่จำเป็นต้องร่ำรวย และใช้เงิน ใช้ทอง เพราะถ้าเป็นคนรวยเล่นการเมืองก็อาจจะเอาเงินมาซื้อเสียง แต่ถ้าลูกชาวนาตาสิดาสา มาเล่นก็ไม่ว่าจะเอาเงินที่ไหนมาซื้อเสียง มันเหมือนกับว่าแนวทางของท่าน มันล้างระบบการใช้เงินเลยนะ นี่เป็นมุมมองของพี่นะ”

นายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ความพร้อมด้านกำลังเงิน ไม่น่าจะเกี่ยวกับฐานอำนาจทางการเมืองของแก”

แต่การมีฐานอำนาจทางการเมืองนั้นเกิดจากบุคลิกส่วนตัวของนายสมศักดิ์เอง ที่ได้สร้างสมศรัทธา จากประชาชนในจังหวัดอ่างทองเป็นเวลานาน เช่นจากคำสัมภาษณ์ของนางสาตี ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ฐานะทางการเงินคงไม่เกี่ยวข้องกับอำนาจของท่าน เรื่องเงินคิดว่าท่านคงไม่ได้มีมากนะ ถ้าเทียบกับนักการเมือง คนอื่น ๆ คิดว่าเป็นเพราะศักยภาพของตัวเอง ที่ทำให้ท่านก้าวเข้ามาจุดนี้ได้”

แต่ก็มีกลุ่มตัวอย่างบางรายที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยเห็นว่าความพร้อมด้านกำลังเงินเป็นปัจจัยที่ใช้เป็นฐานอำนาจทางการเมือง เหตุเพราะ การเล่นการเมืองในปัจจุบัน ถ้าคนที่ไม่มีความพร้อมทางด้านกำลังเงินและเศรษฐกิจ ก็จะเข้ามาทำงานได้ยาก โดยจากคำสัมภาษณ์ของนายฉัตรชัย วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ฐานะทางด้านเศรษฐกิจน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญ ถ้าเกิดว่าตัวเขาไม่พร้อม ฐานะทางบ้านด้านเศรษฐกิจยังไม่ดีเนี่ย เขาคงจะเข้ามาทำงานตรงนี้ได้ยาก”

1.2.2 ความเป็นเจ้าของกิจการที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าของโรงสี การค้าขายข้าวสาร

เป็นต้น

จากประวัติของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล เคยเข้าไปทำงานที่เกี่ยวข้องกับโรงสี และครอบครัวก็ทำกิจการเกี่ยวกับโรงสี และค้าขายข้าวสาร ทำให้มีความพร้อมที่จะช่วยเหลือเกษตรกร ในจังหวัดอ่างทอง ซึ่งอาชีพของคนในจังหวัดอ่างทอง ส่วนใหญ่นั้นมีอาชีพทำนา จึงทำให้มองเหมือนว่าการที่นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ใช้ความเป็นเจ้าของกิจการที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าของโรงสี การค้าขายข้าวสาร เป็นฐานอำนาจทางการเมือง เพราะมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันตลอดจนนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล เคยดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงมีสมมติฐานว่าอาจจะใช้ฐานอำนาจทางการเมือง มาเป็นปัจจัยเกื้อหนุนกิจการดังกล่าว

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า เครือญาติ นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล เปิดโรงสีข้าวในอำเภอวิเศษชัยชาญ ซึ่งทำในรูปแบบกงสี แต่ก็

ดำเนินการแบบปิดๆ เปิดๆ และก็ไม่มีพบว่านายสมศักดิ์ ปรินานันท์กุล เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการแต่อย่างใด เหตุเพราะโรงสีดังกล่าวทำกันแบบในเครือญาติในเขตอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง เท่านั้น ไม่ได้เป็นกิจการใหญ่โตแต่อย่างใด อีกทั้งจากการสังเกตการณ์ก็จะพบว่าคู่สมรส คือนาง รวีวรรณ ปรินานันท์กุล ภรรยาของนายสมศักดิ์ เปิดกิจการร้านขายข้าวสาร ที่ตลาดศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ ซึ่งเป็นกิจการค้าขายตามปกติ โดยนายสมศักดิ์ ก็ไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวแต่อย่างใด

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ทุกกลุ่มมีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน พอสรุปได้ว่านายสมศักดิ์ ปรินานันท์กุล ไม่ได้ใช้ฐานอำนาจทางการเมืองเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการของครอบครัว และเครือญาติแต่ประการใด โดยมีรายละเอียดคำสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างมาประกอบการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

นายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “กิจการที่เกี่ยวกับเครือญาติ คิดว่าไม่มี ไม่ได้เกี่ยวข้อง ”

นายสมพิศ พูลสวัสดิ์ เกษตรจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ผมว่าท่านก็ปกตินะ ท่านไม่ค่อยได้ก้าวก่ายและ โรงสีของท่านเองไม่ค่อยได้ทำ บางช่วงก็หยุด บางช่วงก็ไม่ได้ทำเลย คิดว่าไม่มีส่วนสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมือง”

นายธวัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “ผมคิดว่าตรงนี้คงเป็นกิจการที่ครอบครัวทำ เป็นอาชีพดั้งเดิมมา ส่วนการเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงได้เนะ มันมาจากปัจจัยที่ท่านทำสม่ำเสมอกับประชาชน ส่วนกิจการที่ครอบครัวท่านทำคงไม่ใช่ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกัน”

นางศุภิพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “คิดว่าไม่เกี่ยวข้องกับครอบครัว ก็ครอบครัว ท่านแบ่งแยกถูก”

นายสุรเชษ นิมกุล นายกองดีการบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ฐานอำนาจทางการเมืองไม่ได้ช่วยกิจการ ต้องยอมรับอย่างหนึ่งว่าท่านสมศักดิ์ไม่ได้ทำธุรกิจอะไรเลย เป็นนักการเมืองโดยแท้ อาชีพนักการเมืองโดยตรง ในเรื่องของการทำโรงสี การประกอบอาชีพอื่น ท่านไม่ได้ทำ มีแต่แม่บ้านมีอาชีพขายข้าวสารเท่านั้น และไม่เคยเข้าไปยุ่งเลย”

นายมณฑิร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “คิดว่าไม่มีการใช้ฐานอำนาจทางการเมืองเข้าไปใช้กับกิจการของครอบครัว คิดว่าไม่มีนะ”

นายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ไม่น่าจะเกี่ยวกับฐานอำนาจทางการเมืองของแก เพราะกิจการทางบ้านแกเล็ก คิดว่าเรื่องการเมืองตรงนั้นคงไม่เกี่ยว และเดี๋ยวนี้แกก็เลิกแล้ว”

นายสมเกียรติ อินคำ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “เท่าที่ผมสังเกต และติดตามท่าน ผมคิดว่าท่านก็มีอาชีพปกตินะ มัน ก็ไม่ได้เอื้ออะไร เกี่ยวกับอำนาจการเมืองของท่าน ”

นางสาตี ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “คิดว่าท่านคงไม่เกี่ยว เพราะเห็นว่าจากเดิมคุณนายเป็นคนค้าขาย เราก็ไม่เห็นจะมีอะไรฟูฟุ้งขึ้น ถึงแม้ว่าตำแหน่งท่านสมศักดิ์จะเพิ่มขึ้น แต่การฟูฟ่า ตรงกิจการเนี่ย ไม่เห็นมี ”

1.3 ฐานอำนาจทางการเมือง

1.3.1 การช่วยเหลือสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นให้ได้รับการเลือกตั้ง

ในด้านการประเดิมฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ในด้านการสนับสนุนช่วยเหลือนักการเมืองท้องถิ่นให้ได้รับการเลือกตั้ง โดยทั่วไปแล้วนักการเมืองระดับท้องถิ่น เช่น นายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ย่อมถูกดึงตัวเข้ามาช่วยในการหาเสียงของนักการเมืองระดับชาติ เพราะนักการเมืองท้องถิ่นที่กล่าวมานั้น เป็นบุคคลที่ต้องสัมผัส และคลุกคลีอยู่กับทุกข์สุขของประชาชน อย่างแนบแน่น และบุคคลดังกล่าวมักจะหลีกเลี่ยงไม่พ้นบุคคลประเภทที่มีบารมี อิทธิพล ตลอดจนฐานการเงินที่มั่นคง จึงมีฐานะผู้นำที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการพร้อม ๆ กัน และโดยหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่น ย่อมปฏิบัติหน้าที่เพื่อความดีอยู่ที่ดี ดูแลทุกข์สุขของประชาชน โดยส่วนรวมทั้งสิ้น โดยส่วนใหญ่แล้วนักการเมืองท้องถิ่นกับนักการเมืองระดับชาติ มักจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะพึ่งพากันและกัน นักการเมืองระดับชาติ ก็มักจะช่วยเหลือผู้นำอื่น ๆ ให้เข้ามามีอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นเพื่อเป็นฐานคะแนนเสียงให้กับตน ส่วนผู้นำท้องถิ่นก็จะพึ่งพานักการเมืองระดับชาติ เพื่ออาศัยอำนาจบารมี และการช่วยเหลือเพื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่น จากการเก็บข้อมูลพบว่านักการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดอ่างทอง เมื่อถึงคราวสมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น ก็จะพยายามเข้ามาอยู่ในทีมงาน “สำนักรักบ้านเกิด” ของนายสมศักดิ์ เพื่ออาศัยฐานเสียง และบารมีนายสมศักดิ์ เพื่อง่ายต่อการหาเสียง บางท้องถิ่นผู้สมัครซึ่งเป็นผู้แข่งขันกันยังใช้ชื่อทีมงาน “สำนักรักบ้านเกิด” เหมือนกัน ซึ่งจากการเฝ้าสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย ก็ทำให้ทราบว่านักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้ง ส่วนใหญ่เป็น ทีมงาน “สำนักรักบ้านเกิด” ของนายสมศักดิ์ นั่นเอง จากการสัมภาษณ์ในกรณีดังกล่าว นายสมศักดิ์ ได้กล่าวว่า “เวลานักการเมืองท้องถิ่นจะลงเขาก็มาบอกกับเรา เราก็อาศัยบอกผู้คนที่เชื่อมั่นศรัทธาเรา ว่าคน ๆ นี้เป็นตัวแทนของเรานะ ทำหน้าที่ตัวแทนเราในท้องถิ่น ประชาชนก็เลือก” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ สามารถช่วยสนับสนุนให้นักการเมือง

ท้องถิ่นได้รับ การเลือกตั้ง และนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้ ก็จะกลายเป็นทีมงานและเป็นหัวคะแนนให้นายสมศักดิ์ ปริตนานันท์ทูล ในคราวมีการเลือกตั้งระดับชาติ คือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ตลอดจนนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้จะเป็นฝ่ายสนับสนุนและเป็นฐานอำนาจทางการเมืองให้นายสมศักดิ์ ปริตนานันท์ทูล ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่อไป ซึ่งเป็นวงจรระบบการเมืองของสังคมไทย

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยซึ่งเข้าไปสังเกตการณ์ที่สำนักงานพรรคชาติไทยพัฒนา ที่ตั้งอยู่ใน อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ในวันเสาร์ อาทิตย์ ของทุกสัปดาห์ จะพบเห็นผู้สมัครรับเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่นหลาย ๆ กลุ่ม เข้าพบนายสมศักดิ์ อยู่ตลอดเวลา สะท้อนให้เห็นว่านายสมศักดิ์ ปริตนานันท์ทูล มีฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองเป็นอย่างมาก แต่การให้การสนับสนุนจะเป็นในรูปแบบของการให้เข้าเป็นทีมงาน “กลุ่มสำนึกรักบ้านเกิด” เป็นส่วนใหญ่ ส่วนการสนับสนุนด้านการเงินเพื่อให้ไปใช้จ่ายในการเลือกตั้งนั้น ไม่ปรากฏแน่ชัด เพราะในปัจจุบันแค่เข้าเป็นทีมงานของนายสมศักดิ์แล้ว ก็จะมีโอกาสได้รับเลือกตั้งสูงมาก เนื่องจาก“กลุ่มสำนึกรักบ้านเกิด”ของนายสมศักดิ์ เป็นทีมงานการเมืองขนาดใหญ่ที่ครอบคลุมในจังหวัดอ่างทอง มีการสนับสนุนกันอย่างเป็นเครือข่ายดังเช่น คำสัมภาษณ์ของนายสุรเชษ นิ่มกุล นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มนายก อบจ. กลุ่มสมาชิกสภา อบจ. ท่านสมศักดิ์ ได้ให้การสนับสนุนนายก ได้ให้การสนับสนุนสมาชิกมา เพราะฉะนั้นในขณะนี้พวกเรานายก อบจ. หรือสมาชิก อบจ. ก็ให้การสนับสนุนกับทุกคน ที่ท่านสมศักดิ์ให้การสนับสนุน ไม่ว่าจะ เป็น ส.ส. ไม่ว่าจะ เป็น ส.ว. หรือ ผู้นำท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นนายก อบต. นายกเทศบาล หรือแม้กระทั่งเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน เราก็ให้การสนับสนุนทุกคนที่ท่านสมศักดิ์ให้การสนับสนุนมันก็จะเป็นที่เดียวกัน”

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้รับคำตอบในประเด็นนี้แตกต่างกันไป ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าชื่อเสียง ฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ปริตนานันท์ทูล สามารถช่วยเหลือนักการเมืองท้องถิ่นให้ได้รับการเลือกตั้ง แต่ก็มีบางกลุ่มที่เห็นว่าฐานอำนาจและชื่อเสียงของนายสมศักดิ์ไม่ได้ช่วยเหลือนักการเมืองท้องถิ่นให้ได้รับการเลือกตั้ง เพราะนักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่ก็อยู่กับนายสมศักดิ์ อยู่แล้ว การแข่งขันเลือกตั้ง ก็จะแข่งขันกันเอง เพราะส่วนใหญ่ก็อยู่ใต้ฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ทั้งสิ้น

โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นว่าชื่อเสียง ฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ปริตนานันท์ทูล สามารถช่วยเหลือนักการเมืองท้องถิ่นให้ได้รับการเลือกตั้ง มีรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

นายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “อันนี้มีส่วนค่อนข้างมาก อันนี้เป็นเรื่องของทางการเมืองจริง ๆ นะครับว่า นักการเมืองท้องถิ่นคนใดที่อิงชื่อของท่านผมว่า เบอร์เซ็นต์การได้รับเลือกก็จะสูง นั่นก็หมายความว่าพลังพื้นฐานของท่านที่มีอยู่มีส่วนช่วยสนับสนุนนักการเมืองที่เข้าร่วมงานกับท่าน”

นายวิชาญ ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “ผมมองอย่างนี้นะว่า เวลาที่มีการเลือกตั้งของท้องถิ่น ท่านไม่จำเป็นต้องออกไปเปิดตัวว่าสนับสนุนใครหรอก มันกลายเป็นว่านักการเมืองท้องถิ่นที่คิดว่าอยากให้ประชาชนสนับสนุน อยากจะเข้าไปอยู่ในทีมงานของท่านมากกว่า ยกตัวอย่างว่ามีการเลือกผู้ใหญ่บ้าน มีผู้สมัครสองคน แต่ทั้งสองคนก็วิ่งไปหาท่าน แต่เมื่อท่านเลือกสนับสนุนใคร คนนั้นก็ได้รับเลือกจากประชาชน”

นายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลระมะสัก อำเภอบางโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ผมคิดว่าช่วยได้เยอะ เพราะใคร ๆ ก็อยากจะอยู่กลุ่มสำนักกรักบ้านเกิด คือหาเสียงง่าย ถ้าได้อยู่กลุ่มสำนักกรักบ้านเกิด ก็ได้เข้าไปหาสิบเปอร์เซ็นต์แล้ว แต่ใช้ชื่อก็นำไปได้เยอะแล้ว”

นายสำราญ จันทร์จรรยา นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ตรงนี้ผมว่าการเมืองท้องถิ่น ทั้งจังหวัดอ่างทองก็ต้องพึ่งท่าน ผมทำงานร่วมกับท่านมาโดยตลอด ทุกครั้งไปไหน ไม่ว่าใครก็ขึ้นป้ายสำนักกรักบ้านเกิดหมด ผมว่าชื่อเสียงของท่านเป็นปัจจัยที่มองข้ามไม่ได้ ผมว่าฐานอำนาจของท่านมีทุกภาคส่วน พอรู้ว่าเป็นคนของท่านเวลาสมัครที่ไหนก็ไม่เคยผิดหวัง”

นายสมเกียรติ อินคำ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอบางโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ผมว่าแปดสิบเปอร์เซ็นต์ ถ้าเอ่ยชื่อว่ายู่ค่ายนี้ ไม่มีผิดหวัง เพราะเขามีกลุ่ม มีเครือข่าย คือเขาทำงานเป็นระบบเครือข่าย ถ้าอยู่ในหมู่ในชุมชน บุคคลที่ลงสมัครก็เป็นเรื่องสำคัญ ไม่ใช่ว่าเด็กนายจะได้ทุกคน ผมว่าชื่อเสียงของท่านขายได้ แต่บุคคลที่ลงสมัครก็ต้องขายได้ด้วย ถ้าตัวผู้สมัครขายไม่ได้ก็ทำให้ท่านเสียอีก”

นางสาตี ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ถ้าตรงนี้ช่วยได้ สมมติยกตัวอย่างว่ามีคนจะลง อบต. คือว่าท่านมีฐานเสียงที่คนศรัทธาท่านอยู่แล้ว ท่านจะรู้ว่าคนที่ท่านสนับสนุน นั้นเป็นคนดีช่วยเหลือประชาชน ท่านก็จะบอกในกลุ่มของท่าน แต่ทั้งนี้ท่านก็ดูคนที่จะลงนะ เท่าที่สัมผัสกับท่านนะ คือว่าคนที่ท่านสนับสนุนลงไปจะมีผลงานนะ ชื่อเสียงของท่านน่าจะช่วยให้ เจ็ดสิบเปอร์เซ็นต์ แต่อยากจะให้สังเกตว่า ถ้ามีคนสมัครสองคน แล้วไปหาท่านทั้งสองคน ท่านก็จะให้แนวทางว่าให้ชาวบ้านสนับสนุนคนที่ตนเองคิดว่าเป็นคนดี เพราะชาวบ้านน่าจะรู้ดีและสนิทสนมกว่าท่าน ท่านก็จะให้ชาวบ้านตัดสินใจเลือกเอง”

กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นว่าเห็นว่าฐานอำนาจและชื่อเสียงของนายสมศักดิ์ไม่ได้ช่วยเหลือนักการเมืองท้องถิ่นให้ได้รับการเลือกตั้ง มีรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

นายมณฑิร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ผมว่าจะน้อย เพราะว่าในการรู้จักชาวบ้าน การสนิทสนมกับนักการเมืองท้องถิ่นจะสนิทกว่า แต่บางทีถ้าใช้เป็นว่ากลุ่มๆ ะไรอย่างนี้ บางทีมันเหมือนว่าชั่วอำนาจในท้องถิ่นมันแบ่งเป็นสองขั้วอยู่ พอแบ่งสองขั้วปุ๊บ แต่บางคน ผมก็เห็นว่า ก็ใช้ชื่อกลุ่มเดียวกัน คือชื่อกลุ่มสำนักกรักบ้านเกิด กันทั้งหมด มันเหมือนกับว่ามีคะแนนจัดตั้งของตัวเองส่วนหนึ่ง คุณก็มีคะแนนจัดตั้งของตัวเองส่วนหนึ่ง แต่ทุกคนก็อยู่กับท่านสมศักดิ์ ทั้งหมด ฉะนั้นเวลาเลือกตั้งขึ้นมาผมก็ใช้ฐานคะแนนของผมตรงนี้ คือถ้าถามว่าทุกคนอยากใช้ชื่อเสียงของแกมั๊ย ในความรู้สึกผม ๆ ว่าน้อยนะ แต่ก็อาจจะมีเป็นบางคนที่ใช้ชื่อของท่าน”

นางสุทิพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “คิดว่าไม่เกี่ยวเลย ไม่เป็นการช่วยเหลือ เพราะว่าการสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นต้องบอกว่าไม่มี นักการเมืองท้องถิ่น จะเลือกตั้ง จะแข่งกันหรืออะไรนี่นะ ท่าน จะไม่เข้าไปยุ่ง ว่านี่เป็นคนของฉันทัน นั้นเป็นคนของฝ่ายตรงข้าม ะไรอย่างนี้ท่านไม่เคยเลย ท่านจะบอกว่าปล่อยไปตามอิสระ ปล่อยไปตามน้ำ ปล่อยไปตามเพลง”

1.3.2 การช่วยเหลือสนับสนุนข้าราชการในพื้นที่ให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้า

ประเด็นในเรื่องการช่วยเหลือสนับสนุนข้าราชการในพื้นที่ให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้า ตามระบบอุปถัมภ์ ด้วยวงจรแห่งความสัมพันธ์ของคนไทย ถ้าจะพิจารณาในระบบการเมืองไทยก็จะพบว่าระบบการเล่นพรรคเล่นพวก เป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกออกจากการเมืองไทยได้ ครอบงำก็ตามที่ลักษณะของความสัมพันธ์แบบส่วนตัว ยังคงมีอิทธิพลต่อสังคมไทยเช่นปัจจุบัน ทั้งนี้ นักการเมืองที่มีอาวุโสทางการเมืองย่อมเล็งเห็นความสำคัญของการมีเพื่อน พวกพ้องไว้คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนพวกพ้องที่มีอาชีพเดียวกันคือนักการเมือง และเพื่อนที่เป็นข้าราชการ ที่มีความใกล้ชิดสามารถช่วยเหลือกันได้ และใช้ประโยชน์จากความช่วยเหลือเกื้อกูล การพึ่งพากันในหมู่ เพื่อนฝูงและพวกพ้อง การที่นักการเมืองจะมีอำนาจมากขึ้น ก็จำเป็นต้องมีเพื่อนและพวกพ้อง เป็นบริวารมากขึ้นตามไปด้วย ขณะเดียวกันก็ใช้อำนาจที่ตนมีอยู่คอยดูแลให้ความช่วยเหลือต่อเพื่อน และพวกพ้องเป็นการตอบแทนซึ่งกันและกัน เพราะภารกิจหลักของข้าราชการ ก็คือ การบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน โดยทั่วไป อันเป็นภารกิจที่สอดคล้องกับภารกิจของนักการเมือง ที่อาสาเข้ามาเป็นตัวแทนในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ภาวการณ์พึ่งพากันระหว่างข้าราชการกับนักการเมืองจึงเป็นอย่างใกล้ชิด โดยสามารถเอื้อประโยชน์

ซึ่งกันและกัน นักการเมืองย่อมที่จะใช้หน่วยราชการ หรือข้าราชการ เป็นหน่วยปฏิบัติที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ในขณะที่ข้าราชการก็หวังพึ่งพาอำนาจทางการเมืองของนักการเมือง ในเรื่องความคิดความชอบ ยศตำแหน่ง ความก้าวหน้าในอาชีพราชการ รวมถึงด้านงบประมาณ กำลังพล วัสดุอุปกรณ์ของหน่วยราชการด้วย

ในจังหวัดอ่างทองบรรดาข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ นั้น ต่างมีความสัมพันธ์อันดีเป็นการส่วนตัวกับนักการเมืองในจังหวัดอ่างทอง ซึ่งนายสมศักดิ์ เคยดำรงทางการเมืองถึงระดับรัฐมนตรี ประกอบคุณงามความดีต่าง ๆ ที่ได้สร้างไว้ให้กับสังคมส่วนรวม สามารถสร้างความยอมรับและความเคารพนับถือจากบรรดาข้าราชการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง หรือข้าราชการ ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับนายสมศักดิ์ เป็นไปด้วยดีตลอดมา เห็นได้จากเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานวันปีใหม่ งานวันสงกรานต์ งานวันเกิด จะมีตัวแทนจากหน่วยราชการต่าง ๆ ทุกหน่วยมาร่วมตัวอวยพรนายสมศักดิ์ ที่บ้านพัก หรือที่ทำการพรรคชาติไทย ที่อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง โดยพร้อมเพียงกัน นอกจากนี้ เมื่อหัวหน้าหน่วยราชการต่าง ๆ ได้รับการแต่งตั้งให้มาดำรงตำแหน่งในเขตพื้นที่จังหวัดอ่างทอง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ ก็จะมีการรายงานตัวต่อนายสมศักดิ์ เพื่อรับนโยบายการปฏิบัติงานจากนายสมศักดิ์ ด้วย ทั้งนี้เป็นการประสานงานกันระหว่างนักการเมืองและข้าราชการ จะต้องประสานงานกันตลอด อีกทั้งนายสมศักดิ์ มีบารมีทางการเมือง ข้าราชการที่ได้รับการแต่งตั้งมาใหม่ต้องมารายงานตัวต่อนายสมศักดิ์ในฐานะเจ้าของบ้าน ไม่ว่าในขณะนั้น นายสมศักดิ์ จะมีตำแหน่ง หรือไม่มีตำแหน่งทางการเมืองก็ตาม

ในการสนับสนุนข้าราชการให้ได้รับความเจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะข้าราชการในจังหวัดอ่างทอง ซึ่งเป็นพื้นที่เลือกตั้งของนายสมศักดิ์ ถือว่าเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นแนวทางหรือทิศทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ให้บรรลุสู่เป้าหมายได้ โดยนายสมศักดิ์ ที่เป็นนักการเมืองมายาวนาน และมีความอาวุโสทางการเมือง เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ย่อมต้องมีอำนาจและบารมี ในการแนะนำ สนับสนุนข้าราชการในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้าได้มากโดยข้าราชการส่วนใหญ่ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายสมศักดิ์ ล้วนแล้วแต่ทำงานอยู่ในจังหวัดอ่างทองเป็นเวลานาน หรือไม่ก็เป็นคนจังหวัดอ่างทอง ที่เคยร่วมงานกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน โดยข้าราชการเหล่านี้มีโอกาสได้ใกล้ชิด ทำงานร่วมกับนายสมศักดิ์ บ่อย ๆ จนเกิดเป็นความใกล้ชิด และรู้แนวทางการดำเนินการทางการเมืองของนายสมศักดิ์ และช่วยเหลือกิจกรรมทางการเมืองให้กับนายสมศักดิ์ อย่างเต็มที่ ทั้งการช่วยเหลือแบบเปิดเผย และแบบไม่เปิดเผย จนทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน จนกระทั่งถึงการสนับสนุนเพื่อให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้า จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนายสมศักดิ์ ปรศนายนันท์กุล ได้กล่าว

ว่า “ไอ้เนี่ยมันเป็นเรื่องปกติ มีครับ มันอยู่ที่อาวุโสทางการเมือง ถ้าเป็น ส.ส.ใหม่ ๆ ช่วยเขาไม่ได้หรอก เขาไม่ฟังหรอก มันต้องเป็น ส.ส.ที่มีอาวุโสทางการเมืองและมีบารมีทางการเมือง ถึงจะช่วยเขาได้ ส่วนตัวผม ๆ ก็ไม่รู้ว่าจะช่วยได้หรือไม่ ผมพูดให้ใคร ก็ไม่เคยคิดพลาด”

จากการเก็บข้อมูลและการสังเกตการณ์ ผู้วิจัยพบว่า ข้าราชการส่วนหนึ่งได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น และเป็นการดำรงตำแหน่งภายในจังหวัดอ่างทอง เช่น นายอำเภอได้รับตำแหน่งขึ้นเป็นปลัดจังหวัด และต่อมาเป็นรองผู้ว่าราชการจังหวัด หลายท่าน และข้าราชการต่าง ๆ เริ่มจากการเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติ ก็มีการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นเรื่อยมาตามลำดับจนกระทั่ง ได้รับตำแหน่งเป็นหัวหน้าหน่วยงาน ซึ่งก็เป็นการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ภายในจังหวัดอ่างทองเช่นกัน การเจริญก้าวหน้าของข้าราชการเหล่านี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ แล้วเห็นว่า การเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นและดำรงตำแหน่งภายในจังหวัดเดียวของข้าราชการส่วนภูมิภาคนั้น ทำได้ยากมาก เว้นเสียแต่จะมีอำนาจทางการเมืองเป็นฐานสนับสนุนจึงจะสามารถทำได้ แต่จากการสัมภาษณ์นายสมศักดิ์ ก็ไม่ได้ปฏิเสธ ในเรื่องการให้การสนับสนุนข้าราชการให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้า แต่ไม่ปรากฏอย่างเด่นชัดว่า นายสมศักดิ์ใช้วิธีการใดในการสนับสนุนข้าราชการเหล่านั้น และจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้รับคำตอบในประเด็นดังกล่าวโดยมีประเด็นคำตอบออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นมีความคิดเห็นว่าฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ สามารถให้การช่วยเหลือสนับสนุนข้าราชการในพื้นที่ให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้า ได้มาก กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มข้าราชการที่ให้คำตอบว่านายสมศักดิ์จะช่วยเหลือสนับสนุนข้าราชการที่ซื่อสัตย์ และทำงานดี ให้ได้รับการเจริญก้าวหน้า หรือบางท่านก็ไม่คิดว่าฐานอำนาจทางการเมืองจะสามารถสนับสนุนได้ ซึ่งการได้รับคำตอบเช่นนี้อาจเป็นเพราะ มีการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ ของข้าราชการที่กำหนดไว้ให้ข้าราชการต้องเป็นกลางทางการเมือง หรือการได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองเป็นเรื่องไม่เหมาะสม โดยมีรายละเอียดจากการตอบคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

กลุ่มแรก คือกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น มีความคิดเห็นว่าฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ สามารถให้การช่วยเหลือสนับสนุนข้าราชการในพื้นที่ให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้า ได้มาก โดยมีรายละเอียดคำสัมภาษณ์ที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

สุรเชษ นิมกุล นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ได้มาตั้งแต่ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ ทุกคนได้รับการสนับสนุนจากท่านสมศักดิ์ โดยตลอด ท่านสมศักดิ์ช่วยประสานงานผู้หลัก ผู้ใหญ่ ช่วยฝากให้ทั้งนั้นแหละ แม้แต่กระทั่งข้าราชการส่วนท้องถิ่นหลายแห่งก็เติบโตมาจากท่านสมศักดิ์ ช่วยสนับสนุนมาทั้งนั้น”

นายประสิทธิ์ ปกป้อง นายเทศมนตรีตำบลรามมะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ผมว่าช่วยได้เยอะ ไม่ว่าจะป็นกลุ่มนายอำเภอ กลุ่มอื่น ๆ ได้เยอะนะ”

นายสำราญ จันทร์ขจร นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ ตรงนี้ผมว่าช่วยได้หมดทุกกระทรวงทบวงกรม ผมว่าช่วยได้มากด้วย ใครไปหาท่านไม่เคยผิดหวัง”

นายสมเกียรติ อินคำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ผมว่าแม้ท่านจะไม่มีตำแหน่ง ในตอนนี้ แต่บารมีที่ท่านสะสม ก็คิดว่าใคร ๆ ก็ต้องพึ่งพาท่าน เปรียบเหมือนบริษัทถ้าเราจะเอาคนทำงาน ก็ต้องมีคนมาบอกว่าไอ้นี่ใช้ได้ แต่คนบอกต้องมีบารมีนะ จึงทำให้เราคิดว่าท่านมีส่วนช่วยได้เยอะ”

กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มข้าราชการในพื้นที่ มีความเห็นว่าฐานอำนาจทางเมืองของนายสมศักดิ์ สามารถช่วยสนับสนุนได้บ้างแต่ไม่ทั้งหมด โดยมีรายละเอียดคำสัมภาษณ์ที่โดดเด่น ดังนี้

นายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ค่อนข้างชัดเจนว่าข้าราชการคนไหน มีความตั้งใจในการทำงาน ไม่คดโกงไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง แล้วก็ทำงานแล้วเป็นที่ยอมรับของพี่น้องประชาชน โดยเฉพาะจังหวัดอ่างทองท่านก็ให้การสนับสนุน ฉะนั้นการดูแลตรงนี้ถึงแม้ไม่ใช่หน้าที่ของ ส.ส. แต่ในฐานะตัวแทนของจังหวัด ท่านก็ช่วยดูแลตรงนี้อยู่ ข้าราชการคนไหนทำงานดี ไม่ได้หมายความว่า เป็นพรรคเป็นพวกท่าน ๆ ก็จะทำให้ความร่วมมือและช่วยสนับสนุนงานของข้าราชการเป็นอย่างดี”

นายธวัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “ผมว่าก็มีส่วน มีผลเยอะนะ เพราะว่าคนเราพอได้รับการสนับสนุน ไม่ว่าจะ เป็นวิธีการแนะนำ หรืออะไรก็แล้วแต่ ท่านก็มีส่วนฝากผู้หลักผู้ใหญ่บ้าง มันก็ต้องเป็นฐานให้ท่าน เพราะสังคมไทยก็เป็นระบบอุปถัมภ์ทั้งนั้นแหละ”

1.3.3 การช่วยเหลือสนับสนุนช่วยเหลืออุปถัมภ์ประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหา

ต่าง ๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับประชาชน ถือเป็นความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานที่จะต้องเกิดขึ้นในระบบการเมือง เพราะหากไม่มีความสัมพันธ์นักการเมืองก็อาจจะไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในท้องถิ่น ความเชื่อและการยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น จึงเป็นเรื่องที่นักการเมืองต้องให้ความสำคัญ โดยลักษณะของระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมือง กับประชาชนในท้องถิ่น เป็นไปในลักษณะการสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่น การนำความเจริญต่าง ๆ มาให้กับท้องถิ่น ช่วยเหลือสนับสนุนเรื่องต่าง ๆ ที่ประชาชนร้องขอ การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งเรื่องส่วนตัว และกรณีพิพาท การผลักดันงบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่น การสร้างสาธารณูปโภค เช่น การก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ถนนลาดยางแอสฟัลท์ติกคอนกรีต การก่อสร้างระบบประปา การติดตั้งเสาไฟแสงสว่าง เป็นต้น

โดยเน้นที่การสร้างประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ทั้งนี้การอุปถัมภ์ดังกล่าว เป็นลักษณะของการแสดงให้เห็นว่า นักการเมืองและพรรคการเมืองมีความสามารถในการช่วยเหลือ และมีลักษณะของการพึ่งพาได้ ซึ่งในประเด็นนี้ ผู้วิจัยพบว่าภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทย นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล นั้นมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะนายสมศักดิ์ ได้เป็นผู้แทนมาหลายสมัย และได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คือ รัฐมนตรี จึงมีอาวุโส และบารมีทางการเมือง และสามารถใช้อำนาจบารมีทางการเมืองช่วยเหลืออุปถัมภ์ประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และมีความสัมพันธ์กับประชาชนในจังหวัดอ่างทอง เสมือนพี่น้อง โดยประชาชนสามารถเข้าพบได้ง่าย เป็นคนที่มี บุคลิกภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน ซึ่งสามารถเอาชนะใจประชาชนในพื้นที่จังหวัดอ่างทองได้เป็นอย่างมาก จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าสังเกตการณ์ภายในสำนักงานพรรคชาติ หรือพรรคชาติไทยพัฒนา ในปัจจุบัน พบว่ามีประชาชนในจังหวัดอ่างทอง เข้ามาร้องเรียนปัญหาและความเดือดร้อนต่าง ๆ เพื่อให้ นายสมศักดิ์ ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหา ทั้งปัญหาในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่ทำกิน ปัญหาน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาเพลิงกระโดด หรือปัญหาส่วนตัว เช่น ให้ฝากลูกเข้าโรงเรียน ปริญญาขอความช่วยเหลือด้านกรณีพิพาทหรือคดีความต่าง ๆ เป็นต้น โดยการเข้าพบจะอยู่ในลักษณะคล้ายกับการเข้าพบแพทย์ซึ่งเมื่อนายสมศักดิ์ ได้รับฟังปัญหาจากชาวบ้าน แล้วก็จะดำเนินการแก้ไขโดยทันที สิ่งไหนที่คิดว่าช่วยเหลือได้ก็จะดำเนินการให้โดยทันที สิ่งไหนที่ทำได้ก็จะบอกว่าไม่ได้ แต่สิ่งไหนต้องใช้เวลาก็จะรับเรื่องไว้แล้วจะนัดมาใหม่ คล้ายกับการตรวจและรักษาโรคของแพทย์ ทำให้สำนักงานพรรคชาติไทยพัฒนาของนายสมศักดิ์ จะมีประชาชนรอเข้าพบอย่างคับคั่ง ซึ่งจากผู้ที่ได้รับการช่วยเหลืออุปถัมภ์ และการแก้ไขปัญหา ก็กลับกลายมาเป็นความเลื่อมใส ศรัทธา ในที่สุดก็แปรเปลี่ยนเป็นฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ โดยลักษณะการตอบแทนของประชาชน นั้น ก็คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ด้วยความสมัครใจ จนได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาหลายสมัย ไม่ว่าจะเป็นช่วงที่พรรคไทยรักไทย รุ่งโรจน์ถึงขีดสุด ในการเลือกตั้ง วันที่ 6 มกราคม 2548 แต่ก็ไม่สามารถชนะใจคนอ่างทอง และทำให้คนอ่างทองแปรเปลี่ยนใจไปจากนายสมศักดิ์ได้ สะท้อนให้เห็นว่า นอกจากประชาชนจะยอมรับเรื่องผลงานของนายสมศักดิ์แล้ว ยังให้การยอมรับ ในบทบาทการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอีกด้วย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของภาคประชาชน ก็ได้รับคำตอบว่า ฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ สามารถช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และช่วยเหลือพวกเขาได้ในทุกเรื่อง

นางสาตี ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง กล่าวไว้ว่า “การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาถ้าตรงนี้ เยอะเลย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของชุมชน ในช่วงที่ปลา

กระซังตาย ที่ อ.ป่าโมก ท่านก็รีบไปดูตั้งแต่ตีสี่เลย ไปถามเรื่องราวความเป็นมาและช่วยหาทางแก้ไขให้ติดต่อกันนั้น ติดต่อกันนี้ ท่านอยู่กับเรตตลอดเลยนะช่วงนั้น ช่วงปลาดายนั้นนะ หรือเรื่องส่วนตัว ยกตัวอย่างเรื่องส่วนตัวของตัวเองเลย อย่างลูกชายไปสมัครทำงานที่สนามบิณสุวรรณภูมิ ก็ไปหาท่าน ท่านก็โทรฝากให้เดี๋ยวนั้น แต่ท่านก็แนะนำลูกชายให้ขยันอ่านหนังสือ และช่วยตัวเองให้มาก ๆ เดี๋ยวนี้อีกก็ทำงานที่นั่น คิดว่าเป็นเพราะท่านฝาก จึงขอบคุณท่านมาก”

1.3.4 การได้รับการยอมรับจากนักการเมืองและสาธารณชน

ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับประชาชนนั้น โดยพื้นฐานแล้วเป็นความสัมพันธ์กันในระบบอุปถัมภ์ และนักการเมืองจะต้องมีคุณลักษณะพิเศษจึงจะได้รับการยอมรับจากประชาชน เช่น เป็นผู้ที่มีคนเคารพเกรงใจ ได้รับความเชื่อถือและยอมรับจากประชาชนในท้องถิ่น การเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีร่ำรวยเงินทอง หรือการเป็นเจ้าของกิจการที่มีคนงานในการควบคุมเป็นจำนวนมาก หรือเป็นผู้ที่มีอิทธิพลภายในท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งการที่นักการเมืองจะทำให้ประชาชนหรือนักการเมืองด้วยกันยอมรับ ในบทบาททางการเมืองนั้น มีอยู่สองประการ ประการแรกคือการสร้างความยอมรับเชิงบวกโดยการสร้างสรรค์ การทำให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนไม่ว่าจะเรื่องส่วนตัวหรือส่วนรวม เช่น การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ของประชาชน ก็จะสามารถสร้างการยอมรับและเคารพนับถือ ประการที่สองคือการสร้างความยอมรับในเชิงลบ เช่น การสร้างความกลัว ด้วยวิธีการใช้อิทธิพล ข่มขู่จิตใจ หรือการใช้ตำแหน่งหน้าที่ ในการบีบบังคับ ซึ่งก็สามารถสร้างความยอมรับในลักษณะของการไม่กล้าโต้แย้ง เชื่อฟังในคำสั่ง ซึ่งการยอมรับในอำนาจเป็นลักษณะของสังคมไทย การสร้างการยอมรับในลักษณะนี้จะไม่คงทนถาวร เนื่องจากเป็นการยอมรับที่เกิดจากองค์ประกอบภายนอก เช่น ยอมรับตำแหน่ง ยอมรับอำนาจทางการเมือง แต่เมื่อใดนักการเมืองผู้นั้น ไม่มีอำนาจทางการเมือง หรือไม่มีตำแหน่งทางการเมือง และไม่มียุทธิพลใด ๆ ก็จะไม่ได้รับความยอมรับจากประชาชนอีกเลย

ในด้านการยอมรับจากนักการเมืองและสาธารณชน กรณีนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์กุล พบว่านายสมศักดิ์ เป็นนักการเมืองที่มีบุคลิกภาพ ที่อ่อนน้อมถ่อมตน การพูดจาปราศรัยในสถานที่ต่าง ๆ มีหลักการและเหตุผล น้ำเสียงอ่อนโยนไม่แข็งกระด้าง และมีบุคลิกของคนทำงานขยันขันแข็ง สามารถรับฟังข้อวิพากษ์วิจารณ์และความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้เป็นอย่างดี รวมทั้งการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนในจังหวัดอ่างทอง การพัฒนาความเจริญสู่ท้องถิ่น จนทำให้นายสมศักดิ์ ได้รับการยอมรับจากประชาชนในจังหวัดอ่างทอง เป็นอย่างมาก และเป็น การยอมรับในลักษณะเชิงบวก โดยประชาชนรู้สึกเลื่อมใสศรัทธาในบทบาททางการเมืองของนายสมศักดิ์ โดยจะสังเกตจากการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง ไม่ว่าจะกระแสทางการเมืองจะเป็นไปในทิศทางใด หรือบางช่วงพรรคชาติไทย ที่นายสมศักดิ์ สังกัดอยู่จะตกต่ำเป็นอย่างมาก เช่น ช่วงหลัง

เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 พรรคชาติไทยถูกสร้างกระแสให้เป็นพรรคมาร หรือช่วงที่พรรคไทยรักไทยรุ่งโรจน์ ถึงขีดสูงสุด แต่นายสมศักดิ์ ก็ได้รับการเลือกตั้งมาโดยตลอด สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนจังหวัดอ่างทองให้ความไว้วางใจในตัวนายสมศักดิ์ เป็นอย่างมาก และการได้รับการยอมรับจากนักการเมืองและสาธารณชนนั้น จากการศึกษาข่าวสารจากสื่อมวลชน แขนงต่าง ๆ จะพบว่าถ้ามีการติดต่อประสานงานกันระหว่างพรรคการเมืองในโอกาสต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือเพื่อจัดตั้งรัฐบาล หรือการแก้ไขปัญหาทางการเมือง ก็จะพบนายสมศักดิ์ ปรึศนานันท์กุล เป็นตัวแทนของพรรค อยู่เสมอ และจากการที่นายสมศักดิ์ได้รับรางวัลเกียรติยศ ต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากการดำเนินการทางการเมือง ซึ่งได้แก่ ใน พ.ศ. 2542 ได้รับการลงคะแนนเสียงให้เป็นรัฐมนตรีดีเด่นโดยสถานีวิทยุ Business Radio FM 96.5 MHz และสำนักข่าว INN ใน พ.ศ. 2545 ได้รับตำแหน่งบุคคลแห่งปี โดยมูลนิธิเพื่อสังคมไทย ใน พ.ศ. 2546 ได้รับฉายา “คนดีศรีสภา” จากสื่อมวลชนประจำรัฐสภา ใน พ.ศ. 2547 ได้รับตำแหน่งบุคคลแห่งปี โดยมูลนิธิเพื่อสังคมไทย และใน พ.ศ. 2551 ได้รับการโหวตให้เป็นรัฐมนตรีที่ประชาชนพึงพอใจเป็นอันดับ 3 โดยศูนย์วิจัยกรุงเทพ เป็นต้น จากรางวัลเกียรติยศที่ได้กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า นายสมศักดิ์ ปรึศนานันท์กุล เป็นนักการเมืองที่ได้รับการยอมรับจากนักการเมืองด้วยกันและจากสาธารณชนเป็นอย่างดี และจากการได้รับการยอมรับในบทบาททางการเมือง ทั้งในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง และในระดับชาติ นั้น ทำให้ฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์แข็งแกร่งและมั่นคงตามไปด้วย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ว่า นายสมศักดิ์ ได้รับการยอมรับจากนักการเมืองและสาธารณชน โดยทั่วไปไม่เฉพาะในจังหวัดอ่างทอง โดยเฉพาะเรื่องบุคลิกภาพของนายสมศักดิ์ ที่เป็นนักประสานงาน มีท่วงท่า วาจาดี มีบทบาททางการเมืองเสมอต้น เสมอปลาย ไม่มีลักษณะของผู้มีอิทธิพล โดยมีรายละเอียดจากคำสัมภาษณ์ที่โดดเด่นน่าสนใจดังต่อไปนี้

นายสุรเชษ นิ่มกุล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านสมศักดิ์เป็นคนที่นักการเมืองทั่วทั้งประเทศให้การยอมรับ จะเห็นว่าเวลาประสานงานกับพรรคร่วมรัฐบาล ประสานงานกับพรรคฝ่ายค้าน ท่านก็จะได้รับความร่วมมือด้วยดีมาโดยตลอด การประสานงานกับฝ่ายอื่น ๆ ได้ ต้องแสดงว่าท่านได้รับการยอมรับ ส่วนการยอมรับของประชาชนนั้น ท่านก็ได้รับรางวัลคนดีศรีสภานะ โดยเฉพาะในจังหวัดอ่างทองท่านก็ได้รับรางวัลเป็นคนดีศรีอ่างทองมาโดยตลอด”

นางศุภีพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “คิดว่าท่านได้รับการยอมรับจากประชาชนจังหวัดอ่างทองเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าท่านจะมีตำแหน่งหรือไม่มี

ตำแหน่ง ท่านก็เป็นที่พักของชาวบ้าน เพราะเวลาชาวบ้านเดือดร้อนก็ไปหาท่าน ให้ท่านช่วยแก้ไข ปัญหา เองง่าย ๆ คือท่านได้รับการยอมรับจากทั้งประชาชนและนักการเมืองด้วย”

นายสำราญ จันทร์ขจร นายองค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ กล่าวว่า “ชื่อของท่านได้รับการยอมรับทุกภาคส่วนตั้งแต่รากหญ้าจนถึงรัฐมนตรี แม้แต่นายกรัฐมนตรีก็ยังคงเกรงใจนะ”

นางสาธิต ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ชาวบ้านให้การยอมรับท่านมากนะ เพราะท่านเป็นคนง่าย ๆ พบง่าย ช่วยเหลือคนในทุกเรื่อง และไม่เคยใช้อำนาจบาตรใหญ่ บังคับชาวบ้านทำโน่นทำนี่ ชาวบ้านจึงรักศรัทธาท่านด้วยความจริงใจ”

1.3.5 การมีบทบาทที่นำแนวคิดและแนวทางแก้ไขปัญหามือบ้านเมือง

ในด้านการมีบทบาทที่นำแนวคิด และแนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมือง ของ นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า นายสมศักดิ์ มีบทบาทในการชี้แนะแนวคิดและแนวทางแก้ไขปัญหา ของจังหวัดอ่างทอง โดยเฉพาะแนวทางแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เช่น แนวคิดในการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน แนวคิดในการจัดตั้งตลาดโบราณที่อำเภอวิเศษชัยชาญ ก็ได้รับการตอบรับจากประชาชนเป็นอย่างดี จนส่งผลให้การดำเนินการตามแนวคิดดังกล่าวสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี การที่นายสมศักดิ์มีบทบาทในการชี้แนะแนวคิดและแนวทางแก้ไขปัญหาอาจเป็นเพราะนายสมศักดิ์ เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และแม้จะถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง ก็ยังได้รับตำแหน่ง ประธานที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำให้บทบาทการชี้แนะแนวคิดในด้านนี้ มีพลังสนับสนุนทั้งภาคราชการ และภาคเอกชน ในบทบาทที่นำแนวคิดที่โดดเด่นของนายสมศักดิ์ ในด้านการแก้ไขปัญหาทางการเกษตร ได้แก่ การต่อต้านการลงทุนทำนาของชาวต่างชาติ เมื่อครั้ง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นำนักธุรกิจ จากประเทศซาอุดีอาระเบีย มาเยี่ยมชมการทำนาที่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยหาช่องทางให้นักธุรกิจชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนทำนา นั้น นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ที่ในครั้งนั้นดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ออกมาต่อต้านแนวคิดดังกล่าวอย่างรุนแรง ดังรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์มติชนฉบับลงวันที่ 26 พฤษภาคม 2551 ที่ระบุว่า นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กล่าวว่า ในการประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) วันที่ 27 พฤษภาคม นี้ กระทรวงเกษตรฯ จะเสนอเรื่องต่อที่ประชุม ครม. เพื่อพิจารณามาตรการ และแนวทางทั้งกฎหมาย ประกาศ หรือกฎกระทรวงเกี่ยวกับแนวทางการให้นักธุรกิจต่างประเทศ เข้ามาร่วมลงทุนปลูกข้าวในประเทศไทย โดยไม่เกี่ยวกับประเด็นทาง

การเมือง แต่ต้องการวางแผนทางและมาตรการป้องกันไม่ให้มีการลงทุนร่วมกับต่างชาติในเรื่อง การเกษตร โดยเฉพาะการทำนา

“นายสมศักดิ์กล่าวว่า ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ระบุอาชีพสงวนเฉพาะสำหรับคนไทย หนึ่งในนั้นรวมถึงอาชีพเกษตรกรรมด้วย ส่วนจะเกิดช่องว่างในรูปแบบลักษณะของการจ้างผลิตหรือไม่ นั่นก็ต้องหามาตรการดูแล อย่างกรณีที่เกิดขึ้น นักธุรกิจจากซาอุดีอาระเบียมาจ้าง นาย ก. ที่ จ.สุพรรณบุรีให้ผลิตข้าวให้เท่านั้นเท่านั้น มันจะทำลายกระบวนการส่งออกของเรา เชื่อว่ามีกฎหมายดูแลเรื่องนี้ แต่ยังไม่ได้ดูในรายละเอียดว่ามีกฎหมายฉบับใดคุ้มครองได้บ้าง เรื่องนี้ผม ยืนยันในหลักการว่า ต้องป้องกันและสงวนไว้ แต่ผมไม่จำเป็นต้องชี้แจงในประเด็นทางการเมือง เพราะไม่อยากให้บานปลายกันไปใหญ่” นายสมศักดิ์กล่าว และว่ากรณีที่มีข่าวขัดแย้งกับนาย ประภัตร โพธสุธน รองหัวหน้าพรรคชาติไทย ที่เสนอแนวคิดให้นักลงทุนต่างชาติว่าจ้างชาวนาไทย ผลิตข้าวว่า เมื่อนายประภัตรตอบมาว่า ไม่ได้มีเจตนา

จะทำอย่างนั้น ก็ถือจบแล้ว และเรื่องนี้นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้า พรรคชาติไทยก็ไม่ได้ว่าอะไร และยังเห็นด้วยกับตน เพียงแต่ติงตนว่า ใช้คำพูดแรงไปหน่อย แต่ใน หลักการนั้นตรงกัน”

เมื่อถามว่า ห่วงว่าจะถูกรัฐมนตรีจากพรรคพลังประชาชนรุมถล่มกลาง ครม. หรือไม่ นายสมศักดิ์กล่าวว่า “ผมไม่กลัวหรอก มันอยู่ที่เหตุผลและข้อเท็จจริง ถ้าเขาหักท้วงก็ดีสิ มันจะได้ออกเป็นข่าวว่า เขาทำร้ายเกษตรกร ไม่รักษาผลประโยชน์เกษตรกรและแผ่นดินไทย ถ้ามี ใครหักท้วงในที่ประชุมก็จะเป็นเรื่องที่ดี แต่ผมไม่กลัวหรอก เพราะผมไม่มีประโยชน์ของใครเป็น ที่ตั้ง เรื่องนี้ทั้งสมาคมเกษตรกร หรือใครก็เห็นด้วย”

วันเดียวกัน นายระพี สาคริก ราษฎรอาวุโส แดลงสนับสนุนและให้กำลังใจนาย สมศักดิ์ ในฐานะที่ออกมาต่อต้านนักลงทุนต่างชาติที่จะเข้ามาแย่งชิงอาชีพและเข้ามาทำลาย วัฒนธรรมของไทย และครั้งนี้ไม่ใช่ครั้งแรกที่มีนักลงทุนต่างชาติ ต้องการเข้ามาลงทุนในไทย ก่อนหน้านั้นมีนักลงทุนจากไต้หวันร่วมมือกับนักการเมืองไทยบางคนจะเข้ามาลงทุนธุรกิจกล้วยไม้ใน ไทย โดยอ้างว่าจะนำเทคโนโลยีจากต่างชาตินำมาเผยแพร่ ซึ่งมีคำถามว่าเทคโนโลยีต่างชาติหรือจะสู้ เทคโนโลยีจากผืนแผ่นดินไทย เรื่องนี้จึงต้องคัดค้านให้ถึงที่สุด

จากข้อความข้างหนังสือพิมพ์ดังกล่าวข้างต้น จะพบว่าบทบาทการชี้นำแนวคิด ใน การแก้ไขปัญหาทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ได้รับการตอบรับจากสาธารณชน เป็นอย่างดี โดยเฉพาะจากกรณีดังกล่าวได้ทำให้นายสมศักดิ์ มีความโดดเด่นในด้านแนวคิดแก้ไข ปัญหาทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับการที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ในเชิงลึกกับนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ในเรื่องการนำเสนอแนวคิดของนักการเมือง โดยนายสมศักดิ์ กล่าวว่า “บทบาทของนักการเมืองไม่

ว่าอยู่ในตำแหน่งอะไร ที่สำคัญคือ ต้องกล้าในการที่จะแสดงความคิดเห็น ในการที่จะท้วงติง ในการที่จะชี้แนะสังคม” และจากการที่นายสมศักดิ์ กล้าที่จะนำเสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการต่อต้านการลงทุนของชาวต่างชาติ หรือว่าจะเป็นจดหมายเปิดผนึกถึง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เรื่อง “เขียนด้วยมืออย่าลบด้วยเท้า” ที่กล่าวถึงการแก้ไขรัฐธรรมนูญของพรรคร่วมรัฐบาล ในเดือน มกราคม พ.ศ. 2553 ที่ได้รับความสนใจจากสังคมทั่วทั้งประเทศ ทั้งที่นายสมศักดิ์ ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง นั้นย่อมสะท้อนถึงฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ได้เป็นอย่างดี จนพอสรุปได้ว่าฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล มีบทบาทสำคัญที่จะสามารถชี้แนะแนวคิดในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองทั้งในจังหวัดอ่างทอง และในระดับชาติ

ตอนที่ 2 วิธีสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

2.1 ช่วงก่อนเข้าสู่วงการเมือง

2.1.1 ทำกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมือง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าประวัติ ของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ในช่วงก่อนเข้าสู่วงการเมือง โดยค้นคว้าการดำเนินกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง ทำให้ทราบว่านายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล เคยเคลื่อนไหวทางการเมืองตั้งแต่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2514 และดำเนินกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมืองมา จนถึงเหตุการณ์ทางการเมืองในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2519 มีเหตุการณ์ทางการเมืองพลิกผัน ทำให้ต้องเข้าไปดำเนินการทางการเมืองในป่า จนกระทั่งเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองสงบนายสมศักดิ์จึงออกจากป่ากลับมาที่บ้านจังหวัดอ่างทอง และเข้าดำเนินการทางการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง คือสมัครเข้าเป็นสมาชิกสภาจังหวัดอ่างทอง โดยการสนับสนุน ของนายสหสมชัย ฤกษ์วารารักษ์ หรือเสี่ยแหยม ผู้กว้างขวางในสมัยนั้น ซึ่งก็ทำให้นายสมศักดิ์ ได้ดำรงตำแหน่งประธานสภาจังหวัดอ่างทอง ถึง 3 สมัย จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างและการศึกษาประวัติข้างต้นของนายสมศักดิ์ ในเรื่องของการแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือบุคคลท้องถิ่น ของนายสมศักดิ์ ก็ไม่ปรากฏรายละเอียดจากแหล่งใดๆ อย่างชัดเจน จึงทำให้ขาดข้อมูลในส่วนนี้พอสมควร แต่ก็พอสรุปได้ว่าในช่วงก่อนเข้าสู่วงการเมืองนั้น นายสมศักดิ์ ได้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในด้านการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหของชุมชนหรือบุคคลในท้องถิ่นบ้าง แต่เป็นไปในลักษณะพึ่งพาอาศัยกันระหว่างคนที่อยู่ท้องถิ่นเดียวกัน เป็นการช่วยเหลือกันตามกำลังฐานะ ยังไม่ใช่การแก้ไขปัญหที่เป็นระบบ จึงทำให้นายสมศักดิ์มีแนวคิดและตัดสินใจที่จะเข้ามาเล่นการเมืองให้เป็นไปอย่างตามระบบ เพื่อหาหนทางในการแก้ไขปัญหาชาวบ้านให้ได้มากขึ้น โดยจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก นายสมศักดิ์ ได้กล่าวว่า “ในช่วงนั้น

มองเห็นช่องว่างของคนชนบท และคนในเมือง มันยังห่างไกลกันมากเลย ไม่ต้องอะไร แต่ในจังหวัดอ่างทองระหว่างคนที่อยู่ในตลาดกับคนที่อยู่ในชนบท ชีวิตความเป็นอยู่ก็ต่างกัน จึงทำให้คิดว่าทำไมมันเป็นอย่างนั้น การได้รับการดูแลจากรัฐ การเข้ารับบริการ การเข้าถึงบริการของฝ่ายรัฐในจังหวัด หรือนอกตัวอำเภอจะน้อยกว่า ก็เลยตัดสินใจจะมาเป็นสะพานที่ทำให้คนชนบทที่สามารถเข้าถึงอำนาจรัฐได้ ทำให้คนชนบทสามารถได้รับการบริการจากรัฐได้อย่างเท่าเทียมกัน”

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวทำให้ทราบแนวคิดในวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง คือการตัดสินใจเข้ามาเป็นสะพานโดยการเข้ามามีอำนาจรัฐ เพราะจะทำให้สามารถช่วยประชาชนในชนบทเข้าถึงอำนาจรัฐได้ ซึ่งแนวคิดของนายสมศักดิ์ ปริตนานันท์กุล ที่จะเล่นการเมืองตามระบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือการเริ่มเข้าสู่วงการเมืองโดยสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และการสร้างอำนาจทางการเมืองในบทบาทของนักการเมืองในระบบ ตลอดจนการพยายามเข้าไปมีตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้มีอำนาจรัฐ และสามารถช่วยเหลือประชาชนในชนบทได้

2.2 ช่วงเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

2.2.1 บทบาทหน้าที่นักการเมือง

การที่นักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีบทบาทในสภาเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอต่อการสนองตอบความต้องการของประชาชนได้ เนื่องจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องดำเนินการภายใต้กลไกภายในพรรคการเมืองที่ตนสังกัด ขอบเขตระบบและกลไกของรัฐสภา เช่น ข้อบังคับการประชุม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ทำให้การทำหน้าที่ในสภา ไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้เต็มที่ และไม่สามารถแก้ไขปัญหาและความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้ทันทีและโดยตรง ไม่เพียงพอต่อความคาดหวังของประชาชน ที่มีต่อบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือนักการเมือง ดังนั้นนักการเมืองจำเป็นต้องมีบทบาทนอกสภาควบคู่ไปด้วย บทบาทหน้าที่นักการเมือง ได้แก่ การไปร่วมงาน ประเพณี การลงพื้นที่รับฟังปัญหาประชาชน การช่วยเหลืออุปถัมภ์ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญของนักการเมืองเพราะการให้ความสำคัญ และแสดงถึงความสนใจต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน เป็นการสร้างความใกล้ชิดและความไว้วางใจต่อกันในระดับบุคคลต่อบุคคลและความผูกพันนี้ ทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ เชื่อถือศรัทธา นักการเมืองและประชาชนก็จะออกเสียงสนับสนุนในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ซึ่งตรงกับคำให้สัมภาษณ์ของนายสมศักดิ์ ที่กล่าวว่า “การที่ได้รับการเลือกตั้ง มันไม่มีฐานเสียงหรอก มันอยู่ที่การปฏิบัติของเรา ถ้าเราปฏิบัติดีดีถึงเวลาชาวบ้านเขาก็เลือกเรา ถ้าเราปฏิบัติตัวไม่ดี ไม่ดูแลใกล้ชิดไม่เอาใจใส่เขา ไม่

แก้ปัญหาให้เขา ไม่ติดตาม ไม่ร่วมทุกข์ ร่วมสุขกับเขา มันก็ยาก เพราะฉะนั้นที่ผมทำมาก็คือเมื่อก่อนเป็นยังไง เคี้ยวนี้ก็เป็นอย่างนั้น เสมอต้นเสมอปลาย กินอยู่กับประชาชนมาตลอด”

ดังนั้นพอสรุปได้ว่าการไปร่วมงานประเพณี การลงพื้นที่รับฟังปัญหาประชาชน การช่วยเหลืออุปถัมภ์ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน จึงเป็นหน้าที่สำคัญของนักการเมือง และเป็นวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ได้อย่างเป็นรูปธรรม ในด้านบทบาทหน้าที่ของนักการเมือง ผลการวิจัย พบว่านายสมศักดิ์ ปริศนานันท์ทกุลเป็นนักการเมืองที่ได้ไปร่วมงานประเพณีอย่างสม่ำเสมอ ถ้าติดภารกิจก็จะให้ภรรยาหรือบุตร หรือทีมงานเข้าร่วมงานทุก ๆ ครั้ง จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือเห็นว่านายสมศักดิ์ เข้าร่วมงานประเพณีอย่างสม่ำเสมอ และมีทีมงานบริหารจัดการงาน เตรียมแผนงานไปร่วมงานอย่างเป็นระบบโดยมีรายละเอียดคำสัมภาษณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

นายสมพิศ พูลสวัสดิ์ เกษตรจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “งานประเพณีต่าง ๆ ท่านก็ไป ถ้าท่านไม่ไปท่านก็จัดคนไปแทน บางทีลูก ๆ ท่านก็แบ่งสายกันไป บางวันเกือบ ห้าสิบ หกสิบงาน ไม่น่าเชื่อ ตั้งแต่งานศพ งานแต่ง งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่มารวม ๆ กัน แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องขึ้นเวทีทุกงานนะ ไม่งั้นไม่ทันหรอก ต้องแบ่งสายกันไป”

นายธวัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านออกไปนะ ไม่ว่าจะเป็นงานส่วนตัวของประชาชน งานประเพณีขององค์กรต่าง ๆ ต้องถือว่าท่านไปสม่ำเสมอเลย ทราบว่าท่านไม่เคยได้พักเลยนะ”

นายสำราญ จันทร์ขจร นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “การร่วมงานประเพณีเนี่ย ท่านร้อยเปอร์เซ็นต์เลย ท่านไม่เคยว่างเว้น กิจกรรมของชุมชนท่านไม่เคยขาด ไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานแต่ง งานศพ งานประเพณี วันตรุษสงกรานต์ ท่านเข้าถึงประชาชนมาก นี่คือหัวใจสำคัญที่ท่านเข้าถึงประชาชน”

นายสมเกียรติ อินคำ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ผมว่าท่านเข้าร่วมสม่ำเสมอนะ ถ้ามีกิจกรรมหรือประเพณีอะไรก็โทรไปบอกท่าน ไม่ว่าจะงานส่วนตัว หรืองานหลวงท่านก็มาตลอด แต่ถ้าท่านมีภารกิจมีธุระ ท่านก็จะมีทีมงานไปร่วมกิจกรรมแทน ในนามของท่าน ผมว่าท่านจัดทีมงาน หรือจัดตารางการทำกิจกรรมแบบนี้ได้ดีมากเลย ”

นางสาตี ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านไปร่วมงานตลอดเลยนะ ไม่ว่าจะเป็นงานประเพณีอะไร ถ้าท่านคิดประชุมอะไรเนี่ย ท่านก็ให้คุณนายหรือลูก ๆ ท่านไปแทน”

ส่วนเรื่องการลงพื้นที่รับฟังปัญหา และการช่วยเหลืออุปถัมภ์ประชาชนที่ได้รับ ความเดือดร้อน นั้น นายสมศักดิ์ ชัยนลงพื้นที่รับฟังปัญหาประชาชน อยู่ตลอดเวลา และได้เปิดที่ทำการพรรคชาติไทย หรือพรรคชาติไทยพัฒนาในปัจจุบัน ที่อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ไว้เพื่อ ดำเนินการทางการเมืองและรับฟังปัญหาของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะวันหยุด เสาร์ อาทิตย์ นายสมศักดิ์ จะเข้ามารับฟังและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยจาก การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือเห็นว่านายสมศักดิ์ มี การลงพื้นที่รับฟังปัญหา และช่วยเหลืออุปถัมภ์ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน อย่างเป็นระบบ และไม่เคยปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือประชาชนทุกคนที่เข้าพบ ซึ่งมีรายละเอียดจากคำสัมภาษณ์ ที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

นายสมพิศ พูลสวัสดิ์ เกษตรจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “การพบประชาชน บางที่ ท่านจะนัดพบที่ละหมู่บ้าน ท่านจะจัดทำแผนการนัดไว้เลย หมู่ละประมาณ 1 ชั่วโมง เวียนไปเลย”

นายธวัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “ก็คงเห็นชัดเจนนะเรื่องรับฟังปัญหาประชาชนว่าสำนักงานของท่านจะมีประชาชน ไปให้ช่วยแก้ไขปัญหอะไร ต่างๆ ตลอดเวลาและที่ท่านก็เป็นนักการเมืองที่บริหารเวลาได้เก่งมาก เพราะท่านนอกจากจะประจำอยู่ สำนักงานเพื่อรับฟังปัญหาแล้ว ก็ยังออกไปเยี่ยมเยียนประชาชนอย่างสม่ำเสมอ”

นางศุภีพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านลงพื้นที่ ตลอดเวลา หมายถึงว่าท่านให้ความสนใจประชาชน เพราะพื้นที่อ่างทองทั้งจังหวัดถือว่าแคบมาก ในหนึ่งวันเดินทางไปได้เกือบทั่วพื้นที่ ชาวบ้านถ้ามีงาน และถ้าท่านรู้ท่าน ไปด้วยตัวเอง ยกเว้นว่า ถ้าท่านไม่อยู่ในพื้นที่ครอบครัวท่านก็จะไปแทนท่าน”

นายสุรเชษ นิมกุล นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ท่าน สมศักดิ์เป็นคนใกล้ชิดประชาชน ท่านลงพื้นที่ทุกวันอันนี้แหละเป็นเสน่ห์ของท่าน เพราะการลง พื้นที่ จะได้รับทราบปัญหาของประชาชน และก็จะ ได้ช่วยแก้ไขปัญหให้กับพี่น้องประชาชน ได้ จึง เป็นเสน่ห์ ทำให้ได้รับเลือกตั้ง ทุกครั้ง ๆ เพราะเมื่อท่าน ได้รับเลือกตั้งแล้วก็ไม่ได้หายไป ยังกลับมา รับปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนมาโดยตลอด”

นายมณเฑียร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าว ว่า “ผมว่าที่ท่านสมศักดิ์อยู่ได้ทุกวันนี้ เพราะการลงพื้นที่พบปะประชาชน ในการลงพื้นที่พบปะ ประชาชนทำให้เรารับรู้ปัญหา ไม่ว่าจะเจอชาวบ้านตามงานบวชงานแต่งงานก็จะรับรู้ปัญหา แล้วก็อีก ส่วนหนึ่งท่านมีสำนักงาน เวลาคนมีปัญหา ก็จะเข้าไปหาท่าน ทำให้ชื่อของท่านติดอยู่ในใจ ประชาชนอยู่ตลอด และท่านก็ลงพื้นที่สม่ำเสมอ”

นางสาตี ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านลงพื้นที่ได้มาก ยกตัวอย่างหนึ่ง อย่างที่ป่าโมก พอท่านรู้ว่าปลาที่ชาวบ้านเลี้ยงตายนะ ท่านไปคุ้ยตั้งแต่ตีสี่ตีห้า ไม่ว่าท่านจะรู้เวลาไหนท่านก็จะไปเลย ท่านจะไปถามได้คลุกคลี และช่วยแก้ปัญหาให้ เหมือนกับท่านยืนอยู่เคียงข้างประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ไม่เคยทอดทิ้งเลย”

ในด้านการบริหารพรรคชาติไทย นายสมศักดิ์ ปรีศนันท์กุล เป็นผู้ที่บทบาทเป็นอย่างมาก ในฐานะที่มีอาวุโสทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีตำแหน่งเป็นกรรมการบริหารพรรค และรองหัวหน้าพรรค ซึ่งเป็นรองเฉพาะนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรค เพียงคนเดียว อีกทั้งนายบรรหาร ยังคงให้ความไว้วางใจให้ปฏิบัติหน้าที่แทนในเรื่องต่าง ๆ ทำให้นายสมศักดิ์มีบทบาทในการบริหารพรรค การกำหนดนโยบายพรรค การมีบทบาทในการจัดสรรผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งของพรรค การกำหนดยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการหาเสียงเลือกตั้งของพรรค การมีบทบาทตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ในพรรค เช่น การตัดสินใจเข้าร่วมรัฐบาล เป็นต้น

ผลการวิจัยที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร และกฎข้อบังคับของพรรคชาติไทย ทำให้ทราบถึงฐานอำนาจที่เกิดจาก ตำแหน่งของกรรมการบริหารพรรค และรองหัวหน้าพรรค โดยผู้วิจัยพบว่าการดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการบริหารพรรค และเป็นรองหัวหน้าพรรคชาติไทย ทำให้มีอำนาจในการบริหารพรรค การกำหนดนโยบายพรรค การมีบทบาทในการจัดสรรผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งของพรรค การกำหนดยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการหาเสียงเลือกตั้งของพรรค โดยบทบาทหน้าที่ของกรรมการบริหารพรรคที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคชาติไทย พ.ศ. 2551 ระบุไว้ในข้อ 18 คณะกรรมการบริหารพรรคมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารการเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดของพรรค และสาขาพรรค และการทำบัญชีตามที่กฎหมายพรรคการเมืองกำหนด ซึ่งรวมทั้งอำนาจหน้าที่ ที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ควบคุมไม่ให้สมาชิกพรรคกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ กฎหมายระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการเลือกตั้ง แต่งตั้ง เปลี่ยนแปลงกรรมการคณะต่าง ๆ ผู้ช่วยเหรียญพรรค รองโฆษกพรรค กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งสาขาพรรคและการหาสมาชิก วางแผนงานเลือกตั้ง วางระเบียบงานบริหารพรรค วางระเบียบวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พรรค ตลอดจนหลักการให้ความคิดความชอบ และสวัสดิการแก่เจ้าหน้าที่ ควบคุมการจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และทรัพย์สินของพรรค มอบหมายงาน ให้กรรมการบริหารพรรคคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนปฏิบัติกระทำการอื่นตามที่กฎหมายและข้อบังคับกำหนด เป็นต้น

จากบทบาทหน้าที่ดังกล่าวทำให้นายสมศักดิ์ มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของพรรคในทุก ๆ เรื่อง อีกทั้งการเป็นตัวแทนของพรรคในการประสานงานกับพรรคอื่นๆ ก็เป็น

บทบาทที่สร้างเสริมอำนาจทางการเมืองได้เป็นอย่างดี จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้รับคำตอบที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นเป็นแนวทางเดียวกันว่าจากการที่นายสมศักดิ์ มีตำแหน่งเป็นกรรมการบริหารพรรค และเป็นรองหัวหน้าพรรค ต้องมีบทบาทการบริหารพรรคมาก โดยมีรายละเอียดที่จากคำสัมภาษณ์ที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

นายสมพิศ พูลสวัสดิ์ เกษตรจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “การที่ท่านเป็นกรรมการบริหารพรรค เป็นรองหัวหน้าพรรค ก็ต้องมีส่วนในการกำหนดนโยบายพรรค การพิจารณาคงสักร และเรื่องอะไรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพรรคมากพอสมควร”

นายธวัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “ผมว่าท่านมีบทบาทในพรรคเป็นอย่างมากนะ เพราะตำแหน่งท่านเป็นถึงรองหัวหน้าและได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกพรรค ซึ่งเราจะเห็นว่าถ้าพรรคชาติไทย ร่วมรัฐบาลที่ไรท่านก็ได้เป็นรัฐมนตรีทุกครั้ง บทบาทการจัดสรรผู้สมัครในพรรคที่ท่านอยู่ ผมว่าทั้งประเทศเลยนะ ไม่ใช่เฉพาะที่อ่างทอง อาจจะเป็นในฐานะกรรมการบริหารพรรค และในฐานะที่คนในพรรคให้ความเคารพนับถือ ส่วนบทบาทการตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมรัฐบาล การแก้ไขรัฐธรรมนูญ จะเห็นได้ว่า พล.ต.สมศักดิ์ จะมีบทบาทมาก”

นายสุรเชษ นิมกุล นายกองดีการบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านมีบทบาทมาก เพราะเป็นรองหัวหน้าพรรค และท่านเป็นคนกำหนดนโยบายพรรคด้วยนะ และเป็นคนที่ไปประสานงานกับพรรคร่วมรัฐบาลต่าง ๆ แล้วเวลาการลงสมัครรับเลือกตั้งต่าง ๆ ท่านสมศักดิ์ก็จะเป็นคนพิจารณาทั่วประเทศ เพราะเป็นรองหัวหน้าพรรคและมีบทบาทสำคัญคนหนึ่งในพรรค ในเรื่องการประสานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเข้าร่วมรัฐบาล หรือไม่เข้าร่วมรัฐบาล ท่านบริหาร จะมอบท่านสมศักดิ์ เป็นคนประสานงาน และคิดว่ามอบท่านสมศักดิ์ เป็นคนตัดสินใจและท่านก็ตัดสินใจได้ เพราะท่านบริหารฯ จะให้ความไว้วางใจให้ท่านสมศักดิ์ ประสานงานกับพรรคร่วมรัฐบาล และตัดสินใจอย่างที่เราจะเห็นในภาพข่าว ต่าง ๆ ในการประชุมกับพรรคร่วมรัฐบาล อย่างครั้งนี้ที่เข้าร่วมกับพรรคประชาธิปัตย์ ท่านสมศักดิ์ ก็เป็นคนหนึ่งในการที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ”

นายประสิทธิ์ ปกป้อง นายเทศมนตรีตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “แกเป็นถึงรองหัวหน้าพรรค แกมีบทบาทในการจัดสรรผู้สมัคร ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนฯ เพราะแกเป็นคนที่หัวหน้าพรรคไว้วางใจ และแกเป็นคนประสานงานกับพรรคร่วมรัฐบาล และแกก็เป็นคนร่วมร่างนโยบายพรรคด้วยนะ เพราะแกเคยโทรมาถามเรื่องการเกษตรคือเรื่องฟางเพราะผมทำเรื่องฟาง แกโทรมาถามเพราะแกจะเอาไปเข้าเป็นนโยบายพรรค เรื่องการเกษตร”

นายสำราญ จันทร์ขจร นายองค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ในบทบาทการบริหารพรรค ของท่านเนี่ย กรณีนี้ผมคงทราบไม่ลึกซึ้ง แต่ในเรื่องจัดสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรค ผมว่าท่านมีส่วนนะ จากการทำท่านเป็นกรรมการบริหารพรรค เป็นรองหัวหน้าพรรคด้วย จากที่ผ่านมาท่านน่าจะเป็นคนจัด หรือท่านมีส่วนร่วมในการจัด”

นายสมเกียรติ อินดำ นายองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “จากเท่าที่ติดตามดู ท่านบรรหาร ก็จะปล่อยมือให้ท่านสมศักดิ์ คิดและก็วางนโยบายของพรรค เท่าที่สังเกตดูว่าจะเปิดโอกาสให้ท่านสมศักดิ์ ถ้าพูดภาษาการเมืองคือท่านบรรหารเปิดโอกาสให้ท่านสมศักดิ์ เล่นเองคือเปิดโอกาสให้ท่านแสดงความสามารถ รวมไปถึงการกำหนดนโยบายพรรคด้วยนะ ในการจัดสรรผู้สมัครผมว่าทั้งเขตภาคกลางด้วย ไม่เฉพาะที่อ่างทอง”

จากอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคชาติไทย ที่กำหนดไว้ในข้างต้น ทำให้นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ซึ่งมีฐานะเป็นกรรมการบริหารพรรค มีฐานอำนาจทางการเมืองภายในพรรคชาติไทยเป็นอย่างมาก และการเป็นรองหัวหน้าพรรคคนที่ 1 ทำให้บทบาทหน้าที่ของนายสมศักดิ์ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และสามารถนำบทบาทหน้าที่ดังกล่าว มาใช้เป็นวิธีในการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง ได้เป็นอย่างดี

2.3 ช่วงดำรงตำแหน่งการเมือง

2.3.1 บทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

บทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร คือบทบาททางการเมืองที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เรียกว่าบทบาทที่เป็นทางการ รัฐธรรมนูญไทยแทบทุกฉบับจะมีบทบัญญัติที่ไม่แตกต่างกันในเรื่องของอำนาจ หน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีอำนาจหน้าที่สำคัญในการร่างพระราชบัญญัติ และการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ได้แก่ การตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ การอภิปราย งานด้านกรรมาธิการ ซึ่งบทบาททางการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทอง ของนายสมศักดิ์ หน้าที่ในการเป็นผู้แทนพรรคชาติไทย ในการตั้งกระทู้ถาม การอภิปรายไม่ไว้วางใจ ในเรื่องที่สำคัญ ๆ และตรงตามปัญหาของประชาชน และมีความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการตั้งกระทู้ และการอภิปราย นายสมศักดิ์ สามารถทำได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นคนที่มีความรอบรู้ปัญหาในหลาย ๆ ด้าน และจากการสัมภาษณ์นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ในประเด็นบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายสมศักดิ์ กล่าวว่า “บทบาทของผู้แทนจะถูกกำหนดโดยรัฐธรรมนูญว่าทำหน้าที่อะไรบ้าง ยิ่งในปัจจุบันนี้ ข้อกำหนดรัฐธรรมนูญที่จะทำให้ประชาชน คือผู้แทนที่จะทำหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะมันมีข้อจำกัด เราก็ต้องพยายามในการที่จะสร้างบทบาทของตนเอง ให้ประชาชนรู้จัก ให้ประชาชนเชื่อมั่น ให้ประชาชนศรัทธาในตัวของเรา แต่

ปัจจุบันนี่จะเป็นเรื่องยากเพราะเราไม่มีบ.ส.ส. การจะไปประสานงานกับฝ่ายของรัฐบาลมีข้อจำกัด เพราะ ส.ส. ไปทำตรงนั้นไม่ได้ ฉะนั้นจึงต้องแสดงบทบาทของพวกเราของคนที่ เป็น ส.ส. ในสภาให้ชัดเจน ก็ต้องใช้ช่องทางทางสภา ใช้ช่องทางทางสื่อมวลชน ตั้งกระทู้ ยื่นญัตติ แสดงความคิดเห็น เวลาตอนงบประมาณเข้า ให้ข้อสังเกตรัฐบาล แล้วก็ออกสภา การแสดงความคิดเห็นอย่างแหลมคม ตรงกับปัญหาที่ราษฎรต้องการเป็นเรื่องสำคัญ ฉะนั้นการจะเป็นผู้แทนมันต้องเปลี่ยนวิธีคิดจากในอดีตที่จะมุ่งทำงานในส่วนลึก คือกับท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว กับคนในเขตเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว วันนี้ต้องสร้างภาพให้ปรากฏต่อมูกว้าง ทั้งลึกและทั้งกว้าง ก็คือภาพรวมของประเทศ ฉะนั้น ส.ส. ต้องทำการบ้าน ต้องแสดงบทบาท ต้องแสดงวิสัยทัศน์ อยู่ตลอดเวลา เมื่อปรากฏเป็นข่าว ทางสื่อมวลชน ไม่ว่าจะ เป็นวิทยุ หนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ ประชาชนก็จะเห็นว่าคนนี้มีบทบาทกว้าง แสดงความเห็น คนนี้มีความรู้ความสามารถ และจะเป็นผู้นำในคราวต่อไป”

ผู้วิจัยได้แยกบทบาทการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของ นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1) บทบาทการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผลการวิจัยในด้านบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายสมศักดิ์ เช่น การเสนอกฎหมาย การตั้งกระทู้ถาม การอภิปรายไม่ไว้วางใจ การเป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภา ผลที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม เช่น การติดตามข่าวการเมือง จากสื่อต่าง ๆ และจากสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่านายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล มีความโดดเด่นในการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น การตั้งกระทู้ถามอย่างตรงประเด็น และตรงกับปัญหาของชาวบ้าน เช่น ปัญหาเรื่องราคาข้าวตกต่ำ ทั้ง ๆ ที่ราคาตลาดโลกเพิ่มขึ้น การให้ข้อเสนอแนะในสภาอย่างชัดเจน และเป็นสิ่งที่สังคมสนใจ เช่น คำสัมภาษณ์ของนายธวัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ผมว่าท่านเป็น ส.ส. ที่มีคำพูด มีข้อเสนอแนะในสภาที่ค่อนข้างชัดเจน เป็นเรื่องความเดือดร้อนของประชาชน เราฟัง ๆ ดู คำพูดบางคำพูดที่ท่านพูด เรารู้ว่าท่านหาคำพูดมาได้ อย่างดีมาก”

การพูดและการอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ของนายสมศักดิ์ มีเนื้อหาสาระดี คำพูดน่าเชื่อถือ พูดตรงประเด็น ไม่กำกวม ให้ความรู้ผู้อื่น ซึ่งถือว่าเป็นบุคลิกที่โดดเด่นของนายสมศักดิ์ ซึ่งตรงกับคำสัมภาษณ์ของนายสำราญ จันทร์จักร นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ผมว่าท่านพูดมีหลักการมากกว่า พูดน่าฟังน่าเชื่อถือ ไม่ว่าจะถูกอภิปราย หรืออภิปรายเขานี้ ชัดเจนดีท่านมีคำตอบที่ชัดเจนมาก ผมว่าเรื่องนี้ท่านเก่ง ผมคิดว่านักการเมืองทุกคนน่าจะเอาท่านเป็นแบบอย่างนะ ท่านพูดได้ตรงประเด็นมาก ว่าง่าย ๆ ก็มีแต่เนื้อ ๆ นาน้อย” และคำสัมภาษณ์ของนายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลรามะสัก อำเภอ

โพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ท่านพูดเก่ง เนื้อหาสาระดี อยู่ในข้อบังคับการประชุม ทำให้ไม่เกิดความวุ่นวายในสภา”

2) ความสามารถในการประสานงานทางการเมืองระดับชาติ

ผลการวิจัยในด้านความสามารถในการประสานงานทางการเมืองระดับชาติของนายสมศักดิ์ พบว่า นายสมศักดิ์ มีลักษณะของนักการทูต คือ มีบุคลิกภาพที่อ่อนน้อม ถ่อมตน มีการรับฟังข้อคิดเห็นที่แตกต่าง มีวาทศิลป์ และมีความใจเย็น เก็บความรู้สึกได้เก่ง ยิ้มแย้มแจ่มใส ทำให้การประสานงานทางการเมืองในเรื่องต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จอยู่เสมอ และเป็นที่ไว้วางใจของนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย ที่มอบหมายให้นายสมศักดิ์ ดำเนินการประสานงานในเรื่องสำคัญ ๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะการเจรจากับนักการเมืองจากต่างพรรค ในการจัดตั้งรัฐบาล ก็จะพบนายสมศักดิ์ เป็นหนึ่งในตัวแทนเจรจาอยู่ทุกครั้ง ซึ่งตรงกับคำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจ ดังนี้

นายรัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “ในส่วนของการทำงานระดับชาติ โดยเฉพาะการจัดตั้งรัฐบาล ผมฯ สมศักดิ์ก็มีส่วนสำคัญ เพราะท่านรู้จักในการผ่อนหนักผ่อนเบา”

นายสุรเชษ นิมกุล นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ในเรื่องการประสานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเข้าร่วมรัฐบาล หรือไม่เข้าร่วมรัฐบาล ท่านบรรหารจะมอบท่านสมศักดิ์เป็นคนประสานงาน และคิดว่ามอบท่านสมศักดิ์ เป็นคนตัดสินใจ และท่านก็ตัดสินใจได้ เพราะท่านบรรหาร จะให้ความไว้วางใจให้ท่านสมศักดิ์ ประสานงานกับพรรคร่วมรัฐบาล และตัดสินใจอย่างที่เราจะเห็นในภาพข่าวต่าง ๆ ในการประชุมกับพรรคร่วมรัฐบาล อย่างครั้งนี้ที่เข้าร่วมกับพรรคประชาธิปัตย์ ท่านสมศักดิ์ ก็เป็นคนหนึ่งในการที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ”

นายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “การประสานงานเนี่ย ผมว่าแก่ประสานงานได้ทุกพรรคเลยนะ เนื่องจากแก่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนด้วยกัน เคยร่วมรัฐบาลมาด้วยกัน”

นายสำราญ จันทร์ขจร นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ความสามารถประสานงานทางการเมืองเรื่องนี้ท่านเป็นคนเก่งที่สุด ด้วยทักษะการพูด ความสามารถในการโน้มน้าวท่านสามารถอ่านใจคนอื่นได้ ตรงนี้แหละคือสิ่งสำคัญ”

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง และการสังเกตการณ์ การค้นคว้าข้อมูลหลาย ๆ แบบพอสรุปได้ว่านายสมศักดิ์ เป็นนักการเมืองที่มีความสามารถประสานงานทางการเมือง และมีความสามารถในการเจรจาต่อรองอำนาจทางการเมืองได้เป็นอย่างดี ซึ่งการที่มีความสามารถ

ในด้านนี้ทำให้นายสมศักดิ์ มีพลังอำนาจทางการเมืองสูง และก็เป็นการสร้างอำนาจทางการเมืองให้แก่ตัวนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุลได้เป็นอย่างดี

2.3.2 บทบาทเมื่อดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี

รัฐมนตรี ราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ผู้เป็นสมาชิกของคณะรัฐมนตรี หรือ คณะรัฐบาล รับผิดชอบร่วมกับ คณะรัฐมนตรีในนโยบายทั่วไปของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ถ้าเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง หรือทบวง ก็เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในกระทรวงหรือทบวงที่ตนว่าการ และรับผิดชอบในการบริหารราชการกระทรวงหรือทบวงนั้นด้วยอีกฐานะหนึ่ง รัฐมนตรี (Minister) ของกระทรวงต่างๆนี้ เมื่อได้รับการแต่งตั้งครบทุกกระทรวงตามจำนวนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินร่วมกันในฐานะผู้นำในการบริหาร ประเทศ ก็จะเรียกรวมกันว่าเป็น คณะรัฐมนตรี

ความสำคัญของคณะรัฐมนตรี ในฐานะผู้ที่มีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินซึ่งมีอำนาจสูงสุดในแต่ละหน่วยงาน จึงอาจสรุปว่า คณะรัฐมนตรีมีความสำคัญใน 3 ด้านคือ

1. ด้านกฎหมาย โดยมีอำนาจหน้าที่ในการเป็นผู้ใช้กฎหมายโดยตรง และเป็นผู้เสนอกฎหมายต่างๆเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารกิจการราชการต่างๆ ของประเทศให้เป็นไปโดยราบรื่น
2. ด้านนโยบายการเมืองคณะรัฐมนตรีนั้นเป็นองค์กรสูงสุดที่มีกำหนดนโยบายทั้งระดับภายในและภายนอก ประเทศ โดยภายในประเทศเป็นผู้กำหนดการบริหารราชการแผ่นดินโดยตรง ส่วนภายนอกประเทศมีอำนาจกระทำการผูกพันในฐานะตัวแทนของรัฐหรือประเทศและมีผลผูกพัน
3. ด้านอำนาจ ถือเป็นองค์กรที่มีอำนาจทางด้านการบริหาร ซึ่งมีอำนาจกำหนดนโยบายต่างๆซึ่งเท่ากับเป็นการกำหนดทิศทางของประเทศ และยังมีอำนาจบังคับบัญชาสั่งการข้าราชการซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาในทุกระดับทั่วประเทศ ดังนั้นอำนาจที่มากมายเหล่านี้ย่อมกระทบต่อประชาชนโดยรวมอย่างกว้างขวาง ผู้ใช้อำนาจจึงควรใช้อำนาจด้วยความเป็นธรรม ตามหลักธรรมาภิบาล

อำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีเมื่อพิจารณาตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ตลอดจนระเบียบหรือมติคณะรัฐมนตรีแล้ว อำนาจหน้าที่หลักๆของคณะรัฐมนตรีสรุปได้ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน
2. บริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา เป็นผู้ใช้อำนาจบริหารในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
3. รับสนองพระบรมราชโองการเกี่ยวกับกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการอันเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน
4. เสนอกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ รวมทั้งออกพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ ในกรณีฉุกเฉินรีบด่วนมีความจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ นอกจากนี้มีอำนาจออกพระราชกฤษฎีกาเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศ โดยต้องไม่ขัดต่อกฎหมายลำดับสูงกว่า
5. เป็นผู้บริหารสูงสุดในแต่ละกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกระทรวง วางระเบียบข้อบังคับของแต่ละกระทรวง พิจารณา ตัดสินใจ วินิจฉัยชี้ขาด ลงมติ เรื่องต่างๆตามที่แต่ละกระทรวงเสนอมา
6. มีสิทธิเข้าประชุม เพื่อชี้แจงและแถลงข้อเท็จจริงในที่ประชุมสภา แต่ไม่มีสิทธิออกคะแนนเสียง หรือในกรณีสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภามีมติให้รัฐมนตรีเข้าร่วมประชุมในเรื่องใด ก็ต้องเข้าประชุม และมีสิทธิร้องขอให้มีการประชุมลับ
7. ในกรณีมีเรื่องสำคัญและต้องการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภา มีสิทธิเสนอให้เปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการประชุมลับ
8. เสนอให้มีการออกเสียงประชามติในกรณีกิจการใดที่เป็นเรื่องมีผลดีผลเสีย กระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่
9. อำนาจหน้าที่อื่นๆ ซึ่งกระทำภายใต้พระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ เช่น การประกาศใช้และการเลิกใช้กฎอัยการศึก การประกาศสงคราม การอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษ และการถอดถอนฐานันดรศักดิ์ เป็นต้น
10. อำนาจหน้าที่เฉพาะอื่นๆ ตามบทบัญญัติในกฎหมายต่างๆ ซึ่งมีอยู่มากมาย

จากบทบาทที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้น มิอาจปฏิเสธได้เลยว่า รัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี เป็นบุคคลและองค์กรที่มีความสำคัญและมีอำนาจมาก จนสามารถกล่าวได้ว่าเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ หากมีรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีที่ดีมีศักยภาพปกครองประเทศโดยหลักนิติรัฐ ใช้อำนาจในทางที่เหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อชาติ ก็ย่อมจะนำพา

ประเทศไปสู่ความสำเร็จทัดเทียมนานาประเทศ และในขณะที่นายสมศักดิ์ ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น นายสมศักดิ์ได้ดำเนินการพัฒนา ในหลาย ๆ ด้าน ดังประเด็นต่อไปนี้

1) การนำเสนอนโยบายต่าง ๆ

ก. นโยบายทางการศึกษา ในช่วงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2540 และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2542 นายสมศักดิ์ ได้มีการสานต่อนโยบายทางการศึกษาของพรรคชาติไทยให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เช่น นโยบายโรงเรียนสีขาว ที่มีแนวทางการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียน และเยาวชนในโรงเรียน ให้พ้นจากยาเสพติด และสร้างทรัพยากรที่มีคุณภาพให้แก่สังคม โดยพบว่า มีเยาวชนในสถานศึกษา ที่ติดสารเสพติดเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากความอ่อนแอของสถาบันครอบครัว ชุมชน และความเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งนายสมศักดิ์รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำโครงการโรงเรียนสีขาว เพื่อธรรมาภิบาลป้องกันและแก้ไขให้สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันของสังคม ศูนย์กลาง การศึกษาพัฒนาให้ปลอดจากปัญหา การติดสารเสพติด สิ่งชั่วร้าย ที่จะก่อให้เกิดปัญหาต่อนักเรียน เยาวชน ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับวัยในทางกามารมณ์ การพนัน การทะเลาะวิวาท โดยการ ดำเนินการจะต้องอาศัยความร่วมมือจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน มีส่วนร่วม ดำเนินกิจกรรมป้องกัน และแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนานักเรียน นักศึกษา เยาวชน ให้พ้นภัย และมุ่งให้ โรงเรียนปลอดจากสารเสพติด สิ่งชั่วร้ายทางกามารมณ์ การพนันและการทะเลาะวิวาท และให้ นักเรียน นักศึกษา เยาวชน เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ซึ่ง นโยบายดังกล่าวได้รับการขานรับจากฝ่ายต่าง ๆ ว่าเป็นนโยบายที่ดีนโยบายหนึ่งในยุคนั้น และนาย สมศักดิ์ก็ยังได้มีนโยบายที่ลดความรุนแรงจากการลงโทษนักเรียนของครู ซึ่งเรียกว่า “นโยบายหัก ไม้เรียว” โดยออกระเบียบการหัก ไม้เรียวทั้งนี้ เกิดขึ้นใน ช่วงเดือนกรกฎาคม 2542 ถึงกุมภาพันธ์ 2544 เนื่องจากในช่วงปลายปี 2543 เกิดกรณีครูอาจารย์ลงโทษนักเรียนด้วยความรุนแรง เช่น การ เขียนตีจนเด็กนักเรียนได้รับบาดเจ็บ ทำให้นายสมศักดิ์ลงนามในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่า ด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ. 2543 ซึ่งปรับปรุงจากระเบียบเดิมเมื่อ พ.ศ. 2515 ด้วยการให้ครู ลงโทษนักเรียนโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและสิทธิเด็ก ไม่ทำร้ายเด็กทั้งร่างกาย และ จิตใจ ซึ่งได้กำหนดขั้นตอนการลงโทษเป็น 5 วิธีตามลำดับ ได้แก่ การว่ากล่าวตักเตือน การทำ กิจกรรม การทำทัณฑ์บน การพักการเรียน และการให้ออก ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2543 เป็นต้นมา ซึ่งแต่แรกนั้นก็มีความคัดค้านจากครูอาจารย์อยู่บ้าง แต่นายสมศักดิ์ก็ ดำเนินการจนสำเร็จ โดยมีนางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา อธิบดีกรมสามัญศึกษา ตำแหน่งใน ขณะนั้น และนักสิทธิมนุษยชนให้การสนับสนุนเต็มที่ แต่นโยบายนี้ก็มีความเสี่ยงคัดค้านออกมาจากฝ่าย ต่าง ๆ อย่างมากมายเช่นกัน เพราะไม้เรียวเป็นสิ่งที่ครูไว้ใช้ลงโทษนักเรียนมาตั้งแต่โบราณ อีกทั้ง

ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยยังยกสุภาษิตโบราณมาเปรียบเทียบด้วย คือ “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” นโยบายนี้ถึงแม้จะเป็นนโยบายที่ดีแต่ก็ยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมเท่าที่ควร สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่านโยบายทางการศึกษาของนายสมศักดิ์นั้นมีผลกระทบต่อสังคมมากพอสมควร โดยมีรายละเอียดคำสัมภาษณ์ที่น่าสนใจคือนายสมพิศ พูลสวัสดิ์ เกษตรจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “เท่าที่จำได้ช่วงท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการท่านมีนโยบายโรงเรียนสีขาว ซึ่งคำว่าโรงเรียนสีขาวหมายความว่าปลอดจากอบายมุข ปลอดจากยาเสพติด ผมจำได้ว่าตอนที่ท่านเป็นรัฐมนตรีท่านมีนโยบายไม่ให้ใช้ความรุนแรงกับเด็ก โดยเฉพาะมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นรัฐมนตรีหักไม้เรียว ก็คือไม่ให้ครูใช้ความรุนแรงกับเด็กนักเรียนอะไรทำนองนั้นแหละ” และจากคำสัมภาษณ์ของนายรัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านมีนโยบายในการพัฒนาโรงเรียนขึ้นมาสู่รูปแบบใหม่อีกรูปแบบหนึ่งจากรูปแบบเดิม คือการลดโทษนักเรียนอย่างรุนแรงจากเดิม มาเปลี่ยนในสมัย พณฯท่าน ที่ห้ามใช้ไม้เรียวตีเด็กอะไรต่าง ๆ ก็ถือว่าเป็นการพัฒนาการศึกษาครั้งใหญ่” และคำสัมภาษณ์ของนายสำราญ จันทร์ขจร นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ในช่วงที่ท่านเป็นรัฐมนตรีศึกษา ผมว่าท่านมีบทบาทเยอะนะ ท่านไม่ได้มองว่าแค่เด็กและเยาวชนท่านมองครูด้วย ท่านเน้นว่าครูต้องมีพื้นฐานการศึกษาที่ดีถึงจะไปสอนลูกสอนหลานสอนเด็กในปกครองได้ คือท่านมีมุมมอง มองหมดไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างอาคาร โรงเรียน ท่านให้การสนับสนุนมาตลอดยุค ท่านถือว่าเป็นยุคที่ทางครูหรือ เด็กเล็ก ได้รับการศึกษาเป็นอย่างมาก”

จากการเก็บข้อมูลการวิจัยจะพบว่านายสมศักดิ์มีแนวคิดและความตั้งใจในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือพัฒนาระบบการศึกษาของคนเป็นอย่างมาก โดยวิธีใช้อำนาจรัฐมนตรีผ่านนโยบายต่าง ๆ ลงมาสู่การปฏิบัติ ซึ่งจากการสัมภาษณ์นายสมศักดิ์ ได้กล่าวว่า “นโยบายที่ออกมาส่วนใหญ่ก็มีประโยชน์ทั้งนั้นแหละ ไม่ว่าจะเป็นโครงการพัฒนามนุษย์ การพยายามสร้างโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม การพยายามสร้างระบบการศึกษาให้คนเข้าถึงได้ทั้งหมด คนพิการอยากเรียนต้องได้เรียน การทำโรงเรียนให้ปราศจากอบายมุข โรงเรียนสีขาวและนโยบายต่าง ๆ ที่คำนึงถึงเด็กและเยาวชน”

ข. นโยบายทางการเกษตร ในช่วงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์นายสมศักดิ์ มีวิสัยทัศน์และแนวคิดคือ “เกษตรกรรมมีคุณภาพชีวิตที่ดี ประชาชนมีอาหารบริโภคที่ปลอดภัย สร้างรายได้ให้แผ่นดิน” ซึ่งนายสมศักดิ์ได้มอบนโยบายการทำงานแก่ผู้บริหารของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในส่วนกรอบงานของกระทรวงเกษตรฯ จะเน้นเรื่องติดตามการดำเนินงานโครงการพระราชดำริต่างๆ โดยให้แต่ละหน่วยงานรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมผลักดัน 3 แนวทาง คือ 1. เกษตรเพื่อเกษตร ด้วยการยกระดับ

คุณภาพชีวิตที่ดีของเกษตรกร ลดต้นทุนการผลิต สนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆ อาทิ เมล็ดพันธุ์ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ แหล่งน้ำ เพิ่มราคาผลผลิต รวมทั้งจะร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการในการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ จัดตั้งนิคมการเกษตร 2. เกษตรเพื่อประชาชน หลักที่สำคัญคือประชาชนต้องมีอาหารบริโภคที่พอเพียง และปลอดภัยจากสารพิษ สารปนเปื้อน สารตกค้าง บนพื้นฐานของราคาที่เป็นธรรม ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค และ 3. เกษตรเพื่อเศรษฐกิจ โดยจะมีการปรับโครงสร้างการผลิต ผลักดันสินค้าเกษตรออกสู่ตลาด เพื่อแก้ปัญหาสินค้าล้นตลาด โดยจะมีการประสานการทำงานร่วมกับกระทรวงพาณิชย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้องอย่างใกล้ชิด นายสมศักดิ์ กล่าวว่า “ในการขับเคลื่อนนโยบายข้างต้นให้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการทำงานของข้าราชการ ในขณะที่เดียวกันข้าราชการต้องปฏิบัติงานโดยยึดหลักคุณธรรม ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้”

จากการเก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่านายสมศักดิ์ มีความรู้พื้นฐานในเรื่องการเกษตรเป็นอย่างดี เนื่องจากจังหวัดอ่างทอง เป็นเมืองอู่ข้าวอู่น้ำ และเป็นเมืองเกษตรกร อีกทั้งประชากรในจังหวัดร้อยละเก้าสิบเป็นเกษตรกร ได้ให้ความสำคัญกับเกษตรค่อนข้างมาก โดยเฉพาะเรื่องการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การแบ่งปันจัดสรรน้ำเข้าสู่ไร่นาไรของเกษตรกร การวางแผนโยบายให้ภาคกลางมีน้ำทำนาตลอดปี และมีนโยบายที่โดดเด่นคือการประกันราคาข้าว การป้องกันเพลี้ยกระโดด อีกทั้งนายสมศักดิ์เป็นผู้แทนมาหลายสมัยทำให้รับทราบถึงปัญหาเกษตรกรเป็นอย่างดี จึงวางแผนโยบายและแก้ไขปัญหาการเกษตรตรงตามความต้องการของประชาชน ทำให้นายสมศักดิ์ ได้รับการชื่นชมจากหลายฝ่ายว่าเป็นรัฐมนตรีที่มีผลงาน ซึ่งจากการวิจัยโดยศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์ พ.ศ. 2551 นายสมศักดิ์ เป็นรัฐมนตรีที่ประชาชนพึงพอใจเป็นอันดับ 3 นั้นย่อมสะท้อนถึงผลงานได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่านายสมศักดิ์ ในช่วงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถช่วยเหลือประชาชนได้มาก โดยมีรายละเอียดคำสัมภาษณ์ที่น่าสนใจคือคำสัมภาษณ์ของนายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “นโยบายเด่น ๆ ของท่านก็มีการประกันราคาข้าว การส่งเสริมการผลิตด้านการเกษตร” และคำสัมภาษณ์ของนายสุรเชษ นิมกุล นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ตอนท่านเป็นคณะกรรมการ กนช. ท่านกำหนดให้ข้าวเกี่ยวลงหมื่นห้า โดยเฉพาะช่วงท่านเป็นรัฐมนตรีเกษตรฯ ท่านได้กำหนดนโยบายให้เกษตรกรในภาคกลางต้องมีน้ำทำนาตลอดทั้งปี ซึ่งชาวบ้านเขาก็ดีใจ ทำนาแล้วข้าวได้ราคาดี เวลามีเพลี้ยกระโดดท่านก็กำหนดนโยบายในการป้องกัน ตอนที่ท่านเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร ชวนาลืมตาอ้าปากได้” และคำสัมภาษณ์ของนายสำราญ จันทร์ขจร นายองค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ใน

สายตาคม ผมว่านโยบายท่านเป็นไปได้ และสามารถจับต้องได้เป็นนโยบายที่ตรงใจประชาชน อย่างเช่น กรณีน้ำท่วมไร่นาเสียหาย ท่านก็เป็นตัวตั้งตัวตีช่วยเหลือประชาชนให้ลืมตาอ้าปากได้โดยการช่วยเหลือเกี่ยวกับ ที่ว่าเมื่อก่อนนี้รัฐบาลให้ชดเชยไร่ละสี่ร้อย แต่ท่านสู้จนได้ถึงพันสี่ร้อย นโยบายส่วนใหญ่ของท่านจะเกี่ยวกับปากท้องประชาชน ซึ่งถ้าเรื่องเกี่ยวกับประชาชน ท่านยอมใครไม่ได้เด็ดขาด”

นอกจากการวางนโยบายในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรแล้ว นายสมศักดิ์ ก็ยังมีโครงการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำนา ให้กับเด็กเยาวชน คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรม ประเพณีในการทำนา ซึ่งเป็นโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมของไทย ทำให้เป็นที่พึงพอใจของประชาชน ที่เป็นชาวนาและเกษตรกรเป็นอย่างมาก ดังคำสัมภาษณ์ของนางศุภิพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ช่วงท่านเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร ท่านก็เหมือนเอาพื้นฐานการทำนาของชาวนา เอาวัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ ในการทำนา มาให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ ที่ไม่ค่อยสนใจการทำนา มารับรู้รับทราบ เช่น ประเพณีการรับขวัญข้าว การดำนา อะไร ๆ อย่างนี้ มาให้รับรู้กัน และประชาชนทั่วไปก็พอใจในการทำอย่างนี้ เพราะลูกหลานจะได้รับรู้ถึงความยากลำบากของรุ่นพ่อแม่ปู่ย่าตายาย”

2) ในด้านการผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองอย่างหนึ่งที่สำคัญของนักการเมืองคือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาพื้นที่ สร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรี ก็จะมีอำนาจทางการเมืองที่จะสามารถผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดตัวเองมากขึ้น ที่เห็นได้ชัดเจนและโดดเด่นก็คือ จังหวัดสุพรรณบุรี นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทยและอดีตนายกรัฐมนตรี ได้นำความเจริญมาสู่จังหวัดสุพรรณบุรีมากมาย โดยเฉพาะเรื่องของถนนหนทาง สาธารณูปโภคต่าง ๆ แต่ก็นำมาสู่การตั้งคำถามว่ามีความเป็นธรรมต่อประชาชนที่อยู่จังหวัดอื่นหรือไม่ เป็นการเอาเปรียบคนจังหวัดอื่นหรือไม่ ซึ่งประเด็นคำถามเหล่านี้ประชาชนคนจังหวัดสุพรรณบุรีไม่ได้ให้ความสำคัญ เท่ากับการชื่นชมยินดีในความสามารถของนายบรรหาร ที่สามารถผลักดันงบประมาณมาสร้างความเจริญสู่ท้องถิ่นจนเกิดเป็นความนับถือ ศรัทธา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า วิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองที่สำคัญ ของนักการเมืองคือการผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาพื้นที่ สร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นให้ได้มากที่สุดเพราะเป็นผลงานที่เป็นรูปธรรม จับต้องได้ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้อยู่ทั่วไปว่านักการเมืองต่าง ๆ พยายามผลักดันงบประมาณเข้าพื้นที่ตัวเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เนื่องจากได้เสียงสนับสนุนแล้ว ก็อาจจะมีผลประโยชน์ในเรื่อง เปรอร์เซ็นต์งานหรือค่าหัวคิวอีกด้วย

บทบาทของนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์ทกุล ในการผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดอ่างทอง จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยพบว่า นายสมศักดิ์ มีบทบาทเป็นอย่างสูงที่สามารถผลักดันงบประมาณมาพัฒนาในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ซึ่งผู้วิจัยเปรียบเทียบจากจังหวัดอื่น ๆ ที่นักการเมืองมีตำแหน่งรัฐมนตรี จะมีการพัฒนาสาธารณูปโภค เช่น ถนนคอนกรีต ถนนลาดยาง น้ำประปาเป็นอย่างมากคิดหุุดคิดตา แต่ในกรณีนายสมศักดิ์ ซึ่งได้มีโอกาสเป็นรัฐมนตรีอยู่เกือบทุกครั้งก็พรรคชาติไทยได้ร่วมรัฐบาล แต่การพัฒนาก็เป็นไปตามปกติไม่ได้หวือหวา หรือเห็นชัดเจนมากนัก จนทำให้นักการเมืองฝ่ายตรงข้ามนำจุดนี้มาโจมตีอยู่เสมอ เช่น กล่าวหาว่าเป็นรัฐมนตรี มาหลายสมัยแต่ไม่มีผลงาน ดังคำสัมภาษณ์ของนางสุสิพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “การทำงานของท่าน ในฐานะท่านเป็นรัฐมนตรี โดยภาพรวมท่านต้องดูทั่วประเทศ แต่มีบางส่วนที่ไม่สนับสนุนหรือไม่ชอบท่านเป็นการส่วนตัว พูดให้เราได้ยินว่า เป็นรัฐมนตรีกลับไม่ได้มาช่วยเหลืออะไรในจังหวัดอ่างทอง แต่คิดว่าคนๆนั้นไม่ได้เป็นกลางทางการเมือง เพียงจะหาจุดบอดแต่ความเป็นรัฐมนตรี ไม่จำเป็นจะต้องดูแลเฉพาะอ่างทอง ความเป็นรัฐมนตรีต้องเป็นรัฐมนตรีของทั้งประเทศ นี่ยกตัวอย่างให้เห็นว่าคนที่มาพูดนั้นมองแค่ใกล้ตัว แต่จังหวัดอ่างทอง แต่ถามว่าจังหวัดอ่างทองมีพื้นที่ที่ไม่ก็ดารางเมตรและความเจริญก็แทบจะเต็มพื้นที่แล้ว สรุปก็คือว่าการผลักดันงบประมาณของท่านสมศักดิ์ ในช่วงที่เป็นรัฐมนตรี สมเหตุ สมผล กระจายไปทั่วประเทศ” และคำสัมภาษณ์ของนายรัชชริสสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “ในสมัยพลๆท่านเป็นรัฐมนตรี ก็ถือว่าท่านผลักดันงบประมาณเข้ามาพื้นที่จังหวัดอ่างทองพอสมควรนะ แต่ท่านก็มองภาพรวมทั้งประเทศนะ ผมว่าท่านไม่ใช่ว่าจะมาเอาเฉพาะอ่างทองอย่างเดียวหรอก ท่านค่อนข้างจะดูความเหมาะสม ในแง่ส่วนรวมของประเทศเป็นหลัก”

จากการเก็บข้อมูลผู้วิจัยพบว่า นายสมศักดิ์มีการผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาพื้นที่จังหวัดมาก แต่ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาด้านการเกษตร เช่น การขุดลอกคูคลอง การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การแจกเมล็ดพันธุ์พืช การแจกปุ๋ยทำการเกษตร การให้ความสำคัญกับการพัฒนายกระดับความรู้ของคนในจังหวัดอ่างทอง ได้แก่ การผลักดันการใช้งบประมาณขององค์กรปกครองท้องถิ่น คือองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ในการจัดสัมมนาประชาชน การศึกษาดูงาน นอกเขตจังหวัดอ่างทอง ซึ่งแต่ละปีใช้งบประมาณหลายสิบล้านบาท การพัฒนาด้านการศึกษา เช่น การก่อสร้างโรงเรียนการผลักดันงบประมาณในด้านสาธารณสุข เช่น การผลักดันงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของ อสม. การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในจังหวัดอ่างทอง เช่น การผลักดันงบประมาณจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในการก่อสร้างสนามกีฬากลางจังหวัดอ่างทอง ซึ่งถ้าแล้วเสร็จจะใช้งบประมาณหลายร้อยล้านบาท การป้องกันแก้ไข

ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เช่นการผลักดันงบประมาณสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง ริมแม่น้ำเจ้าพระยา และริมแม่น้ำน้อย ซึ่งจังหวัดอ่างทองได้งบประมาณมาปีละกว่าร้อยล้านบาท การผลักดันงบประมาณมาจากส่วนกลางในการติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างตามแยกต่าง ๆ ทั่วทั้งจังหวัดอ่างทอง ซึ่งมีการใช้งบประมาณกว่าห้าสิบล้านบาท ซึ่งจากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่านายสมศักดิ์สามารถให้การผลักดันงบประมาณมาพัฒนาในพื้นที่จังหวัดทุก ๆ ด้าน ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมพิศ พูลสวัสดิ์ เกษตรจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “มีการผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาจังหวัดอ่างทอง ในทุก ๆ ด้าน คือมีการสร้างเขื่อนกันน้ำ ในแนวแม่น้ำเจ้าพระยา หลายแห่ง และพัฒนาระบบส่งน้ำชลประทาน ในกระทรวงเกษตรทำนผลักดันงบประมาณมาสร้างศูนย์ศัตรูพืชชุมชน โดยใช้สารชีวพันธุ์ คือใช้สิ่งมีชีวิต กำจัดสิ่งมีชีวิต โดยไม่ใช้สารเคมี โดยท่านให้งบประมาณมาสร้างทุกตำบล” และนายสมศักดิ์ได้ผลักดันงบประมาณมาแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนแบบสมเหตุผล ดังคำสัมภาษณ์ของนายสำราญ จันทร์ขจร นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ผมว่าท่านเป็นห่วงคนจังหวัดอ่างทองมาก งบประมาณต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างพื้นฐาน เกี่ยวกับถนนหนทาง น้ำอุปโภคบริโภค ท่านผลักดันเต็มที่อยู่แล้ว ท่านสนับสนุนงบประมาณให้ทุกภาคส่วน ตามที่เราร้องขอไป และก็ไม่เคยที่ไม่ได้รับการตอบรับการสนับสนุนต่าง ๆ นั้น ท่านฟังเสียงประชาชนมากกว่าอย่างอื่น ท่านไม่เคยจะทำอะไรเกินเลยไปจากความต้องการของประชาชน” โดยแนวคิดของนายสมศักดิ์ จะเน้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การให้ความรู้ของคนในจังหวัดอ่างทองมากที่สุด

3) การช่วยเหลือและรักษาผลประโยชน์ของชาวนา

นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล มีบทบาทเป็นอย่างมากในการเป็นผู้นำการต่อต้านการเข้ามาทำธุรกิจลงทุนของกลุ่มนักธุรกิจจากประเทศแถบอาหรับ เพราะนายสมศักดิ์เห็นว่า อาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักของคนไทย และเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ ปู่ ย่า ตา ยาย ถ้าให้ต่างชาติเข้ามาดำเนินการแทนแล้ว ประเทศชาติก็จะเสียหายเป็นอย่างมาก และปรารถนาผู้ที่มีแนวคิดที่จะนำชาวต่างชาติมาลงทุน อย่างรุนแรง ว่าเป็นแนวคิดที่ขายชาติ แต่นายสมศักดิ์ก็ได้รับการตอบได้จากนักการเมืองที่เป็นสมาชิกพรรคพลังประชาชนอย่างรุนแรงเช่นกัน และก็มีข่าวว่านายสมศักดิ์อาจจะโดนรัฐมนตรีจากพรรคพลังประชาชนรุมกินโต๊ะนายสมศักดิ์ ในการประชุมคณะรัฐมนตรี ซึ่งนายสมศักดิ์ก็ยืนยันว่าจะทำหน้าที่ช่วยเหลือเกษตรกรอย่างเต็มที่ ดังที่ รายงานข่าวของหนังสือพิมพ์มติชนฉบับลงวันที่ 26 พฤษภาคม 2551 หัวข้อข่าว “สมศักดิ์ด้านต่างชาติทำนา” ที่ระบุคำสัมภาษณ์นายสมศักดิ์ว่า “ผม ไม่กลัวหรอก มันอยู่ที่เหตุผลและข้อเท็จจริง ถ้าเขาทักท้วงก็ดีสิ มันจะได้ออกเป็นข่าวว่า เขาทำร้ายเกษตรกร ไม่รักษาผลประโยชน์เกษตรกรและแผ่นดินไทย ถ้ามีใครทักท้วงในที่ประชุมก็จะเป็นเรื่องที่ดี แต่ผมไม่กลัวหรอก เพราะผมไม่มีประโยชน์ของใครเป็นที่ตั้ง

เรื่องนี้ทั้งสมาคมเกษตรกร หรือใครก็เห็นด้วย" การต่อต้านดังกล่าวได้รับการขานรับจากประชาชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดอ่างทอง ได้วิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องนี้มาก และชื่นชมศรัทธาแนวคตินายสมศักดิ์ เพิ่มขึ้นมากด้วย จากบทบาททางการเมืองดังกล่าว ทำให้นายสมศักดิ์ มีอำนาจทางการเมืองและฐานเสียงในจังหวัดอ่างทองเพิ่มมากขึ้น เพราะมีกระแสข่าวว่าจะมีการมาแย่งอาชีพคนไทย แต่นายสมศักดิ์ต่อต้านไว้ และข่าวแบบนี้แพร่กระจายไปทั้งจังหวัดอ่างทอง ทำให้ชาวนา และประชาชนหลายคนที่อยู่กลุ่มการเมืองอื่นหันกลับเข้ามาสนับสนุนนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์ทุก ในการดำเนินการทางการเมือง

จากคำสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกกลุ่ม โดยมีการแสดงความคิดเห็นว่าในช่วงที่นายสมศักดิ์ ปริศนานันท์ทุก ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี มีการช่วยเหลือและรักษาผลประโยชน์ของประชาชนและชาวนา เช่น การต่อต้านการเข้ามาลงทุนของต่างชาติ เป็นต้น โดยมีตัวอย่างรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

นางสุทิพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า "กรณีการช่วยเหลือเกษตรกร ยกตัวอย่างในช่วงที่จะมีชาวอาหรับเข้ามาลงทุนทำนา ท่านก็ต่อต้านเพื่อช่วยเหลือชาวนา และก็มีผลตอบรับมาหาตัวท่านคือคนจะชื่นชมท่านมากเลยในเรื่องนี้ ไม่ว่าจะเพียงแต่ชาวนานะ แต่เป็นเกษตรกรทั่วประเทศเลย ในกรณีนี้จึงทำให้ท่านมีฐานจากชาวนาและเกษตรกรแน่นมากเลยนะ"

นายสมพิศ พูลสวัสดิ์ เกษตรจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า "อาหารเป็นความมั่นคงของชาติ ที่ดินที่เป็นปัจจัยหลักในการผลิตอาหาร ไปอยู่ในมือต่างชาติแล้วมันทำให้การกำหนดราคา หรือการส่งพืชผลออกไปต่างประเทศโดยไม่คำนึงถึงประชากรในประเทศ มันก็อาจจะทำให้เกิดขาดแคลนอาหารในประเทศ จากการที่ท่านสมศักดิ์ ช่วยมีแนวทางต่อต้านคนต่างชาติที่จะเข้ามาซื้อที่ดินทำนา คิดว่าท่านทำถูกแล้ว เป็นการช่วยเหลือชาวนา และคิดว่าชาวนาก็มองท่านดีนะ"

นายธวัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า "ในเรื่องเกษตรกรนั้นผมว่าท่านเป็นผู้ใกล้ชิดชาวนา ไร่ ชาวนา ท่านมองในแง่ประโยชน์ชาวไร่ชาวนาเป็นหลัก ถ้ามีอะไรมากระทบกระเทือนถึงวิถีชีวิตชาวนา ท่านคงไม่ยอม"

นายสมเกียรติ อินคำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า "ผมคิดว่าการที่ท่านตัดสินใจพูดด้านการลงทุนทำนาของต่างชาติ มันน่าจะมีประโยชน์กับชาวนาและเป็นการช่วยชาวนานะ เพราะผมยังนึกภาพไม่ออกเลยว่าจะเอาแขกมาทำนาอย่างไร ถ้าผู้ที่มีอาชีพทำนาจริง ๆ จะต่อต้านการเข้ามาลงทุนมากเลย เพราะมันเป็นอาชีพที่คนไทยหวงแหนมาก อยู่ ๆ จะเอานักลงทุนต่างชาติมาทำนาผมว่ามันไม่เหมาะ"

นางสาตี ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่่า “จากได้ฟังมา คิดว่าท่านก็มีบทบาทเยอะพอสมควร ถ้าพูดภาษาชาวบ้านก็คือท่านทำหน้าที่เป็นตัวแทน เป็นกระบอกเสียงให้ประชาชน และช่วยประชาชนได้เยอะ อย่างเช่นตอนที่จะมีชาวต่างชาติจะมาซื้อที่ทำนา ท่านก็เป็นตัวแทนในการต่อต้าน ชาวต่างชาติรักท่านมาก”

4) การตอบกระทู้ถามหรือชี้แจงข้อสงสัยต่าง ๆ

การตั้งกระทู้ถาม กระทู้ถาม คือ คำถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถามเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวกับงานในหน้าที่รัฐมนตรี โดยส่วนใหญ่จะถามเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในความรับผิดชอบของรัฐมนตรีนั้น หรือคำถามที่เกี่ยวกับนโยบายการบริหารประเทศของรัฐมนตรี เมื่อเห็นว่าการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลไม่เป็นไปนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภา หรือดำเนินการบริหารงานผิดพลาดไม่ตรงตามนโยบาย โดยการตั้งกระทู้ถาม นับเป็นวิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินที่สำคัญอย่างหนึ่ง ของฝ่ายนิติบัญญัติ เพราะจะทำให้ฝ่ายบริหารมีความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดียิ่งขึ้น มิฉะนั้นจะต้องถูกฝ่ายนิติบัญญัติตั้งกระทู้ถามอันแสดงให้เห็นถึงความผิดพลาดบกพร่องของตนในด้านการตอบกระทู้ถามหรือชี้แจงข้อสงสัย ต่าง ๆ ของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์ทุกถนัด นั้นไม่ค่อยปรากฏให้เห็นมากนัก อาจเป็นเพราะว่านายสมศักดิ์ มีมิตรมากกว่าศัตรู และพรรคชาติไทยเป็นพรรคที่เข้าได้กับทุกขั้วการเมือง จึงไม่ค่อยถูกถามกระทู้มากนัก อีกทั้งนายสมศักดิ์ เป็นรัฐมนตรีที่ไม่เคยถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ เลยไม่ได้เห็นบทบาทในการชี้แจงเท่าไร แต่ก็มีบทบาทในการชี้แจงประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ ผ่านสื่อ เช่น การชี้แจงเรื่องนโยบายลดความรุนแรงกับเด็กนักเรียน ในช่วงเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีนโยบายให้ครูเลิกใช้ไม้เรียวในการทำโทษเด็กนักเรียน หรือที่เรียกว่านโยบายหักไม้เรียว ที่โด่งดังมากในขณะนั้น ซึ่งนโยบายดังกล่าวมีทั้งผู้สนับสนุน และผู้ที่คัดค้านเป็นจำนวนมาก โดยนายสมศักดิ์ได้ชี้แจงในกรณีดังกล่าวว่า “เหตุผลที่ผมแก้ไขระเบียบการลงโทษใหม่ มีสามประเด็นด้วยกัน

ประเด็นแรก คือ เรื่องสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะสิทธิเด็ก ซึ่งเป็นประเด็นที่สังคมโลก และรัฐธรรมนูญใหม่กำลังให้ความสำคัญ แต่สังคมไทยที่ผ่านมาไม่มีใครพูดถึงเรื่องนี้มากนัก โดยเฉพาะเรื่องการคุ้มครองเด็ก ให้พ้นจากการกระทำที่รุนแรงทุกรูปแบบ ทั้งจากครอบครัว สังคม และสถานศึกษา สังคมไทยจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสังคมโลก เราจึงควรเน้นเรื่องนี้ให้มาก

ประเด็นที่สอง ในการปฏิรูปการศึกษา เราอยากให้เด็กรักที่จะเรียนหนังสือด้วยตัวของเขาเอง โดยไม่ต้องมีใครมาคอยบังคับ มีความสนุก เพลิดเพลินในการเรียน ซึ่งการจะทำอย่างนั้นได้ เราต้องทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่า สถานศึกษาเป็นบ้านหลังที่สอง และครูทุกคนเป็นเสมือน

พ่อแม่คนที่สองของเขา ผมคิดว่าจริง ๆ แล้วครูทุกคนมีวิญญาณ และสำนึกของความเป็นครูอยู่แล้ว เพียงแต่วันนี้สังคมเปลี่ยนแปลงไป ครูมีปัญหาซับซ้อนมากขึ้น บางครั้งครูมีอารมณ์หงุดหงิดจากทางบ้าน ก็มาระบายออกกับเด็กที่โรงเรียน ด้วยการเขียนดี หากเราห้ามไม่ให้ครูลงโทษเด็กด้วยวิธีการที่รุนแรง ก็น่าจะเป็นการเตือนสติ ให้เกิดความยั้งคิดได้บ้าง และเมื่อครูเลิกตีเด็กโดยใช้อารมณ์ เด็กก็จะอยากไปโรงเรียนมากขึ้น

ประเด็นสุดท้าย ทุกวันนี้แม้ครูที่ลงโทษเด็กด้วยการตีจะมีอยู่น้อยคนแล้วก็ตาม แต่เราพบว่าครูไม่น้อยกว่า ๗๐ เปอร์เซ็นต์ ในกลุ่มนี้มักจะลงโทษเด็กด้วยอารมณ์ และลงโทษรุนแรงเกินกว่าเหตุ อย่างเช่น กรณีครูที่ใช้กั๊กตาร์ดี้ด หรือกรณีครูที่สุพรรณบุรีเขียนเด็ก ๑๐๘ ที่ การออกคำสั่งห้ามครูไม่ให้ลงโทษด้วยการเขียนดี จะช่วยยุติการลงโทษด้วยวิธีรุนแรง และไร้เหตุผลของครูเหล่านี้ได้ ผมคิดว่าไม่มีใครได้อะไรเลย จากการทำโทษเด็กด้วยวิธีรุนแรง ถ้าครูลงโทษเด็กด้วยความรุนแรง เช่นเด็กชกกันแล้วครูลงโทษเด็กด้วยการเขียนดี เด็กก็จะซึมซับวิธีการแก้ปัญหา ด้วยความรุนแรงไว้ในตัว และเมื่อโตขึ้น เด็กก็จะใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาต่อไป แต่ถ้าเราลงโทษเด็ก โดยให้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ให้เขาตระหนัก และซึมซับในหน้าที่พลเมือง จาก การปฏิบัติจริง เช่น เมื่อเด็กกระทำความผิด เขาควรต้องรับผิดชอบในสิ่งที่กระทำลงไป ด้วยการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เช่น ปลูกต้นไม้ รดน้ำต้นไม้ เก็บเศษกระดาษ หรือทำงานในเชิงสร้างสรรค์ เด็กก็จะมี ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง และได้เรียนรู้โลกความจริง ภายนอกมากขึ้น เพราะเมื่อเขาอยู่ในสังคมภายนอก ถ้าเขาทำความผิด เขาก็จะต้องรับผิดชอบต่อ ความผิด ที่ทำลงไปเช่นเดียวกัน เพียงแต่บทลงโทษในสังคมจริง จะรุนแรงกว่าในโรงเรียนหลายเท่า กลุ่มที่ยึดติดกับสภายิตที่ว่า รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี ก่อนข้างไม่เห็นด้วยกับคำสั่งนี้ เพราะเขากลัวว่าถ้าไม่ตีแล้วต่อไปเด็กจะไม่กลัวครู คือด้าน แต่ผมเชื่อว่าเด็กทุกคน มีวุฒิภาวะต่อการรับรู้ เหตุผลที่ครูจะบอก ถ้าครูมีเหตุผลที่ดีพอ เด็กก็จะรับฟัง อย่างเช่นเหตุการณ์ที่ชาวญี่ปุ่นท่านหนึ่ง เล่าให้ผมฟังเมื่อหลายวันก่อน เขาเล่าว่าที่ประเทศของเขา ไม่มีการใช้ไม้เรียวมาตั้งแต่สมัยเขาเป็นเด็ก แล้ว ถ้าเด็กนักเรียนคนไหนคือซ้ำซาก ครูจะใช้วิธีเรียกเด็กคนนั้นมาหา แล้วเอาไม้เรียวตีมือตนเอง ให้เด็กเห็น โดยให้เหตุผลกับเด็กว่า การที่เด็กยังคืออยู่แสดงว่าครูสอนไม่ดี เขาตีมือตัวเองจนกระทั่ง เด็กร้องไห้ เพราะสงสารครู และสัญญาว่าจะไม่กระทำผิดอีก”

“ทุกวันนี้โลกมันเปลี่ยนไปแล้ว สิ่งที่แวดล้อมตัวเด็กเต็มไปด้วยความรุนแรง ตั้งแต่อยู่ในครอบครัว เมื่อก่อนพ่อแม่ดูแลลูกอย่างใกล้ชิด แต่เดี๋ยวนี้พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน โยนภาระให้พี่เลี้ยงหรือโรงเรียนอนุบาล บางครอบครัวพ่อแม่ทะเลาะกัน ในบ้านเต็มไปด้วยความรุนแรง พอไปโรงเรียนก็เจอความรุนแรงจากครูที่โรงเรียนอีก ผมไม่อยากเห็นสังคมที่ใช้ความรุนแรง อยากให้เด็กได้รับแต่สิ่งที่เป็นความอ่อนโยน เอ้อออาทรกันมากกว่า ผมพูดอย่างนี้ไม่ได้

ต้องการสรุปว่า ถ้าเลิกใช้ไม้เรียวแล้วสังคมจะดีขึ้น ความรุนแรงจะลดลง แต่ผมเชื่อว่าในแนวทางใหม่ หลักของเหตุและผลน่าจะดีกว่า การให้เด็กสำนึกผิดด้วยการทำกิจกรรม น่าจะก่อให้เกิดผลดีต่อตัวเด็ก ต่อสถานศึกษา และต่อสังคมมากกว่าการลงโทษด้วยความรุนแรง ซึ่งไม่มีใครได้อะไรเลย สำหรับมาตรการควบคุม ไม่ให้ครูใช้ความรุนแรงรูปแบบอื่น เรามีคณะกรรมการของโรงเรียน ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาการลงโทษของครู ว่าเหมาะสมกับเด็กหรือไม่ เช่น ถ้าครูให้เด็กประถม ๑ ทำกิจกรรมที่หนักเกินอายุ ครูก็จะมีความคิดเห็นอย่างไรก็ตาม ระเบียบการลงโทษนี้จะไม่ประสบความสำเร็จเลย หากขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน เราอยากให้ผู้ปกครอง สื่อมวลชน และองค์กรท้องถิ่นเข้ามาร่วมตรวจสอบตรงนี้ด้วย เพราะเราคงไม่สามารถตรวจสอบครูกว่า ๗ แสนคนจากสถานศึกษากว่า ๔ หมื่นแห่งได้ว่าคนไหนละเมิดคำสั่งนี้บ้าง บางท่านอาจมองว่า สังคมบ้านเรายังไม่พร้อม จะใช้วิธีการลงโทษรูปแบบใหม่ แต่ผมคิดว่าการเริ่มต้นย่อมดีกว่าการไม่เริ่มต้นอย่างแน่นอน เพราะสังคมจะพร้อมก็ต่อเมื่อ มีระเบียบกติกาออกมา แล้วสังคมก็ปรับตัวเข้าหา แม้ว่าช่วงเริ่มต้นอาจมีปัญหาบ้าง เรื่องความไม่พร้อม ความไม่คล่องตัว แต่ถ้าเราไม่กล้าหาญเริ่มต้นนับหนึ่งตั้งแต่วันนี้ มัวแต่ถามว่าพร้อมหรือยัง แล้วเมื่อไหร่ล่ะครับที่เราจะได้เริ่มต้น”

ผมเชื่อว่า เมื่อโลกเปลี่ยน วัฒนธรรมก็ต้องเปลี่ยน วิถีคิดก็ต้องเปลี่ยน ไม่มีวัฒนธรรมทางความคิดใดหรอกครับที่ถูกต้องตราប់หัวฟ้าดินสลาย แต่ขอให้เชื่อเถอะว่า วิถีคิดและวัฒนธรรมที่ทางกระทรวงศึกษาธิการต้องการสร้างขึ้นมาใหม่ จะสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และแนวทางปฏิรูปการศึกษา ที่ต้องการให้เด็กเติบโตขึ้นมา บนความรักความอบอุ่น และความเอื้ออาทรอย่างแน่นอน”

จากคำชี้แจงกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่านายสมศักดิ์ ชี้แจงได้ชัดเจน ครอบคลุมประเด็นความเคลือบแคลงข้อสงสัยในการออกระเบียบลงโทษเด็กนักเรียน โดยใช้ทักษะการพูดการชี้แจงที่มีเนื้อหาสาระอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้ที่ตั้งคำถาม และผู้ที่ได้รับฟังเขาใจถึงเหตุผลและเจตนาในการออกนโยบายนี้ แต่ก็มีอีกหลายท่านที่มีความเห็นแย้ง ซึ่งเป็นความคิดที่แตกต่างกัน เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย ที่คนในสังคมไม่จำเป็นต้องคิดเหมือนกัน แต่ในกรณีนี้ถือว่ามีนายสมศักดิ์กล้าคิดกล้าตัดสินใจ ในการจะใช้นโยบาย ที่เปลี่ยนแปลงสิ่งที่สังคมปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน ซึ่งหาไม่่ง่ายนักสำหรับนักการเมือง ที่ยังต้องผูกโยงอยู่กับคะแนนเสียงของประชาชนในส่วนของงานชี้แจงบางเรื่อง บางประเด็นก็ไม่มี ความชัดเจนมากนักเพราะเกี่ยวข้องกับหลายคน เช่น ประเด็นเรื่องรับตัวบอลที่มูลค่าเกินสามพันบาท ในช่วงที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ ซึ่งหลังจากประสิทธิ์ โพรสุธน สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการเดินทางไปดูฟุตบอลที่รัสเซีย โดยได้ตัวฟรีจากบริษัทเบียร์ไฮเนเก้น จนมีสมาชิกวุฒิสภาออกมาเรียกร้องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ออกมาตรวจสอบ เพราะอาจขัด

กฎหมายรับทรัพย์สินเกินราคา 3,000 บาทนั้น ประเด็นดังกล่าวนายสมศักดิ์ออกมาชี้แจงต่อสื่อมวลชน โดยให้สัมภาษณ์ในรายการ "เก็บตกจากเนชั่น" ทางสถานีโทรทัศน์ทีทีวี เคโรเดอเนชั่น โดยหนังสือพิมพ์ คม ชัด ลึก ฉบับลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2551 ได้ตีพิมพ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมีใจความน่าสนใจ ดังนี้

ผู้สื่อข่าวตั้งคำถามว่า กรณีตัวผมการแข่งขันยูฟ่า แชมเปียนส์ลีก ได้มาอย่างไร

นายสมศักดิ์ตอบว่า ลูกชาย ชอบทีมแมนยูฯ และครอบครัวผมสนิทกับครอบครัวไฮเนเก้น ก่อนที่แมนยูฯ จะเข้ารอบ ลูกชายผมที่เป็นนายกองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรวิวี (แชมป์) บอกว่า อยากดูฟุตบอล ผมก็บอกว่าผมยุ่งแชมป์ก็ประสานกับคุณลุงคูลีว่ามีมัย แชมป์ก็ไปประสานและได้บัตรมา ทีแรกผมเข้าใจว่า ได้บัตรมา 3 ใบ ปรากฏว่าได้บัตรมา 1 ใบเพราะเขาเข้าใจว่าลูกผมจะไปคนเดียว ผมก็บอกว่ารอก่อนถ้าแมนยูฯ ชนะจริงเราค่อยหาทางไปกัน ซึ่งเป็นบัตรฟรี หลังจากนั้นแมนยูฯ ได้เข้าชิง ผมก็ประสานไปเมื่อแมนยูฯ เข้าชิง และลูกได้ไปก็อยากให้ผมและลูกชายไป ปรากฏว่าบัตรโควตาของ ไฮเนเก้นในประเทศไทยหมด เพราะเขานำไปทำกิจกรรมให้ผู้ชิงโชคบ้างให้ผู้มีอุปการคุณบ้าง เขาจะลองขอประเทศมาเลเซียให้ซึ่งเป็นตัวแทนของไฮเนเก้น ผมก็บอกกับลูกว่าถ้าเป็นแบบนี้ เราก็เกรงใจเขา ให้ลูกลองประสานดูว่ามีค่าใช้จ่ายอะไรบ้างก็เอาผมก็ไม่ได้ติดตามเพราะผมงานยุ่งมากเลย พอถึงวันที่ 19 พฤษภาคม วันเดินทางลูกเดินทางไปก่อนวันที่ 20 พฤษภาคม ผมมีงานที่ต้องมีเรื่องนำเข้า ครม. ตัวผมเดินทางวันที่ 21 พฤษภาคม ซึ่งก่อนเดินทางผมไม่ได้ปิด คงจะเห็นสื่อลงข่าวมากมายว่า ครอบครัวแมนยูฯ เขากระเช้าผมไปดูบอลกัน จากนั้น วันที่ 21 พฤษภาคม วันแข่งผมออกเดินทางจากเมืองไทย โดยสายการบินไทย ถึงรัสเซีย 17.00 น. จากนั้นผมก็เดินรอเวลา และดูจนกระทั่งฟุตบอลเล็กที่รัสเซียก็ตกประมาณ ติ 2-3 แล้ว ผมก็ไปพักกับลูกเช่าติ 5 ผมก็ออกเดินทางขึ้นเครื่องกลับเมืองไทยโดยสารบัตรหนึ่งใบเป็นของลูกชายที่ได้รับอนุเคราะห์จากไฮเนเก้น ส่วนบัตรเข้าชม 2 ใบ ลูกได้จัดเงินเป็นค่าใช้จ่ายให้ไฮเนเก้นนี่คือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

ผู้สื่อข่าวตั้งคำถามว่า ทราบหรือไม่ว่าบัตรฟรีที่ลูกชายได้มาราคาเท่าไร

นายสมศักดิ์ตอบว่า ไม่ได้รู้ว่าตัวราคาเท่าไร รู้แต่ว่าเมื่อมีตัวและได้เข้าชมก็พอแล้ว ต้องกราบเรียนด้วยข้อเท็จจริงว่าตัวไม่ได้อยู่ที่ผมแม้แต่วันเดียว เมื่อได้ตัวแล้วลูกก็ประสานงานเพราะลูกเขาโตแล้วทำงานแล้วและอีกคนก็เป็นส.ส.อย่างทองด้วย เขาก็ไปดำเนินการเพียงแต่มารอรับผมที่สนามบินวันที่ผมเดินทางเท่านั้นเอง

ผู้สื่อข่าวตั้งคำถามว่า ตัวที่ซื้อเพิ่ม 2 ใบ ราคาเท่าไร

นายสมศักดิ์ตอบว่า อันนี้ผมก็ไม่ทราบเหมือนกันเพราะลูกชายเป็นคนจัดการทั้งหมด ทราบว่าทางไฮเนเก้นก็ชี้แจงตรงกับที่ผมชี้แจงไป ซึ่งเขาชี้แจงผ่านมติชนไปแล้ว

ผู้สื่อข่าวตั้งคำถามว่า ตัวที่ชื่อมา 2 ใบ ไค้ นั่งติดกับลูกชายชื่อแซมปีมัย

นายสมศักดิ์ตอบว่า นั่งติดกันครับ ติดกับกลุ่มคนไทยที่เขาชิงโชคของไฮเนเก้นได้ อยู่ในกรุปของคนไทย ฉะนั้นดูไม่น่ามีปัญหาไม่ใช่ว่าการรับสินบนมา คนก็พยายามจะหาเรื่องให้ได้ ผมไม่รู้ว่าเพราะทั้งหมดอยู่กับข้อเท็จจริง ทางไฮเนเก้นจะรู้เรื่องนี้ดี เพราะเขาเป็นคนดำเนินการเรื่องนี้ถ้าผมพูดก็จะหาว่าผมแก้ตัว ลองไปสอบถามไฮเนเก้น เขาไม่มีส่วนรู้ส่วนเสียเป็นเพียงแต่คนที่รู้จักผมเขาจะให้ข้อเท็จจริงได้ดีที่สุด นี่คงจะเห็น ส่วนที่ได้มาฟรีเฉพาะค่าคูปอลเท่านั้น

ผู้สื่อข่าวตั้งคำถามว่า ส่วนค่าโรงแรมตัวเครื่องบินซื้อเองใช่ไหม

นายสมศักดิ์ตอบว่า ตัวเครื่องบิน ซื้อเองหมด 3 คนพ่อลูกส่วนเรื่องบัตร แซมป์เป็นคนประสานงาน และตัวเองก็ไม่ทราบเลย ไม่เห็นหน้าตาตัวเลย ผมก็มีความเข้าใจว่า ถ้าตัวลักษณะของบัตรเชิญ ปกติแล้วความรู้สึกผมคิดว่าตัวไม่มีหน้าตัว แต่เมื่อบอกว่ามีหน้าตัว โดยคิดเอาว่าเขาขายตัวกันเท่าไรแต่ข้อเท็จจริงเป็นแบบที่ผมทราบเรียบร้อยแล้ว

ผู้สื่อข่าวตั้งคำถามว่า จุดที่ไปนั่งที่สนาม ไกลจากสนามหญ้ามากหรือไม่หรืออยู่ส่วนไหนของสนาม

นายสมศักดิ์ตอบว่า คิดข้างๆ หลัง โกล ติดกับกองเชียร์แมนๆ อยู่ในเศ็ด มีบลิ๊อคกั้นไว้ ผมอยู่ที่สูงไม่ได้อยู่ตรงกลาง ซึ่งทำให้มองเห็นภาพกว้างได้ ซึ่งรับประกันได้ว่าไม่ใช่ที่ที่ดีที่สุด

จากคำชี้แจงกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่านายสมศักดิ์ ชี้แจงได้ไม่ชัดเจนเท่าไรหรอก อาจเป็นเพราะเรื่องดังกล่าวเกี่ยวข้องกับฝ่ายเอกชน คือบริษัทไฮเนเก้น ทำให้การชี้แจงเป็นอยู่อย่างระมัดระวังไม่ให้กระทบกับบริษัท หรืออาจเป็นเพราะสาเหตุที่นายสมศักดิ์ ไม่ได้ตรวจสอบราคาค่าตัว และคิดไม่ถึงว่าจะเกิดเหตุการณ์แบบนี้ เพราะมูลค่าเงินสามพันบาทที่เกินข้อห้ามของ ปปช. นั้น มีมูลค่าน้อยมากสำหรับนักการเมืองระดับรัฐมนตรี จึงไม่ทันระมัดระวังตัว การตอบคำถามจึงไม่ชัดเจน และสังคมยังมีข้อความเคลือบแคลงสงสัย ในคำตอบบางประการ

ในส่วนการตอบกระทู้ต่างๆเกี่ยวกับงานในหน้าที่รัฐมนตรีนั้น จากการค้นคว้าและจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จะพบว่าทุกประเด็นนั้น นายสมศักดิ์ ตอบชี้แจงข้อสงสัยได้ชัดเจน ครบถ้วนทุกประเด็นและเป็นที่เข้าใจ ฟังพอใจกับคำตอบในทุก ๆ ฝ่าย โดยมีรายละเอียดจากคำสัมภาษณ์ที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

นางสุลธิพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “การตอบกระทู้ของท่านชัดเจนค่ะ เพราะท่านอาศัยความรู้ความสามารถ จากการค้นคว้าส่วนตัวด้วย ไม่ใช่แค่ทั่ว ๆ ไป และจากการที่ท่านได้สัมผัสกับประชาชน เพราะฉะนั้นแนวทางในการตอบกระทู้ของท่านจึงชัดเจน การตอบข้อสงสัยต่าง ๆ ของท่านเคลียร์ทุกเรื่อง”

นายสุรเชษ นิมกุล นายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านเป็นรัฐมนตรีที่ไม่เคยโดนอภิปราย เวลาที่มีกระทู้ถามต่าง ๆ ท่านก็ตอบได้ชัดเจนเป็นที่พึงพอใจของฝ่ายต่าง ๆ ไม่ว่าจะป็นฝ่ายรัฐบาล หรือฝ่ายค้าน”

2.3.3 บทบาทเมื่อดำรงตำแหน่งรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่ 1

บทบาทของรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นบทบาทเดียวกันกับประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งถือว่าเป็นประมุขของฝ่ายนิติบัญญัติ บุคคลที่เข้ามาดำรงตำแหน่งดังกล่าว จะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเป็นคนที่มีความสามารถ มีความอดทนอดกลั้น มีความประนีประนอมสูง สามารถประสานงานกับทุก ๆ ฝ่ายได้เป็นอย่างดี ประการสำคัญต้องเป็นบุคคลที่มีบารมีทางการเมือง และมีอาวุโสทางการเมือง มีความสามารถ เป็นที่ยอมรับแก่ทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายค้าน โดยอำนาจหน้าที่ของประธานสภาผู้แทนราษฎร มีหน้าที่ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2546 หมวด 2 ว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของประธานสภา รองประธานสภา และหน้าที่ของเลขาธิการ

ข้อ 8 ประธานสภา มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นประธานของที่ประชุมสภา
- (2) ควบคุมและดำเนินกิจการของสภา
- (3) รักษาความสงบเรียบร้อยในที่ประชุมสภาตลอดถึงบริเวณสภา
- (4) เป็นผู้แทนสภาในกิจการภายนอก
- (5) แต่งตั้งกรรมการเพื่อดำเนินกิจการใด ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อกิจการสภา
- (6) อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้

ข้อ 9 รองประธานสภา มีอำนาจและหน้าที่ช่วยประธานสภาในกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของประธานสภา หรือปฏิบัติการตามที่ประธานสภามอบหมายเมื่อไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานสภา หรือมีแต่ไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ในกรณีที่มีรองประธานสภาสองคน ให้รองประธานสภาคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภา ถ้ารองประธานสภาคนหนึ่งไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานสภาคนที่สองเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภา

สำหรับแนวคิดอุดมการณ์ในการทำงานของนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์ทกุล ในฐานะรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่ 1 จากการสัมภาษณ์นายสมศักดิ์ กล่าวว่า “การจะเป็นรองประธานสภาหรือเป็นประธานสภา เพื่อทำหน้าที่ดำเนินการประชุมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย เราต้องละวางความเป็นพรรค ละวางความเป็นฝ่ายรัฐบาลหรือความเป็นฝ่ายค้าน สำคัญอย่างเดียวว่าเราเป็นประธานของที่ประชุม ต้องวางตัวเป็นกลาง ต้องให้โอกาส

สมาชิกทั้งสองฝ่าย ต้องให้อีกฝ่ายค้ำและรัฐบาลพร้อม ๆ กัน ที่สำคัญคือต้องกล้าในการที่แสดงความคิดเห็น ในการที่จะท้วงติง ในการที่จะชี้แจงนำสังคม”

ส่วนการทำหน้าที่ของนายสมศักดิ์ในตำแหน่งรองประธานสภานั้น นายสมศักดิ์พยายามสร้างบรรยากาศในการประชุมให้มีความประนีประนอมระหว่างฝ่ายค้ำกับรัฐบาล และรักษาความเป็นกลางได้อย่างดีเยี่ยม แม้กระทั่งการประชุมกรรมการบริหารพรรคชาติไทย นายสมศักดิ์ ก็ไม่ได้เข้าร่วมแต่อย่างใด เพื่อรักษาภาพความเป็นกลาง และให้เกียรติกับตำแหน่งรองประธานสภา ซึ่งการทำหน้าที่ดังกล่าว ทำให้นายสมศักดิ์ได้รับการยอมรับในทุกฝ่ายทั้งฝ่ายค้ำและรัฐบาล และได้รับการยอมรับจากประชาชนเป็นอย่างมาก จนได้รับตำแหน่ง “คนดีศรีสภา” ประจำปี พ.ศ. 2546 ซึ่งถือว่าโดดเด่นเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามนายสมศักดิ์ ก็ยังถูกโจมตีจากว่าที่ร้อยตรีไพโรจน์ สุวรรณฉวี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคไทยรักไทย ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายรัฐบาลด้วยกัน โจมตีในเรื่องของความเป็นกลาง จนทำให้นายสมศักดิ์ ต้องอดทนอดกลั้นจนน้ำตาคลอเบา แต่ก็ทำให้นายสมศักดิ์ได้รับความเห็นใจจากประชาชนที่ชมการถ่ายทอดการประชุมสภาในวันนั้นเป็นอย่างมาก จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่านายสมศักดิ์พยายามวางตัวเป็นกลางในการทำหน้าที่รองประธานสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่เข้าข้างฝ่ายรัฐบาล และพยายามประนีประนอมกับฝ่ายค้ำเป็นอย่างมาก ซึ่งนับว่าเป็นคุณสมบัติที่ดีของผู้ที่ทำหน้าที่รองประธานสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องวางตัวเป็นกลาง และแม่นยำในข้อบังคับการประชุม มีการประสานงานกับทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือเห็นว่านายสมศักดิ์ สามารถวางตัวเป็นกลางได้เป็นอย่างดี และมีความแม่นยำในกฎข้อบังคับ ดังมีรายละเอียดคำสัมภาษณ์ที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

นางสุลิตพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “การทำหน้าที่รองประธานสภาฯ จากการดูจากหน้าจอโทรทัศน์ ท่านมีความแม่นยำในเรื่องกฎข้อบังคับการประชุม ขอใช้คำว่าแม่นยำมากเลย ช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งประธานสภา ขอพูดได้เลยว่าสภาไม่วุ่นวาย เพราะท่านแม่นยำในข้อบังคับไม่มีใครจะโต้แย้งได้ ส่วนเรื่องการประชุมความร่วมมือท่านทำได้ดี เพราะเป็นคนที่นั่ง ไม่แข็งกระด้าง เป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน และก็รับฟังความคิดเห็นแต่ละบุคคล ลักษณะนี้จึงทำให้มีการประสานงานและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี”

นายรัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านเป็นรองประธานสภาฯ ที่มีความเป็นกลาง ดูไม่เข้าข้างฝ่ายไหน เวลาเราดูไม่เป็นฝ่ายค้ำ หรือฝ่ายรัฐบาล ท่านก็เข้าไปตามข้อเท็จจริง สิ่งที่เราฟังก็คือความแม่นยำข้อบังคับ คิดว่าท่านเป็นรองประธานสภาฯ ที่ทำการบ้านทุกครั้ง บุคลิกที่สำคัญของท่านอีกอย่างหนึ่งก็คือท่านพูดเก่ง พูดดี ในเรื่องการ

ประสานงานนั้นผมว่าช่วงที่ท่านสมัครคือเป็นรอง นั้นสภาไม่ร้อนแรง เพราะท่านควบคุมการประชุมได้ดี”

นายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “คิดว่าแกมีความโดดเด่น เพราะมีความแม่นยำในข้อบังคับ ไม่ค่อยมีคนเถียง ไม่ค่อยทะเลาะกัน ถ้าคนไม่เป็นกลาง และข้อบังคับไม่แม่นละก็ มันไม่ฟังกันหรอก”

นายสำราญ จันทร์ขจร นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “เวลาท่านนั่งเป็นประธานในที่ประชุมท่านให้สิทธิ เสรีภาพ ไม่ว่าจะป็นฝ่ายค้านหรือรัฐบาล ทัดเทียมกัน ผมว่าน่าจะเป็นตัวนี้มากกว่า และท่านก็แม่นยำข้อบังคับมาก การประสานงานคิดว่าท่านเข้าได้ทุกภาคส่วน และสภาฯ ก็ไม่วุ่นวาย”

นายสมเกียรติ อินคำ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “รุ่นท่านเป็นรองประธานสภาฯ ท่านได้ฉายาจากสื่อว่าเป็นคนดีศรีสภา และผมคิดว่าปัญหาไม่มีนะ ถ้าประธานไม่แม่นยำ ไม่มีความเป็นกลางปัญหาทุกอย่างก็ต้องเกิด หรืออาจจะป็นเพราะช่วงนั้นบ้านเมืองมันสงบด้วย การประสานความสามัคคี ระหว่างฝ่ายค้านและรัฐบาล นั้น เป็นเพราะความสามารถของประธาน ที่สามารถควบคุมการประชุมได้ดี และให้ความเป็นธรรม กับ ทั้งสองฝั่ง”

ผู้ที่มีความเห็นว่าตำแหน่งประธานสภาหรือรองประธานสภาเป็นตำแหน่งที่ศักดิ์สิทธิ์ ใครเข้ามาเป็นก็ต้องทำตัวเป็นกลางทั้งนั้น เพราะประธานสภามีหน้าที่ต้องรักษาความสงบในสภาด้วย คือ นายมณเฑียร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ผมว่าใครที่ทำหน้าที่ตรงนั้นถ้าเอนไปทางไหน มันประหว่งกันไม่หยุดแน่ และคิดว่าท่านมีความแม่นยำในข้อบังคับ บุคลิกของท่านเป็นคนรอมชอมอยู่ในตัว ไม่เป็นคนแข็งกร้าวทำให้คิดว่าประสานงานได้ดี”

ในด้านการวางแผนพัฒนาระบบรัฐสภาไทย นั้น นายสมศักดิ์ มีแนวคิดที่จะพัฒนารัฐสภาของไทย ให้เป็นที่รับรู้ของประชาชนโดยทั่วไป และส่งเสริมให้ความรู้ด้านประชาธิปไตยแก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป จากการสัมภาษณ์ในประเด็นดังกล่าว นายสมศักดิ์ กล่าวว่า “ผมเปลี่ยนแปลงพัฒนาระบบรัฐสภาไว้เยอะ ผมเป็นคนแรกที่เปิด โครงการเยาวชนประชาธิปไตย ที่สำคัญจะชี้ให้เห็นว่ารัฐสภาไม่ได้มีหน้าที่ไว้เพียงออกกฎหมายอย่างเดียว รัฐสภามีหน้าที่ที่จะให้ความรู้สร้างคนที่จะเข้ามาเป็นตัวแทนของระบอบประชาธิปไตยใหม่ ผมจึงเปิด โครงการเยาวชนประชาธิปไตย และก็เปิดโครงการชิงรางวัลพานแว่นฟ้า เปิดโครงการวรรณกรรมทางการเมืองขึ้น เพื่อที่จะให้คนสนใจในเรื่องวรรณกรรมไม่ว่าจะเป็นนิยายเรื่องสั้น หรือ นวนิยายเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย หรือเกี่ยวกับบทกวีของประชาธิปไตย โดยจัดเป็นรางวัล พานแว่นฟ้า เรียกว่า

วรรณกรรมพานแว่นฟ้า โดยจัดขึ้นในสมัยของผม ตอนนี้อย่างดำเนินการอยู่ ทั้งโครงการยุวชนประชาธิปไตย ทั้งโครงการพานแว่นฟ้า”

ในด้านการพัฒนาทางการเมือง และให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง นั้น นายสมศักดิ์ ได้มีการเขียนบทความให้ความรู้ทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย ลงในหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง ซึ่งการเขียนบทความความรู้ทางการเมืองนายสมศักดิ์ ก็ทำมาจนถึงปัจจุบัน แต่ไม่ได้เขียนลงทุกวันเท่านั้นเอง โดยเรื่องการให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน นายสมศักดิ์ ได้ให้สัมภาษณ์โดยกล่าวว่า “ต้องพยายามให้ความรู้กับเขา พยายามให้ความรู้ทางการเมือง ถึงเวลาเลือกตั้งทำยังไง ก่อนเลือกตั้งทำยังไง เลือกคนเลือกยังไง แนวทางที่อยู่ร่วมกับนักการเมืองทำยังไง”

ในส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้สอบถาม และสัมภาษณ์ ถึงการทำหน้าที่รองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่ 1 ในส่วนเรื่องการวางแผนพัฒนาระบบรัฐสภาไทย และการสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกรัฐสภาไทยกับรัฐสภาต่างชาติ นั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ทราบรายละเอียด มีเพียงหนึ่งราย ที่ทราบเกี่ยวกับ เรื่องการสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกรัฐสภาไทยกับรัฐสภาต่างชาติ คือ นายสุรเชษ นิ่มกุล นายกองค้ำการ บริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ซึ่งกล่าวว่า “ตอนที่ท่านเป็นรองประธานสภาฯ ท่านก็ทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี มีความยุติธรรม เป็นที่ยอมรับของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีความแม่นยำในข้อบังคับการประชุมสภาฯ เป็นอย่างดี และเป็นที่ยอมรับของทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล และตอนสมัยท่านเป็นรอง ก็ได้มีการประชุมรัฐสภาโลก มีการวางแผนศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาระบบรัฐสภาไทย”

จะเห็นได้ว่านายสมศักดิ์ ทำหน้าที่รองประธานสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างโดดเด่นเป็นอย่างมาก และสร้างชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั้งประเทศ ด้วยบุคลิกความสุภาพ นุ่มนวล มีเสน่ห์ ในการพูดจา ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นายสมศักดิ์ว่า ท่านคิดว่าสถานการณ์ทางการเมืองช่วงใดที่ทำให้ท่านมีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักทั้งภายในจังหวัดอ่างทอง และในระดับชาติ นายสมศักดิ์ กล่าวว่า

“ในจังหวัดอ่างทองก็ตั้งแต่ผมเริ่มเป็นผู้แทน เพราะผมอยู่กับประชาชนไม่เคยห่าง ระดับชาติที่ทำให้คนเริ่มรู้จักก็ตอนเป็น โฆษกรัฐบาล และคิดว่าคนรู้จักมากที่สุดก็ตอนเป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎร”

ตอนที่ 3 ปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทอง ของนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์ทกุล

นายสมศักดิ์ ปรีศนันท์ทกุล ได้เข้าสู่วงการเมืองตั้งแต่ พ.ศ. 2523 ด้วยการเป็น
นักการเมืองท้องถิ่นในฐานะสมาชิกสภาจังหวัดอ่างทอง และเป็นประธานสภาจังหวัดอ่างทอง 3
สมัย ต่อจากนั้นก็ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งและได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทอง พ.ศ.
2529 จนถึง พ.ศ. 2551 ก่อนที่จะถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองในกรณีการยุบพรรคชาติไทย โดยเคยดำรง
ตำแหน่งเป็นกรรมการบริหารพรรคชาติไทย เป็นรองหัวหน้าพรรคชาติไทย และก้าวขึ้นสู่ตำแหน่ง
ทางการเมืองทั้งฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ ตำแหน่งโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รองประธานสภา
ผู้แทนราษฎรคนที่ 1 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หลังจากพรรคชาติไทยถูกยุบ
พรรค นายสมศักดิ์ก็ยังคงได้รับตำแหน่งประธานที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าบุคคลใด หรือนักการเมืองคนใด ที่ก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งทาง
การเมืองที่สำคัญ ๆ ย่อมต้องมีลักษณะพิเศษ หรือมีความรู้ ความสามารถ มีปัจจัยที่สนับสนุน ให้
ก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่ง นายสมศักดิ์ ก็เช่นเดียวกัน เริ่มจากนักการเมืองธรรมดา ๆ เล่นการเมืองมา
ตามระบอบประชาธิปไตย จากการเป็น ส.ส. ธรรมดา จนก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญ
ดังที่กล่าวข้างต้น ย่อมต้องเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะพิเศษ และมีปัจจัยสนับสนุนอยู่มาก โดยผู้วิจัย
ได้เก็บข้อมูลในเรื่องปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมือง มาวิเคราะห์หาสาเหตุ และปัจจัยต่าง
ๆ ที่สนับสนุนฐานอำนาจของนายสมศักดิ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยที่
เกิดจากองค์ประกอบภายนอก โดยมีรายละเอียดในการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลของนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์ทกุล แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่
ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านความคิดความเชื่ออุดมการณ์

3.1.1 ด้านบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพของนักการเมือง หรือผู้นำทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการ
ก้าวเข้าสู่ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง นักการเมืองที่มีบุคลิกภาพดี
ย่อมได้รับการยอมรับนับถือ เชื่อมั่น ศรัทธาจากประชาชน เมื่อการยอมรับเกิดขึ้นการดำเนินทาง
การเมืองย่อมเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะจะได้รับความร่วมมือในทุกๆ ด้าน

นายสมศักดิ์ ปรีศนันท์ทกุล มีบุคลิกภาพที่เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของ
ตนเองก็คือ เป็นบุคคลที่มีความสุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตนมีอัธยาศัยดี มีวาทีศิลป์ในการพูดในที่

สาธารณะ มีลักษณะของการประนีประนอมสูง ไม่ก้าวร้าว และวางตัวเหนือคนอื่น ประชาชนสามารถพบปะง่าย มีความเป็นกันเองกับประชาชน อิ่มแ้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ดี ซึ่งผู้วิจัยพอสรุปได้ว่าเป็นบุคลิกภาพ ในเชิงบวก เป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญที่ทำให้นายสมศักดิ์ ดำเนินการทางการเมืองมาได้ยาวนาน ดังคำสัมภาษณ์ของนายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “บุคลิกภาพเป็นปัจจัยสนับสนุน เพราะท่านสมศักดิ์โดยพื้นฐานเป็นชาวจังหวัดอ่างทอง โดยบุคลิกภาพโดยส่วนตัวท่านเป็นบุคคลที่อหยาศัยดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการติดต่อสัมพันธ์ได้ทุกระดับ ทั้งข้าราชการ และท้องถิ่น ท่านเป็นคนที่วางตัวได้เหมาะสม ไม่มีในลักษณะการวางตัวเหนือบุคคลอื่น และท่านก็มีความสุขอ่อนโยน” และนายสุรเชษ นิมกุล นายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “บุคลิกภาพของท่านสมศักดิ์ คือบุคคลที่จะพบปะพบง่าย เป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน ผู้คนในสังคมเจอเจอ ทักทายขอความช่วยเหลือได้ง่าย ซึ่งบุคลิกภาพของท่านมันก็เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สนับสนุนการทำงานทางการเมืองของท่าน” และนายมณฑิร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “บุคลิกภาพท่านสมศักดิ์ คือเขาเป็นคน ประนีประนอม ให้เกียรติกับทุก ๆ คน เอาใจใส่แก่ผู้ร่วมงานทุก ๆ คน ก็เป็นปัจจัยสนับสนุนการทำงานท่านนะ” และคำสัมภาษณ์ ของนายสมเกียรติ อินคำ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ในเรื่องบุคลิกภาพท่านเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นบุคคลที่เห็นแล้วน่าไว้วางใจไม่ว่าเด็กหรือคนแก่ เห็นแล้วให้ความนับถือ” และคำสัมภาษณ์ของนายสมพิศ พูลสวัสดิ์ เกษตรจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “บุคลิกภาพของท่านเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะท่านมีบุคลิกภาพที่เป็นกันเอง กับบุคคลทั่วไป มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้าพบง่าย แท้ดีดี”

จากการเก็บข้อมูลการวิจัย ทั้งการค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมคือการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชนในจังหวัดอ่างทองของผู้วิจัย ที่นายสมศักดิ์ มาเป็นประธานนั้น ผู้วิจัยพบว่าบุคลิกภาพ ของนายสมศักดิ์ ไม่ว่าจะด้านร่างกายหรือการแสดงออกทางอารมณ์ โดยรวมแล้วถือว่าเป็นผู้ที่บุคลิกภาพ ดีเยี่ยม เป็นบุคลิกภาพที่น่าเป็นแบบอย่างของนักการเมืองที่ต้องพบปะประชาชน และเป็นตัวแทนประชาชนในการทำหน้าที่ทางสาธารณะ จากการสังเกตการณ์นายสมศักดิ์เป็นผู้มีความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่หงุดหงิด ฉุนเฉียว มีความกล้าหาญในการเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพสิทธิ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นได้จากการทำงานที่เป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎร รู้จักชมเชย พุดจาโน้มน้าวจูงใจคนให้ทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงาน สังคม หรือประเทศชาติได้ และมีจิตใจที่จะส่งเสริมความก้าวหน้าของข้าราชการ นักการเมืองท้องถิ่นที่อยู่ในทีมงาน และมีแนวคิดที่จะช่วยแก้ไขปัญหาชาวบ้านอยู่ตลอดเวลา เป็นผู้ที่รักษาอารมณ์ ทนต่อความ

กคคัน เหนือล้ำ ทนเสียดต่อว่าจากผู้ที่มีความคิดเห็นจากฝ่ายตรงกันข้าม และนายสมศักดิ์สามารถ ระวังความโกรธได้อย่างรวดเร็ว เห็นประชาชนทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ไม่ใช่เลือกช่วย เฉพาะคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งดังคำสัมภาษณ์ของนางสาธิต ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “บุคลิกท่านเป็นคนที่วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ท่านจะเน้นที่ ชุมชน เหมือนท่านต้องการที่จะพัฒนาตัวบุคคลมากกว่าอย่างอื่น จากที่มองท่านในเรื่องการ สนับสนุนต่าง ๆ ท่านจะเน้นที่ตัวบุคคลเป็นหลัก ซึ่งถ้าคนมีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพ มันก็ สามารถมาทำงานให้กับชุมชนได้ พวกเราไม่ว่าจะเป็นกลุ่ม อสม. กลุ่มสตรีให้การยอมรับท่าน ใน เรื่องบุคลิกของท่านเพราะท่านเป็นคนเสมอต้น เสมอปลาย ไม่ว่าเราจะอยู่ฝ่ายไหน อยู่เขตไหนท่าน ก็จะช่วยทุกกลุ่ม ท่านจะช่วยทั้งจังหวัดอ่างทอง ภาษาชาวบ้านเรียกว่าอุปถัมภ์ช่วยนะ ” และคำ สัมภาษณ์ของนายมณฑิร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ บุคลิกภาพท่านสมศักดิ์ คือเขาเป็นคนประนีประนอม ให้เกียรติกับทุก ๆ คน เอาใจใส่แก่ ผู้ร่วมงานทุก ๆ คนทั้งจังหวัด คนก็เลยเป็นปัจจัยสนับสนุนการทำงานทางการเมืองท่านนะ ”

3.1.2 ด้านความรู้ความสามารถ

นายสมศักดิ์ ปริตนานันท์กุล สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีรัฐศาสตร บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2536 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท รัฐศาสตร- มหบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2539 ประสบการณ์การทำงานนั้นนายสมศักดิ์เคย ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำโรงสีข้าว และทำค้าขาย โดยเปิดร้านขายข้าวสาร ในตลาดศาลเจ้าโรง ทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ในช่วงนั้นก็ได้อึดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองควบคู่ กันไป นายสมศักดิ์เริ่มเข้าสู่วงการเมืองใน พ.ศ. 2523 โดยเริ่มจากการเป็นนักเมืองท้องถิ่น และก้าว เข้ามาสู่การเป็นนักการเมืองระดับชาติ และดำเนินอาชีพทางการเมืองตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จึงกล่าวได้ ว่าอาชีพของนายสมศักดิ์ มีเพียงแค่ 2 อาชีพเท่านั้น และหลังจากมาเป็นนักการเมืองนายสมศักดิ์ ก็ ทำอาชีพนักการเมืองเพียงอย่างเดียว ส่วนกิจการค้าขายข้าวสาร ที่เปิดร้านในตลาดก็ให้ภรรยา ดำเนินการ โดยไม่เข้าไปก้าวก่ายแต่อย่างใด แต่จากการที่นายสมศักดิ์เกิดและเติบโตอยู่ในชนบท จังหวัดอ่างทอง ที่เป็นเมืองเล็ก ๆ แถบภาคกลาง เป็นเมืองการเกษตร และเป็นอยู่ข้าว อยู่น้ำ ของ ประเทศ ทำให้นายสมศักดิ์ ได้ซึมซับและรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร และมีความรู้เกี่ยวกับ เรื่องเกษตร และการทำนาของชาวนาเป็นอย่างดี นายสมศักดิ์ จึงได้นำความรู้เรื่องเกษตร และปัญหา ของเกษตรกร มารวมกับวิชาการที่ตนเองสำเร็จมาทางคณะรัฐศาสตร์ ที่ว่าด้วยการเมืองการปกครอง มาดำเนินงานทางการเมือง ซึ่งความรู้ความสามารถทั้ง 2 ด้านนี้ถือได้ว่าเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ให้กับนายสมศักดิ์ ตลอดจนประสบการณ์จากการเป็นนักการเมืองมายาวนานกว่า 30 ปี ทำให้นาย สมศักดิ์มีวุฒิภาวะทางการเมืองสูง ยิ่งกว่านี้ทำให้เขาสามารถมองเห็นปัญหาของชาติ ปัญหาของ

ประชาชน ตลอดจนรากเหง้าของปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น คือความไม่มีความรู้ และการศึกษาของประชาชน ทำให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ อยู่ตลอดเวลา โดยนายสมศักดิ์สามารถนำความรู้ และประสบการณ์ทางการเมืองมาเชื่อมโยงกัน ในการแก้ไขปัญหาของประชาชนโดยผ่านการใช้อำนาจทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจที่เกิดจากความเชื่อถือศรัทธา บารมี และอำนาจที่เกิดจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งก็ถือว่านายสมศักดิ์ ใช้ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ มาดำเนินการทางการเมือง ได้เป็นผลสำเร็จเป็นอย่างดี โดยมีรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

นายสุรเชษ นิมกุล นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านมีความรู้ ความสามารถสูงติดต่อกับหน่วยงานอื่นได้เป็นอย่างดี ในคราวที่ชาวบ้านเดือดร้อนอะไร ท่านก็สามารถติดต่อบริษัทต่าง ๆ ได้ และสามารถช่วยเหลือชาวบ้านได้ในยามชาวบ้านเดือดร้อนได้เป็นอย่างดี”

นายมนต์เชียร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ความรู้ความสามารถ เท่าที่เราทราบเวลาที่ประชาชนเดือดร้อนเรื่องอะไร ท่านก็จะขจัดปิดเป่าให้มันลุกลวงไปด้วยดี แต่เราไม่รู้วิธีการที่เขาทำงานที่จะได้ตรงนั้นมา ใช้ความสามารถตรงไหนอย่างไรบ้าง เพราะเราไม่ได้ไปทำตรงนั้น”

นายชัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “ความรู้ก็เป็นปัจจัยหลักนะ ผมคิดว่าความรู้ความสามารถของท่านนั้นเป็นที่ยอมรับกันในหมู่ประชาชน โดยทั่วไป ทั่วประเทศไม่ใช่เฉพาะจังหวัดอ่างทอง จากตำแหน่งที่ท่านเป็นรัฐมนตรีฯ เป็นรองประธานสภาฯ ท่านก็ทำหน้าที่ได้สมบูรณ์อย่างดี”

นายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ประสบการณ์เกาะอะนะ และความรู้ความสามารถอยู่แล้วก็เป็นผู้นำ ความรู้แกมทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการพูดการนำเสนอ อะไรต่าง ๆ เพราะผมดูการพูดในสภาฯ แกะจะมีลักษณะผู้นำ”

นายสำราญ จันทร์จจร นายองค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “เรื่องความรู้ความสามารถท่าน แทบไม่ต้องบรรยาย เพราะตัวท่านเองเป็นผู้ที่มีความรู้หลาย ๆ ด้าน แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือท่านเข้าถึงประชาชนท่านรู้ว่าประชาชนต้องการอะไร เพราะว่าตัวท่านเองไม่เคยทอดทิ้งประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเดือดร้อนอะไร ไปพบท่านเปรียบเสมือนความเดือดร้อนนั้นหายไป นี่แหละเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ท่านได้รับการสนับสนุนจากชาวบ้าน”

นางสาตี ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ถ้าความรู้ความสามารถของท่านนะมีมากเลย อย่างกลุ่มสตรีก็จะทำงานอีกแบบหนึ่ง เหมือนกับด้านที่เป็นบุคลากรที่เป็นตัวแทนสตรี และกลุ่ม อสม. ก็จะทำงานอีกแบบหนึ่งคือทำงาน

ด้านสุขภาพ ท่านก็จะมองด้านสุขภาพว่าจะสนับสนุนอะไรลงไป ให้เหมาะสม ยกตัวอย่างที่ท่านสนับสนุนผลักดันให้เครื่องวัดความดันอะไรเหล่านี้ คิดว่าท่านมีความรู้ทุกด้านนะ ทั้งด้านเกษตร ด้านการศึกษาของเด็ก และด้านอื่นๆ”

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างก็จะพบลักษณะพิเศษในด้านความรู้ความสามารถอย่างหนึ่งของนายสมศักดิ์ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนในด้านบุคลิกภาพของเขา คือการจำรายชื่อ หรือจำคนได้แม่นยำ และการค้นคว้าเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ดังคำสัมภาษณ์ของนางสุทิพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ท่านเป็นคนเข้าถึงประชาชน สม่่าเสมอ อ่อนน้อม ถ่อมตน ลักษณะพิเศษของท่านคือ ท่านสามารถจำชื่อบุคคลได้อย่างแม่นยำ ประชาชนที่ไปติดต่อท่าน ท่านจำชื่อได้หมด เป็นผลทางจิตวิทยา ทำให้ประชาชนรักและศรัทธาและท่านยังเป็นคนชอบเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา จะสังเกตได้จากท่านจะมีสมุดจดบันทึกเรื่องต่าง ๆ ไว้ ในช่วงที่ท่านออกงาน” และคำสัมภาษณ์ของนายรัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ผมฯสมศักดิ์ เป็นผู้ที่บุคลิกภาพ อ่อนน้อม มีความเรียบร้อย และเป็นกันเองกับประชาชน สิ่งที่สำคัญของท่านก็คือท่านเป็นผู้ใหญ่ที่มีน้ำใจ ห่วงใย และที่น่าประหลาดใจ คือท่านจำชื่อประชาชนที่เคยเข้าหาท่าน หรือที่เคยพบ ได้เกือบทุกคน ซึ่งก็ทำให้มีส่วนเป็นปัจจัยสนับสนุนตัวท่านในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ” และคำให้สัมภาษณ์ของ นายสมพิศ พูลสวัสดิ์ เกษตรจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ในหลายด้าน เพราะท่านเป็นผู้ที่มีการศึกษาเรื่องต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา เป็นคนที่ชอบอ่านหนังสือ ติดตามข่าวสารบ้านเมืองอยู่ตลอดเวลา ที่ท่านทำแบบนี้มันก็ทำให้ช่วยสนับสนุนความรู้ท่านอยู่ตลอด”

3.1.3 ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์

อุดมการณ์ที่สำคัญของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์ทกุล คือยึดมั่นในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เล่นการเมืองตามระบบ ซึ่งการยึดมั่นในอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างหนึ่ง ก็คือ นายสมศักดิ์ ร่วมเป็นสมาชิกพรรคชาติไทยเพียงพรรคเดียว มาเป็นเวลายาวนานจนสามารถทำให้พรรคและหัวหน้าพรรคเป็นตัวสนับสนุนฐานอำนาจของตนเองได้ และในเรื่องความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ ในช่วงก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในวงการเมือง และสาเหตุการตัดสินใจเข้ามาทำงานทางการเมืองนั้น จากการศึกษาประวัติ นายสมศักดิ์ ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงแนวคิด อุดมการณ์ทางการเมืองของนายสมศักดิ์ เกี่ยวข้องกับการประชาชนที่เป็นเกษตรกร คนด้อยโอกาส เนื่องจากพื้นฐานทางครอบครัวของนายสมศักดิ์ที่ทำการค้า จึงมีโอกาสไปฝึกงานที่โรงสีของญาติผู้ใหญ่ท่านหนึ่งทำให้ได้รับรู้ปัญหาที่แท้จริงของเกษตรกรอย่างลึกซึ้ง กิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมืองนอกสภา ไม่อาจช่วยประชาชนคนด้อยโอกาสได้สำเร็จ และเป็นจุดสำคัญที่ตัดสินใจก้าวเข้ามา

ทำงานทางการเมืองตามระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย เนื่องจากต้องการแก้ไขปัญหาเกษตรกรนั่นเอง

จากการสัมภาษณ์ในด้านความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ นายสมศักดิ์ กล่าวว่า “ต้องการอยากจะเห็นสังคมไม่มีความเหลื่อมล้ำ ต้องการอยากจะเห็นการพัฒนาระหว่างเมืองกับชนบทมันไม่แตกต่างกัน และต้องการอยากจะเห็นคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชนบท ซึ่งส่วนใหญ่จะค่อยโอกาส ให้ได้รับโอกาส ซึ่งการจะมีสิ่งเหล่านี้ได้ เราต้องสามารถที่จะกุมอำนาจรัฐ กำหนดแนวนโยบาย กำหนดแนวทาง เพื่อให้สิ่งที่เรามุ่งหวังเป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้ ฉะนั้นจึงตัดสินใจมาเล่นการเมือง เพราะการเมืองมันเป็นหนทางนำมาสู่อำนาจ เป็นหนทางก้าวไปสู่การกำหนดนโยบาย และนำแนวนโยบายไปสู่การปฏิบัติ” และจากการสัมภาษณ์ในประเด็นที่ตัดสินใจเข้ามาทำงานการเมือง นายสมศักดิ์ กล่าวว่า “ในช่วงนั้นมองเห็นช่องว่างของคนชนบท และคนในเมืองมันยังห่างไกลกันมากเลย ไม่ต้องอะไร แค่ในจังหวัดอ่างทองระหว่างคนที่อยู่ในตลาดกับคนที่อยู่ในชนบท ชีวิตความเป็นอยู่ก็ต่างกัน จึงทำให้คิดว่าทำไมมันเป็นอย่างนั้น การได้รับการดูแลจากรัฐ การเข้ารับบริการ การเข้าถึงบริการของฝ่ายรัฐ ในจังหวัด หรือนอกตัวอำเภอจะน้อยกว่า ก็เลยตัดสินใจจะมาเป็นสะพานที่ทำให้คนชนบทที่สามารถเข้าถึงอำนาจรัฐได้ ทำให้คนชนบทสามารถได้รับการบริการจากรัฐได้อย่างเท่าเทียมกัน”

จากคำสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือเห็นว่านายสมศักดิ์ มีอุดมการณ์ที่จะช่วยเหลือประชาชนที่เป็นชาวนา เป็นเกษตรกร โดยมีรายละเอียดคำสัมภาษณ์ ที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

นายสุรเชษ นิมกุล นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “เรื่องอุดมการณ์ท่านเป็นคนมีอุดมการณ์สูง มีความซื่อสัตย์ และที่สำคัญท่านเป็นคนรักษาคำพูด คำไหนคำนั้น สิ่งใดที่บอกว่าได้ ท่านก็บอกว่าได้ สิ่งใดที่ท่านไม่ได้ ท่านก็บอกไม่ได้ สิ่งใดที่ท่านก็จะไปค้นคว้าหาความรู้มา มาตอบให้ได้ ที่ท่านทำทั้งหมดเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาของชาวบ้าน ให้อยู่ดีกินดี”

นายสมเกียรติ อินคำ นายองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง “ความคิดและอุดมการณ์ ท่านมีอุดมการณ์ทางการเมือง ในการที่จะพัฒนาจังหวัดอ่างทอง แก้ไขปัญหาประชาชนช่วยเหลือเกษตรกรในการทำนา การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อช่วย ชาวนาหาน้ำเข้ามาทำนา”

นายสมพิศ พูลสวัสดิ์ เกษตรจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านมีความคิด มีอุดมการณ์อยากให้ประชาชน อยู่ดีมีสุข มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยการขอสนับสนุนงบประมาณทางการเกษตร เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร”

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนได้ตอบคำถามโดยมีความคิดเห็นว่า นายสมศักดิ์เป็นนักการเมืองที่เล่นการเมืองตามกรอบกติกาของระบอบประชาธิปไตย และสามารถใช้กลไกรัฐในการช่วยเหลือประชาชน ตามความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ของตน อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบโดยมีรายละเอียดจากคำสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

นายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ทราบนะครับว่าท่านมีความคิดในเรื่องการเมืองการปกครอง อย่างที่เรียนไว้ตอนแรก ว่าท่านเป็นคน 14 ตุลาฯ ด้วยอุดมการณ์ที่ท่านยึดมั่นคือประชาธิปไตย เรื่องอำนาจของประชาชน เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข และท่านทำงานทางการเมืองโดยยึดกรอบกติกาที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้”

นายรัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “ในเรื่องความคิดอุดมการณ์ทางการเมืองผมว่าท่านเป็นคนเล่นการเมืองในระบบ ไม่ใช่อิทธิพล ไม่ใช่อำนาจเพื่อเอาเปรียบกันทางการเมือง มีเพียงการติดต่อหน่วยงานต่าง ๆ ให้มาร่วมกันทำงานให้กับประชาชน ท่านเป็นคนมองผลประโยชน์ของชาติในภาพรวม เพราะสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ประชาชนชาวจังหวัดอ่างทองให้ความเชื่อมั่น ให้ความเคารพนับถือท่าน”

3.2 ปัจจัยที่เกิดจากองค์ประกอบภายนอก

3.2.1 การสนับสนุนจากครอบครัว

นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล เกิดที่ตลาดศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง เป็นบุตรนายอยู่เที่ยง และนางเฮียะ แซ่ฮึง ซึ่งครอบครัวของนายสมศักดิ์ ประกอบอาชีพค้าขาย โดยเปิดร้านค้าเล็ก ๆ มีฐานะปานกลาง แต่เนื่องจากบิดาและมารดา มีบุตรมากถึง 11 คน นายสมศักดิ์ ในฐานะบุตรชายคนสุดท้อง จึงต้องรับภาระช่วยบิดาและมารดา จากพื้นฐานครอบครัวที่ทำการค้า จึงมีโอกาสไปฝึกงานที่โรงสีของญาติผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง เมื่อแต่งงานมีครอบครัวได้ตัดสินใจทำการค้าโดยเปิดร้านขายข้าวสารเล็ก ๆ ในตลาดพร้อมกับติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองควบคู่กันไป ดังนั้นในเรื่องพื้นฐานครอบครัวของนายสมศักดิ์ ถ้าจะเปรียบเทียบกับนักการเมืองระดับรัฐมนตรีแล้วส่วนใหญ่ จะพบว่าพื้นฐานทางครอบครัวของนักการเมืองระดับรัฐมนตรีถ้าไม่เป็นกลุ่มชนชั้นสูงในสังคม ก็จะมีพื้นฐานในการเป็นกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ ที่มีอำนาจทางการเงินสูง แต่กรณีของนายสมศักดิ์ การที่มีอำนาจทางการเมือง และการมีโอกาสดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ๆ ทางการเมือง เช่น รัฐมนตรี รองประธานสภาผู้แทนราษฎร จะได้จากประสบการณ์ทางการเมือง และบุคลิกภาพโดยส่วนตัว ของนายสมศักดิ์เอง จากการศึกษาวิจัยและการเก็บข้อมูล จะแยกปัจจัยการสนับสนุนอำนาจทางการเมืองจากครอบครัวของนายสมศักดิ์ 3 ด้านได้แก่

1) ด้านการสนับสนุนจากสมาชิกครอบครัว เครือญาติ จากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า ครอบครัวของนายสมศักดิ์ ให้การสนับสนุน การดำเนินการทางการเมืองนายสมศักดิ์ เป็นอย่างมาก โดยสังเกตได้จากในกรณีที่นายสมศักดิ์ คิดภารกิจที่อื่น ภรรยาและลูกๆ จะเข้าไป ร่วมงานแทน และทำกิจกรรมทางการเมือง แทนนายสมศักดิ์ อยู่เสมอ และจากการสัมภาษณ์นาย สมศักดิ์ ในประเด็นการสนับสนุนการดำเนินการทางการเมือง จาก ครอบครัว เครือญาติ นาย สมศักดิ์ กล่าวว่า “การทำงานการเมืองมันต้องเสียสละ ตัวเราเองต้องเสียสละ ตัวเราเองต้องทำความ เข้าใจกับครอบครัวให้ได้ เพราะการทำงานทางการเมือง ถ้าครอบครัวไม่สนับสนุนมันเป็นเรื่องยาก เพราะมันต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทุ่มเท แก้ไขปัญหา และการอยู่ร่วมกับประชาชน เพราะฉะนั้น ครอบครัวต้องให้การสนับสนุน และครอบครัวต้องเข้าใจ ไม่ใช่ไปทำงานการเมืองและให้ ครอบครัวแตกแยก”

จากการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าครอบครัวเครือญาติ นายสมศักดิ์ให้การสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองของนายสมศักดิ์ โดยมีส่วนร่วมในการออกเยี่ยม พบประชาชน และไปร่วมงานประเพณีแทนนายสมศักดิ์อย่างสม่ำเสมอ และเป็นปัจจัยพื้นฐาน สนับสนุนในรูปแบบฐานคะแนนเสียง ในกลุ่มเครือญาติในช่วงที่มีการเลือกตั้ง โดยมีรายละเอียด จากการสัมภาษณ์ที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

ปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “จากการได้เคยติดต่อ สัมผัสกับท่าน ทางครอบครัวเครือญาติอะไรต่าง ๆ ก็ให้การสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นพี่เขย ภรรยา และลูกๆช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี”

นายสุรเชษ นิ่มกุล นายกองดีการบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ท่านได้รับการ สนับสนุนจากครอบครัวเป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็น ลูกเป็นภรรยา แม้แต่เครือญาติท่าน เวลาจะไป งานมงคล งานอวมงคล ครอบครัวก็ให้การสนับสนุนได้เป็นอย่างดี”

นายมณเฑียร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าว ว่า “คือถ้าถามในครอบครัวก็ต้องได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างมาก เพราะว่าเท่าที่ทราบ เวลา ทำงานแกลงจะอยู่ที่กรุงเทพฯ เป็นส่วนมาก แต่แฟนแกลงที่อ่างทอง เพราะฉะนั้นผมว่าถ้าครอบครัว ไม่สนับสนุน ผมว่าปัญหามันก็เกิด ทำให้ทำงานไม่ได้เต็มที่”

นายธวัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “ผมเห็นสมาชิกในครอบครัวของท่าน ไม่ว่าจะเป็นภรรยา หรือเครือญาติของท่านก็ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี แม้แต่ งานส่วนตัวของประชาชน ถ้าท่านคิดภาระก็จะให้คนอื่นไปแทน”

นายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ครอบครัวเขาดี ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี”

นายสำราญ จันทร์ขจร นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ผมว่าสำคัญมากที่สุด เพราะว่าตระกูล ปรีศนันท์สกุล ได้อยู่กับคนอ่างทองมา โดยตลอด ซึ่งตอนนี้ท่านมีมีบุตรชายที่เป็น ส.ส.อยู่ 2 คน ซึ่งก็ถือว่าครอบครัวให้การสนับสนุนใน การทำงานการเมือง”

นายสมเกียรติ อินคำ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง “จากที่สังเกตท่านได้ค้นดูชายลงเล่นการเมือง และภรรยาท่านก็ออกสังคมตลอด แสดงให้เห็นว่าท่านพร้อมที่จะรับใช้ประเทศชาติ สรุปลก็คือครอบครัวให้การสนับสนุนแน่นอน”

นางสาตี ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “เท่าที่ทราบเห็นว่าครอบครัวสนับสนุนมาก คุณนายเป็นคนโอบอ้อมอารี งานอะไรที่ท่านสมศักดิ์ ไม่ได้ออก คุณนายท่านก็จะออกแทน”

2) ด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ของนายสมศักดิ์ ที่ครอบครัวทางบ้าน เปิดกิจการค้าขายข้าวสาร และญาติ ๆ เปิดกิจการ โรงสีข้าว ที่อำเภอวิเศษชัยชาญ จึงถือว่าเป็นกิจการ ที่พอเลี้ยงตัวอยู่ได้ และมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง ถือว่าค่อนข้างดี แต่ถ้าเทียบกับนักการเมืองระดับรัฐมนตรีแล้ว นายสมศักดิ์ มีฐานะค่อนข้างน้อยกว่ารัฐมนตรีท่านอื่น ๆ จากการวิจัย พบว่าฐานะทางเศรษฐกิจของนายสมศักดิ์นั้น ช่วยงานทางการเมือง ได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น แต่ไม่ใช่ปัจจัยหลักที่เป็นตัวสนับสนุนอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ จากการสัมภาษณ์กลุ่ม ตัวอย่างในประเด็นนี้ มีความคิดเห็นออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกเห็นว่าฐานะทางเศรษฐกิจของ ครอบครัว ไม่ใช่ปัจจัยหลักที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมือง ส่วนกลุ่มที่สอง เห็นว่าฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัวมีส่วนเป็นปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองให้กับนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์สกุล โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

กลุ่มแรก เห็นว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองให้กับนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์สกุล โดยมีรายละเอียดจากคำ สัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

นายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ในส่วนตัวไม่ได้เป็นปัจจัยหลัก ดูแล้วท่านก็เป็นคนที่อยู่ได้ด้วยตัวเองอยู่แล้ว การเข้าไปทำงานทางการเมืองก็เป็นส่วนหนึ่งในการรับอาสาเข้าไปช่วยเหลือในส่วนรวม”

นางศุภสิพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวท่านก็ดี แต่ไม่จำเป็นที่จะใช้ความร่ำรวย เพราะท่านก็ไม่เคยที่จะเอาเงินทองมาแจกให้ใคร”

นางสาธิต ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ฐานะของท่านคงไม่เกี่ยวกับการสนับสนุนอะไร เพราะไม่เห็นท่านใช้เงินใช้ทองอะไร นำเป็นเพราะความสามารถท่านมากกว่า”

กลุ่มที่สอง เห็นว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีส่วนเป็นปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองให้กับนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล โดยมีรายละเอียดจากคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

นายสุรเชษ นิมกุล นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ฐานะท่านไม่ได้เดือดร้อนอะไร ฐานะทางเศรษฐกิจ ครอบครัวก็ดี และให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี”

นายมณฑิธร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ฐานะทางด้านเศรษฐกิจน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญ ถ้าเกิดว่าตัวเขาไม่พร้อม ฐานะทางบ้านด้านเศรษฐกิจยังไม่ดีเนี่ย เขาคงจะเข้ามาทำงานตรงนี้ได้ยาก”

นายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวท่านดีพอสมควร และการได้รับการสนับสนุนจากญาติ ๆ ก็จะมีส่วนช่วยให้งานด้านการเมืองเดินต่อไปได้”

3) การอบรมกล่อมเกลากองครอบครัว เนื่องจากนายสมศักดิ์ เป็นบุตรของคนจีนและอาชีพค้าขาย และเป็นบุตรคนสุดท้องจากจำนวนลูก 11 คนนายสมศักดิ์จึงต้องช่วยทางบ้านค้าขายตั้งแต่เด็ก ๆ ทำให้นายสมศักดิ์มีบุคลิกขยันขันแข็ง เหมือนดังเช่นคนจีนโดยทั่วไป และจากความเป็นผู้ที่มีความสนใจการเมืองตั้งแต่วัยเยาว์ จึงทำให้มีความใฝ่ฝัน และต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาให้ท้องถิ่นตนเอง และเป็นแรงบันดาลใจสำคัญให้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอยู่เสมอ ทำให้นายสมศักดิ์ได้ซึมซับเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาททางการเมือง และสถาบันทางการเมือง กระบวนการทางการเมืองทั้งในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้นายสมศักดิ์มีความรู้ทางการเมืองสูง โดยเฉพาะการเมืองระบอบประชาธิปไตย ทำให้นายสมศักดิ์ได้เรียนรู้ในเรื่องความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และเล่นการเมืองตามระบบกรอบกติกาที่ตั้งไว้ ตลอดจนการที่นายสมศักดิ์ ฝึกอบรมบุตรชายทั้งสามคนดำเนินการกิจกรรมทางการเมืองจนได้รับการเลือกตั้งเป็น

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทองถึงสองคน คือ นายภราดร ปริศนานันท์กุล และนายภคิน ปริศนานันท์กุล ส่วนบุตรชายอีกหนึ่งคนคือ นายวีร์ ปริศนานันท์กุล อดีตก็เคยดำรงตำแหน่งเป็น นายกสมาคมศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ พ.ศ. 2552 ก็ดำรงตำแหน่งเป็นเลขานุการ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ซึ่งถือได้ว่า

นายสมศักดิ์ ได้อบรมกล่อมเกลาลูก ๆ ให้เข้ามาทำงานทางการเมืองทั้งหมด และเป็นอนาคตนักการเมืองที่เจริญรอยตามผู้เป็นพ่อ และเป็นฐานสนับสนุนอำนาจทางการเมืองให้นายสมศักดิ์ ต่อไป

3.2.2 การสนับสนุนจากพรรคการเมือง

พรรคการเมืองที่สังกัดเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่สนับสนุนฐานอำนาจของนักการเมือง หากพรรคเป็นที่รู้จักของประชาชน มีผลงานอย่างเป็นรูปธรรม มีบทบาททางการเมืองอย่างต่อเนื่อง และยาวนานก็สามารถทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาและความเชื่อถือในพรรคการเมืองนั้น ดังนั้นนอกจากคุณลักษณะส่วนตัวของนักการเมืองผู้นั้นที่ประชาชนให้การยอมรับแล้ว พรรคการเมืองก็เป็นปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจของนักการเมืองผู้นั้นด้วย

สำหรับปัจจัยสนับสนุนด้านพรรคการเมืองจะเห็นได้ว่า พรรคที่นายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล เป็นสมาชิก คือพรรคชาติไทย ซึ่งเป็นพรรคที่สามารถดำรงความเป็นพรรคมาอย่างยาวนานต่อเนื่อง จนกระทั่ง พ.ศ. 2551 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำตัดสินให้ยุบพรรคชาติไทย พร้อมทั้งตัดสิทธิ์ทางการเมืองนายสมศักดิ์ ในฐานะรองหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรค เป็นเวลา 5 ปี แต่ช่วงก่อนหน้านั้นพรรคชาติไทยมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทุกครั้ง ยกเว้นการประท้วง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร โดยการคว่ำบาตรการเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน 2549 อาจกล่าวได้ว่า พรรคชาติไทยมีบทบาททางการเมืองทั้งในฐานะพรรคฝ่ายค้านและพรรคฝ่ายรัฐบาล มาโดยตลอด ทั้งนี้ นายสมศักดิ์ก็ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคชาติไทย และยังได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ตามโควตาของพรรคชาติไทยอยู่เสมอ พรรคชาติไทยจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จักนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล

จากการที่พรรคชาติไทยได้ทำงานในฐานะฝ่ายบริหารหลายครั้ง ส่วนมากเป็นการเข้าร่วมในรูปของรัฐบาลผสม และทุกครั้งพรรคชาติไทยทำหน้าที่ฝ่ายบริหารได้นาน โอบายพรรคมาใช้บริหารประเทศซึ่งสามารถทำได้ผล โดยเฉพาะการบริหารงานตามนโยบายด้านการพัฒนาชนบท ด้านสาธารณสุข โภชนาพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ และด้านการแก้ปัญหาเกษตรกร และแก้ปัญหาปากท้องให้กับราษฎร การจัดสรรที่ทำกิน การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การจัดหาทุนเพื่อการเกษตร การส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าเกษตร ตลอดจนความจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่านโยบายพรรคชาติไทยนั้นเป็นนโยบายที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

จังหวัดอ่างทอง ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนบท และเป็นเกษตรกร ทำให้นโยบายพรรคเป็นที่ชื่นชอบและเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่สนับสนุนอำนาจทางการเมืองให้กับนายสมศักดิ์ โดยจากการสัมภาษณ์นายสมศักดิ์ ในประเด็นการสนับสนุนการดำเนินการทางการเมือง จากพรรคการเมือง นายสมศักดิ์ กล่าวว่า “พรรคการเมืองต้องสนับสนุนในเรื่องข้อมูล การช่วยประสานงานกับพวกเรา บางครั้งถ้ายังเป็นนักการเมืองใหม่ ๆ บารมียังไม่ มี มันก็ต้องอาศัยพรรคให้พรรคช่วย ให้ผู้หลักผู้ใหญ่ของพรรค กรรมการบริหารพรรคช่วย ช่วยติดต่อประสานงาน ทำโน่น ทำนี่” นอกจากนี้ยังมีประเด็นย่อยที่เป็นปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจของนายสมศักดิ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1) การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปัจจัยที่สนับสนุนส่วนหนึ่งก็คือพรรคการเมืองที่นักการเมืองสังกัดอยู่ เพราะต้องอาศัยฐานเสียงของพรรคการเมือง ค่าใช้จ่ายที่พรรคสนับสนุน อาศัยนโยบายพรรคมาปราศรัย สิ่งที่สำคัญที่สุดคือรัฐธรรมนูญในระยะหลัง ๆ ได้กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง และโอกาสของคนที่สังกัดพรรคการเมืองจะได้รับการเลือกตั้งย่อมสูงกว่าผู้สมัครอิสระ เพราะพรรคการเมืองย่อมมีฐานคะแนนที่จัดตั้ง และมีเครือข่ายโยงใยกับกลุ่มประชาชนเกือบทุกกลุ่ม เมื่อชนะการเลือกตั้งแล้วสมาชิกก็ย่อมมีโอกาสใช้อำนาจหน้าที่ของตนเองสร้างความนิยมจากประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้นได้ง่าย การใช้อำนาจหน้าที่ทำงานให้กับเขตเลือกตั้งภายใต้ นโยบายพรรค ย่อมเป็นเครื่องแสดงถึงการให้ประโยชน์แก่ประชาชนในเขตนั้นโดยปริยาย เพราะฉะนั้นประชาชนมักจะเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนเดิม และการที่นายสมศักดิ์เป็นสมาชิกพรรคชาติไทยมาโดยตลอด และได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรติดต่อกันอย่างยาวนานทำให้สามารถแสดงบทบาทในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งในสภาและนอกสภาได้เป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนฐานอำนาจของนายสมศักดิ์ ได้เป็นอย่างดี

2) การได้รับสนับสนุนจากผู้นำทางการเมือง

จากกรอบการวิจัยนี้ผู้นำทางการเมืองหมายถึงนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย อดีตนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินการของพรรคเป็นอย่างมาก เนื่องจากอำนาจในการตัดสินใจต่าง ๆ ของพรรคชาติไทยมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจการบริหารในพรรคไว้ที่กรรมการบริหารพรรค โดยเฉพาะหัวหน้าพรรคมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจในพรรคแทบทุกเรื่อง ตั้งแต่การวางนโยบาย คัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง การหาเงินทุน การจัดสรรผลประโยชน์ภายในพรรค การตัดสินใจเข้าร่วมรัฐบาล ตลอดจนจนถึงการคัดเลือกสมาชิกเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ในกรณีนายสมศักดิ์ นั้น นายบรรหารให้ความไว้วางใจเป็นอย่างมากใน

เรื่องความขยัน ซื่อสัตย์ ความสุภาพอ่อนโยน มีความรู้ความสามารถ และเชื่อฟังผู้ใหญ่ จากการวิเคราะห์ข้อมูลนายบรรหารให้ความไว้วางใจให้นายสมศักดิ์ เป็นตัวแทนในการดำเนินการทางการเมืองอยู่เสมอ จนสื่อมวลชนให้ฉายาว่าเป็นร่างทรงบรรหาร เป็นเด็กดีที่อยู่ในโอวาท จะสังเกตได้จากการเจรจาต่าง ๆ ในเรื่องสำคัญ ๆ มักจะมีนายสมศักดิ์เข้าร่วมด้วยเสมอ และเมื่อพรรคชาติไทยได้เข้าร่วมรัฐบาล นายสมศักดิ์จะมีตำแหน่งทางการเมืองทุกครั้ง ถือได้ว่านายบรรหารซึ่งเป็นผู้นำทางการเมือง เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสนับสนุนฐานอำนาจของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

3) การดำรงตำแหน่งทางการเมือง

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของนักการเมือง คือ การเข้าไปคุมอำนาจรัฐ เริ่มต้นจากการได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้ว จุดมุ่งหมายขั้นต่อไปก็คือ การได้ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจทางการเมืองฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะตำแหน่งรัฐมนตรีซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของนายบรรหาร ศิลปอาชา (กนก วงษ์ตระหง่าน อ้างถึงใน ยุทธพงษ์ วงศ์เมืองสรรค์ 2548: 122) ที่กล่าวว่า “ก็อยากเป็นรัฐมนตรีกันทั้งนั้น การเป็นรัฐมนตรีมันสามารถบังคับบัญชางานต่าง ๆ ได้ ก็มีอิทธิพลอะไรต่าง ๆ ที่ใคร ๆ ก็อยากเป็นทั้งนั้น”

จากคำกล่าวของนายบรรหาร จะเห็นได้ว่าเป้าหมายที่สำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคือการได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี ซึ่งมีอำนาจดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ แต่เมื่อความต้องการเป็นรัฐมนตรีมีมากกว่าตำแหน่งรัฐมนตรีที่มีอยู่ พรรคการเมืองจึงต้องมีหน้าที่จัดสรรตำแหน่งทางการเมืองโดยใช้หลักเกณฑ์ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่มาเป็นรัฐมนตรีที่แตกต่างกันไป สำหรับพรรคชาติไทยนั้น ได้วางหลักเกณฑ์สำคัญในการเลือกผู้ที่จะมาเป็นรัฐมนตรีของพรรค คือ ต้องมีผลงาน คุณสมบัติส่วนตัว อาวุโสทางการเมือง วิสัยทัศน์ คุณวุฒิ ประสบการณ์ความเหมาะสมกับตำแหน่ง ซึ่งจะเห็นว่านายสมศักดิ์ มีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์ทุกประการ แต่ประการสำคัญอย่างยิ่งก็คือ นายสมศักดิ์ ได้รับความไว้วางใจจากนายบรรหารเป็นอย่างมาก

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในประเด็นนี้ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเป็นไปในภาพรวม และคำตอบเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ เห็นว่าการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำทางการเมืองการดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของ นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล โดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

นายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “สำคัญมากทีเดียว สำคัญมาก เราก็จะทราบว่าท่านอยู่พรรคชาติไทยมาตั้งแต่ต้น บทบาททางการเมืองของท่านก็จะได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้าพรรคการเมือง คือท่านบรรหาร และก็ทางพรรคให้ความ

ไว้วางใจเป็นอย่างดี บทบาทของท่านจึงเด่นมากในบทบาทของการเป็นนักการเมือง แล้วก็พรรคการเมืองก็เป็นฐานทางการเมืองให้ท่านเป็นอย่างดี”

นายสุรเชษ นิ่มกุล นายกองดีการบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “พรรคการเมืองให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี คือทุกครั้งที่มีพรรคชาติไทยได้ร่วมรัฐบาลท่านสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล จะได้รับตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งโฆษกรัฐบาล ตำแหน่งรองประธานสภาฯ ตำแหน่งรัฐมนตรี พรรคก็ให้การสนับสนุนมาโดยตลอด และท่านบรรหาร ก็มีส่วยให้การสนับสนุน ให้ได้รับตำแหน่ง ”

นางสาตี ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ตรงนี้ก็คิดว่ามีส่วนเพราะการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็น ส.ส.เขาก็จะมีงบประมาณมาให้ ส.ส. และพอได้งบประมาณก็เอาไปจัดสรรให้ชุมชน ยกตัวอย่างที่บางเสด็จก็ได้ เขื่อน และก็มิดนอีกหลายจุด นี่ก็เป็นส่วนปัจจัยสนับสนุน ยิ่งท่านมีตำแหน่งสูงขึ้นไป ท่านก็ดึงงบประมาณได้มาก ส่วนการสนับสนุนของท่านบรรหาร ที่เคยเป็นนายกรัฐมนตรี ที่มีฐานอำนาจ มาสนับสนุนท่านสมศักดิ์เวลาทำงาน หรือมาออกงานที่อ่างทอง ก็ทำให้ท่านสมศักดิ์ ทำงานหรือของงบประมาณง่ายขึ้น ตรงนี้ก็น่าจะเป็นปัจจัยนะ”

นายมณเฑียร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “การสนับสนุนจากพรรคการเมือง และจากท่านบรรหาร น่าจะเป็นปัจจัยหลักนะ เพราะการที่ท่านสมศักดิ์ ทำงานอยู่พรรคมานาน และได้รับความไว้วางใจจากหัวหน้าพรรค เพราะฉะนั้นงานใด ๆ ที่สำคัญ แก่ก็จะได้รับมอบหมายให้ท่านสมศักดิ์ ดำเนินการเกือบทุกเรื่อง เป็นเหตุให้มีอำนาจหรือ คอนเนกชั่น ที่จะติดต่อใครได้มาก”

นายธวัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “เนื่องจากเป็นนักการเมืองมานาน เป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับกันในสภาฯ และผมเชื่อว่านักการเมืองส่วนใหญ่ทั้งประเทศไทยก็ยอมรับความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพอันอ่อนน้อมของท่าน จะมีส่วนทำให้พรรคการเมืองให้การสนับสนุน เราเห็นว่าตำแหน่งทางการเมืองของท่านนั้นเป็นตำแหน่งที่พัฒนาโดยตลอด การได้รับความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ก็คงเป็นปัจจัยสำคัญที่เสริมอำนาจทางการเมืองของท่าน และ การได้รับการสนับสนุนอาจจะเป็นเพราะท่านสมศักดิ์เป็นคนตั้งใจทำงาน เป็นคนที่มีคุณภาพ เพราะผู้ใหญ่ที่จะสนับสนุน ใครก็ต้องดูความรู้ความสามารถ ความตั้งใจทำงาน”

3.2.3 การสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่น

ในด้านการได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่นนั้น นายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล เป็นนักการเมืองมาเป็นระยะเวลายาวนาน และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทองมาหลายสมัย ย่อมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด กับผู้นำท้องถิ่น และประชาชนค่อนข้างมาก โดยนายสมศักดิ์ จะให้การสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่น หรือผู้ที่บทบาททางการเมืองของท้องถิ่น ให้เข้าสู่ระบบการเมืองท้องถิ่น โดยให้การสนับสนุน ด้านวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ด้านฐานคะแนนเสียง หรือด้านการเงิน รวมถึงการใช้ฐานอำนาจทางการเมือง สนับสนุนผ่านทางประชาชนและผ่านทางข้าราชการ เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนสนับสนุนนั้น ได้เข้าสู่ตำแหน่งที่ต้องการ โดยมีรูปแบบการสนับสนุนเป็น 2 แบบ คือกรณีแรก คือส่งคนของตนเองลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นการเลื่อนฐานะของกลุ่มการเมืองในท้องถิ่นให้ขยายขึ้น และกรณีที่สอง คือสนับสนุนผู้สมัครคนอื่น ๆ ด้วย เพื่อเป็นฐานอำนาจให้กับนายสมศักดิ์ในการทำงานทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

ผลที่ได้จากการสนับสนุนดังกล่าว ก็คือ การที่บุคคลที่นายสมศักดิ์สนับสนุน ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในท้องถิ่น ก็จะสามารถใช้ตำแหน่งหน้าที่การงานนั้น ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายค้าน ตลอดจนตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้าน เอื้อประโยชน์ ทั้งทางด้านการเมือง และด้านอื่น ๆ ต่อนายสมศักดิ์ เช่น ช่วยสนับสนุนในการเข้าถึงประชาชน เป็นตัวแทนการเชื่อมต่อระหว่างนายสมศักดิ์กับประชาชนในท้องถิ่นนั้น เป็นกลไกสำคัญในการควบคุมการปกครองท้องถิ่น เป็นฐานคะแนนเสียงที่สำคัญในการเลือกตั้งทั่วไป สามารถแสวงหาประโยชน์จากท้องถิ่นนั้นได้ เป็นต้น ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล ในประเด็นการได้รับการสนับสนุนการดำเนินการทางการเมืองจากนักการเมืองท้องถิ่น ที่กล่าวว่า “แรงสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่น ก็ต่างร่วมมือกันกับเรา ถ้าการเมืองท้องถิ่นไม่ร่วมมือ ก็จะทำงานยาก เพราะบางครั้งเราไปไม่ถึง เพราะพื้นที่มันกว้างใหญ่ มันก็ต้องอาศัยนักการเมืองท้องถิ่นสะท้อนปัญหา ให้เราได้รับรู้ว่าปัญหามันเกิดขึ้นได้อย่างไร ความต้องการประชาชนเป็นยังไง เราก็จะทำหน้าที่รับไม่ต่อจากท้องถิ่น เข้าสู่ระดับชาติ เข้าสู่ส่วนกลาง”

ในการสนับสนุนการดำเนินการทางการเมืองของนายสมศักดิ์นั้น พบว่านักการเมืองท้องถิ่นทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มนายก อบจ. สมาชิก อบจ. กลุ่มนายกเทศมนตรี สมาชิกเทศบาล กลุ่มนายก อบต. สมาชิก อบต. และกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนนายสมศักดิ์อย่างเต็มที่ เพราะว่านายสมศักดิ์ช่วยเหลือพวกเขาให้ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาก็ต้องให้การสนับสนุนและเป็นทีมงานของนายสมศักดิ์ ดังคำสัมภาษณ์ของ นายสุรเชษ นิมกุล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “กลุ่มนายก อบจ. กลุ่มสมาชิกสภา อบจ. ท่านสมศักดิ์ ให้การสนับสนุนนายก ให้การสนับสนุนสมาชิกมา เพราะฉะนั้นในขณะนี้พวกเรานายก อบจ. หรือ

สมาชิก อบจ. ก็ให้การสนับสนุนกับทุกคนที่ท่านสมศักดิ์ให้การสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็ น ส.ส. ไม่ว่าจะเป็ น ส.ว. หรือ ผู้นำท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็ นนายก อบต. นายกเทศบาล หรือแม้การเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เราก็ให้การสนับสนุนทุกคนที่ท่านสมศักดิ์ให้การสนับสนุนมันก็จะเป็ นทีมเดียวกัน” และนักการเมืองท้องถิ่นส่วนหนึ่งให้การสนับสนุนนายสมศักดิ์ เพราะเกิดจากการที่นายสมศักดิ์ ผลักดันงบประมาณเข้าไปพัฒนาพื้นที่ในท้องถิ่นของตนเองให้มีความเจริญ จึงสนับสนุนนายสมศักดิ์ ในด้านการทำกิจกรรมทางการเมืองและการเลือกตั้ง ดังเช่นคำสัมภาษณ์ของนายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ส่วนตัวผมว่า ท้องถิ่น ไม่ว่าจะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะรู้สึกรักท่านสมศักดิ์ เพราะเป็ นคนกันเอง และก็ประสาน โครงการ ประสานงบประมาณให้มาลงพื้นที่ได้เยอะ ทำให้ท้องถิ่นเจริญ เราเป็ นนักการเมืองท้องถิ่น เราก็ต้องสนับสนุนคนแบบนี้ซิ คนที่ทำให้ท้องถิ่นเจริญ” และสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนาง สุธิพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “คิดว่ากลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นให้ การสนับสนุนมาก เพราะว่่านักการเมืองท้องถิ่นก็มาจากชาวบ้านธรรมดา ซึ่งก็รักท่านสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล อยู่ตลอดเวลาอยู่แล้ว และท่านก็ได้ผลักดันงบประมาณลงสู่ท้องถิ่นพวกเขาที่นี้พอ พวกนี้เข้ามาเป็ นนักการเมืองท้องถิ่นเขาก็เข้ามาสนับสนุนท่าน”

แต่ก็มีความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างบางรายที่เห็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพของนาย สมศักดิ์ ที่เป็ นคนสุภาพ อ่อนโยน เข้าถึงประชาชน รับฟังปัญหาประชาชนทุกคนที่เข้าพบ ทำให้ ประชาชนบางส่วนที่กลายมาเป็ นนักการเมืองท้องถิ่น โดยไม่ได้รับการช่วยเหลือจากนายสมศักดิ์แต่ อย่ างใด ก็ยังหันมาสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองของนายสมศักดิ์ และช่วยเสริมอำนาจทาง การเมืองให้กับนายสมศักดิ์เป็ นอย่างมาก ดังคำสัมภาษณ์ของนายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่า ราชการจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “อันนี้เป็ นข้อได้เปรียบของท่าน ที่ผมเรียนตอนต้นว่างานที่ท่านทำ การลงลึกถึงประชาชน การเข้าถึงชาวบ้าน กำนันผู้ใหญ่บ้าน ท้องถิ่นทุกระดับไม่ว่าจะเป็ น อบจ. เทศบาล อบต. ต่าง ๆ เหล่านี้ เพราะว่่าท่านสามารถที่จะไปผูกมิตรทำให้ กลุ่มคนเหล่านี้มา สนับสนุนท่าน ทำให้ท่านมีฐานเสียงที่ค่อนข้างจะมั่นคง เข้มแข็ง” และสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ ของนายมณฑิธร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “กลุ่ม การเมืองท้องถิ่นเสริมฐานอำนาจแถมมากเลย คือตัว ส.ส. จะมีโอกาสสัมผัสชาวบ้านน้อย จะไม่ เหมือนพวกกำนันผู้ใหญ่บ้าน อบต. สจ. หรือแม้กระทั่ง นายก อบจ. จะมีเวลาอยู่กับชาวบ้านเยอะ และช่วยเชื่อมโยงให้แกได้รับรู้ปัญหาได้เยอะ”

ลักษณะการสนับสนุน มีทั้งการเป็ นหัวคะแนน การใช้อิทธิพลของตนที่มีอยู่ ในท้องถิ่นในการช่วยเหลือนายสมศักดิ์ ช่วงเลือกตั้ง การประชาสัมพันธ์กระจายข่าวสารและผลงาน ของนายสมศักดิ์ ให้ประชาชนรับทราบ การรวมตัวเป็ นทีมงานเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนในเรื่อง

ต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการตั้งชมรมคนรักสมศักดิ์ จึงพอสรุปได้ว่าจากการที่นักการเมืองท้องถิ่น ในทุกกลุ่มการเมืองภายในจังหวัดอ่างทอง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มนายก อบจ. สมาชิก อบจ. กลุ่มนายกเทศมนตรี สมาชิกเทศบาล กลุ่มนายก อบต. สมาชิก อบต. และกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้านให้การสนับสนุนนายสมศักดิ์ ดำเนินการทางการเมือง ปรากฏได้จากคะแนนเสียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เป็นทีมงานของนายสมศักดิ์ จะชนะการเลือกตั้งอยู่เสมอ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่นนั้น เป็นปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่ง

3.2.4 การสนับสนุนจากข้าราชการในพื้นที่

การจะแก้ไขปัญหาของประชาชนให้ได้ผล นักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำเป็นต้องพึ่งพาข้าราชการในฐานะผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ของประชาชน โดยตรง ถึงแม้ว่าข้าราชการจะมีหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชนอยู่แล้วก็ตาม แต่ในความเป็นจริงพบว่าประชาชนที่ต้องการความช่วยเหลือจากราชการนั้น มีมากเกินกำลังของข้าราชการ ที่จะช่วยเหลือได้ภายใต้ข้อจำกัดทั้งงบประมาณและกำลังคน ดังนั้นข้าราชการจึงต้องเลือกจัดอันดับความสำคัญก่อน หลังในการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน

ด้วยเหตุนี้การร้องขอความช่วยเหลือของนักการเมืองต่อข้าราชการประจำหากจะประสบผลสำเร็จ นักการเมืองต้องมีคุณสมบัติส่วนตัวซึ่งจะช่วยให้การขอความช่วยเหลือจากข้าราชการประจำได้รับการสนองตอบดียิ่งขึ้น สำหรับคุณสมบัติส่วนตัวของนักการเมือง ได้แก่ ต้องรู้จักข้าราชการในส่วนราชการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนมาแล้วหลายสมัย เป็นผู้ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร เช่น รัฐมนตรี ผู้ช่วยรัฐมนตรี เป็นต้น ด้วยปัจจัยดังกล่าวย่อมส่งผลให้ข้าราชการต้องเกรงใจนักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอาวุโสทางการเมือง ซึ่งจะเห็นว่าความสามารถที่จะทำให้นักการเมืองได้รับความร่วมมือจากข้าราชการ ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติส่วนตัวของนักการเมืองผู้นั้น ว่ามีบารมีที่ทำให้ข้าราชการเกิดความเกรงใจมากน้อยเพียงใด สำหรับนายสมศักดิ์ ปรินานันท์กุล เป็นผู้มีบารมีต่อข้าราชการในจังหวัดอ่างทองเป็นอย่างมาก นอกจากได้รับการช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นงานของหน่วยงานราชการแล้วยังเห็นว่า ในเรื่องภารกิจส่วนตัว หรือการร้องขอในเรื่องการพัฒนาต่าง ๆ ในจังหวัดอ่างทองนั้น มักได้รับการสนับสนุนจากข้าราชการมาโดยตลอด ซึ่งกลุ่มข้าราชการที่สนับสนุนการดำเนินการทางการเมืองของนายสมศักดิ์สามารถ แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) ข้าราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ กลุ่มข้าราชการฝ่ายปกครอง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ เป็นต้น กลุ่มข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ เช่น ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียนต่าง ๆ ที่อยู่ใน

จังหวัดอ่างทอง กลุ่มข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข เช่น สาธารณสุขจังหวัดอ่างทอง สาธารณสุขอำเภอ ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลต่าง ๆ ในจังหวัดอ่างทอง กลุ่มข้าราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น ผู้อำนวยการชลประทานจังหวัด เกษตรจังหวัด ประมงจังหวัด เป็นต้น กลุ่มข้าราชการกระทรวงคมนาคม เช่น ผู้อำนวยการสำนักบำรุงทาง ผู้อำนวยการสำนักงานกรมทางหลวงชนบท เป็นต้น รวมถึงข้าราชการตำรวจ ทหาร และข้าราชการอื่น ๆ ที่อยู่ในจังหวัดอ่างทอง โดยการสนับสนุนของข้าราชการส่วนภูมิภาค จะเป็นลักษณะของการใช้บุคลากร การใช้ข้อมูล ความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพ มาดำเนินการสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง แนวทางการพัฒนา การแก้ไขปัญหาประชาชน ตามสาขาอาชีพของแต่ละกลุ่ม เช่น การสำรวจออกแบบถนน หนทาง สะพาน ก็จะได้รับ การสนับสนุนจากกรมทางหลวง การแก้ไขปัญหาแหล่งน้ำทำการเกษตร ก็จะได้รับ การสนองตอบจากข้าราชการชลประทานเป็นอย่างดี ตลอดจนการดำเนินการพัฒนาจังหวัดอ่างทองในของทุกหน่วยงานราชการ นายสมศักดิ์ได้ประสานงานผ่านไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ก็ได้รับความร่วมมือร่วมใจเป็นอย่างดี โดยสาเหตุของการร่วมมือของข้าราชการ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าเกิดจากสาเหตุ สามประการ ดังนี้

ประการแรก เกิดจากข้าราชการให้ความเคารพนับถือนายสมศักดิ์ เป็นการส่วนตัว อาจเป็นเพราะบุคลิกลักษณะ และการทำงานของนายสมศักดิ์ที่ไม่เคยเข้าไปแทรกแซงหรือสั่งการข้าราชการ โดยใช้อำนาจบีบบังคับขึ้นใจ เพียงแต่จะใช้วิธีการประสานงาน ด้วยเหตุผล และข้าราชการเหล่านั้นจึงรู้สึกได้รับเกียรติจากนายสมศักดิ์ และให้การสนับสนุนนายสมศักดิ์ ด้วยใจจริง ดังคำสัมภาษณ์ของนายสมศักดิ์ ที่กล่าวว่า “ผมไม่เคยสร้างตัวให้เป็นปัญหากับระบบราชการ ส่วนใหญ่ผมก็จะทำงานร่วมกันกับทางฝ่ายราชการตลอด เพราะฉะนั้นความร่วมมือจากข้าราชการท้องถิ่น หรือราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ก็จะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ก็จะร่วมมือกันตลอด เพราะเราส่งเสริม เราสนับสนุน ไม่เคยขวาง” และสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์นายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ข้าราชการให้การสนับสนุนมากที่สุด มากถึงมากที่สุดอย่างที่ผมเรียนว่าความสัมพันธ์ที่เป็นหลักเบื้องต้น ท่านลงลึกท่านเข้าถึงทุกฝ่าย อย่างที่ผมบอกว่าการวางตัว ท่านไม่เคยวางตัวเหนือกว่า ฉะนั้นข้าราชการ ไม่ว่าจะเป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ท่านให้เกียรติทุกคน และก็ไม่เคยไปรังคักรังแก ไม่ว่าใครเข้าไปอยู่ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ท่านก็ถือว่าเป็นผู้ร่วมงานที่จะสร้างประโยชน์ สร้างความสุข ความเจริญให้กับพี่น้องประชาชน”

ประการที่สอง เกิดจากวัฒนธรรมอุปถัมภ์ ต่างฝ่ายต่างต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน เช่น ข้าราชการต้องการงบประมาณเข้ามาพัฒนาภายใต้การดำเนินงานของหน่วยงานตนเอง แต่ไม่สามารถวิ่งเต้น หรือขอขบสนับสนุนจากส่วนกลางได้ตาม

จำนวนที่ต้องการ หรือตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ก็จะต้องใช้อำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ที่มีบารมีทางการเมืองระดับชาติเป็นผู้ติดต่อส่วนกลางให้ ส่วนฝ่ายนายสมศักดิ์ ก็ต้องการที่จะพัฒนาจังหวัดอ่างทอง แต่ขาดวัสดุอุปกรณ์ บุคลากรผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพนั้น ก็ต้องการให้ข้าราชการในสายอาชีพนั้น ให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางที่คนต้องการการสนับสนุนจึงเป็นลักษณะของการช่วยเหลือต่างตอบแทน ดังคำสัมภาษณ์ของนาย ธวัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง กล่าวว่า “ก็ได้รับการสนับสนุนจากข้าราชการ เป็นอย่างดี เพราะว่างานที่ ผมฯท่านเอามาทำในจังหวัดอ่างทอง เป็นงานที่เกิดประโยชน์ทั้งส่วนราชการและประชาชน ฉะนั้นเวลามีงานต่าง ๆ เราจะเห็นว่าข้าราชการมาร่วม เป็นอย่างดีทั้งข้าราชการส่วนภูมิภาค ข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะที่โรงเรียนสตรีอ่างทองก็เข้าร่วมกิจกรรมอยู่เสมอ”

ประการที่สาม เป็นผลมาจากข้าราชการที่ได้รับการสนับสนุนให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เช่น การได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้น ก็ย่อมต้องการให้การสนับสนุนช่วยเหลือ การดำเนินการทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนรวม หรือเรื่องส่วนตัว และไม่ว่าการให้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าความช่วยเหลือสนับสนุนบางเรื่องนั้นจะผิดกฎระเบียบของทางราชการก็ตาม

2) ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กลุ่มข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด กลุ่มพนักงานเทศบาล กลุ่มพนักงานส่วนตำบล ข้าราชการและพนักงานเหล่านี้ เป็นผู้อยู่ได้บังคับบัญชาของนักการเมืองท้องถิ่น เช่น นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง นายเทศมนตรี นายองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอ่างทอง ที่มีสายสัมพันธ์แนบแน่นอยู่กับนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ซึ่งหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นก็ต้องทำตามนโยบายของผู้บริหารส่วนท้องถิ่นอยู่แล้ว โดยเฉพาะหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนายสมศักดิ์ ข้าราชการก็ย่อมให้การสนับสนุนแนวทางการดำเนินการทางการเมืองอย่างเต็มที่ เช่น กรณีการพัฒนาความรู้ให้กับประชาชน ซึ่งเป็นแนวทางทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ก็ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง โดยจัดโครงการฝึกอบรมสัมมนาประชาชนในจังหวัดอ่างทองให้ได้รับรู้เกี่ยวกับเรื่องการทำนา และการเกษตรที่ถูกต้อง องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทองก็จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนแนวคิดของนายสมศักดิ์ เป็นอย่างดี โดยจัดสรรงบประมาณกว่าสิบล้านบาท มาสนับสนุนในการดำเนินการดังกล่าว อีกทั้งนายสมศักดิ์ มีแนวคิดที่จะปรับปรุงบูรณะตลาดศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง เป็นตลาดเก่าย้อนยุค เรียกว่าตลาดโบราณ ก็ได้รับการสนับสนุนจากข้าราชการทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป็นอย่างดี และตลาดดังกล่าวสามารถเปิดทำการค้าขายมาจนถึงปัจจุบัน ดังคำสัมภาษณ์

ของนางศุภิพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “ข้าราชการให้ความร่วมมือกับท่าน เป็นอย่างมากดังเช่นที่มองเห็นที่ตลาดศาลเจ้าโรงทอง ซึ่งในขณะที่ท่านไม่ได้ดำรงตำแหน่งใด ๆ เลย แต่ท่านมีแนวคิดจะทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และได้ประสานงานกับผู้ว่าราชการจังหวัด และข้าราชการในพื้นที่ ซึ่งก็ได้รับการตอบรับด้วยดี และข้าราชการก็ให้การสนับสนุนท่าน เพราะมันเป็นประโยชน์ที่เกิดกับจังหวัดอ่างทอง ไม่ใช่คนใดคนหนึ่ง”

3.2.5 การสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่

การที่นายสมศักดิ์ชนะการเลือกตั้งหลายสมัยติดต่อกัน เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงการยอมรับของประชาชนที่มีต่อนายสมศักดิ์ การตอบแทนของประชาชนนอกเหนือจากนั้น ก็คือ การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของนายสมศักดิ์ เช่น การช่วยเหลือกิจกรรมทางการเมืองของนายสมศักดิ์ การให้ความร่วมมือกรณีได้รับการร้องขอ การอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ แก่นายสมศักดิ์ เป็นต้น ซึ่งจากการสนับสนุนของประชาชน จะมากหรือน้อยนั้นวัดผลได้จากการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง ซึ่งจากการสัมภาษณ์นายสมศักดิ์ ในประเด็นการสนับสนุนการดำเนินการทางการเมือง จากประชาชนในพื้นที่จังหวัดอ่างทองนายสมศักดิ์ได้ กล่าวว่า “ผมประเมินตัวเองไม่ได้ แต่การให้การสนับสนุน ดูจากผลเลือกตั้ง เขาก็ก้ำกักรให้เรา เวลาเราจะทำอะไร ให้เขามามีส่วนร่วมทางการเมืองอะไร เขาก็มาร่วมกับเราตลอด ศรัทธาต้องมาก่อน”

จากการเก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในประเด็นนี้ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดอ่างทอง ให้การสนับสนุนนายสมศักดิ์ เป็นอย่างมาก โดยสังเกตได้จากการที่นายสมศักดิ์ ได้รับการเลือกตั้งมาโดยตลอดหลายสมัย ถึงแม้จะถูกคัดสิทธิ์ทางการเมือง นายสมศักดิ์ได้ส่งบุตรชายลงสมัครรับเลือกตั้ง ก็ได้รับการขานรับเป็นอย่างดี และได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองคน นั้นย่อมสะท้อนถึง การได้รับแรงสนับสนุนจากกลุ่มประชาชนในจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ โดยสาเหตุของการสนับสนุนส่วนใหญ่เกิดจากการนำนโยบายทางการเมืองเข้าไปพัฒนานำความเจริญสู่ท้องถิ่น การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของแต่ละกลุ่ม แต่ละอาชีพให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน โดยมีรายละเอียดคำสัมภาษณ์ที่น่าสนใจดังนี้

นายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ผู้นำชุมชนเนี่ย ไม่ว่าจะเป็กลุ่มแม่บ้านกลุ่มอาชีพ กลุ่มอาสาสมัคร ทุกกลุ่มท่านลงถึงหมด เพราะฉะนั้นก็เป็นปัจจัยเสริมฐานอำนาจทางการเมืองท่านเป็นอย่างดี ส่วนผู้มีอิทธิพลที่ในแง่ลบ นั้นไม่มี แต่ผู้ที่มีอิทธิพลหรือผู้ที่มีบารมี หรือผู้นำทางความคิดต่าง ๆ เหล่านี้ช่วยเสริมท่านเยอะ อาจจะเป็นเพราะผู้นำทางความคิดเหล่านี้ คงจะเห็นว่าการใช้นโยบาย แนวทางของท่าน หรืองานที่ท่านได้ปฏิบัติไปแล้ว ทุกคนเห็นด้วย”

นายสุรเชษ นิ่มกุล นายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ที่กล่าวว่า “กลุ่มประชาชนทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่ม อสม. ให้การสนับสนุนท่านสมศักดิ์ ทั้งหมด เพราะท่านสมศักดิ์ ช่วยเหลือในการทำงาน อาชีพ ของกลุ่มแม่บ้าน สตรี กลุ่ม อสม. มาโดยตลอด”

นางสาธิต ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ชาวบ้านให้การยอมรับท่านมากนะ เพราะท่านเป็นคนง่าย ๆ พกง่าย ช่วยเหลือคนในทุกเรื่อง และไม่เคยใช้อำนาจบาตรใหญ่ บังคับชาวบ้านทำโน่นทำนี่ ชาวบ้านจึงรักศรัทธาท่านด้วยความจริงใจ”

อีกปัจจัยหนึ่งที่กลุ่มต่าง ๆ ให้การสนับสนุน เกิดจากบุคลิกภาพของนายสมศักดิ์เองที่เป็นคนที่มีบุคลิกเป็นกันเองกับประชาชน เข้าถึงประชาชนในแต่ละกลุ่ม และเท่าที่คิดค้น จึงทำให้ประชาชนรู้สึกใกล้ชิด และเชื่อถือศรัทธา และให้การสนับสนุนอย่างจริงใจ โดยมีรายละเอียดคำสัมภาษณ์ที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

นางสาธิต ลอยเลื่อน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ชาวบ้านให้การยอมรับท่านมากนะ เพราะท่านเป็นคนง่าย ๆ พกง่าย ช่วยเหลือคนในทุกเรื่อง และไม่เคยใช้อำนาจบาตรใหญ่ บังคับชาวบ้านทำโน่นทำนี่ ชาวบ้านจึงรักศรัทธาท่านด้วยความจริงใจ กลุ่มสตรีฉันว่าน่าจะให้การสนับสนุนท่านประมาณเก้าสิบห้าเปอร์เซ็นต์เลยนะ ส่วนกลุ่ม อสม. นี้ น่าจะซักประมาณแปดสิบเปอร์เซ็นต์ เพราะหักผู้ชายออกด้วย เพราะผู้ชายชอบเล่นการเมืองหลายคนเลยไม่แน่ใจว่าสนับสนุนท่านหมดหรือเปล่า แต่ถ้ากลุ่มสตรี ส่วนใหญ่รับรองได้เก้าสิบห้าเปอร์เซ็นต์”

นายมณฑลเชียร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ผมว่ามันคงไม่เป็นเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่จะเป็นปัจจัยหลักในการสนับสนุนท่านสมศักดิ์ ผมว่ามันประกอบหลาย ๆ อย่าง หลาย ๆ กลุ่มมารวมกันเช่นความเป็นคนน่าเชื่อถือ บุคลิกของท่านสมศักดิ์เอง ถ้ารวมกันก็เป็นปัจจัยสนับสนุน ซึ่งการสนับสนุนเต็มก็คือการทำให้ได้เป็น ส.ส.”

นายสำราญ จันทร์จจร นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง กล่าวว่า “ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่ม อสม. กลุ่มเหล่านี้ ผมว่าสนับสนุนท่านสมศักดิ์ ร้อยเปอร์เซ็นต์เลยนะ เพราะเป็นกลุ่มรักสมศักดิ์”

จากการที่ประชาชนให้การสนับสนุนนักการเมืองนั้น ถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐาน และเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง เพราะในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน นักการเมืองเพียงแต่เป็นตัวแทนในการใช้อำนาจอธิปไตย เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์อยู่สามประการ

ประการแรก เพื่อศึกษาฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ทั้งในประเด็นของฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ ฐานอำนาจทางสังคม วัฒนธรรม และฐานอำนาจทางการเมือง

ประการที่สอง เพื่อศึกษาวิธีสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทอง ของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล 3 ช่วงเวลา คือ ช่วงก่อนเข้าสู่วงการเมือง ช่วงเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และช่วงดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ประการที่สาม เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทอง ของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ทั้งในประเด็นเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคล และประเด็นเกี่ยวกับ ปัจจัยสนับสนุนที่เกิดจากองค์ประกอบภายนอก ด้านการสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากพรรคการเมือง การสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ การสนับสนุนจากข้าราชการในพื้นที่ การสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ มี 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มข้าราชการในพื้นที่ กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ กลุ่มภาคประชาชน โดยกลุ่มตัวอย่างทำการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงจากบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ซึ่งเมื่อดำเนินการแล้ว มีบุคคลที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 1) กลุ่มข้าราชการในพื้นที่ จำนวน 4 ราย ได้แก่
 - 1.1 นายปัญญา คำพรเหลือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง
 - 1.2 นางสุลิตพร คงสิน ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง
 - 1.3 นายวิรัช ศรีสว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง
 - 1.4 นายสมพิศ พูลสวัสดิ์ เกษตรจังหวัดอ่างทอง
- 2) กลุ่มนักการเมืองในพื้นที่ จำนวน 5 ราย ได้แก่
 - 1.1 นายสุรเชษ นิ่มกุล นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง

1.2 นายมณเฑียร วิริยางกูร ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
อ่างทอง

1.3 นายประสิทธิ์ ปกป้อง นายกเทศมนตรีตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง
จังหวัดอ่างทอง

1.4 นายสำราญ จันทร์ขจร นายองค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอ
เมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

1.5 นายสมเกียรติ อินทร์คำ นายองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ
อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง

3) กลุ่มภาคประชาชน จำนวน 1 ราย ได้แก่ นางสาวลี ลอยเลียอ ประธานชมรม
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดอ่างทอง

1. สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และคำตอบที่ได้รับจากแบบสอบถาม รวมทั้งการเข้าไปสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

1.1.1 ฐานอำนาจทางสังคม วัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล มีฐานอำนาจทางสังคมและวัฒนธรรม จากการนำความเจริญสู่จังหวัดอ่างทอง ด้านการใช้งบประมาณแผ่นดินได้มาก เนื่องจากนายสมศักดิ์ เป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงมากในจังหวัดอ่างทอง และมีชื่อเสียงในระดับต้น ๆ ที่ทุกคนในประเทศรู้จัก เพราะมีอาวุโสทางการเมือง ตลอดจนนายสมศักดิ์ เคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งเคยเป็นรัฐมนตรี และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ทำให้มีฐานอำนาจทางการเมืองในการผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาจังหวัดอ่างทองเป็นอย่างมาก จากการวิจัยนายสมศักดิ์ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการประสานงานกับนักการเมืองต่าง ๆ และมีชื่อเสียงบารมี จึงมีฐานอำนาจทางการเมืองเพียงพอ ในการผลักดันงบประมาณจากส่วนกลางลงสู่ท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่านายสมศักดิ์ นำงบประมาณมาพัฒนาในจังหวัดอ่างทอง แบบมีเหตุผล จะทำเฉพาะที่เป็นความเดือดร้อนของประชาชนเป็นอันดับแรก แล้วจึงพัฒนาด้านอื่น ๆ ตามมา จึงสรุปได้ว่านายสมศักดิ์ จะเน้นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนตามความต้องการของประชาชนเอง และ

การให้ความรู้แก่ประชาชน โดยไม่ได้ผลักดันงบประมาณเพื่อนำความเจริญสู่ท้องถิ่นแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งหัวใจสำคัญของการพัฒนา ตามแนวคิดของนายสมศักดิ์ นั้นคือ การพัฒนาคน

ในด้านการเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงมากในจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่าความมีชื่อเสียงของนายสมศักดิ์ เกิดจากบุคลิกภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน สามารถเข้ากับคนได้ทุกระดับและเป็นไปโดยธรรมชาติ ซึ่งไม่ได้มีชื่อเสียงเฉพาะบทบาทการดำเนินการทางการเมืองเท่านั้น ซึ่งความมีชื่อเสียง ในความเป็นนักการเมืองก็ไม่ได้แตกต่างกับคนอื่น ๆ จะแตกต่างกันตรงที่นายสมศักดิ์ มีชื่อเสียงทางสังคม เป็นผลมาจากการลงพื้นที่ และร่วมงานประเพณีอย่างสม่ำเสมอ เป็นกันเอง กับประชาชน ไม่ใช่มีชื่อเสียงทางด้านฐานะ ความร่ำรวย และก็ไม่ใช่มียศมีชื่อเสียงทางด้านเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น เช่นนักการเมืองบางจังหวัด แต่ความมีชื่อเสียงของนายสมศักดิ์ เกิดจากการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้ชาวบ้าน และได้รับความยอมรับว่าดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามระบบ และกฎเกณฑ์ นอกจากจะมีชื่อเสียงเพราะเป็นนักการเมืองแล้ว ในฐานะด้านสังคม วัฒนธรรม ยังมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก และได้รับการยอมรับจาก ทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย แม้กระทั่งผู้ที่ไม่ได้มีความรู้ทางการเมือง เช่น เด็กอนุบาล คนแก่ชรา ก็รู้จักนายสมศักดิ์ และให้การยอมรับ โดยผ่านกิจกรรมทางสังคม เช่น การจัดงานวันเด็ก การจัดรดน้ำ ดำหัว ผู้เฒ่า ผู้แก่ชรา การจัดงานแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด เป็นต้น แม้กระทั่งกลุ่มข้าราชการ ที่เป็นกลุ่มไม่ค่อยยอมรับการใช้อำนาจและอิทธิพลของนักการเมืองมากนัก ก็ให้ความยอมรับนายสมศักดิ์ ที่เล่นการเมืองตามระบบ โดยไม่ใช้อำนาจอิทธิพล แทรกแซงการทำงานของข้าราชการ อีกทั้งความมีชื่อเสียงในด้านการช่วยเหลือกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่น จากการตั้งกลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชน ทำให้กลุ่มสตรีแม่บ้าน ให้การยอมรับเป็นอย่างมากจากบทบาททางการเมืองในฐานะนักการเมือง และบทบาทในด้านสังคม ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ หรือการดำเนินงานผ่าน โครงการต่าง ๆ ทำให้ประชาชนในจังหวัดอ่างทอง รู้จักนายสมศักดิ์ เป็นอย่างดี จนอาจกล่าวได้ว่า ถ้ารู้จักจังหวัดอ่างทองต้องรู้จักคนชื่อ สมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

1.1.2 ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ

ในด้านความพร้อมทางด้านกำลังเงิน จากการที่นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล เป็นนักการเมืองมายาวนาน และมีความอาวุโสทางการเมืองทั้งในระดับจังหวัดอ่างทอง และระดับชาติ เมื่อมองในภาพรวมแล้วนั้น ย่อมมีฐานอำนาจที่เกิดจากความพร้อมด้านกำลังเงินเป็นส่วนสนับสนุน เมื่อศึกษาวิเคราะห์เรื่องฐานอำนาจทางเศรษฐกิจในทางการเมือง โดยเฉพาะเกี่ยวกับความพร้อมด้านกำลังเงินจะพบว่านายสมศักดิ์ มีทรัพย์สินอยู่ในระดับปานกลาง แต่ก็ถือเป็นมูลค่าที่มีความพร้อมทางการเงินและเศรษฐกิจ ในการที่จะดำเนินการทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า นายสมศักดิ์ ไม่ได้ใช้ฐานอำนาจทางการเงินและเศรษฐกิจ เข้าไปดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และก็ไม่ได้อาศัยฐานอำนาจทางการเมือง แสวงหาผลประโยชน์ ทำให้ร่ำรวย แต่การมีฐานอำนาจนั้นเกิดจาก

บุคลิกส่วนตัวของนายสมศักดิ์เอง ที่ได้สร้างสมรึกษา จากประชาชนในจังหวัดอ่างทองเป็นเวลานาน

ในด้านความเป็นเจ้าของกิจการที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าของโรงสี การค้าขายข้าวสาร พบว่านายสมศักดิ์ ปรินานันท์กุล และเครือญาติทำกิจการเกี่ยวกับโรงสี และค้าขายข้าวสาร และนายสมศักดิ์ เคยดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่ไม่พบว่านายสมศักดิ์ใช้ฐานอำนาจทางการเมืองมาเป็นปัจจัยเกื้อหนุน กิจการดังกล่าว ก็ไม่พบว่านายสมศักดิ์ เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการแต่อย่างใด เหตุเพราะโรงสีดังกล่าวทำกันแบบในเครือญาติในเขตอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง เท่านั้น ไม่ได้เป็นกิจการใหญ่โตแต่อย่างใด อีกทั้งจากการสังเกตการณ์ก็จะพบว่าคู่สมรส คือ นางวิจิตรพร ปรินานันท์กุล ภรรยา นายสมศักดิ์ เปิดกิจการร้านขายข้าวสาร ที่ตลาดศาลเจ้าโรงทองอำเภอวิเศษชัยชาญ ซึ่งเป็นกิจการค้าขายตามปกติ โดยนายสมศักดิ์ ก็ไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวแต่อย่างใด

1.1.3 ฐานอำนาจทางการเมือง

นายสมศักดิ์ ปรินานันท์กุล มีฐานอำนาจทางการเมืองสูง โดยจะเห็นได้จากในด้านการสนับสนุนช่วยเหลือนักการเมืองท้องถิ่น ให้ได้รับการเลือกตั้ง ผลการวิจัยพบว่านักการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดอ่างทอง เมื่อถึงคราวสมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น ก็จะพยายามเข้ามาอยู่ในทีมงาน “สำนักรักบ้านเกิด” ของนายสมศักดิ์ เพื่ออาศัยฐานเสียง และบารมีนายสมศักดิ์ เพื่อง่ายต่อการหาเสียง บางท้องถิ่นผู้สมัครซึ่งเป็นผู้แข่งขันกันยังใช้ชื่อทีมงาน “สำนักรักบ้านเกิด” เหมือนกัน ซึ่งจากการเฝ้าสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย ก็ทำให้ทราบว่านักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้ง ส่วนใหญ่เป็น ทีมงาน “สำนักรักบ้านเกิด” ของนายสมศักดิ์ นั่นเอง ทำให้สรุปได้ว่าฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์สามารถช่วยสนับสนุนให้นักการเมืองท้องถิ่นได้รับการเลือกตั้ง

ในด้านการช่วยเหลือสนับสนุนข้าราชการในพื้นที่ให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้า ผลการวิจัยพบว่า นายสมศักดิ์ เคยดำรงทางการเมืองถึงระดับรัฐมนตรี ประกอบคุณงามความดีต่าง ๆ ที่ได้สร้างไว้ให้กับสังคมส่วนรวม สามารถสร้างความยอมรับและความเคารพนับถือจากบรรดาข้าราชการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง หรือข้าราชการ ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับนายสมศักดิ์ เป็นไปด้วยดีตลอดมา ข้าราชการส่วนหนึ่งได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น และเป็นการเลื่อนตำแหน่งภายในจังหวัดอ่างทอง เช่น นายอำเภอได้รับตำแหน่งขึ้นเป็นปลัดจังหวัด และต่อมาขึ้นเป็นรองผู้ว่าราชการจังหวัด หลายท่าน และข้าราชการต่าง ๆ เริ่มจากการเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติ ก็มีการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นเรื่อยมาตามลำดับ จนกระทั่งได้รับตำแหน่งเป็นหัวหน้าหน่วยงาน ซึ่งก็เป็นการดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ภายในจังหวัดอ่างทองเช่นกัน แต่ก็พบ

ข้อสังเกตว่า การเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นและดำรงตำแหน่งภายในจังหวัดเดียวกันของข้าราชการส่วนภูมิภาคนั้น ทำได้ยากมาก เว้นเสียแต่จะมีอำนาจทางการเมืองเป็นฐานสนับสนุนจึงจะสามารถทำได้ แต่จากการสัมภาษณ์นายสมศักดิ์ ก็ไม่ได้ปฏิเสธ ในเรื่องการให้การสนับสนุนข้าราชการให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้า แต่ไม่ปรากฏอย่างเด่นชัดว่านายสมศักดิ์ ใช้วิธีการใดในการสนับสนุนข้าราชการเหล่านั้น จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่าอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์สามารถช่วยสนับสนุนข้าราชการในพื้นที่ให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้าได้เป็นอย่างมาก

ในด้านการช่วยเหลือสนับสนุนช่วยเหลืออุปถัมภ์ประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า นายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล ได้เป็นผู้แทนมาหลายสมัย และได้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คือ รัฐมนตรี จึงมีความอาวุโสทางการเมือง และบารมีทางการเมือง จึงสามารถใช้อำนาจบารมี ช่วยเหลืออุปถัมภ์ประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และมีความสัมพันธ์กับประชาชนในจังหวัดอ่างทอง เสมือนพี่น้อง ประชาชนสามารถเข้าพบได้ง่าย โดยเฉพาะนายสมศักดิ์เป็นคนที่มีความบุคลิกภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ซึ่งสามารถเอาชนะใจประชาชนในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ได้เป็นอย่างมาก ผลการวิจัยยังพบว่า มีประชาชนในจังหวัดอ่างทอง เข้ามาร้องเรียนปัญหาและความเดือดร้อนต่าง ๆ เพื่อให้ นายสมศักดิ์ ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา ทั้งปัญหาในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่ทำกิน ปัญหาน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาเพลิงกระโดดหรือปัญหาส่วนตัว เช่น ให้ฝากลูกเข้าโรงเรียน ปรึกษาขอความช่วยเหลือด้านกรณีพิพาทหรือคดีความต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งจากผู้ที่ได้รับการช่วยเหลืออุปถัมภ์ และการแก้ไขปัญหา ก็กลับกลายเป็นความเลื่อมใส ศรัทธา ในที่สุดก็แปรเปลี่ยนเป็นฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ โดยลักษณะการตอบแทนของประชาชน นั้น ก็คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ด้วยความสมัครใจ จนได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาหลายสมัย

ในด้านการได้รับการยอมรับจากนักการเมืองและสาธารณชน พบว่า นายสมศักดิ์ เป็นนักการเมืองที่มีความบุคลิกภาพ ที่อ่อนน้อม ถ่อมตน การพูดจาปราศรัยในสถานที่ต่าง ๆ มีหลักการและเหตุผล น้ำเสียงอ่อนโยน ไม่แข็งกระด้าง และมีบุคลิกของคนที่ทำงานขยันขันแข็ง สามารถรับฟังข้อวิพากษ์วิจารณ์และความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้เป็นอย่างดีรวมทั้งการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนในจังหวัดอ่างทอง การพัฒนาความเจริญสู่ท้องถิ่น จนทำให้นายสมศักดิ์ ได้รับการยอมรับจากประชาชนในจังหวัดอ่างทอง เป็นอย่างมาก และเป็นการยอมรับในลักษณะเชิงบวก โดยประชาชนรู้สึกเลื่อมใส ศรัทธา ในบทบาททางการเมืองของนายสมศักดิ์ จากการติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชน แขนงต่าง ๆ จะพบว่าถ้ามีการติดต่อประสานงานกันระหว่างพรรคการเมืองในโอกาสต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือเพื่อจัดตั้งรัฐบาลหรือการแก้ไขปัญหาทางการเมือง ก็จะพบนายสมศักดิ์ เป็นตัวแทนของพรรค อยู่เสมอ และจากการ

ที่ได้สมศักดิ์ ได้รับการรางวัลเกียรติยศ ต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากการดำเนินการทางเมือง พอสรุปได้ว่า นายสมศักดิ์ เป็นนักการเมืองที่ได้รับการยอมรับจากนักการเมืองด้วยกันและได้รับการยอมรับจากสาธารณชนทั่วทั้งประเทศเป็นอย่างดี ทำให้ฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ แข็งแรงและมั่นคง ตามไปด้วย

ในด้านการมีบทบาทซึ่งนำแนวคิด และแนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมือง จากผลการวิจัยพบว่า นายสมศักดิ์มีบทบาทในการชี้นำแนวคิดและแนวทางแก้ไขปัญหาของจังหวัดอ่างทอง โดยเฉพาะแนวทางแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เช่น แนวคิดในการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน แนวคิดในการจัดตั้งตลาดโบราณที่อำเภอวิเศษชัยชาญ ก็ได้รับการตอบรับจากประชาชนเป็นอย่างดี จนส่งผลให้การดำเนินการตามแนวคิดดังกล่าวสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ในบทบาทซึ่งนำแนวคิดที่โดดเด่นในระดับชาติของนายสมศักดิ์ กล่าวที่จะนำเสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการต่อต้านการลงทุนของชาวต่างชาติ หรือว่าจะเป็น จดหมายเปิดผนึกถึงนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เรื่อง “เขียนด้วยมืออย่าลบด้วยเท้า” ที่กล่าวถึงการแก้ไขรัฐธรรมนูญของพรรคร่วมรัฐบาล ในเดือน มกราคม พ.ศ.2553 ที่ได้รับความสนใจจากสังคมทั่วทั้งประเทศ ทั้งนี้ นายสมศักดิ์ ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง นั้นย่อมสะท้อนถึงฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ได้เป็นอย่างดี จนพอสรุปได้ว่าฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล มีบทบาทสำคัญที่จะสามารถชี้นำแนวคิดในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองทั้งในจังหวัดอ่างทอง และในระดับชาติ

1.2 วิธีสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล

1.2.1 ช่วงก่อนเข้าสู่วงการเมือง

ในด้านการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมือง ของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล จากผลการวิจัยพบว่า ในช่วงก่อนเข้าสู่วงการเมือง นายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล เคยเคลื่อนไหวทางการเมืองตั้งแต่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ในช่วง เดือนตุลาคม พ.ศ. 2514 และดำเนินกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมืองมา จนถึงเหตุการณ์ทางการเมืองในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2519 มีเหตุการณ์ทางการเมืองพลิกผัน ทำให้ต้องเข้าไปดำเนินการทางการเมืองในป่า จนกระทั่งเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองสงบนายสมศักดิ์จึงออกจากป่า กลับมาที่บ้านจังหวัดอ่างทอง และเข้าดำเนินการทางการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง คือสมัครเข้าเป็นสมาชิกสภาจังหวัดอ่างทอง และได้รับการสนับสนุนจากนายสหสมชัย ฤกษ์วรารักษ์ หรือเสี้ยมเหย ผู้กว้างขวางในสมัยนั้น ซึ่งก็ทำให้นายสมศักดิ์ ได้ดำรงตำแหน่งประธานสภาจังหวัดอ่างทอง ถึง 3 สมัย

ในด้านของการแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือบุคคลท้องถิ่น พอสรุปได้ว่า ในช่วงก่อนเข้าสู่วงการเมืองนั้น นายสมศักดิ์ ได้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในด้านความร่วมมือแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือบุคคลในท้องถิ่นบ้าง แต่เป็นไปในลักษณะพึ่งพาอาศัยกันระหว่างคนที่อยู่ท้องถิ่นเดียวกัน เป็นการช่วยเหลือกันตามกำลังฐานะ ยังไม่ใช้การแก้ไขปัญหาคือเป็นระบบ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐทำได้ยาก จึงทำให้นายสมศักดิ์มีแนวคิดที่จะเข้ามาสู่อำนาจรัฐ และตัดสินใจที่จะเข้ามาเล่นการเมือง เพื่อหาหนทางในการแก้ไขปัญหาชาวบ้านให้ได้มากขึ้น จากผลการวิจัยพบว่านายสมศักดิ์ มีวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในช่วงนี้ คือ การตัดสินใจเข้ามามีอำนาจรัฐ เพราะจะทำให้สามารถช่วยประชาชนในชนบทให้เข้าถึงอำนาจรัฐได้ โดยการเข้ามาดำเนินการทางการเมืองตามระบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือการเริ่มเข้าสู่วงการเมือง โดยสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และการสร้างอำนาจทางการเมืองในบทบาทของนักการเมืองในระบบ ตลอดจนการพยายามเข้าไปมีตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้มีอำนาจรัฐ และสามารถช่วยเหลือประชาชนในชนบทได้

1.2.2 ช่วงเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

ในส่วนของบทบาทหน้าที่นักการเมืองผลการวิจัยพบว่าบทบาทหน้าที่นักการเมืองสามารถแบ่ง ออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1) ในด้านบทบาทหน้าที่ของนักการเมือง ผลการวิจัย พบว่านายสมศักดิ์ ปริศนานันท์ทุกเป็นนักการเมืองที่ได้ไปร่วมงานประเพณีอย่างสม่ำเสมอ ถ้าติดภารกิจก็จะให้ภรรยาหรือบุตร หรือทีมงานเข้าร่วมงานทุก ๆ ครั้ง ในด้านการลงพื้นที่รับฟังปัญหา และการช่วยเหลืออุปถัมภ์ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน นั้น นายสมศักดิ์ ขยันลงพื้นที่รับฟังปัญหาประชาชน อยู่ตลอดเวลา และได้เปิดที่ทำการพรรคชาติไทย หรือพรรคชาติไทยพัฒนาในปัจจุบัน ที่อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ไว้เพื่อดำเนินการทางการเมืองและรับฟังปัญหาของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะวันหยุด เสาร์ อาทิตย์ นายสมศักดิ์ จะเข้ามารับฟังและแก้ไขปัญหาคด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่านายสมศักดิ์เป็นนักการเมืองที่ขยันลงพื้นที่ และร่วมงานประเพณีต่าง ๆ จนเป็นกิจวัตรประจำวัน และการลงพื้นที่ก็จะมีวางแผนงานและเวลาอย่างเป็นระบบ จนเรียกได้ว่างานประเพณีต่าง ๆ ในจังหวัดอ่างทอง ไม่ว่าจะงานเล็ก งานใหญ่ จะมีนายสมศักดิ์หรือทีมงานนายสมศักดิ์เข้าร่วมอยู่เสมอ จากการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองดังกล่าว นับได้ว่าเป็นวิธีการสร้างฐานอำนาจที่สำคัญของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์ทุก

2) ในด้านการบริหารพรรคชาติไทย ผลการวิจัย พบว่านายสมศักดิ์ ปริศนานันท์ทุก เป็นผู้ที่บทบาทเป็นอย่างมาก ในฐานะที่มีอาวุโสทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีตำแหน่งเป็นกรรมการบริหารพรรค และรองหัวหน้าพรรค ซึ่งเป็นรองเฉพาะนายบรรหาร

ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคเพียงคนเดียว อีกทั้งนายบรรหาร ยังคงให้ความไว้วางใจให้ปฏิบัติหน้าที่ แทนในเรื่องต่าง ๆ ทำให้นายสมศักดิ์มีบทบาทในการบริหารพรรค การกำหนดนโยบายพรรค การมีบทบาทในการจัดสรรผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งของพรรค การกำหนดยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการหาเสียงเลือกตั้งของพรรค การมีบทบาทตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ในพรรค เช่น การตัดสินใจเข้าร่วมรัฐบาล เป็นต้น

จากกฎข้อบังคับของพรรคชาติไทย พ.ศ. 2551 ทำให้ทราบถึงฐานอำนาจที่เกิดจาก ตำแหน่งของกรรมการบริหารพรรค และรองหัวหน้าพรรค โดยผู้วิจัยพบว่าการดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการบริหารพรรค และเป็นรองหัวหน้าพรรคชาติไทย ทำให้มีอำนาจในการบริหารพรรค การกำหนดนโยบายพรรค และการมีบทบาทในการจัดสรรผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งของพรรค การกำหนดยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการหาเสียงเลือกตั้งของพรรค ซึ่งจากอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคชาติไทย ที่กำหนดไว้ในข้างต้น ทำให้นายสมศักดิ์ ซึ่งมีฐานะเป็นกรรมการบริหารพรรค มีฐานอำนาจทางการเมือง ภายในพรรคชาติไทย เป็นอย่างมาก และการเป็นรองหัวหน้าพรรคคนที่ 1 ทำให้บทบาทหน้าที่ของนายสมศักดิ์ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และสามารถนำบทบาทหน้าที่ดังกล่าว มาใช้เป็นวิธีในการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองได้เป็นอย่างดี

1.2.3 ช่วงดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ในส่วนของบทบาทการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1) ในด้านบทบาทการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในรัฐสภา

ผลการวิจัยในด้านบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล เช่น การเสนอกฎหมาย การตั้งกระทู้ถามการอภิปรายไม่ไว้วางใจ การเป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภา พบว่านายสมศักดิ์ มีความโดดเด่นในการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น การตั้งกระทู้ถามอย่างตรงประเด็น และตรงกับปัญหาของชาวบ้าน เช่น ปัญหาเรื่องราคาข้าวตกต่ำ ทั้ง ๆ ที่ราคาตลาดโลกเพิ่มขึ้น การให้ข้อเสนอแนะในสภาอย่างชัดเจน และเป็นสิ่งที่สังคมสนใจ การพูดและการอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ของนายสมศักดิ์ มีเนื้อหาสาระดี คำพูดน่าเชื่อถือ พูดตรงประเด็น ไม่ก้าวร้าว ใ้ร้ายผู้อื่น ซึ่งถือว่าเป็นบุคลิกที่โดดเด่นของนายสมศักดิ์

2) ในด้านความสามารถในการประสานงานทางการเมืองระดับชาติ

ผลการวิจัยในด้านความสามารถในการประสานงานทางการเมืองระดับชาติของนายสมศักดิ์ พบว่า นายสมศักดิ์ มีลักษณะของนักการทูต คือ มีบุคลิกภาพที่อ่อนน้อมถ่อมตน มีการรับฟังข้อคิดเห็นที่แตกต่าง มีวาทศิลป์ และมีความใจเย็น เก็บความรู้สึกได้เก่ง ยิ้มแย้มแจ่มใส

ทำให้การประสานงานทางการเมืองในเรื่องต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จอยู่เสมอ และเป็นหัวใจของ นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย ที่มอบหมายให้นายสมศักดิ์ ดำเนินการประสานงาน ในเรื่องสำคัญ ๆ โดยเฉพาะการเจรจากับนักการเมืองจากต่างพรรค ในการจัดตั้งรัฐบาล ก็จะพบนาย สมศักดิ์ เป็นหนึ่งในตัวแทนเจรจายู่ทุกครั้ง ซึ่งตรงกับคำสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

ในส่วนของบทบาทเมื่อดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จากผลการวิจัยพบว่าในช่วง ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี นายสมศักดิ์ได้ดำเนินการพัฒนา ในหลาย ๆ ด้าน ดังประเด็นต่อไปนี้

1) การนำเสนอนโยบายต่าง ๆ

ก. นโยบายทางด้านการศึกษา ในช่วงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2540 และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2542 นายสมศักดิ์ ได้มีการสานต่อนโยบายทางด้านการศึกษาของพรรคชาติไทยให้เกิดผลเป็นรูปธรรม เช่น นโยบาย โรงเรียนสีขาว ที่มีแนวทางการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียน และเยาวชนในโรงเรียนให้พ้นจาก ยาเสพติด และสร้างทรัพยากรที่มีคุณภาพให้แก่สังคม โดยพบว่ามิใช่เยาวชนในสถานศึกษาที่ติดสาร เสพติดเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากความอ่อนแอของสถาบันครอบครัว ชุมชน และความเปลี่ยนแปลง ของสังคม ซึ่งนายสมศักดิ์รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำโครงการโรงเรียนสีขาว เพื่อรณรงค์ป้องกันและแก้ไขให้สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันของสังคม ศูนย์กลางการศึกษาพัฒนา ให้ปลอดจากปัญหา การติดสารเสพติด สิ่งยั่ว ที่จะทำให้เกิดปัญหาต่อนักเรียน เยาวชน ประพฤติ ตนไม่เหมาะสมกับวัยในทางกามารมณ์ การพนัน การทะเลาะวิวาท และนายสมศักดิ์ก็ยังได้มี นโยบายที่ลดความรุนแรงจากการลงโทษนักเรียนของครู ซึ่งเรียกว่า “นโยบายหักไม้เรียว” โดย นักสิทธิมนุษยชนให้การสนับสนุนเต็มที่ แต่นโยบายนี้ก็ยังมีเสียงคัดค้านออกมาจากฝ่ายต่าง ๆ อย่าง มากมายเช่นกัน จากนโยบายดังกล่าว จะพบว่านายสมศักดิ์มีแนวคิดและความตั้งใจในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ หรือพัฒนาระบบการศึกษาของคนเป็นอย่างมาก โดยวิธีใช้อำนาจรัฐมนตรีผ่าน นโยบายต่าง ๆ ลงมาสู่การปฏิบัติ ซึ่งก็เป็นวิธีสร้างฐานอำนาจอย่างหนึ่งของนักการเมือง ซึ่งกรณี นายสมศักดิ์ ได้รับการกล่าวขานและยอมรับจากประชาชนเป็นอย่างมากในนโยบายโรงเรียนสีขาว

ข. นโยบายทางด้านการเกษตร ในช่วงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงเกษตร และสหกรณ์นายสมศักดิ์ ได้มีวิสัยทัศน์และแนวคิดคือ “เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดี ประชาชนมี อาหารบริโภคที่ปลอดภัย สร้างรายได้ให้แผ่นดิน” โดยผลการวิจัยพบว่านายสมศักดิ์ มีความรู้ พื้นฐานในเรื่องการเกษตรเป็นอย่างดี เนื่องจากจังหวัดอ่างทอง เป็นเมืองอู่ข้าวอู่น้ำ และเป็นเมือง เกษตรกร อีกทั้งประชากรในจังหวัดร้อยละเก้าสิบเป็นเกษตรกร ได้ให้ความสำคัญกับเกษตร

ค่อนข้างมากโดยเฉพาะเรื่องการจัดหาแหล่งน้ำ เพื่อการเกษตร การแบ่งปันจัดสรรน้ำเข้าสู่ไร่ของเกษตรกร การวางแผนนโยบายให้ภาคกลางมีน้ำทำนาตลอดปี และมีนโยบายที่โดดเด่นคือการประกันราคาข้าว การป้องกันเพลี้ยกระโดด อีกทั้งนายสมศักดิ์เป็นผู้แทนมาหลายสมัยทำให้รับทราบถึงปัญหาเกษตรกรเป็นอย่างดี จึงวางแผนนโยบายและแก้ไขปัญหาคือการเกษตรตรงตามความต้องการของประชาชน ทำให้นายสมศักดิ์ ได้รับการชื่นชมจากหลายฝ่ายว่าเป็นรัฐมนตรีที่มีผลงาน นอกจากการวางแผนนโยบายในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรแล้ว นายสมศักดิ์ ก็ยังมีโครงการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำนา ให้กับเด็กเยาวชน คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรม ประเพณีในการทำนา ซึ่งเป็น โครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมของไทย ทำให้เป็นที่พึงพอใจของประชาชน ที่เป็นชาวนาและเกษตรกรเป็นอย่างมาก

2) การผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

ผลการวิจัยพบว่า ในการผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดอ่างทอง นายสมศักดิ์ มีบทบาทเป็นอย่างสูง และสามารถผลักดันงบประมาณมาพัฒนาในพื้นที่จังหวัด ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาด้านการเกษตร เช่น การขุดลอกคูคลอง การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การแจกเมล็ดพันธุ์พืช การแจกปุ๋ยทำการเกษตร การให้ความสำคัญพัฒนาระดับความรู้ของประชาชนในจังหวัดอ่างทองได้แก่ การผลักดันใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ในการจัดสัมมนาประชาชน การศึกษาดูงาน นอกเขตจังหวัดอ่างทอง ซึ่งแต่ละปีใช้งบประมาณหลายสิบล้านบาท การพัฒนาด้านการศึกษา เช่น การก่อสร้างโรงเรียนการผลักดันงบประมาณ ในด้านสาธารณสุข เช่น การผลักดันงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของ อสม. การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในจังหวัดอ่างทอง เช่น การผลักดันงบประมาณจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในการก่อสร้างสนามกีฬาากลางจังหวัดอ่างทอง ซึ่งถ้าแล้วเสร็จจะใช้งบประมาณหลายร้อยล้านบาท การป้องกันแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เช่น การผลักดันงบประมาณสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง ริมแม่น้ำเจ้าพระยา และริมแม่น้ำน้อย ซึ่งจังหวัดอ่างทองได้งบประมาณมาปีละกว่าร้อยล้านบาท การผลักดันงบประมาณมาจากส่วนกลางในการติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างตามแยกต่าง ๆ ทั่วทั้งจังหวัดอ่างทอง ซึ่งมีการใช้งบประมาณกว่าห้าสิบล้านบาท ซึ่งจากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่านายสมศักดิ์ สามารถให้การผลักดันงบประมาณมาพัฒนาในพื้นที่จังหวัดทุก ๆ ด้าน

3) การช่วยเหลือและรักษาผลประโยชน์ของชาวนา

ผลการวิจัยพบว่านายสมศักดิ์ ปรินานันท์กุล มีบทบาทเป็นอย่างมากในการรักษาผลประโยชน์ของชาวนา และเป็นผู้ที่ให้การช่วยเหลือชาวนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสังเกตได้จากนายสมศักดิ์ ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องประชาชนที่เป็นเกษตรกร การช่วยเหลือเกษตรกร

เกี่ยวกับที่ทำกิน และแหล่งน้ำ ตลอดจน เรื่องปุ๋ย และราคาผลผลิต โดยการออกเป็นนโยบายของ พรรคชาติไทย และนโยบายการดำเนินการในฐานะรัฐมนตรี และนายสมศักดิ์ยังเป็นผู้นำการต่อต้าน การเข้ามาทำธุรกิจลงทุนของกลุ่มนักธุรกิจจากประเทศแถบอาหรับ เพราะนายสมศักดิ์เห็นว่า อาชีพ ทำนาเป็นอาชีพหลักของคนไทย และเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ ปู่ ย่า ตา ยาย ถ้าให้ต่างชาติ เข้ามาดำเนินการแทนแล้ว ประเทศชาติก็จะเสียหายเป็นอย่างมาก และประมาณผู้ที่มีแนวคิดที่จะนำ ชาวต่างชาติมาลงทุน อย่างรุนแรง ว่าเป็นแนวคิดที่ขายชาติ แต่นายสมศักดิ์ก็ได้รับการตอบได้จาก นักการเมืองที่เป็นสมาชิกพรรคพลังประชาชนอย่างรุนแรงเช่นกัน

4) การตอบกระทู้ถามหรือชี้แจง ข้อสงสัยต่าง ๆ

ในด้านการตอบกระทู้ถามหรือชี้แจงข้อสงสัย ต่าง ๆ ของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล นั้น ไม่ค่อยปรากฏให้เห็นมากนัก อาจเป็นเพราะว่านายสมศักดิ์ มิมีมิตรมากกว่าศัตรู และพรรคชาติไทย เป็นพรรคที่เข้าได้กับทุกขั้วการเมือง จึงไม่ค่อยถูกถามกระทู้ มากนัก อีกทั้งนาย สมศักดิ์ เป็นรัฐมนตรีที่ไม่เคยถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ เลยไม่ได้เห็นบทบาทในการชี้แจงเท่าไรนัก แต่นายสมศักดิ์ก็มีบทบาทในการชี้แจงประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ ผ่านสื่อ เช่น การชี้แจงเรื่องนโยบาย ลดความรุนแรงกับเด็กนักเรียน ในช่วงเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีนโยบายให้ครู เลิกใช้ไม้เรียวในการทำโทษเด็กนักเรียน หรือที่เรียกว่านโยบายหักไม้เรียว ที่โด่งดังมากในขณะนั้น ซึ่งนโยบายดังกล่าวมีทั้งผู้สนับสนุน และผู้ที่คัดค้านเป็นจำนวนมาก จากผลการวิจัยจะพบว่านาย สมศักดิ์ ชี้แจงได้ชัดเจน ครอบคลุม ประเด็นความเคลือบแคลงข้อสงสัยในการออกระเบียบลงโทษ เด็กนักเรียน โดยใช้ทักษะการพูดการชี้แจงที่มีเนื้อหาสาระอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้ที่ตั้งคำถาม และผู้ ที่ได้รับฟังเข้าใจถึงเหตุผลและเจตนาในการออกนโยบายนี้ แต่ก็มีอีกหลายท่านที่มีความเห็นแย้ง ซึ่ง เป็นความคิดที่แตกต่างกัน เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย ที่คนในสังคมไม่จำเป็นต้องคิด เหมือนกัน และสามารถคิดต่างกันได้ แต่ในกรณีนี้ถือว่านายสมศักดิ์ กล้าคิดกล้าตัดสินใจ ในการจะ ใช้นโยบายที่เปลี่ยนแปลงสิ่งที่สังคมปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน ซึ่งหาไม่่ง่ายนักสำหรับนักการเมือง ที่ยังคงผูกโยงอยู่กับคะแนนเสียงของประชาชน

ในการชี้แจงบางเรื่องบางประเด็นก็ไม่มี ความชัดเจนมากนัก เช่น ประเด็น เรื่องรับตั๋วบอลที่มูลค่าเกินสามพันบาท ในช่วงที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งหลังจาก ประสิทธิ์ โภษะธรณ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการเดินทางไปดูฟุตบอลที่รัสเซีย โดยได้ตั๋วฟรีจากบริษัทเบียร์ไฮเนเก้น จนมีสมาชิกวุฒิสภาออกมาเรียกร้องให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ออกมาตรวจสอบ เพราะอาจขัด กฎหมายรับทรัพย์สินเกินราคา 3,000 บาทนั้น ประเด็นดังกล่าว นายสมศักดิ์ออกมาชี้แจงต่อสื่อ โดย ให้สัมภาษณ์ในรายการ "เก็บตกจากเนชั่น" ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวี เครือเดอะเนชั่น แต่จากคำ

ชี้แจงกรณีดังกล่าวจะพบว่านายสมศักดิ์ ชี้แจงได้ไม่ชัดเจนเท่าไรนัก และสังคมยังมีข้อเคลือบแคลงสงสัยในคำตอบบางประการ

ในส่วนการตอบกระทู้ต่างๆเกี่ยวกับงานในหน้าที่รัฐมนตรีนั้น จากการค้นคว้าและจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จะพบว่าทุกประเด็นนั้น นายสมศักดิ์ ตอบชี้แจงข้อสงสัยได้ชัดเจน ครบถ้วนทุกประเด็นและเป็นที่น่าสนใจ ฟังพอใจกับคำตอบในทุก ๆ ฝ่าย

ในส่วนของการบทบาทการดำรงตำแหน่งรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นายสมศักดิ์ทำหน้าที่ได้อย่างโดดเด่นเป็นอย่างมาก และสร้างชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั้งประเทศ ด้วยบุคลิกความสุภาพ นุ่มนวล มีเสน่ห์ มีวาทศิลป์ในการพูด และนายสมศักดิ์พยายามสร้างบรรยากาศในการประชุมให้มีความประนีประนอมระหว่างฝ่ายค้านกับรัฐบาล และรักษาความเป็นกลางได้อย่างดีเยี่ยม แม้กระทั่งการประชุมกรรมการบริหารพรรคชาติไทย นายสมศักดิ์ ก็ไม่ได้เข้าร่วมแต่อย่างใด เพื่อรักษาภาพความเป็นกลาง และให้เกิดกติกากับตำแหน่งรองประธานสภา ซึ่งการทำหน้าที่ดังกล่าว ทำให้นายสมศักดิ์ได้รับการยอมรับในทุกฝ่ายทั้งฝ่ายค้านและรัฐบาล และได้รับการยอมรับจากประชาชนเป็นอย่างมาก จนได้รับตำแหน่ง “คนดีศรีสภา” ประจำปี พ.ศ. 2546 ซึ่งถือว่าโดดเด่นเป็นอย่างมาก จะเห็นว่านายสมศักดิ์วางตัวเป็นกลางในการทำหน้าที่รองประธานสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่เข้าข้างฝ่ายรัฐบาล และพยายามประนีประนอมกับฝ่ายค้านเป็นอย่างมาก ซึ่งนับว่าเป็นคุณสมบัติที่ดีของผู้ที่ทำหน้าที่รองประธานสภาผู้แทนราษฎรที่ควรวางตัวเป็นกลาง และเม่นยำในข้อบังคับการประชุม มีการประสานงานกับทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี

ในด้านการวางแผนพัฒนาระบบรัฐสภาไทย นั้น พบว่านายสมศักดิ์ ได้พัฒนารัฐสภาของไทย ให้เป็นที่รับรู้ของประชาชน โดยทั่วไป และส่งเสริมให้ความรู้ด้านประชาธิปไตยแก่เด็ก เยาวชน โดยการเปิดโครงการเยาวชนประชาธิปไตย ที่สำคัญคือการทำนายสมศักดิ์ มีความพยายามที่เผยแพร่ความรู้ ให้ประชาชนมีความเข้าใจว่า รัฐสภาไม่ได้มีหน้าที่ออกกฎหมายเพียงอย่างเดียว รัฐสภามีหน้าที่ที่จะให้ความรู้สร้างคนที่จะเข้ามาเป็นตัวแทนของระบอบประชาธิปไตย และนายสมศักดิ์ได้เปิดโครงการเยาวชนประชาธิปไตย และก็ได้เปิดโครงการ ชิงรางวัลพานแว่นฟ้า ซึ่งเป็นโครงการวรรณกรรมทางการเมืองขึ้น เพื่อที่จะให้คนสนใจในเรื่องวรรณกรรมไม่ว่าจะเป็นนิยายเรื่องสั้น หรือ นวนิยายเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย หรือเกี่ยวกับบทกวีของประชาธิปไตย โดยจัดเป็นรางวัล พานแว่นฟ้า เรียกว่า วรรณกรรมพานแว่นฟ้า ซึ่งปัจจุบันยังดำเนินการอยู่อย่างต่อเนื่อง และเป็นโครงการที่ทำให้เยาวชน นักเรียนนักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐสภา และด้านการพัฒนาทางการเมือง พบว่านายสมศักดิ์ได้ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และนายสมศักดิ์ ได้มีการเขียนบทความให้ความรู้ทางการเมือง

เมืองระบอบประชาธิปไตย ลงในหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง ซึ่งการเขียนบทความความรู้ทางการเมืองเป็นการให้ความรู้แก่ประชาชนโดยทั่วไป และนายสมศักดิ์ ก็ทำมาจนถึงปัจจุบัน

1.3 ปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทอง ของนายสมศักดิ์ ปริตนันทนกุล

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่สนับสนุนฐานอำนาจของนายสมศักดิ์ แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยที่เกิดจากองค์ประกอบภายนอก โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลของนายสมศักดิ์ ปริตนันทนกุล แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านความคิดความเชื่ออุดมการณ์

ในด้านบุคลิกภาพ ผลจากการวิจัยยังพบว่า บุคลิกภาพของนายสมศักดิ์ ไม่ว่าจะด้านร่างกาย หรือการแสดงออกทางอารมณ์ โดยรวมแล้วถือว่าเป็นผู้ที่บุคลิกภาพดีเยี่ยม เป็นบุคลิกภาพที่น่าเป็นแบบอย่างของนักการเมืองที่ต้องพบปะประชาชน และเป็นตัวแทนประชาชนในการทำหน้าที่ทางสาธารณะ นายสมศักดิ์เป็นผู้มีความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่หุนหุนใจ ใจเย็น มีความกล้าหาญในการเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพสิทธิ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความจริงใจเห็นได้จากการทำหน้าที่เป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎร รู้จักชมเชย พุดจาโน้มน้าวจูงใจคนให้ทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงาน สังคม หรือประเทศชาติได้ และมีแนวคิดที่จะช่วยแก้ไขปัญหาชาวบ้านอยู่ตลอดเวลา เป็นผู้ที่รักษาอารมณ์ทนต่อความกดดัน เหนื่อยล้า ทนเสียดต่อว่าจากผู้ที่มีความคิดเห็นจากฝ่ายตรงกันข้าม และนายสมศักดิ์สามารถระงับความโกรธได้อย่างรวดเร็ว เห็นประชาชนทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ไม่ใช่เลือกช่วยเหลือเฉพาะคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และบุคลิกที่โดดเด่นแตกต่างจากนักการเมืองโดยทั่วไป คือ นายสมศักดิ์มีภาพของการเป็นนักการเมืองอาชีพ ไม่มีภาพของนักธุรกิจ นายทุน และภาพของผู้ที่มีอิทธิพล ดังเช่นนักการเมืองรายอื่น ๆ

ในด้านความรู้ความสามารถ ผลการวิจัยพบว่าจากการที่นายสมศักดิ์ เกิดและเติบโตอยู่ในชนบทจังหวัดอ่างทอง ที่เป็นเมืองเล็ก ๆ แถบภาคกลาง เป็นเมืองการเกษตร และเป็นผู้นำข้าว อู่น้ำ ของประเทศ ทำให้นายสมศักดิ์ได้ซึมซับและรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร และมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเกษตร และการทำนาของชาวนาเป็นอย่างดี นายสมศักดิ์ จึงได้นำความรู้เรื่องเกษตร และปัญหาของเกษตรกร มารวมกับวิชาการที่ตนเองสำเร็จมาทางคณะรัฐศาสตร์ ที่ว่าด้วยการเมืองการปกครอง มาดำเนินงานทางการเมือง ซึ่งความรู้ความสามารถทั้ง 2 ด้านนี้ถือได้ว่าเป็น

แหล่งความรู้ที่สำคัญให้กับนายสมศักดิ์ ตลอดจนประสบการณ์จากการเป็นนักการเมืองมายาวนานกว่า 30 ปี ทำให้นายสมศักดิ์มีวุฒิภาวะทางการเมืองสูง ยิ่งกว่านี้ทำให้เขาสามารถมองเห็นปัญหาของชาติ ปัญหาของประชาชน ตลอดจนรากเหง้าของปัญหาของประชาชน ในท้องถิ่น คือความไม่มีความรู้ และการศึกษาของประชาชน ทำให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ อยู่ตลอดเวลา โดยนายสมศักดิ์สามารถนำความรู้และประสบการณ์ทางการเมืองมาเชื่อมโยงกัน ในการแก้ไขปัญหาของประชาชน โดยผ่านการใช้อำนาจทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจที่เกิดจากความเชื่อถือศรัทธา บารมี และอำนาจที่เกิดจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งก็ถือนายสมศักดิ์ ใช้ความสามารถ ประสบการณ์ มาดำเนินการทางการเมือง การติดต่อประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ การผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาพื้นที่ได้เป็นผลสำเร็จอย่างดี และจากผลการวิจัยก็จะพบลักษณะพิเศษในด้านความรู้ความสามารถอย่างหนึ่งของนายสมศักดิ์ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนในด้านบุคลิกภาพของเขา คือการจำรายชื่อ หรือจำคนได้แม่นยำ และนายสมศักดิ์ ยังมีการค้นคว้าเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา

ในด้านความความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ ผลการวิจัยพบว่าอุดมการณ์ที่สำคัญของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์ทุก คือยึดมั่นในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เล่นการเมืองตามระบบ ซึ่งการยึดมั่นในอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างหนึ่ง ก็คือ นายสมศักดิ์ ร่วมเป็นสมาชิกพรรคชาติไทยเพียงพรรคเดียว มาเป็นเวลายาวนาน ซึ่งเรื่องความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ นั้นเกิดจากนายสมศักดิ์มองเห็นช่องว่างของคนชนบท และคนในเมือง ที่ยังห่างไกลกัน โดยเปรียบเทียบแค่ในจังหวัดอ่างทอง ระหว่างคนที่อยู่ในตลาดกับคนที่อยู่ในชนบท ชีวิตความเป็นอยู่ก็ต่างกัน ประชาชนไม่ค่อยได้รับการดูแลจากรัฐ การเข้ารับบริการ การเข้าถึงบริการของฝ่ายรัฐ ก็เลยตัดสินใจจะมาทำงานทางการเมืองเป็นตัวแทนของประชาชนในชนบท ให้สามารถเข้าถึงอำนาจรัฐได้ และมีแนวคิดว่าการเป็นนักการเมืองจะทำให้คนชนบทสามารถได้รับการบริการจากรัฐได้อย่างเท่าเทียมกัน และสาเหตุการตัดสินใจเข้ามาทำงานทางการเมือง นั้นนายสมศักดิ์ ต้องการอยากจะเห็นสังคม ไม่มีความเหลื่อมล้ำ ต้องการอยากจะเห็นการพัฒนาระหว่างเมืองกับชนบทมันไม่แตกต่างกัน และต้องการอยากจะเห็นคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชนบท ซึ่งส่วนใหญ่จะด้อยโอกาส ให้ได้รับโอกาส ซึ่งการจะมีสิ่งเหล่านี้ได้ ต้องสามารถที่จะกุมอำนาจรัฐ กำหนดแนวนโยบาย กำหนดแนวทาง เพื่อให้สิ่งที่นายสมศักดิ์มุ่งหวังเป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้ นายสมศักดิ์จึงตัดสินใจมาเล่นการเมือง เพราะเป็นหนทางนำมาสู่อำนาจ เป็นหนทางก้าวไปสู่การกำหนดนโยบาย และนำแนวนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และจากการศึกษาประวัติของนายสมศักดิ์ พบว่าแนวคิด อุดมการณ์ทางการเมือง ของนายสมศักดิ์ มีความเกี่ยวข้องกับการประชาชนที่เป็นเกษตรกร คนด้อยโอกาส เนื่องจากนายสมศักดิ์ ได้รับรู้ปัญหาที่แท้จริงของเกษตรกรอย่างลึกซึ้ง และนายสมศักดิ์เคยทำ

กิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมืองนอกสภา แต่ไม่อาจช่วยประชาชนคนด้อยโอกาสได้สำเร็จ และเป็นจุดสำคัญที่ตัดสินใจก้าวเข้ามาทำงานทางการเมืองตามระบบ ระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย เนื่องจากต้องการแก้ไขปัญหาเกษตรกรนั่นเอง

1.3.2 ปัจจัยที่เกิดจากองค์ประกอบภายนอก

ในด้านการสนับสนุนจากครอบครัว โดยปัจจัยการสนับสนุนฐานอำนาจจากครอบครัวของนายสมศักดิ์ 3 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการสนับสนุนจากสมาชิกครอบครัว เครือญาติ ผลการวิจัยพบว่าครอบครัวเครือญาตินายสมศักดิ์ให้การสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองของนายสมศักดิ์ โดยมีส่วนร่วมในการออกเยี่ยมพบประชาชน และไปร่วมงานประเพณีแทนนายสมศักดิ์อย่างสม่ำเสมอ และเป็นปัจจัยพื้นฐานสนับสนุนในรูปแบบฐานคะแนนเสียง ในกลุ่มเครือญาติในช่วงที่มีการเลือกตั้ง

2) ด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ของนายสมศักดิ์ ที่ครอบครัวทวงบ้านเปิดกิจการค้าขายข้าวสาร และญาติ ๆ เปิดกิจการ โรงสีข้าว ที่อำเภอวิเศษชัยชาญ จึงถือว่าเป็นกิจการที่พอเลี้ยงตัวอยู่ได้ และมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง ถือว่าค่อนข้างดี แต่ถ้าเทียบกับนักการเมืองระดับรัฐมนตรีแล้ว นายสมศักดิ์ มีฐานะค่อนข้างน้อยกว่ารัฐมนตรีท่านอื่น ๆ จากการวิจัยพบว่าฐานะทางเศรษฐกิจของนายสมศักดิ์นั้น ไม่ใช่ปัจจัยหลักที่เป็นตัวสนับสนุนอำนาจของนายสมศักดิ์

3) การอบรมกล่อมเกลางานของครอบครัว เนื่องจากนายสมศักดิ์ เป็นบุตรของคนจีน และอาชีพค้าขาย และเป็นบุตรคนสุดท้องจากจำนวนลูก 11 คนนายสมศักดิ์จึงต้องช่วยทางบ้านค้าขายตั้งแต่เด็ก ๆ ทำให้นายสมศักดิ์มีบุคลิกขยันขันแข็ง เหมือนดังเช่นคนจีนโดยทั่วไป และจากความเป็นผู้ที่มีความสนใจการเมืองตั้งแต่วัยเยาว์ จึงทำให้มีความใฝ่ฝัน และต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาให้ท้องถิ่นตนเอง และเป็นแรงบันดาลใจสำคัญให้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอยู่เสมอ ทำให้นายสมศักดิ์ ได้ซึมซับเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาททางการเมือง และสถาบันทางการเมือง กระบวนการทางการเมืองทั้งในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้นายสมศักดิ์ มีความรู้ทางการเมืองสูง โดยเฉพาะการเมืองระบอบประชาธิปไตย ทำให้นายสมศักดิ์ได้เรียนรู้ในเรื่องความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และเล่นการเมืองตามระบบกรอบกติกาที่ตั้งไว้ ตลอดจนการที่นายสมศักดิ์ ฝึกรบมนตรีชายทั้งสามคนดำเนินการกิจกรรมทางการเมืองจนได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทอง ถึงสองคน คือ ส่วนบุตรชายอีกหนึ่งคน ก็ดำรงตำแหน่งเป็นเลขานุการ นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง ซึ่งถือได้ว่านายสมศักดิ์ ได้อบรมกล่อมเกลาลูก ๆ ให้เข้ามาทำงานทางการเมืองทั้งหมด และเป็นอนาคตนักการเมืองที่เจริญรอยตามผู้เป็นพ่อ และเป็นฐานสนับสนุนอำนาจทางการเมืองให้นายสมศักดิ์ ต่อไป

ในด้านการสนับสนุนจากพรรคการเมืองผลการวิจัยพบว่า พรรคชาติไทยเป็นพรรคที่นายสมศักดิ์ เป็นสมาชิกนั้น มีบทบาททางการเมืองทั้งในฐานะพรรคฝ่ายค้านและพรรคฝ่ายรัฐบาล มาโดยตลอด ทั้งนี้ นายสมศักดิ์ก็ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคชาติไทย และยังได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ตามโควตาของพรรคชาติไทยอยู่เสมอ พรรคชาติไทยจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จักนายสมศักดิ์ เป็นอย่างดี และจากการที่พรรคชาติไทยได้ทำงานในฐานะฝ่ายบริหารหลายครั้ง ส่วนมากเป็นการเข้าร่วมในรูปของรัฐบาลผสม และทุกครั้งพรรคชาติไทยทำหน้าที่ฝ่ายบริหารได้นำนโยบายพรรคมาใช้บริหารประเทศซึ่งสามารถทำได้ผล โดยเฉพาะการบริหารงานตามนโยบายด้านการพัฒนาชนบท ด้านสาธารณสุข โภชนาพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ และด้านการแก้ปัญหาเกษตรกร และแก้ปัญหาปากท้องให้กับราษฎร การจัดสรรที่ทำกิน การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การจัดหาทุนเพื่อการเกษตร การส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าเกษตร ตลอดจนความจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่า นโยบายพรรคชาติไทยนั้นเป็นนโยบายที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนบท และเป็นเกษตรกร ทำให้นโยบายพรรคเป็นที่ชื่นชอบ และเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่สนับสนุนอำนาจทางการเมืองให้กับนายสมศักดิ์

นอกจากนี้ยังมีประเด็นย่อยที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองที่เป็นปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจของนายสมศักดิ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1) การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปัจจัยที่สนับสนุนส่วนหนึ่งก็คือพรรคการเมืองที่นักการเมืองสังกัดอยู่ เพราะต้องอาศัยฐานเสียงของพรรคการเมือง ค่าใช้จ่ายที่พรรคสนับสนุน อาศัยนโยบายพรรคมาปราศรัย สิ่งที่สำคัญที่สุดคือรัฐธรรมนูญในระยะหลัง ๆ ได้กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง และโอกาสของคนที่สังกัดพรรคการเมืองจะได้รับการเลือกตั้ง ย่อมสูงกว่าผู้สมัครอิสระ เพราะพรรคการเมืองย่อมมีฐานคะแนนที่จัดตั้ง และมีเครือข่ายโยงใย กับกลุ่มประชาชน เกือบทุกกลุ่ม เมื่อชนะการเลือกตั้งแล้วสมาชิกก็ย่อมมีโอกาสใช้อำนาจหน้าที่ของตนเองสร้างความนิยมจากประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้นได้ง่าย การใช้อำนาจหน้าที่ทำงานให้กับเขตเลือกตั้งภายใต้ นโยบายพรรค ย่อมเป็นเครื่องแสดงถึงการให้ประโยชน์แก่ประชาชนในเขตนั้นโดยปริยาย เพราะฉะนั้นประชาชนมักจะเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนเดิม และการที่นายสมศักดิ์เป็นสมาชิกพรรคชาติไทยมาโดยตลอด และได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรติดต่อกันอย่างยาวนานทำให้สามารถแสดงบทบาทในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งใน

สภาและนอกสภาได้เป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนฐานอำนาจของนายสมศักดิ์ ได้เป็นอย่างดี

2) การได้รับสนับสนุนจากผู้นำทางการเมือง

นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย อดีตนายกรัฐมนตรี มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินการของพรรคเป็นอย่างมาก เนื่องจากอำนาจในการตัดสินใจต่าง ๆ ของพรรคชาติไทยมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจการบัญชาการในพรรคไว้ที่กรรมการบริหารพรรค โดยเฉพาะหัวหน้าพรรคมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจในพรรคแทบทุกเรื่อง ตั้งแต่การวางนโยบาย คัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง การหาเงินทุน การจัดสรรผลประโยชน์ภายในพรรค การตัดสินใจเข้าร่วมรัฐบาล ตลอดจนถึงการคัดเลือกสมาชิกเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ในกรณีนายสมศักดิ์ นั้น นายบรรหารให้ความไว้วางใจเป็นอย่างมากในเรื่องความขยัน ซื่อสัตย์ ความสุภาพ อ่อนโยน มีความรู้ความสามารถ และเชื่อฟังผู้ใหญ่ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่านายบรรหาร จะให้ความไว้วางใจให้นายสมศักดิ์ เป็นตัวแทนในการดำเนินการทางการเมืองอยู่เสมอ จนสื่อมวลชนให้ฉายาว่า เป็นร่างทรงบรรหาร เป็นเด็กดีที่อยู่ในโอวาท จะสังเกตได้จากการเจรจาต่าง ๆ ในเรื่องสำคัญ ๆ มักจะมีนายสมศักดิ์ เข้าร่วมด้วยเสมอ และเมื่อพรรคชาติไทยได้เข้าร่วมรัฐบาลนายสมศักดิ์ จะมีตำแหน่งทางการเมืองทุกครั้ง ถือได้ว่านายบรรหารซึ่งเป็นผู้นำทางการเมือง เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสนับสนุนฐานอำนาจของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

3) การดำรงตำแหน่งทางการเมือง

เป้าหมายที่สำคัญของนักการเมืองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคือการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี ซึ่งมีอำนาจดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ แต่เมื่อความต้องการเป็นรัฐมนตรีมีมากกว่าตำแหน่งรัฐมนตรีที่มีอยู่ พรรคการเมืองจึงต้องมีหน้าที่จัดสรรตำแหน่งทางการเมืองโดยใช้หลักเกณฑ์ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่มาเป็นรัฐมนตรีที่แตกต่างกันไป สำหรับพรรคชาติไทยนั้น ได้วางหลักเกณฑ์สำคัญในการเลือกผู้ที่จะมาเป็นรัฐมนตรีของพรรค คือ ต้องมีผลงาน คุณสมบัติส่วนตัว อาวุโสทางการเมือง วัชวุฒิ คุณวุฒิ ประสบการณ์ความเหมาะสมกับตำแหน่ง ซึ่งจะเห็นว่านายสมศักดิ์ มีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์ทุกประการ แต่สิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ก็คือ นายสมศักดิ์ ได้รับความไว้วางใจจากนายบรรหารเป็นอย่างมาก จากผลการวิจัยอาจสรุปได้ว่าการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำทางการเมือง การดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่สนับสนุนฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของ นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

ในด้านการได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าในด้านการได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่นนั้น นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล เป็น

นักการเมืองมาเป็นระยะเวลายาวนาน และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทองมาหลายสมัย ย่อมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด กับผู้นำท้องถิ่น และประชาชนค่อนข้างมาก นักการเมืองท้องถิ่นช่วยสนับสนุนในการเข้าถึงประชาชน เป็นตัวแทนการเชื่อมต่อ ระหว่างนายสมศักดิ์กับประชาชนในท้องถิ่นนั้น เป็นกลไกสำคัญในการควบคุมการปกครองท้องถิ่น เป็นฐานคะแนนเสียงที่สำคัญ ในการเลือกตั้งทั่วไป สามารถแสวงหาประโยชน์จากท้องถิ่นนั้นได้ เป็นต้น ลักษณะการสนับสนุน มีทั้งการเป็นหัวคะแนน การใช้อิทธิพลของคนที่มืออยู่ในท้องถิ่นในการช่วยเหลือนายสมศักดิ์ช่วงเลือกตั้ง การประชาสัมพันธ์กระจายข่าวสารและผลงานของนายสมศักดิ์ให้ประชาชนรับทราบ การรวมตัวเป็นทีมงานเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการตั้งชมรมคนรักสมศักดิ์ จึงพอสรุปได้ว่า จากการที่นักการเมืองท้องถิ่นในทุกกลุ่มการเมืองภายในจังหวัดอ่างทอง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มนายก อบจ. สมาชิก อบจ. กลุ่มนายกเทศมนตรี สมาชิกเทศบาล กลุ่มนายก อบต. สมาชิก อบต. และกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้านให้การสนับสนุนนายสมศักดิ์ ดำเนินการทางการเมือง ปรากฏได้จากคะแนนเสียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่นนั้น เป็นปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองที่สำคัญที่สุด ปัจจัยหนึ่ง

ในด้านการสนับสนุนจากข้าราชการในพื้นที่ ผลการวิจัยพบว่านายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล เป็นสมาชิกสภาผู้แทนมาแล้วหลายสมัย มีอาวุโสทางการเมือง เคยทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร เช่น รัฐมนตรี ผู้ช่วยรัฐมนตรี เป็นต้น ด้วยปัจจัยดังกล่าวช่วยส่งผลให้ข้าราชการต้องเกรงใจ ซึ่งจะเห็นว่านายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล เป็นผู้ที่มีการมีต่อข้าราชการในจังหวัดอ่างทองเป็นอย่างมาก นอกจากการได้รับการช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นงานของหน่วยงานราชการแล้ว ยังพบว่าในเรื่องภารกิจส่วนตัว หรือการร้องขอในเรื่องการพัฒนาต่าง ๆ ในจังหวัดอ่างทองนั้น มักได้รับการสนับสนุนจากข้าราชการมาโดยตลอด ซึ่งกลุ่มข้าราชการที่สนับสนุนการดำเนินการทางการเมืองของนายสมศักดิ์ สามารถ แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ กลุ่มข้าราชการฝ่ายปกครอง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ เป็นต้น กลุ่มข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ เช่น ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียนต่าง ๆ ที่อยู่ในจังหวัดอ่างทอง กลุ่มข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข เช่น สาธารณสุขจังหวัดอ่างทอง สาธารณสุขอำเภอผู้อำนวยการโรงพยาบาลต่าง ๆ ในจังหวัดอ่างทอง กลุ่มข้าราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่นผู้อำนวยการชลประทานจังหวัด เกษตรจังหวัด ประมงจังหวัด เป็นต้น กลุ่มข้าราชการกระทรวงคมนาคม เช่น ผู้อำนวยการสำนักบำรุงทาง ผู้อำนวยการสำนักงานกรมทางหลวงชนบท เป็นต้น รวมถึงข้าราชการตำรวจ ทหาร และข้าราชการอื่น ๆ ที่อยู่ในจังหวัดอ่างทอง โดยการ

สนับสนุนของข้าราชการส่วนภูมิภาค จะเป็นลักษณะของการใช้บุคลากร การใช้ข้อมูล ความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพ มาดำเนินการสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง แนวทางการพัฒนา การแก้ไขปัญหาประชาชน ตามสาขาอาชีพของแต่ละกลุ่ม

2) กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กลุ่มข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด กลุ่มพนักงานเทศบาล กลุ่มพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการและพนักงานเหล่านี้ เป็นผู้อยู่ได้บังคับบัญชาของนักการเมืองท้องถิ่น ที่มีสายสัมพันธ์แนบแน่นอยู่กับนายสมศักดิ์ ปริศนานันกุลซึ่งหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นก็ต้องทำตามนโยบายของผู้บริหารส่วนท้องถิ่นอยู่แล้ว โดยเฉพาะหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนายสมศักดิ์ ข้าราชการก็ยอมให้การสนับสนุนแนวทางการดำเนินการทางการเมืองอย่างเต็มที่

3) ในด้านการได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่ ผลการวิจัยพบว่า การที่นายสมศักดิ์ชนะการเลือกตั้งหลายสมัยติดต่อกัน เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงการยอมรับของประชาชนที่มีต่อนายสมศักดิ์ จากผลการวิจัยยังพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดอ่างทองให้การสนับสนุนนายสมศักดิ์เป็นจำนวนมาก ถึงแม้จะถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง นายสมศักดิ์ได้ส่งบุตรชายลงสมัครรับเลือกตั้งแทน และได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองคน นั้นย่อมสะท้อนถึง การได้รับแรงสนับสนุนจากกลุ่มประชาชนในจังหวัด โดยสาเหตุของการสนับสนุนส่วนใหญ่เกิดจากการนำนโยบายทางการเมืองเข้าไปพัฒนานำความเจริญสู่ท้องถิ่น การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของแต่ละกลุ่ม แต่ละอาชีพให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน และอีกปัจจัยหนึ่งที่กลุ่มต่าง ๆ ให้การสนับสนุน เกิดจากบุคลิกภาพของนายสมศักดิ์ เองที่เป็นคนที่มีบุคลิกเป็นกันเองกับประชาชน เข้าถึงประชาชนในทุก ๆ กลุ่ม และการเป็นคนเท่าคิดดิน ทำให้ประชาชนรู้สึกใกล้ชิดและเชื่อถือศรัทธา และให้การสนับสนุนอย่างจริงใจ จากการศึกษาประชาชนสนับสนุนนักการเมืองในการดำเนินการทางการเมืองนั้น ถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐาน และเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการเป็นฐานอำนาจทางการเมือง เพราะในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน นักการเมืองเพียงแต่เป็นตัวแทนในการใช้อำนาจนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมเท่านั้นเอง

2. อภิปรายผล

จากการวิจัยที่ได้สรุปในข้างต้น ผู้วิจัยแยกการอภิปรายเป็น 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1 ฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

ผลการวิจัยได้สรุปออกมาว่า นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล มีฐานทางสังคม วัฒนธรรมสูง ซึ่งเกิดจากการที่จะสามารถผลักดันงบประมาณมาพัฒนา และนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง โดยการพัฒนาส่วนใหญ่จะเป็นการพัฒนาในด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ส่วนการเป็นคนที่มิชื่อเสียงนั้นนายสมศักดิ์ เป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงมากในจังหวัดอ่างทอง และระดับชาติ แม้กระทั่งเด็ก หรือคนชรา หรือผู้ที่ไม่ได้มีการติดตามการเมือง ไม่มีความรู้ทางการเมือง ก็รู้จักนายสมศักดิ์เป็นอย่างดีเนื่องเกิดจากผลงานการนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น การเข้าร่วมงานกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ของจังหวัดอ่างทองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจากความมีชื่อเสียงทั้งในอ่างทองและระดับชาติให้สามารถผลักดันงบประมาณจากหน่วยงานราชการ ทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น เพื่อมาพัฒนาจังหวัดอ่างทองเป็นอย่างมาก ซึ่งบ่งชี้ถึงฐานอำนาจทางสังคม วัฒนธรรมของนายสมศักดิ์ ได้เป็นอย่างดี และนายสมศักดิ์ก็สามารถใช้ฐานอำนาจนั้นมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินการทางการเมือง สังคม วัฒนธรรม ตามที่ตนต้องการ ดังที่ บรรพต วีรชัย และเพชฌิ ศรีสุวรรณ (2520: 335-336) กล่าวว่า อำนาจ คือ การที่ผู้ใดผู้หนึ่งสามารถก่อให้เกิดผลตามที่ตนเองต้องการ ดังนั้น การมีอำนาจจึงหมายถึงการใช้อิทธิพลให้ผู้อื่นกระทำตามต้องการ และคำกล่าวของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) (อ้างถึงใน ชีรพล สุคนธวิท 2540: 15) ที่ได้กล่าวถึงอำนาจไว้ว่า อำนาจคือสิ่งที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่ผู้ใดผู้หนึ่งได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ภายใต้อำนาจสัมพันธภาพทางสังคมเพื่อให้บรรลุในสิ่งที่เขาต้องการ

ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจนั้น พบว่านายสมศักดิ์มีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง โดยเฉพาะเกี่ยวกับความพร้อมด้านกำลังเงิน นายสมศักดิ์ มีทรัพย์สินอยู่ในระดับปานกลาง แต่ก็ถือเป็นมูลค่าที่มีความพร้อมทางการเงินและเศรษฐกิจ แต่นายสมศักดิ์ไม่ได้ใช้ฐานอำนาจทางการเงินและเศรษฐกิจ เข้าไปดำเนินการทางการเมือง และก็ไม่ได้ใช้ฐานอำนาจทางการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้ร่ำรวย แต่การมีฐานอำนาจนั้นเกิดจากบุคลิกส่วนตัวของนายสมศักดิ์เอง ที่ได้สร้างสมศรัทธา จากประชาชนในจังหวัดอ่างทองเป็นเวลานาน เกิดจากแรงศรัทธาต่อตัวเขา ไม่ใช่ฐานะทางเศรษฐกิจของเขา ซึ่งถ้าแบ่งเป็นลักษณะหรือประเภทของอำนาจ แล้วในกรณีนายสมศักดิ์ จะอยู่ในประเภทอำนาจเชิงบารมีวิสัย ดังที่ แมกซ์ เวเบอร์(อ้างถึงใน ชีรพล สุคนธวิท 2540:15) ได้ให้ความหมายของอำนาจเชิงบารมีวิสัย (charismatic authority) คืออำนาจที่ได้มาจากแรงศรัทธาที่คนอื่น ๆ มีต่อบารมีชน อาจเป็นเพราะเป็นที่ประจักษ์ว่ามีความสามารถพิเศษใน

การสงครามหรือความเป็นผู้สามารถรักษาโรคหรือขจัดภัยพิบัติต่าง ๆ ได้ ดังนั้น บารมีจึงเกิดจากการยอมรับของผู้อื่น

สรุปผลการวิจัยด้านฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ที่สามารถสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นให้ได้รับการเลือกตั้ง พบว่านักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้ง ส่วนใหญ่เป็น ทีมงาน“สำนักรักบ้านเกิด”ของนายสมศักดิ์ จึงพอสรุปได้ว่าฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์สามารถช่วยสนับสนุนให้นักการเมืองท้องถิ่นได้รับการเลือกตั้ง ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วนักการเมืองท้องถิ่นกับนักการเมืองระดับชาติ มักจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะพึ่งพากันและกัน นักการเมืองระดับชาติ ก็มักจะช่วยเหลือให้นักการเมืองอื่น ๆ ให้เข้ามามีอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นเพื่อเป็นฐานคะแนนเสียงให้กับตน ส่วนนักการเมืองท้องถิ่นก็จะพึ่งพานักการเมืองระดับชาติ เพื่ออาศัยอำนาจบารมี และการช่วยเหลือเพื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองใน และนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้ ก็จะกลายเป็นทีมงาน และเป็นฐานเสียงให้กับนายสมศักดิ์ ในคราวมีการเลือกตั้งระดับชาติ ตลอดจนนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้จะเป็นฝ่ายสนับสนุนและเป็นฐานอำนาจทางการเมืองให้นายสมศักดิ์ ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่อไป

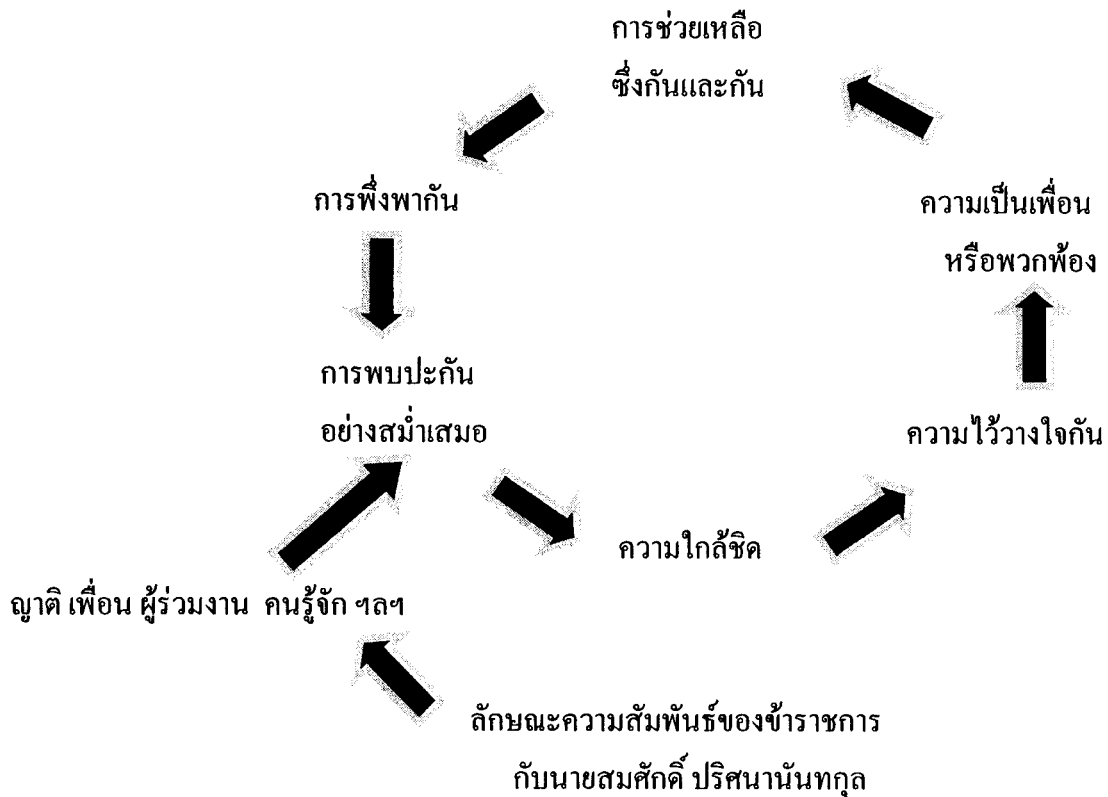
สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิธา เขียรถาวร (2552) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น: ศึกษากรณีเทศบาลนครลำปาง ที่มองถึงความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น และผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น นอกจากนี้การศึกษาพบว่า (1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับนักการเมืองท้องถิ่น ในประเด็นการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น และการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในลักษณะการให้เงินทุนเพื่อใช้จ่าย ใช้ฐานเสียงสนับสนุนการเลือกตั้ง และให้คำปรึกษาการดำเนินงานท้องถิ่น (2) ลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น กรณีเทศบาลนครลำปาง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น เพราะทำให้เกิดความเสี่ยงในการซื้อเสียงและใช้เงินในการหาเสียงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด แต่ไม่เกิดผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และท้องถิ่นเพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้เข้าไปแทรกแซงโดยตรง การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และท้องถิ่นจึงเป็นอิสระ

จากงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่าการอุปถัมภ์นักการเมืองท้องถิ่นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยังไม่สามารถแก้ไขได้เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในท้องถิ่น ทั้งยังสืบทอดอำนาจต่อเนื่องไปยังบุตร หรือเครือญาติ จึงสามารถสร้างฐานอำนาจได้กว้างขวางและแนบแน่นยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ และการวิจัยนี้ผู้วิจัยยังพบอีกว่าการที่สมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรเข้ามาอุปถัมภ์นักการเมืองท้องถิ่น มีผลทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

ในเรื่องการช่วยเหลือสนับสนุนข้าราชการในพื้นที่ให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้า ถ้าจะพิจารณาในระบบการเมืองไทยก็จะพบว่าระบบการเล่นพรรคเล่นพวก เป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกออกจากการเมืองไทยได้ ครอบคลุมตามที่ลักษณะของความสัมพันธ์แบบส่วนตัว ยังคงมีอิทธิพลต่อสังคมไทยเช่นปัจจุบัน โดยทั่วไป อันเป็นภารกิจที่สอดคล้องกับภารกิจของนักการเมือง ที่อาสาเข้ามาเป็นตัวแทนในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ภาวการณ์พึ่งพากันระหว่างข้าราชการกับนักการเมืองจึงเป็นอย่างใกล้ชิด โดยสามารถเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน นักการเมืองย่อมที่จะใช้หน่วยราชการ หรือข้าราชการ เป็นหน่วยปฏิบัติที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ในขณะที่ข้าราชการก็หวังพึ่งพาอำนาจทางการเมืองของนักการเมือง ในเรื่องความดีความชอบ ยศตำแหน่ง ความก้าวหน้าในอาชีพราชการ รวมถึงค่านงบประมาณ กำลังพล วัสดุอุปกรณ์ของหน่วยราชการด้วย

ข้าราชการส่วนใหญ่ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายสมศักดิ์ ล้วนแล้วแต่ทำงานอยู่ในจังหวัดอ่างทองเป็นเวลานาน หรือไม่ก็เป็นคนจังหวัดอ่างทอง ที่เคยร่วมงาน กิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน โดยข้าราชการเหล่านี้มีโอกาสได้ใกล้ชิด ทำงานร่วมกับนายสมศักดิ์ บ่อย ๆ จนเกิดเป็นความใกล้ชิด เป็นคนรู้จัก เป็นผู้ร่วมงาน เป็นพวกพ้อง และรู้แนวทางการดำเนินการทางการเมืองของนายสมศักดิ์ และช่วยเหลือกิจกรรมทางการเมืองให้กับนายสมศักดิ์ อย่างเต็มที่ ทั้งการช่วยเหลือแบบเปิดเผย และแบบไม่เปิดเผย จนทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน จนกระทั่งถึงได้รับการสนับสนุนให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้าทางราชการ ซึ่งการเกิดการสนับสนุนกันนั้นมีลักษณะของการเกิดกลุ่มในลักษณะที่อิงบุคคล มากกว่าหลักการ หรือผลประโยชน์ร่วมกันนี้ มีเหตุมาจากการที่คนไทยมีวัฒนธรรมสังคมที่ยึดตัวบุคคล (personalism) กล่าวคือ โครงสร้างของสังคมไทย ถูกผูกเข้าด้วยกันด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว โดยสามารถเขียนเป็นวงจรความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการในพื้นที่ กับนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์ทุกุล ดังนี้

ภาพที่ 5.1 วงจรความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการในพื้นที่ กับนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์

ตามวงจรแห่งความสัมพันธ์ดังกล่าวอธิบายว่า ความสัมพันธ์จะเกิดขึ้นได้ จะต้องมีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างบุคคลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเพื่อนร่วมงาน คนรู้จักหรือบุคคลอื่น ๆ หรือข้าราชการที่มีโอกาสพบปะกับนายสมศักดิ์ อาจโดยการแนะนำให้รู้จักและงานเลี้ยงสังสรรค์ในโอกาสต่าง ๆ การพบปะนั้นจะต้องมีความสม่ำเสมอ จนก่อให้เกิดความรู้สึกที่ใกล้ชิดและผูกพัน เกิดความไว้วางใจกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่การที่บุคคลทั้งสองฝ่ายหรือมากกว่าสามารถร่วมมือกันกระทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกันได้ ความใกล้ชิดและความไว้วางใจกัน เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความเป็นเพื่อน หรือการเป็นพวกพ้องเดียวกัน และยอมให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนหรือพวกพ้อง การช่วยเหลือนี้มีได้ขึ้นอยู่กับความถูกต้องหรืออยู่บนหลักการแต่อย่างใด กล่าวคือเมื่อเป็นเพื่อนกันแล้วจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ในด้านการช่วยเหลือสนับสนุนช่วยเหลืออุปถัมภ์ประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ สรุปผลการวิจัยพบว่าภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทย นายสมศักดิ์ ใช้ฐานอำนาจ

ทางการเมือง นำมาช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาก็กับประชาชนได้เป็นอย่างมาก อีกทั้งนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล มีความสัมพันธ์กับประชาชนในจังหวัดอ่างทอง เสมือนพี่น้อง โดยประชาชนสามารถเข้าพบได้ง่าย และนายสมศักดิ์เป็นคนที่มีบุคลิกภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ซึ่งสามารถเอาชนะใจประชาชนในพื้นที่จังหวัดอ่างทองได้ ซึ่งจากผู้ที่ได้รับการช่วยเหลืออุปถัมภ์ และการแก้ไขปัญหาก็กลับกลายมาเป็นความเลื่อมใส ศรัทธา ในที่สุดก็แปรเปลี่ยนเป็นฐานอำนาจทางการเมืองของนายสมศักดิ์ โดยลักษณะการตอบแทนของประชาชน นั้น ก็คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ด้วยความสมัครใจ จนได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาหลายสมัย ซึ่งเป็นวงจรของระบบอุปถัมภ์ทางการเมืองที่สืบเนื่องกันมานานในสังคมไทย โดยนักวิชาการและนักรัฐศาสตร์หลายท่านได้ลงความเห็นไว้ว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองไทยนั้น เป็นความสัมพันธ์แบบ ผู้อุปถัมภ์-ผู้ได้อุปถัมภ์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยเป็น วัฒนธรรมแบบผู้อุปถัมภ์-ผู้ได้อุปถัมภ์ เป็นความสัมพันธ์ที่ปรากฏอยู่ทุกระดับทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยมีรากเหง้ามานานแล้วในประวัติศาสตร์และตกทอดกันเรื่อยมา ดังที่ เจเรมี เฮส.เคมปี (Jeremy H.Kemp) (อ้างถึงใน นพดล สุคนธวิธ 2539) ได้กล่าวว่า

“... คนไทยมักมองผู้อื่นในสังคมในแง่ของฐานะที่มีสูงกว่า หรือต่ำกว่าคน ผู้ที่อาวุโสกว่า มีการศึกษา มีความรู้มากกว่า มีฐานะร่ำรวยกว่า จะมีฐานะทางสังคมที่สูงกว่าเนื่องจากมีบุญบารมีมากกว่าตามคติทางพุทธศาสนา โดยพื้นฐานแล้ว ความแตกต่างของฐานะทางสังคมนี้ ลำดับขั้นจะเกิดขึ้นเมื่อคนหนึ่งมีความเคารพนบถนอบต่อผู้ที่มีฐานะทางสังคมสูงกว่าตน และในขณะที่เดียวกันตนก็จะได้รับการเคารพนบถนอบจากคนที่ฐานะทางสังคมต่ำกว่า ...ความสัมพันธ์ของผู้ที่มีฐานะทางสังคมเหนือกว่า กับผู้ที่มีฐานะทางสังคมด้อยกว่าตนนั้น เราเรียกว่าเป็นความสัมพันธ์แบบ ผู้อุปถัมภ์-ผู้ได้อุปถัมภ์ ผู้ที่มีฐานะทางสังคมสูงกว่าจะให้บางสิ่งบางอย่าง จากทรัพยากรที่มีมากกว่า แก่ผู้ที่มีฐานะด้อยกว่า ตามความเหมาะสมและพอใจ และผู้ที่ได้รับก็จะให้การตอบแทนตามลักษณะที่ตนเองเป็นอยู่...”

ในด้านการยอมรับจากนักการเมืองและสาธารณชน พบว่านายสมศักดิ์ เป็นนักการเมืองที่มีบุคลิกภาพ ที่อ่อนน้อม ถ่อมตน การพูดจาปราศรัยในสถานที่ต่าง ๆ มีหลักการและเหตุผล น้ำเสียงอ่อนโยนไม่แข็งกระด้าง และมีบุคลิกของคนทำงานขยันขันแข็ง สามารถรับฟังข้อวิพากษ์วิจารณ์และความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้เป็นอย่างดี จนทำให้นายสมศักดิ์ ได้รับการยอมรับจากประชาชนในจังหวัดอ่างทอง เป็นอย่างมาก และเป็นการยอมรับในลักษณะเชิงบวก โดยประชาชนรู้สึกเลื่อมใส ศรัทธา พอสรุปได้ว่านายสมศักดิ์เป็นนักการเมืองที่ได้รับการยอมรับจากสาธารณชนนักการเมืองด้วยกันและได้รับการยอมรับจากสาธารณชนเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะมียำตำแหน่งทางการเมือง หรือถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง ก็ยังได้รับการยอมรับ และสามารถเป็นผู้นำทางการเมือง

ให้กับคนในจังหวัดอ่างทองได้ กรณีนายสมศักดิ์นั้นเป็นประเภทผู้นำที่เกิดจากความสามารถพิเศษ ซึ่งตามการแบ่งประเภทผู้นำของ อูทซ์ หิริธูโต (2524) ที่ให้ความหมายของผู้นำที่เกิดจากความสามารถพิเศษ (charismatic leaders) ผู้นำประเภทนี้มีคุณสมบัติเป็นผู้นำหรือเกิดมาเพื่อเป็นผู้นำ โดยที่เขาได้รับตำแหน่งผู้นำจากการที่มีคุณสมบัติพิเศษในการนำคน เช่น มีบุคลิกภาพในการดึงดูดใจคน มีความสามารถในการพูด มีความเฉลียวฉลาดมีคุณธรรม เป็นต้น แต่คุณสมบัติพิเศษเหล่านี้จะต้องดีเด่นเหนือบุคคลทั่วไป และผู้นำประเภทนี้ไม่จำเป็นจะต้องมีตำแหน่งอยู่ในองค์การ แต่เขาก็สามารถครองใจผู้อื่นได้โดยอาศัยบุคลิกภาพและอำนาจซึ่งมีอยู่ตนเอง

จากการวิจัยในด้านการมีบทบาทชี้นำแนวคิด และแนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมือง ของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล พบว่า นายสมศักดิ์ มีบทบาทในการชี้นำแนวคิดและแนวทางแก้ไขปัญหาของจังหวัดอ่างทอง โดยเฉพาะแนวทางแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ได้รับการตอบรับจากประชาชนเป็นอย่างดี จนส่งผลให้การดำเนินการตามแนวคิดต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งการที่นายสมศักดิ์ เป็นผู้ที่สามารถชี้นำสังคม หรือให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ คล้อยตามเป็นลักษณะของผู้ที่มีฐานอำนาจทางการเมือง ดังที่ ชูป กาญจนประกร (2509: 355-356) กล่าวว่า ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีอำนาจหรืออิทธิพลมาจากหลายอย่างหลายประการ เช่น บุคลิกภาพ ฝีมือ ความรู้ ความเชื่อของเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ ซึ่งต่างมีความนับถือเชื่อฟังหรือมั่นใจ และเชื่อใจว่าจะได้รับคำแนะนำที่ถูกต้อง หากเข้าขอคำแนะนำ ผู้นั้นจึงเป็นคนมีอำนาจ (power) โดยปริยาย และอาจจะเป็นผู้ทรงอำนาจ ที่ได้รับความนิยมนับถือกว่า ผู้มีอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ (authority)

2.2 วิธีสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

ในช่วงก่อนเข้าสู่วงการเมืองนั้น นายสมศักดิ์ ได้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในด้านการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือบุคคลในท้องถิ่นบ้าง แต่เป็นไปในลักษณะพึ่งพาอาศัยกันระหว่างคนที่อยู่ท้องถิ่นเดียวกัน เป็นการช่วยเหลือกันตามกำลังฐานะ ยังไม่ใช้การแก้ไขปัญหาที่เป็นระบบ จึงทำให้นายสมศักดิ์มีแนวคิดและตัดสินใจที่จะเข้ามาเล่นการเมืองให้เป็นไปอย่างตามระบบ เพื่อหาหนทางในการแก้ไขปัญหาวชาวบ้านให้ได้มากขึ้น โดยการสร้างอำนาจทางการเมือง ตลอดจนการพยายามเข้าไปมีตำแหน่งทางการเมือง เพื่อทำให้มีอำนาจรัฐ และสามารถช่วยเหลือประชาชนได้

ช่วงเข้าสู่วงการเมืองโดยเป็นสมาชิกพรรคการเมือง นายสมศักดิ์เห็นว่า การมีบทบาทในสภาเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอต่อการสนองตอบความต้องการของประชาชนได้ เนื่องจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องดำเนินการภายใต้กลไกภายในพรรคการเมืองที่ตนสังกัด ขอบเขตระบบและกลไกของรัฐสภา เช่น ข้อบังคับการประชุม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ทำให้การทำหน้าที่ในสภา ไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้เต็มที่ และไม่

สามารถแก้ไขปัญหาและความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้ทันทีและโดยตรง ไม่เพียงพื่อต่อความคาดหวังของประชาชน ที่มีต่อบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือนักการเมือง ดังนั้นนายสมศักดิ์จึงต้องมีบทบาทนอกสภาควบคู่ไปด้วย บทบาทหน้าที่นักการเมือง ได้แก่ การไปร่วมงาน ประเพณี การลงพื้นที่รับฟังปัญหาประชาชน การช่วยเหลืออุปถัมภ์ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญของนักการเมืองเพราะการให้ความสำคัญ และแสดงถึงความสนใจต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน เป็นการสร้างความใกล้ชิดและความไว้วางใจต่อกันในระดับบุคคลต่อบุคคลและความผูกพันนี้ ทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ เชื่อถือศรัทธา นักการเมือง และประชาชนก็จะออกเสียงสนับสนุนในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

ในช่วงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีนายสมศักดิ์มีการผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นสาธารณูปโภค การเกษตร สาธารณสุข การศึกษา ซึ่งวิธีการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองอย่างหนึ่งที่สำคัญของนักการเมือง คือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาพื้นที่ สร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรี ก็จะมีอำนาจทางการเมือง ที่จะสามารถผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดตัวเองสูง ทำให้ได้รับความนิยมจากประชาชน

สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ยุทธพงษ์ วงศ์เมืองสวรรค์ (2547) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2518 – 2544) โดยผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ทางนิติบัญญัติแล้ว ยังสามารถมีบทบาทในการบริหารประเทศอีกด้วย โดยการดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล โดยเฉพาะบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้ดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหาร โดยได้แสดงบทบาททางการเมืองในฐานะนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีในกระทรวงต่าง ๆ

นอกจากนี้ การศึกษาวิจัยดังกล่าวยังพบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี พรรคชาติไทยมีฐานคะแนนเสียงจากประชาชนกลุ่มต่างๆ ทั้งนักการเมืองท้องถิ่นในระดับ โดยเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเครือข่าย นักธุรกิจ รวมทั้งข้าราชการ และประชาชนที่พึงพอใจผลงานในการพัฒนาจังหวัด ด้วยปัจจัยดังกล่าวทำให้คะแนนนิยมของผู้สมัครพรรคชาติไทยในจังหวัดสุพรรณบุรีมีมากกว่าคะแนนนิยมของผู้สมัครจากพรรคอื่น ๆ แทบทุกครั้ง โดยเฉพาะนายบรรหาร ศิลปอาชาได้รับการเลือกตั้งด้วยคะแนนสูงสุดของประเทศหลายครั้ง ส่วนปัจจัยเกื้อหนุนเกิดจากการบริหารงานตามนโยบายด้านการชนบท ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การส่งเสริมสินค้าด้านการเกษตร ตลอดจนความจำเป็น

พื้นฐานต่าง ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่านโยบายพรรคชาติไทยนั้นเป็นนโยบายที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนบทและเป็นเกษตรกร ทำให้นโยบายพรรคเป็นที่ชื่นชอบและเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องต่อการที่ประชาชนเลือกผู้สมัครของพรรคชาติไทย เมื่อผู้สมัครของพรรคชาติไทยได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรีแล้ว ได้แสดงบทบาททางการเมืองทั้งในสภาผู้แทนราษฎร ภายใต้กลไกของรัฐสภาและบทบาททางการเมืองนอกสภาผู้แทนราษฎร ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงบทบาทในการบริหารประเทศ โดยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล

2.3 ปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทอง ของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

ปัจจัยส่วนบุคคลที่สนับสนุนฐานอำนาจนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ที่โดดเด่นคือด้านบุคลิกภาพ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว แตกต่างกับนักการเมืองโดยทั่วไป คือความเป็นคนสุภาพ อ่อนโยน นอบน้อม เป็นกันเอง พบปะง่าย เข้าใจคิดค้น ยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักออกนอกกลิ่นเสมอดันเสมอปลาย และมีภาพนักการเมืองแบบชาวบ้านทั่วไป ไม่มีภาพของนายทุน นักธุรกิจ หรือผู้มีอิทธิพลใด ๆ เป็นนักการเมืองที่ไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เหมือนนักการเมืองทั่วไป ที่สำคัญคือนายสมศักดิ์ เป็นนักการเมืองที่ทำให้เกียรติกับประชาชนทุก ๆ คน ไม่วางตัวเหนือคนอื่น ซึ่งจากบุคลิกที่เกิดจากภายในตัวของนายสมศักดิ์เอง ทำให้ประชาชนเกิดความชื่นชมศรัทธา ไว้วางใจ กล้าที่จะเข้าพบ เพื่อบอกกล่าวเรื่องราวปัญหาความเดือดร้อน และนายสมศักดิ์ ก็เป็นคนจริงใจตรงไปตรงมา ถ้าแก้ได้ก็จะช่วยโดยทันที แต่ถ้าไม่ได้ก็จะบอกไม่ได้เพราะอะไร แต่ก็หาทางช่วยปิดปากให้ทุกชั้นนั้นเบาบางลง ซึ่งบุคลิกเช่นนายสมศักดิ์ หาไม่ค่อยได้ในวงการเมืองของไทย และบุคลิกดังกล่าว ก็กลายมาเป็นฐานที่สนับสนุนอำนาจที่สำคัญที่สุดของนายสมศักดิ์ เพราะอำนาจที่เกิดจากการชื่นชมศรัทธาบารมี นั้นจะอยู่ยืนยาวกว่าอำนาจที่เกิดจากการบีบบังคับ ดังคำกล่าวของชูป กาญจนประกร (2509: 355-356) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีอำนาจหรืออิทธิพลมาจากหลายอย่างหลายประการ เช่น บุคลิกภาพ ฝีมือ ความรู้ ความเชื่อของเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ ซึ่งต่างมีความนับถือเชื่อฟังหรือมั่นใจ และเชื่อใจว่าจะได้รับคำแนะนำที่ถูกต้อง หากเข้าขอคำแนะนำผู้นั้นจึงเป็นคนมีอำนาจ (power) โดยปริยาย และอาจจะเป็นผู้ทรงอำนาจ ที่ได้รับความนิยมนับถือกว่า ผู้มีอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ (authority)

ปัจจัยที่เกิดจากองค์ประกอบภายนอกที่โดดเด่นของนายสมศักดิ์ คือการสนับสนุนจากพรรคการเมือง ผลจากการวิจัยพบว่านายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล เป็นนักการเมืองที่เล่นการเมืองพรรคเดียวมาตลอด คือ พรรคชาติไทย ทำให้มีความอาวุโสทางการเมืองภายในพรรค

ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการบริหารพรรค และรองหัวหน้าพรรค มีบทบาทในการจัดสรรผู้สมัครลงเลือกตั้ง บทบาทในการกำหนดนโยบาย ที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งนายสมศักดิ์ ได้รับความไว้วางใจจาก นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรค ให้เป็นตัวแทนของพรรคชาติไทยในการเจรจาทางการเมือง อยู่เสมอ ๆ

บุญอริ อีหมะ (2550: 210) ได้ให้บทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยพรรคการเมืองไม่ได้มีเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยเท่านั้น ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการก็มีพรรคการเมืองเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน เพียงแต่มีบทบาทหน้าที่เฉพาะเพื่อครองอำนาจทางการเมือง และสร้างความชอบธรรมทางการเมืองเท่านั้น แตกต่างจากพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มีบทบาทหน้าที่หลายประการ ดังนี้

1. การสรรหาผู้นำทางการเมืองหรือตัวแทนทางการเมืองด้วยการส่งสมัครรับเลือกตั้ง

ในระบอบประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและต่อเนื่องเพราะมีกระบวนการในการสรรหาผู้นำ หรือตัวแทนทางการเมืองที่มี กฎ กติกา ที่คนในสังคมยอมรับ พรรคการเมืองทำหน้าที่นี้ด้วยการสรรหาสมาชิก หรือตัวแทนของพรรคส่งสมัครรับเลือกตั้ง ทุกพรรคการเมืองต่างล้วนให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่นี้ โดยเฉพาะพรรคการเมืองไทย มักให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่นี้มากกว่าบทบาทหน้าที่ในด้านอื่น ๆ

2. การรวบรวมผลประโยชน์หรือความต้องการของประชาชน

พรรคการเมืองจะทำหน้าที่แสวงหาข้อมูลความต้องการของประชาชน ซึ่งมีอยู่อย่างกระจัดกระจายและมากมาย โดยทำหน้าที่ประสานผลประโยชน์ หรือความต้องการของคนทุกหมู่เหล่าในสังคมให้ได้รับผลประโยชน์กันอย่างถ้วนหน้า ด้วยการนำเสนอข้อมูลนั้นให้พรรครัฐบาลได้รับทราบกรณีของตนเองเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ในอีกกรณีหนึ่งพรรคการเมืองจะทำหน้าที่ตามข้อที่ 3

3. นำเสนอนโยบายบริหารประเทศหากชนะเลือกตั้งได้เป็นรัฐบาล

นอกเหนือจากการสรรหาตัวผู้นำทางการเมือง หรือตัวแทนทางการเมือง ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเป็นรัฐบาลบริหารประเทศแล้ว พรรคการเมืองยังมีหน้าที่รวบรวมความต้องการของประชาชน (Political Aggregation) แล้วนำเสนอออกมาเป็นนโยบายพรรคเพื่อใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งและเป็นนโยบายในการบริหารประเทศหากได้เป็นรัฐบาล

4. เผยแพร่ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน

พรรคการเมืองไม่เพียงทำหน้าที่รวบรวมความต้องการของประชาชน ส่งตัวแทนสมัครรับเลือกตั้งนำเสนอโยบายให้ประชาชนได้รับทราบในช่วงฤดูเลือกตั้ง แต่พรรคการเมืองยัง

สามารถทำหน้าที่อื่น ๆ โดยเฉพาะนอกฤดูเลือกตั้ง หนึ่งในหน้าที่นั้นก็คือ เผยแพร่ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในด้านสิทธิ เสรีภาพ ทางการเมืองที่ประชาชนควรรู้ กระบวนการประชาธิปไตย ผลงานหรือการปฏิบัติงานของรัฐบาล นโยบายของรัฐบาลที่กำลังดำเนินอยู่มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด เป็นต้น หน้าที่นี้จะทำให้พรรคการเมืองเปรียบเสมือนสถาบันการศึกษาทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูล แหล่งความรู้ให้กับประชาชนอีกช่องทางหนึ่ง นอกเหนือจากสถาบันการศึกษา หรือสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่นี้อยู่แล้ว

5. เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

พรรคการเมืองทำหน้าที่เปรียบเสมือนตัวกลางในการนำเอาข้อมูล ข่าวสาร ความคิด ความเห็นของประชาชนไปบอกกล่าวแก่รัฐบาล อาจกล่าวได้ว่า หากปราศจากพรรคการเมือง ประชาชนเปรียบเสมือนอยู่ในสถานะโคดเคี้ยว ถูกทะเลาะจากรัฐบาล เพราะขาดคนกลางที่จะนำปัญหาความทุกข์ร้อนไปบอกกล่าวแก่รัฐบาลได้รับรู้

6. กระตุ้น ปลุกเร้า สร้างความคิดเห็นทางการเมืองในหมู่ประชาชน

พรรคการเมืองคือมีบทบาทหน้าที่ในการจุดประกาย กระตุ้น หรือปลุกเร้าให้เกิดความคิดทางการเมืองในหมู่ประชาชนในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่จะสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นในสังคม ประเด็นปัญหาบางอย่างประชาชนแต่ละคนอาจจะคิดเห็นอยู่ในใจ หรืออยู่ในวงแคบ ๆ แต่พรรคการเมืองสามารถสร้างกระแสให้เกิดความสนใจในประเด็นปัญหานั้น ๆ ในหมู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง

7. ทำหน้าที่กล่อมเกลางานการเมือง

พรรคการเมืองจัดเป็นหนึ่งในสถาบันที่สำคัญในการกล่อมเกลางานการเมืองให้กับประชาชนที่เป็นสมาชิกในสังคมให้มีความรู้ ความเข้าใจต่อระบอบการเมืองการปกครองของประเทศ ซึ่งจะส่งผลอย่างสำคัญต่อทิศทางการเมืองของประเทศว่าจะเป็นไปได้ในทิศทางใด

จากบทบาทหน้าที่ของพรรคการเมืองที่กล่าวข้างต้นนั้น ทำให้นายสมศักดิ์ ซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนพรรคชาติไทย สามารถใช้พรรคเป็นฐานอำนาจสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองของตนเองได้เป็นอย่างมาก

ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือการได้รับสนับสนุนจากประชาชน หากนักการเมืองไม่มีความสัมพันธ์ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่แล้ว ย่อมไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้เลย เพราะนักการเมืองคือผู้ที่อาสาเข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชน ในการดำเนินการสิ่งต่าง ๆ แทนประชาชนในท้องถิ่น ความเชื่อและการยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น จึงเป็นเรื่องที่นักการเมืองต้องให้ความสำคัญ โดยลักษณะของระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมือง กับประชาชนในท้องถิ่น เป็นไปในลักษณะการสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่น การนำความเจริญ

ต่าง ๆ มาให้กับท้องถิ่น ช่วยเหลือสนับสนุนเรื่องต่าง ๆ ที่ประชาชนร้องขอ โดยการที่นักการเมืองใช้อำนาจทางการเมืองผ่านนโยบายสาธารณะ หรืองบประมาณจากส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความเจริญ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ก็เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากประชาชน เมื่อประชาชนยอมรับเขาก็จะตอบแทนนักการเมืองให้ด้วยการหย่อนบัตรเลือกตั้งลงคะแนนเสียงให้ด้วยความสมัครใจ การพึ่งพาซึ่งกันและกันนี้ เป็นวงจรการเมืองแบบระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทย ดังที่ (กนก วงษ์ตระหง่าน 2508: 336) กล่าวว่า ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์-ผู้ใต้อุปถัมภ์ จะเกิดขึ้นเมื่อมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปซึ่งแตกต่างกันในเรื่องอำนาจ ความมั่นคงและสถานะทางสังคม ได้มีความสัมพันธ์กันในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ โดยที่ฝ่ายแรกจะอาศัยอิทธิพลและทรัพยากรที่ตนมีอยู่ ทั้งในรูปของการให้ประโยชน์หรือการปกป้องอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างให้แก่ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ตน โดยหวังจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้ใต้อุปถัมภ์ เช่น ช่วยทำงานให้ หรือช่วยเหลือทางการเมืองโดยเป็นห้วคะแนนให้ เป็นต้น ทำนองเดียวกัน เหตุที่ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ให้ความช่วยเหลือหรือให้บริการแก่ผู้อุปถัมภ์ ก็เพื่อที่จะได้ผลตอบแทนกลับคืนมา ไม่จะเป็นการให้ความคุ้มครอง หรือช่วยเหลือทางวัตถุอื่น ๆ เป็นต้น เมื่อเป็นดังนั้นเราก็จะเห็นว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายนี้ ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่ต่างฝ่ายต่างก็ต้องการและคาดหวังว่าจะได้รับจากอีกฝ่ายหนึ่งในเรื่องนี้ สกอตต์ (Scott) ชี้ว่า ฝ่ายผู้อุปถัมภ์จะมีทรัพยากร หรือมีผลประโยชน์อยู่ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ (อโนทัย วัฒนาพร อ้างถึงใน นพดล สุคนธวิธ 2539: 38)

1. ความรู้และทักษะ
 2. การควบคุมโดยตรงเหนือทรัพย์สิน ตัวอย่างเช่น เป็นเจ้าของโรงงาน เป็นเจ้าของโรงสี ซึ่งสามารถใช้เพื่อสร้างความจงรักภักดี จากผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าตนได้ เป็นต้น
 3. การควบคุมโดยอ้อมเหนือทรัพย์สิน หรืออำนาจชอบธรรมของผู้อื่น (หมายถึงของสาธารณะ) เช่น ผู้ใหญ่บ้านอาศัยความชอบธรรมของตน ในการสร้างผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ เป็นต้น
- ส่วนผู้ใต้อุปถัมภ์ ก็จะสามารถให้ประโยชน์แก่ผู้อุปถัมภ์ของตนได้ 3 ทาง คือ
1. แรงงานและการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ เช่น เป็นลูกจ้าง หรือจ่ายค่าเช่าคืนให้ เป็นต้น
 2. การช่วยเหลือในการต่อสู้ เช่น กรณีของการเป็นทหารในกองกำลังเล็ก ๆ การเป็นพรรคพวกช่วยเหลือเมื่อถูกรังแกจากฝ่ายอื่น เป็นต้น
 3. การช่วยเหลือทางการเมือง การเป็นห้วคะแนนให้ การช่วยออกเสียงเลือกตั้ง หรือให้ความช่วยเหลือ เกี่ยวกับการเมืองด้านอื่น ๆ

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายรายงานผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์ทุกุล เป็นฐานอำนาจที่เกิดจากปัจจัยส่วนบุคคล เช่น บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ของบุคคล ที่อาสาเข้ามาเป็นตัวแทนประชาชนในการดำเนินงานทางการเมือง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะโดยส่วนรวม ส่วนปัจจัยสนับสนุนที่เกิดจากภายนอกเป็นเพียงตัวเสริมปัจจัยหลักเท่านั้น งานวิจัยชิ้นนี้ เพียงเพื่อต้องการให้เห็นว่า ลักษณะของการเป็นนักการเมือง ต้องมีลักษณะอย่างไร ถึงจะทำให้ประชาชนยอมรับในบทบาทการเป็นนักการเมือง และทำอะไรถึงจะสามารถอยู่ในแวดวงการเมืองได้อย่างยาวนาน นักการเมืองที่มีประสบการณ์ทางการเมือง เขามีวิธีการการสร้างอำนาจทางการเมือง ตลอดจนเขาใช้ฐานอำนาจทางสังคม วัฒนธรรม ฐานอำนาจเศรษฐกิจ และฐานอำนาจทางการเมืองอย่างไร ถึงจะเหมาะสม และอยู่ในขอบเขตของการเป็นนักการเมืองที่อยู่ในระบอบประชาธิปไตย ผู้ที่สนใจ สามารถนำไปศึกษาเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการดำเนินการทางการเมืองของผู้ที่ทำหน้าที่แทนประชาชนได้

3.1.2 การดำเนินการทางการเมือง ของระบบการเมืองไทย ยังเป็นระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นวงจรที่ฝังรากลึกลงในสังคมไทย โดยเฉพาะในระบบการเมืองนั้นเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อระบอบการปกครองประชาธิปไตย เพราะถ้านักการเมืองที่เป็นผู้แทนระดับชาติ ใช้ฐานอำนาจทางการเมือง สนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นที่เป็นผู้มีอิทธิพล คนผิดกฎหมาย หรือสนับสนุนข้าราชการที่ไม่มีความรู้ความสามารถให้เจริญก้าวหน้า เพราะเป็นประโยชน์ต่างตอบแทนด้วยการอุปถัมภ์กันและกัน จะทำให้ประเทศชาติได้รับความเสียหาย ผู้ที่มีจิตสำนึกความเป็นพลเมือง ควรร่วมกันสอดส่องดูแลป้องกัน ไม่ให้นักการเมืองระดับชาติ และนักการเมืองท้องถิ่นเอารัดเอาเปรียบแย่งชิงทรัพยากรที่มีคุณค่า ไปจากประชาชนโดยส่วนรวม

3.1.3 การศึกษาประวัติและวิธีการสร้างฐานอำนาจของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์ทุกุล ซึ่งเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ทางการเมือง และเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพ เป็นที่โดดเด่น มีคุณลักษณะเฉพาะตัว และน่าจะเป็นแบบอย่างต่อผู้ที่สนใจจะเข้ามาทำงานทางการเมือง โดยสามารถนำงานวิจัยชิ้นนี้ ไปผลิตเป็นชีวประวัติของนักการเมือง ด้วยภาษาทางการเมืองที่เข้าใจง่าย เหมือนดังเช่นนักการเมืองท่านอื่นที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ที่ผลิตมาแล้วหลายท่าน ก็จะทำให้

ให้เราได้เรียนรู้พฤติกรรม และวิธีการทำงานทางการเมืองเพิ่มขึ้น และมีความเข้าใจอำนาจทางการเมืองมากขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การวิจัยเรื่องฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล นี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาถึงฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล เพื่อศึกษาถึงวิธีสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล แต่ยังไม่ได้ศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดจากการใช้อำนาจของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงผลกระทบจากการใช้อำนาจ ว่ามีผลกระทบด้านใดบ้าง มีแนวทางแก้ไขหรือไม่ อย่างไร จึงควรมีการวิจัยศึกษาถึงผลกระทบจากการใช้อำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ด้วย

3.2.2 ในงานวิจัยนี้มีการเก็บข้อมูล และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างจะน้อยเนื่องจากข้อจำกัดด้านระยะเวลาการวิจัย ของผู้วิจัยเอง ทำให้ข้อมูลในการวิจัยยังไม่สมบูรณ์เท่าไรนัก ข้อมูลการสัมภาษณ์อาจเป็นไปในเชิงบวก มากกว่าเชิงลบ แต่ทั้งนี้การวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยได้สรุปข้อเท็จจริง โดยปราศจากอคติใด ๆ ทั้งสิ้น ถ้าจะให้ทราบเรื่องฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองให้ครบถ้วนสมบูรณ์แบบ ก็ควรมีการวิจัยอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท่านอื่น ที่เป็นคู่แข่งทางการเมืองกับนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล ด้วย แล้วนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุป ก็จะได้งานวิจัยที่มีคุณค่า และมีประโยชน์ ในการศึกษาเรียนรู้ทางการเมืองอย่างครบถ้วน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก วงษ์ตระง่าน (2528) *การเมืองในระบอบประชาธิปไตย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จักกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (2513) *บุคคลชั้นนำ: โครงสร้างอำนาจและการเมืองในชุมชนไทย* กรุงเทพมหานคร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- จรรยา อยู่สุภาพ (2519) *ระบบการเมืองเปรียบเทียบ(ประชาธิปไตย:เผด็จการ) และหลักวิเคราะห์การเมืองแผนใหม่* กรุงเทพมหานคร บริษัทไทยวัฒนาพานิช
- ชูป กาจนประกร (2509) “องค์กรอุปถัมภ์” *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ฉบับพิเศษ* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ธรรมรส โชติคุณุชร (2519) *มนุษย์สัมพันธ์* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์พิณเณศ
- ธวัช ศรีสว่าง (2553, 5 มีนาคม) ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง สัมภาษณ์โดย พัฒนชัย สีนอเพ็ญ โรงเรียนสตรีอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง
- ธีรพล สุกนธวิท (2540) “ปัจจัยการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกของนายชวน หลีกภัย” *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- นพดล สุกนธวิท (2539) “พรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่นผลประโยชน์และฐานอำนาจ” *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- บุญศรี ยี่หะมะ (2550) *ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์* สงขลา ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามดลา
- บรรพต วีรสัย และเชษฐ ศรีสุวรรณ (2520) *สังคมวิทยาการเมือง* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประสิทธิ์ ปกป้อง (2553, 10 มีนาคม) นายกเทศมนตรีตำบลรามะสัก สัมภาษณ์โดย พัฒนชัย สีนอเพ็ญ สำนักงานเทศบาลตำบลรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง
- ปัญญา คำพรเหลือ (2553, 16 มีนาคม) รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง สัมภาษณ์โดย พัฒนชัย สีนอเพ็ญ ศาลากลางจังหวัดอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง
- ไพบุลย์ ช่างเรียน (2527) *สังคมการเมืองและการปกครองไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด
- มนเชียร วิริยางกูร (2553, 9 มีนาคม) ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง สัมภาษณ์โดย พัฒนชัย สีนอเพ็ญ สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง

- ยุทธพงษ์ วงศ์เมืองสรรค์ (2548) “บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคชาติไทย จังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2518 – 2544) ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ลิขิต ชีรวะดิน (2536) *การเมืองการปกครองไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วิสุทธิ์ โพธิ์แท่น (2534) *ปัญหาผู้นำกับกระบวนการกำหนดนโยบายแห่งชาติ* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศิธา เขียวถาวร (2552) “ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่น ศึกษากรณีเทศบาลนครลำปาง” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต การเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศุทธิพร คงสิน (2553, 5 มีนาคม) ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง สัมภาษณ์โดย พัฒนชัย สีนอเพี้ย สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง
- สมเกียรติ อินคำ (2553, 5 มีนาคม) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางพลับ สัมภาษณ์โดย พัฒนชัย สีนอเพี้ย ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางพลับ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง
- สมพิศ พูลสวัสดิ์ (2553, 2 มีนาคม) เกษตรจังหวัดอ่างทอง สัมภาษณ์โดย พัฒนชัย สีนอเพี้ย สำนักงาน เกษตรจังหวัดอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง
- สมศักดิ์ ปริศนานันทกุล (2553, 7 มีนาคม) อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สัมภาษณ์โดย พัฒนชัย สีนอเพี้ย สำนักงานพรรคชาติไทยพัฒนา อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง
- สาตี ลอยเลื่อน (2553, 8 มีนาคม) ประธานชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอ่างทอง สัมภาษณ์โดย พัฒนชัย สีนอเพี้ย สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัด อ่างทอง
- สุรวุฒิ ปัดไธสง (2536) *อำนาจทรัพยากรทางการเมือง: ศึกษากรณีจอมพล ป. พิบูลสงคราม* กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- สุรเชษ นิ่มกุล (2553, 7 มีนาคม) นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง สัมภาษณ์โดย พัฒนชัย สีนอเพี้ย สำนักงานพรรคชาติไทยพัฒนา อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง
- สำราญ จันทร์ขจร (2553, 8 มีนาคม) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ สัมภาษณ์โดย พัฒนชัย สีนอเพี้ย ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง
- อรุณ รักรธรรม (2523) *พัฒนาองค์การเพื่อการเปลี่ยนแปลง : ผู้นำและการวินิจฉัยสั่งการเพื่อการเปลี่ยนแปลง* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- อุทัย หิรัญโต (2524) *ประมุขศิลป์: ศิลปะของการเป็นผู้นำ* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์

- Beetham, David. (1991). *The Legitimation of Power*. London: Macmillan Education Ltd.
- Bell, Roderick , Edwards, David V. and Wagner, R.Harrison. (1969). *Political Power A Reader in Theory and Research*. New York: The Free Press.
- Gouldner, Alwin. (1950). *Studied in Leadership*. New York: Hander.
- Kaplan, Morton A. (1964). *Power and Conflic in Organization*. by Robert L.Kahn and Elite Boulding. London: Tavistok Publication , Ltd.
- Lewin, Kurt. (1944). "The Dynamic of Group Action" *Education Leadership 1*.
- Morgenthau, Han J. (1973). *Politics among Nation*. New York: Alfred A. Knopf.
- Pfiffner, John M. and Presthus, Robert V. (1965). *Public Administration*. Englewood Cliff , New Jersey: Prentice-Hall.
- Tead, Ordway. (1936). *The Art of Leadership*. 7th ed New York: McGraw Hill book.
- Wehmhoener, Arnold. (1975). Ed. *Elite and Development*. Bangkok: Workshop-Series-Report.
- Whitehead, T.N. (1963). *Leadership in Free Society*. Harvard University Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้สัมภาษณ์นายสมศักดิ์ปรีศนันท์ทุก

แบบสัมภาษณ์การวิจัย
สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล

เรื่อง ฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล

คำชี้แจง

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลมีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล โดยคำตอบและข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ท่าน ผู้ศึกษาจะนำคำตอบหรือความคิดเห็นของท่านมาประมวลและวิเคราะห์เพื่อการวิจัยเท่านั้น

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นไปเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ แขนงวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งจะสำเร็จได้ด้วยดีหากได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลจากท่าน และขอกราบขอบพระคุณ ท่านมา ณ โอกาสนี้

วัน/เดือน/ปี ที่

สัมภาษณ์.....

เวลาเริ่มสัมภาษณ์.....สถานที่สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์

.....

1. ช่วงก่อนที่ท่านจะเข้ามาอยู่ในวงการเมือง ท่านมีอุดมการณ์ทางการเมือง หรือมีทัศนคติต่อการเมือง หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. สาเหตุใดที่ทำให้ท่านตัดสินใจเข้ามาทำงานทางการเมือง

.....
.....
.....
.....
.....

3. เมื่อท่านสู่วงการเมือง และเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ท่านมีวิธีการดำเนินการทางการเมือง อย่างไร จึงจะทำให้ประชาชนยอมรับบทบาททางการเมืองของท่าน

.....
.....
.....
.....
.....

4. เมื่อท่านได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอ่างทอง ท่านมีวิธีการ
ดำเนินการตามบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อย่างไร จึงจะทำให้ประชาชนยอมรับบทบาทการเป็น
ผู้แทนของท่าน

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. หลังจากท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ท่านมีการพัฒนาจังหวัดอ่างทอง อย่างไร และ
พัฒนาในด้านใดบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. ช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งตำแหน่งรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่1 ท่านมีวิธีการ
ดำเนินการทางการเมือง อย่างไร จึงทำให้ท่านมีความโดดเด่น และเป็นที่ยอมรับของประชาชน

.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. ท่านคิดว่ามีปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินงานทางการเมืองของท่าน ตามประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ หรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด

7.1 การสนับสนุนจาก ครอบครัว เครือญาติ

.....
.....
.....
.....
.....

7.2 การสนับสนุนจาก พรรคการเมือง

.....
.....
.....
.....
.....

7.3 การสนับสนุน จากนักการเมืองท้องถิ่น

.....
.....
.....
.....
.....

7.4 การสนับสนุนจาก ข้าราชการในพื้นที่

.....
.....
.....
.....
.....

7.5 การสนับสนุนจากประชาชน

.....

.....

.....

.....

.....

8. ท่านคิดว่าฐานอำนาจทางการเมืองของท่าน สามารถสนับสนุน ตามประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ได้หรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด

8.1 การสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นในการเลือกตั้ง และการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง

.....

.....

.....

.....

.....

8.2 การสนับสนุนข้าราชการในพื้นที่ ให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้า

.....

.....

.....

.....

.....

8.3 การช่วยเหลืออุปถัมภ์ ประชาชนในพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

9. การที่ท่านได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทองอ่างทอง มาถึง 8
สมัย ท่านมีวิธีการรักษาฐานเสียง อย่างไร บ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

10. ผลงานหรือนโยบายทางการเมืองที่ท่านทำไว้ ในฐานะนักการเมือง ผลงานหรือนโยบายใด ที่ท่านคิดว่าเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในจังหวัดอ่างทองมากที่สุด เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....
.....
.....

11. ท่านตั้งเป้าหมายในการดำเนินการทางการเมือง เพื่อพัฒนาจังหวัดอ่างทอง ไว้หรือไม่
อย่างไร เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....
.....
.....

12. ท่านคิดว่าจังหวัดอ่างทองควรได้รับการพัฒนาในด้านใดมากที่สุด เช่น ด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....
.....
.....

13. ท่านมีแนวทางหรือวิธีการดำเนินการอย่างไรที่จะทำให้มีการพัฒนาทางการเมือง และให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด

.....
.....
.....
.....
.....
.....

14. ท่านคิดว่าสถานการณ์ทางการเมืองช่วงใด ที่ทำให้ท่านมีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักทั้งภายในจังหวัดอ่างทอง และในระดับชาติ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

15. ท่านวางเป้าหมายทางการเมืองในอนาคต หรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16. เรื่องอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ตามกลุ่มตัวอย่าง

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

คำชี้แจง

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลมีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริง หรือตามความคิดเห็นของท่าน โดยคำตอบและข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์จะถือเป็นความลับที่สุด ผู้ศึกษาจะนำคำตอบหรือความคิดเห็นของท่านมาประมวลและวิเคราะห์เพื่อการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นไปเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ แผนกวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งจะสำเร็จได้ด้วยดีหากได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลจากท่าน และขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

3. แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้มีทั้งหมด 4 ตอน คือ

3.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.2 ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

3.3 ตอนที่ 3 เพื่อศึกษาวิธีสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

3.4 ตอนที่ 4 เพื่อศึกษาฐานอำนาจในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

สัมภาษณ์วันที่ เดือน พ.ศ.....

สถานที่สัมภาษณ์ เวลา.....

ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ประเด็นในการสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

- 1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
- 2. เพศ.....
- 3. อายุ.....
- 4. การศึกษา.....
- 5. ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง.....
- 6. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง.....ปี

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่สนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
 ท่านคิดว่าปัจจัยต่อไปนี้มีส่วนในการสนับสนุนฐานอำนาจของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
 หรือไม่ มากน้อยเพียงไร อย่างไร

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล

2.1.1 บุคลิกภาพ

.....

.....

.....

.....

2.1.2 ความรู้ความสามารถ ..

.....

.....

.....

.....

2.1.3 ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์

.....

.....

.....

.....

2.2 ปัจจัยและองค์ประกอบภายนอก

2.2.1 การสนับสนุนจากครอบครัว

1) การสนับสนุนจากครอบครัว เครือญาติ

.....
.....
.....
.....

2) ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

.....
.....
.....
.....

3) การอบรมกล่อมเกลางของครอบครัว

.....
.....
.....
.....

2.2.2 การสนับสนุนจากพรรคการเมือง

1) การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

.....
.....
.....
.....

2) การได้รับสนับสนุนจากผู้นำการเมือง

.....
.....
.....
.....

3) การดำรงตำแหน่งทางการเมือง

.....
.....
.....
.....

2.2.3 การสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่น และท้องถิ่น

1) กลุ่มนายก อบจ.สมาชิกสภา อบจ.

.....
.....
.....
.....

2) กลุ่มนายก อบต.สมาชิกสภา อบต

.....
.....
.....
.....

3) กลุ่มนายกเทศมนตรี สมาชิก สภาเทศบาล

.....
.....
.....
.....

4) กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน

.....
.....
.....
.....

2.2.4 การสนับสนุนจากข้าราชการ

1) ข้าราชการส่วนท้องถิ่น

.....
.....
.....
.....

2) ข้าราชการส่วนภูมิภาค

.....
.....
.....
.....

2.2.5 การสนับสนุนจากประชาชน

1) กลุ่มผู้นำชุมชน (เช่น กลุ่มแม่บ้าน อสม. กลุ่มชมรมคนรักสมศักดิ์)

.....
.....
.....
.....

2) ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น

.....
.....
.....

2.3 ปัจจัยอื่นๆ

.....
.....
.....

ตอนที่ 3 ท่านคิดว่านายสมศักดิ์ ปริตนันทนกุล ใช้วิธีการต่อไปนี้ในการสร้างฐานอำนาจของตนเองหรือไม่ มากน้อยเพียงใด อย่างไร

3.1 ช่วงก่อนเข้าสู่วงการเมือง

3.1.1 การทำกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมือง

.....
.....
.....

3.2.2 มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือบุคคลในท้องถิ่น

.....
.....
.....

3.2 ช่วงเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

3.1.1 บทบาทหน้าที่นักการเมือง

1) การลงพื้นที่รับฟังปัญหาประชาชน

.....
.....
.....
.....

2) การไปร่วมงานประเพณีอย่างสม่ำเสมอ

.....
.....
.....
.....

3) การมีบทบาทในการบริหารพรรค

.....
.....
.....
.....

4) การกำหนดนโยบายพรรค

.....
.....
.....
.....

5) การมีบทบาทในการจัดสรรผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งของพรรค

.....
.....
.....
.....

6) การมีบทบาทในการตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ ในพรรค เช่น การตัดสินใจเข้าร่วมรัฐบาล

.....
.....
.....
.....

3.3 ช่วงดำรงตำแหน่งทางการเมือง

3.3.1 บทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1) มีความโดดเด่นในการทำหน้าที่ สส.

- การเสนอกฎหมาย

.....
.....
.....
.....

- การตั้งกระทู้ถาม

.....
.....
.....
.....

- การอภิปรายไม่ไว้วางใจ

.....
.....
.....
.....

- การเป็นคณะกรรมการประจำสภาผู้แทนราษฎร

.....
.....
.....
.....

2) มีความสามารถในการประสานงานทางการเมืองระดับชาติ

.....
.....
.....
.....

3.3.2 บทบาทเมื่อดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี

1) การนำเสนอนโยบายต่าง ๆ

.....
.....
.....

2) ผลักดันการสร้างโรงเรียน และพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น

.....
.....
.....

3) ผลักดันงบประมาณเข้ามาพัฒนาพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

.....
.....
.....

4) ช่วยเหลือเกษตรกร และรักษาผลประโยชน์ของชาวนา เช่นการต่อต้านการเข้ามาลงทุนทำนาของต่างชาติ

.....
.....
.....

5) การตอบกระทู้ถามหรือการชี้แจงข้อสงสัยต่าง ๆ

.....
.....
.....

3.3.3. บทบาทเมื่อดำรงตำแหน่งรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่

1) การมีความโดดเด่นในการทำหน้าที่รองประธานสภาฯ

- การรักษาความเป็นกลาง

.....
.....
.....

- การมีความแม่นยำในข้อบังคับกฎหมาย

.....
.....
.....

- การประสานความร่วมมือและความสามัคคีระหว่าง สส.ฝ่ายค้านและรัฐบาล

.....
.....
.....

- การวางแผนพัฒนาระบบรัฐสภาไทย

.....
.....
.....

- การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกรัฐสภาไทยกับสมาชิกรัฐสภาต่างชาติ

.....
.....
.....

3.3.3 วิธีการอื่นๆ

.....
.....
.....

ตอนที่ 4 ท่านคิดว่านายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล มีฐานอำนาจในลักษณะต่อไปนี้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

4.1 ฐานอำนาจทางสังคม วัฒนธรรม

4.1.1 การนำความเจริญสู่ท้องถิ่น

.....
.....
.....
.....

4.1.2 การเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ในจังหวัดอ่างทอง

.....
.....
.....
.....

4.2 ฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ

4.2.1 ความพร้อมด้านกำลังเงิน

.....
.....
.....
.....

4.2.2 การเป็นเจ้าของกิจการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่นเจ้าของโรงสี การค้าข้าวสาร

.....
.....
.....
.....

4.3 ฐานอำนาจทางการเมือง

4.3.1 การช่วยเหลือสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่น ให้ได้รับการเลือกตั้ง

.....
.....
.....
.....

4.3.2 การช่วยเหลือสนับสนุนข้าราชการในพื้นที่ ให้มีโอกาสดเจริญก้าวหน้า

.....

.....

.....

.....

4.3.3 การช่วยเหลือ อุปถัมภ์ ประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

.....

.....

.....

.....

4.3.4 การได้รับการยอมรับจากนักการเมือง และสาธารณชน

.....

.....

.....

.....

4.3.5 การบทบาทผู้นำแนวความคิด และแนวแก้ไขปัญหาในทางการเมือง

.....

.....

.....

.....

4.4 ฐานอำนาจอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายพัฒนชัย สีนอเพี้ย
วัน เดือน ปีเกิด	5 พฤศจิกายน 2511
สถานที่เกิด	อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร
ประวัติการศึกษา	- บริหารธุรกิจบัณฑิต การจัดการงานก่อสร้าง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2543 - รัฐศาสตรบัณฑิต (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการเมืองการปกครอง เปรียบเทียบ) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2546
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง
ตำแหน่ง	- นักบริหารงานช่าง 7 องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง - หัวหน้าฝ่ายก่อสร้าง และซ่อมบำรุง องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง